

Mienskip in *beweging*

Programmabegroting 2027

GEMEENTE HEERENVEEN

Inhoud

Ynlieding 4
Inleiding 6
Financieel perspectief 8
Leeswijzer 13

Programma's 15
0. Bestuur en ondersteuning 17
1. Veiligheid 25
2. Verkeer, vervoer en waterstaat 31
3. Economie 38
4. Onderwijs 48
5. Sport, cultuur en recreatie 55
6. Sociaal domein 68
7. Volksgezondheid en milieu 82
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing 93
9. Algemene dekkingsmiddelen en overhead 105

Paragrafen 110
Lokale Heffingen 111
Weerstandsvermogen en risicobeheersing 119
Onderhoud kapitaalgoederen 133
Financiering 139
Bedrijfsvoering 144
Verbonden partijen 149
Grondbeleid 171
WOO 176
Duurzaamheid 177

Financiën 182
Baten en lasten 183
Incidentele lasten en baten per thema 184
Reserves en voorzieningen 188
Uiteenzetting financiële positie 192
Uitgangspunten Thema-begroting 2027-2030 194

Bijlagen 195

Ynlieding

Mienskip yn beweging

Foar jo leit de Begrutting 2027. It is de earste begrutting dêr't wy de koers út it bestjoersakkoart 'Mienskip in beweging' konkreet yn oersette nei it kommende jier. Tagelyk sjogge wy fierder foarút. Wat we hjoed kieze, bepaalt mei hoe't It Hearrenfean der yn 2030, 2050 en foar kommende generaasjes útsjocht.

Dy takomst begjint net op papier, mar yn ús doarpen en wiken. By ynwenners, ûndernimmers, ferieningen en organisaasjes dy't alle dagen bydrage oan ús gemeente. Dêr leit de krêft fan It Hearrenfean: by minsken dy't inisjatyf nimme, nei inoar omsjogge en mei-inoar ferantwurdlikens drage wolle foar harren omjouwing.

As gemeente wolle wy dy krêft stypje en fuortsterkje. Dat betsjut dat wy dúdlike karren meitsje, mar ek romte hâlde foar nije ûntwikkelingen, ynsichten en inisjativen út de mienskip. It bestjoersakkoart jout dêrby de rjochting oan. De stip op 'e hoarizon is set, mar it paad dêrhinne leit net folslein fêst.

Kânsen foar It Hearrenfean

Yn de kommende jierren bart der in soad yn ús gemeente. Wy ynvestearje yn ûnderwiis, ús foarsjennings, it sintrum fan It Hearrenfean en yn ûntwikkelingen dy't bydrage oan in gemeente dy't ek op langere termyn oantreklik en leefber bliuwt.

Dêrby biedt 2030 in bysûnder perspektyf. Yn Thialf wurde dan, as ûnderdiel fan de Olympische Winterspelen yn de Frânske Alpen, de wedstriden yn it langebaanreedriden ferriden. Foar It Hearrenfean, dêr't sport en reedriden sa sterk mei de identiteit fan de gemeente ferbûn binne, is dat in unyk barren.

Wy wolle dy kâns breder benutte as allinnich foar it sportevenemint sels. De tariedings kinne bydrage oan ekonomy en wurkgelegenheid, ûnderwiis en talintûntwikkeling, sûnens, mobiliteit, kultuer en rekreaasje. Mei ús partners wurkje wy dêrom oan in oanpak dy't net allinnich rjochte is op 2030, mar benammen op wat der dêrnei foar Heerenveen en de regio efterbliuwt.

Elkenien moat meidwaan kinne

Op syn minst like wichtich is wat der alle dagen yn ús gemeente bart. In sterke Op syn minst like wichtich is wat der alle dagen yn ús gemeente bart. In sterke gemeente ûntstiet allinnich as ynwenners de mooglikheid hawwe om mei te dwaan en har ûnderdiel fiele fan harren omjouwing.

Dêrom ynvestearje wy net allinnich yn gebouwen, foarsjenningen en grutte ûntwikkelingen, mar foaral ek yn minsken. Yn bern en jongeren, yn húshâldingen, yn ynwenners dy't stipe nedich hawwe en yn de buerten, ferieningen en moetingsplakken dy't ús mienskip foarmje.

Bysûnder omtinken hawwe wy foar ús jeugd. Elk bern fertsjinnet de kâns om feilich, sûn en kânsryk op te groeien. Yn 2027 sette wy dêrom fierdere stappen mei ûnder oare 'Opgroeien in een Kansrijke Omgeving', 'Buurtgezinnen' en 'Kansrijke Start'.

Ek de 'Meedoenlocaties' ha dêrby in wichtige rol. Wy ûntwikkelje besteande lokaasjes fierder en wreidzje dy út dêr't dat mooglik is. It binne plakken dêr't ynwenners inoar moetsje kinne, aktyf wêze kinne, harren talinten ûntdekke kinne en ûnderdiel bliuwe kinne fan de mienskip.

In sûne en sterke mienskip

It Hearrenfean hat in sterke sporttradysje. Dy krêft wolle wy benutte foar de hiele mienskip. Sport en bewegen drage net allinnich by oan prestaasjes, mar foaral ek oan sûnens, moeting, partisipaasje en sosjale ferbining.

Dêrby sjogge we breder as sport allinnich. Wy wolle dat ynwenners sa lang mooglik sûn, selsstannich en aktyf bliuwe kinne en dat stipe beskikber is as dat nedich is. Dat freget om sterke sosjale ferbannen en om plakken dêr't minsken elkoar moetsje en nei inoar omsjogge.

Krekt dêryn komt 'Mienskip in beweging' ta libben: net as slogan, mar as wize fan wurkjen. De gemeente kin en hoecht net alles sels te dwaan. Wy wurkje gear mei ynwenners, maatskiplike organisaasjes, ûndernimmers en oare oerheden. Elkenien út syn eigen ferantwurdlikheid wei, mar mei in mienskiplik doel.

Ambysje én ferantwurdlikens

Us ambysjes binne grut. Tagelyk freget goed bestjoer om realisme. Net alles kin tagelyk en net elke winsk kin fuortendaliks ynfolle wurde.

De kommende jierren steane wy foar grutte ynvestearrings. Yn ûnderwiis, it sintrum fan It Hearrenfean, ús foarsjennings en oare ûntwikkelings dy't nedich binne om ús gemeente takomstbestindich te meitsjen. Dat leit beslach op ús finansjele romte. It finansieringsferlet nimt ta en dêrmei sille, sa't ferwachte wurdt, ek de rintelasten tanimme.

Dêrom ferbine wy ambysje oan finansjele ferantwurdlikheid. Plannen wurde earst soarchfâldich útwurke, wêrnei't wy de finansjele gefolgen yn byld bringe. Begjin 2027 lizze wy dat fia de earste begruttingswiziging foar.

Sa wurkje we stap foar stap oan de takomst fan It Hearrenfean. Mei each foar de kânsen dy't foar ús lizze, wêrûnder it bysûndere jier 2030, mar foaral mei omtinken foar it deistich libben fan ús ynwenners. Yn in gemeente dêr't talint romte krijt. Dêr't bern kânsryk opgroeie kinne. Dêr't minsken inoar moetsje en stypje kinne. Wêr't romte is foar inisjatyf en wêr't elkenien nei fermogen meidwaan kin.

Dat is de beweging dy't wy mei dizze begrutting fersterkje wolle.

Mienskip yn beweging. De takomst fan It Hearrenfean meitsje wy mei-inoar.

Inleiding

Mienskip in beweging

Voor u ligt de Begroting 2027. Het is de eerste begroting waarin we de koers uit het bestuursakkoord Mienskip in beweging concreet vertalen naar het komende jaar. Tegelijkertijd kijken we verder vooruit. De keuzes die we vandaag maken, bepalen mede hoe Heerenveen er in 2030, 2050 en voor volgende generaties uitziet.

Die toekomst begint niet op papier, maar in onze dorpen en wijken. Bij inwoners, ondernemers, verenigingen en organisaties die iedere dag bijdragen aan onze gemeente. Daar ligt de kracht van Heerenveen: in mensen die initiatief nemen, naar elkaar omzien en samen verantwoordelijkheid willen dragen voor hun omgeving.

Als gemeente willen we die kracht ondersteunen en versterken. Dat betekent dat we duidelijke keuzes maken, maar ook ruimte houden voor nieuwe ontwikkelingen, inzichten en initiatieven vanuit de samenleving. Het bestuursakkoord geeft daarbij de richting aan. De stip op de horizon is gezet, maar de weg ernaartoe ligt niet volledig vast.

Kansen voor Heerenveen

De komende jaren gebeurt er veel in onze gemeente. We investeren in onderwijs, onze voorzieningen, het centrum van Heerenveen en in ontwikkelingen die bijdragen aan een gemeente die ook op langere termijn aantrekkelijk en leefbaar blijft.

Daarbij biedt 2030 een bijzonder perspectief. In Thialf worden dan, als onderdeel van de Olympische Winterspelen in de Franse Alpen, de wedstrijden in het langebaanschaatsen verreden. Voor Heerenveen, waar sport en schaatsen zo sterk met de identiteit van de gemeente zijn verbonden, is dat een unieke gebeurtenis.

We willen die kans breder benutten dan alleen voor het sportevenement zelf. De voorbereidingen kunnen bijdragen aan economie en werkgelegenheid, onderwijs en talentontwikkeling, gezondheid, mobiliteit, cultuur en recreatie. Samen met onze partners werken we daarom aan een aanpak die niet alleen gericht is op 2030, maar vooral op wat daarna voor Heerenveen en de regio achterblijft.

Iedereen moet kunnen meedoen

Minstens zo belangrijk is wat er iedere dag in onze gemeente gebeurt. Een sterke gemeente ontstaat alleen wanneer inwoners de mogelijkheid hebben om mee te doen en zich onderdeel voelen van hun omgeving.

Daarom investeren we niet alleen in gebouwen, voorzieningen en grote ontwikkelingen, maar vooral ook in mensen. In kinderen en jongeren, in gezinnen, in inwoners die ondersteuning nodig hebben en in de buurten, verenigingen en ontmoetingsplekken die onze mienskip vormen.

Bijzondere aandacht hebben we voor onze jeugd. Ieder kind verdient de kans om veilig, gezond en kansrijk op te groeien. In 2027 zetten we daarom verdere stappen met onder andere Opgroeien in een Kansrijke Omgeving, Buurtgezinnen en Kansrijke Start.

Ook de Meedoen Locaties spelen daarin een belangrijke rol. We ontwikkelen bestaande locaties verder en breiden deze waar mogelijk uit. Het zijn plekken waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten, actief kunnen zijn, hun talenten kunnen ontdekken en onderdeel kunnen blijven van de samenleving.

Een gezonde en sterke mienskip

Heerenveen heeft een sterke sporttraditie. Die kracht willen we benutten voor de hele samenleving. Sport en bewegen dragen niet alleen bij aan prestaties, maar vooral ook aan gezondheid, ontmoeting, participatie en sociale verbondenheid.

Daarbij kijken we breder dan sport alleen. We willen dat inwoners zo lang mogelijk gezond, zelfstandig en actief kunnen blijven en dat ondersteuning beschikbaar is wanneer dat nodig is. Dat vraagt om sterke sociale verbanden en om plekken waar mensen elkaar ontmoeten en naar elkaar omzien.

Juist daarin komt Mienskip in beweging tot leven: niet als slogan, maar als manier van werken. De gemeente kan en hoeft niet alles zelf te doen. We werken samen met inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en andere overheden. Iedereen vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid, maar met een gezamenlijk doel.

Ambitie én verantwoordelijkheid

Onze ambities zijn groot. Tegelijkertijd vraagt goed bestuur om realisme. Niet alles kan tegelijkertijd en niet iedere wens kan direct worden ingevuld.

De komende jaren staan we voor omvangrijke investeringen. In onderwijs, het centrum van Heerenveen, onze voorzieningen en andere ontwikkelingen die nodig zijn om onze gemeente toekomstbestendig te maken. Dat legt beslag op onze financiële ruimte. De financieringsbehoefte neemt toe en daarmee stijgen naar verwachting ook de rentelasten.

Daarom verbinden we ambitie aan financiële verantwoordelijkheid. Plannen worden eerst zorgvuldig uitgewerkt, waarna we de financiële gevolgen in beeld brengen. Begin 2027 leggen we dit via de eerste begrotingswijziging voor.

Zo werken we stap voor stap aan de toekomst van Heerenveen. Met oog voor de kansen die voor ons liggen, waaronder het bijzondere jaar 2030, maar vooral met aandacht voor het dagelijks leven van onze inwoners.

Een gemeente waar talent ruimte krijgt. Waar kinderen kansrijk kunnen opgroeien. Waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en ondersteunen. Waar ruimte is voor initiatief en waar iedereen naar vermogen mee kan doen.

Dat is de beweging die we met deze begroting willen versterken.

Mienskip in beweging. De toekomst van Heerenveen maken we samen.

Financieel perspectief

De Programmabegroting 2027 is opgesteld in een periode van financiële onzekerheid voor gemeenten. De ontwikkelingen in het gemeentefonds bieden enige verlichting, maar de structurele financiële ruimte blijft beperkt.

Daarom steunen we de landelijke inzet van de VNG voor voldoende structurele financiering van gemeentelijke taken. Ook zetten we waar mogelijk onze bestuurlijke invloed in, regionaal en landelijk. Tegelijkertijd staat Heerenveen voor omvangrijke opgaven op het gebied van wonen, zorg, onderwijs, leefomgeving, bereikbaarheid en voorzieningen. Daarnaast werken we aan de ambities uit het bestuursakkoord.

Bij het opstellen van deze begroting is gekozen voor een gefaseerde aanpak. In deze begroting zijn de autonome ontwikkelingen, wettelijke verplichtingen, onontkoombare kostenontwikkelingen en financieel concrete bestuurlijke afspraken verwerkt. De verdere uitwerking van onderdelen van het bestuursakkoord vindt plaats zodra de inhoudelijke plannen, uitvoeringsmogelijkheden, benodigde capaciteit en financiële gevolgen integraal in beeld zijn gebracht. De financiële verwerking hiervan wordt, waar nodig, via een eerste begrotingswijziging aan de raad voorgelegd.

Het uitgangspunt daarbij is een financieel realistische begroting die aansluit bij de actuele ontwikkelingen en tegelijkertijd ruimte biedt voor een zorgvuldige afweging van toekomstige beleidskeuzes.

Financieel beeld 2027-2030

De Perspectiefbrief 2027 vormde het vertrekpunt voor deze begroting. Vervolgens zijn de effecten van de meicirculaire 2026, de september- en decembercirculaire 2025, loon- en prijsontwikkelingen, renteactualisaties, investeringsfaseringen en overige begrotingsmutaties verwerkt.

Na verwerking van alle mutaties sluit de begroting 2027 met een beperkt positief resultaat van € 26.000. Voor de jaren daarna ontstaat echter opnieuw een negatief beeld. Het geraamde resultaat bedraagt circa € 3,1 miljoen negatief in 2028, € 2,7 miljoen negatief in 2029 en € 0,9 miljoen negatief in 2030. Hiermee blijft de financiële positie van de gemeente kwetsbaar en is voortdurende aandacht voor financiële beheersing noodzakelijk.

Ondanks deze tekorten blijven wij investeren in de toekomst van Heerenveen. Dat betekent dat wij voortdurend moeten zoeken naar een balans tussen maatschappelijke ambities, wettelijke verantwoordelijkheden en de beschikbare financiële ruimte.

Bedragen x € 1.000

Begrotingssaldo - structureel	2027	2028	2029	2030
Begrotingssaldo vanuit de Programmabegroting 2026-2029	1.243	-2.332	-1.691	-1.695
Raadsbesluit ABC-locatie en Crackstate	-	-	-	753
Perspectiefbrief 2027	-907	-907	-657	-657
Begrotingswijzigingen				
Aanpassingen als gevolg van de circulaires (sept 2025, dec 2025 en mei 2026)	4.324	3.177	4.353	7.172
Actualisatie kapitaallasten	187	883	182	-774
Actualisatie rentebaten geldleningen UG/OG en schatkistbankieren	151	152	152	273
Actualisatie van afvalstoffenheffing	208	203	202	202
Actualisatie van de bijdrage voor implementatie Urgentieverordening	-111	-111	-111	-111
Actualisatie van de jaarlijkse bijdrage aan Wetterskip	150	150	150	150
Actualisatie van de jaarlijkse bijdrage FUMO	-164	-164	-164	-164
Actualisatie van de jaarlijkse bijdrage Veiligheidsregio	-164	-164	-164	-164
Actualisatie van de rentelasten op basis van de financieringsbehoefte	1.860	1.072	29	-1.521
Actualisatie van de rioolheffing	-123	-41	22	-94
Actualiseren van de personeelsbegroting	-1.264	-1.264	-1.264	-1.264
Bijstellen van de baten en lasten voor reisdocumenten en rijbewijzen	61	80	-71	-139
Bijstellen van de baten voor buurtsportcoaches	-80	-80	-80	-80
Bijstellen van de BUIG	-434			
Bijstellen van de rijksbijdrage SW	-371	-57	63	539
Bijstellen van de Specialistische Jeugdhulp	-1.445	-1.445	-1.445	-1.445
Gedeeltelijk terugdraaien van de ombuiging BCF	-369	-369	-369	-369
Indexeren van de begroting (exclusief de personele lasten)	-1.155	-1.153	-1.132	-1.132
Indexeren van de begroting (stelpost)	-200			
Uitbreiden formatie - projectleider business continuiteit (1 FTE)	-120	-120	-120	-120
Uitbreiden formatie - Teammanager Belastingen (1 FTE)	-136	-136	-136	-136
Uitstellen en aanpassen betaald parkeren Sportstad	-600	-225	-225	-
Uitvoering Bibliotheekwet	-151			
Vijfde wethouder	-125	-125	-125	-125
Overige mutaties	-239	-131	-131	-56
Subtotaal:	**-311**	**131**	**-385**	**642**
Totaal begrotingssaldo	**26**	**-3.108**	**-2.733**	**-957**

Incidentele mutaties die geen effect op het structurele begrotingssaldo hebben

Bedragen x € 1.000

Begrotingsmutaties - incidenteel	2027	2028	2029	2030
Actualiseren van de winstneming voor de grondexploitaties	528			
Bestuurssecretariaat op orde	-30			
Bijdrage Meedoen-locaties	-500			
Bijdrage Museum Belvedere	-100			
Bijstellen van de Vpb voor de grondexploitaties	-137			
Desinvesteringen IHP	10			
Flexibele schil Jeugdhulp	-150			
Flexibele schil voor bezwaren	-60	-60		
Hoofdlijnenakkoord tbv Sport- en Beweegbeleid	-94	-94	-94	
Instandhouding ijshockeyhal	-50	-50	-50	
Juridisch adviseur Mens en Maatschappij	-160			
Raming opbrengsten parkeerbijdragen Mobiliteitsfonds	250	250		
Strategisch Adviseur Thialf en Sportstad	-200			
Toezichthouder WMO en Jeugd	-146			
Uitvoeren van de trajecten voor organisatieontwikkeling	-75			
Uitvoeringsplan Jeugd	-1.091	-1.340	-1.276	-638
Versterken team Financiën	-285			
Verwachte kosten uitvoering participatieverordening	-189	-189	-84	
Totaal incidentele mutaties	**-2.479**	**-1.483**	**-1.504**	**-638**

Belangrijkste ontwikkelingen

Gemeentefonds, indexatie en rente
De begroting is geactualiseerd op basis van de meest recente circulaires van het Rijk. Daarbij zijn zowel de ontwikkelingen in het gemeentefonds als de compensatie voor loon- en prijsontwikkelingen verwerkt. Deze middelen bieden gedeeltelijke compensatie voor stijgende kosten binnen de gemeentelijke organisatie en dienstverlening. Daarnaast is de renteontwikkeling opnieuw doorgerekend, wat op korte termijn leidt tot lagere financieringslasten dan eerder geraamd.

Investeringen, kapitaallasten en fasering
De investeringsplanning is kritisch tegen het licht gehouden en waar nodig aangepast aan de actuele uitvoeringsplanning. Door investeringen realistischer te faseren verschuiven delen van de kapitaallasten en financieringsbehoefte naar latere jaren. Hierdoor ontstaan op korte termijn lagere rente- en kapitaallasten, terwijl op langere termijn een deel van deze lasten alsnog op de begroting drukt. Hiermee sluit de begroting beter aan bij de daadwerkelijke uitvoeringscapaciteit van de organisatie.

Tegelijkertijd blijven de investeringsopgaven op het gebied van onderwijs, woningbouw, voorzieningen, mobiliteit en leefomgeving omvangrijk. De financiële effecten daarvan blijven ook de komende jaren zichtbaar in het meerjarenperspectief.

Sociaal domein
Binnen het sociaal domein blijft de druk op de begroting aanzienlijk. De grootste ontwikkeling betreft de actualisatie van het budget voor specialistische jeugdhulp. Op basis van actuele prognoses is hiervoor een structurele verhoging van circa € 1,4 miljoen noodzakelijk om de begroting in overeenstemming te brengen met de verwachte uitgavenontwikkeling en de wettelijke zorgplicht uit de Jeugdwet.

Daarnaast zijn actualisaties verwerkt voor het BUIG-budget, de sociale werkvoorziening, beschut werk en andere onderdelen binnen het sociaal domein. Hiermee ontstaat een realistischer beeld van de verwachte uitgavenontwikkeling in de komende jaren.

Gemeenschappelijke regelingen en wettelijke taken
De bijdragen aan diverse gemeenschappelijke regelingen zijn opnieuw geactualiseerd. Zo stijgen onder meer de bijdragen aan Veiligheidsregio Fryslân, de FUMO en Marrekrite. De stijging hangt samen met loon- en prijsontwikkelingen en, waar van toepassing, met aanvullende taken en wettelijke verplichtingen. Deze organisaties voeren belangrijke gemeentelijke taken uit. Om hen in staat te stellen die taken uit te voeren, zijn de hogere bijdragen in de begroting verwerkt. Daarnaast houden we vanaf 2028 rekening met voortzetting van de deelname aan Europa Pact Fryslân.

Ook zijn ontwikkelingen verwerkt die voortvloeien uit wettelijke taken en verplichtingen, zoals de uitvoering van de Wet open overheid, de invoering van urgentiedienstverlening voor woningzoekenden en de uitvoering van de Bibliotheekwet. Daarnaast werken we de woonzorgvisie en het Nationaal Programma Vitale Regio's verder uit.

Versterking van de organisatie
Om de continuïteit en kwaliteit van de dienstverlening te waarborgen zijn op verschillende onderdelen middelen opgenomen voor versterking van de organisatie. Daarbij gaat het onder meer om business continuity en informatieveiligheid, bestuurlijke ondersteuning, bestuursadvisering, uitvoering van de Wet open overheid en versterking van specifieke uitvoeringsfuncties. Deze voorstellen hangen samen met wettelijke verplichtingen, toenemende complexiteit van werkzaamheden en de ambitie om een betrouwbare en toekomstbestendige overheid te blijven.

Incidentele ontwikkelingen en inzet van reserves
Naast de structurele ontwikkelingen bevat deze begroting een aantal incidentele voorstellen die worden gedekt uit bestaande reserves. Hierdoor hebben deze uitgaven geen direct effect op het structurele begrotingssaldo.

De inzet van reserves heeft onder meer betrekking op de verdere ontwikkeling van de jeugdhulp, meedoenlocaties, sport- en beweegbeleid, participatie en Mienskipspetear, organisatieontwikkeling, tijdelijke versterking van de financiële functie, uitvoeringscapaciteit binnen het sociaal domein, toezicht en juridische ondersteuning en de instandhouding van de ijshockeyhal.

Met deze inzet wordt uitvoering gegeven aan tijdelijke opgaven en ontwikkelvraagstukken zonder dat direct structurele lasten aan de begroting worden toegevoegd. Tegelijkertijd blijft uitgangspunt dat incidentele middelen geen structurele oplossing vormen voor structurele financiële uitdagingen.

Financiële vooruitblik
De komende jaren blijven financieel uitdagend. De omvangrijke investeringsagenda, de stijgende zorgkosten, de druk op de gemeentelijke uitvoeringskracht en de onzekerheid rondom toekomstige rijksmiddelen maken het noodzakelijk om scherp te blijven sturen op de financiële positie van de gemeente.

Tegelijkertijd laat deze begroting zien dat Heerenveen blijft investeren in haar inwoners, voorzieningen en toekomst. De verdere uitwerking van de ambities uit het bestuursakkoord wordt de komende periode integraal beoordeeld op maatschappelijke meerwaarde, uitvoerbaarheid en financiële haalbaarheid. Waar nodig worden de financiële gevolgen verwerkt via een eerste begrotingswijziging.

De gemeente blijft daarbij sturen op een realistische investeringsplanning, beheersing van kostenontwikkelingen, een solide weerstandsvermogen en een structureel gezonde financiële positie. Alleen op die manier kan ook in de toekomst worden geïnvesteerd in een sterk, leefbaar en toekomstbestendig Heerenveen.

Overzicht van baten en lasten

(incl. reserves)

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Rekening	Begroting				
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Lasten						
0. Bestuur en ondersteuning	-6.080	-5.918	-5.802	-5.624	-5.363	-5.306
1. Veiligheid	-5.715	-6.087	-6.320	-6.319	-6.318	-6.318
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	-13.252	-13.465	-11.824	-12.649	-13.865	-14.494
3. Economie	-7.993	-5.397	-7.442	-6.496	-5.696	-5.843
4. Onderwijs	-8.639	-9.936	-9.407	-9.945	-11.529	-12.470
5. Sport, cultuur en recreatie	-17.801	-19.687	-19.063	-18.783	-18.860	-18.976
6. Sociaal Domein	-109.027	-115.513	-108.147	-106.910	-106.930	-105.815
7. Volksgezondheid en milieu	-19.209	-20.983	-19.588	-19.451	-19.085	-19.318
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-31.259	-27.622	-19.666	-28.307	-16.933	-17.929
50. Algemene dekkingsmiddelen en overhead	-32.644	-34.146	-35.505	-30.804	-26.018	-25.556
Totaal lasten	**-251.621**	**-258.755**	**-242.764**	**-245.288**	**-230.597**	**-232.025**
Baten						
0. Bestuur en ondersteuning	1.182	1.251	1.300	1.229	944	818
1. Veiligheid	63	25	26	26	26	26
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	1.899	1.280	1.315	1.240	1.240	1.240
3. Economie	8.604	3.640	6.277	4.701	3.894	4.032
4. Onderwijs	1.237	878	1.072	1.072	1.072	1.072
5. Sport, cultuur en recreatie	2.236	1.491	1.266	1.266	1.266	1.266
6. Sociaal Domein	37.893	37.160	26.788	26.709	26.709	26.709
7. Volksgezondheid en milieu	16.526	16.752	17.369	17.371	17.384	17.381
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	19.306	20.173	15.676	21.652	11.337	12.473
50. Algemene dekkingsmiddelen en overhead	161.674	163.526	169.525	163.558	162.523	165.449
Totaal baten	**250.619**	**246.176**	**240.616**	**238.824**	**226.395**	**230.466**
Geraamd saldo van baten en lasten	**-1.002**	**-12.579**	**-2.148**	**-6.464**	**-4.202**	**-1.559**
Totaal Toevoegingen reserves	-13.831	-2.380	-1.661	-557	-3.883	-887
Totaal onttrekkingen reserves	28.119	15.511	3.836	3.913	5.352	1.490
Geraamd resultaat	**13.286**	**551**	**26**	**-3.109**	**-2.733**	**-956**

De opgenomen cijfers voor 2026 in deze Programmabegroting 2027 betreffen de meest actuele cijfers die zijn vastgesteld door de gemeenteraad. De vergelijkende cijfers van 2026 betreffen de vastgestelde begroting inclusief de door de gemeenteraad geautoriseerde mutaties.

Leeswijzer

De Programmabegroting 2027 is ingericht volgens de vernieuwde programma- en thema-indeling van gemeente Heerenveen. Deze opzet vloeit voort uit het project Optimalisatie P&C en maakt de relatie tussen beleid, uitvoering en financiën inzichtelijker. Daarbij staan drie W-vragen centraal: wat willen we bereiken, wat gaan we daarvoor doen en wat mag het kosten?

Opbouw van de begroting

De begroting bestaat uit de bestuurlijke hoofdlijnen, het programmaplan, de paragrafen, de financiële begroting en de bijlagen.

Programmaplan

Het programmaplan vormt het inhoudelijke hart van de begroting. De begroting heeft een programmatische structuur met tien programma's en onderliggende thema's. Zo worden doelen, activiteiten en financiële middelen overzichtelijker met elkaar verbonden. Per thema beschrijven we wat we willen bereiken, wat we daarvoor in 2027 gaan doen en wat dit mag kosten.

Paragrafen

Na het programmaplan volgen de paragrafen. Deze bevatten aanvullende informatie over onderwerpen die meerdere programma's raken, zoals het weerstandsvermogen, het onderhoud van kapitaalgoederen, de bedrijfsvoering, verbonden partijen, lokale heffingen en duurzaamheid. De opzet voldoet daarmee aan de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Financiële begroting en bijlagen

De financiële begroting bevat onder meer het overzicht van baten en lasten, de reserves en voorzieningen en de financiële positie van de gemeente. Tot slot volgen de bijlagen, waaronder het investeringsplan, de beleidsindicatoren en het overzicht van te verstrekken subsidies.

Financiële mutaties

Een minbedrag (-) bij een financiële mutatie is een nadeel, bijvoorbeeld door hogere lasten of lagere baten. Een positief bedrag is een voordeel, bijvoorbeeld door lagere lasten of hogere baten. Op basis van de financiële verordening zijn in deze versie van de begroting de mutaties groter dan € 50.000 expliciet toegelicht.

Programma’s

0

Bestuur en ondersteuning:

dichtbij, betrouwbaar en samen

0. Bestuur en ondersteuning

Inleiding

Inwoners en ondernemers moeten erop kunnen vertrouwen dat de gemeente bereikbaar is, duidelijk communiceert en hen goed helpt. Een sterk en democratisch bestuur en een professionele organisatie vormen daarvoor de basis. Binnen dit programma werken we aan bestuur, burgerzaken, dienstverlening en de ondersteuning van het democratische proces, waaronder verkiezingen. Ook participatie, communicatie en de verbinding tussen de gemeente en de samenleving vallen binnen dit programma.

De verwachtingen van inwoners en ondernemers veranderen. Digitalisering, nieuwe wet- en regelgeving, toenemende aandacht voor participatie en de behoefte aan transparante besluitvorming vragen om een overheid die toegankelijk en begrijpelijk is en goed reageert op wat er in de samenleving gebeurt. Dat vraagt om een sterke verbinding tussen het bestuur, de gemeentelijke organisatie en de mienskip.

Samen met de gemeenteraad, inwoners, maatschappelijke partners en andere overheden voeren we wettelijke taken uit en blijven we onze dienstverlening verbeteren. Zo zorgen we ervoor dat mensen weten waar ze terechtkunnen, zich gehoord voelen en kunnen meedenken over onderwerpen die hun leefomgeving raken.

De doelen en activiteiten zijn uitgewerkt binnen de thema’s Bestuur en Dienstverlening.

Onze ambitie

We willen een gemeente zijn waarin inwoners zich thuis voelen: huiselijk in sfeer en veilig voor wie dat nodig heeft. We zijn een sterke gemeente, mede dankzij de samenwerking tussen inwoners, ondernemers en organisaties.

Iedereen moet kunnen rekenen op een betrouwbare gemeente. Begrijpelijke en toegankelijke communicatie vormt daarvoor de basis. We leggen afspraken eenvoudig en helder vast, voeren ze uit en doen wat we beloven. We begrijpen wat er leeft in onze dorpen en wijken en nemen dat serieus. Bij belangrijke keuzes die ons allemaal aangaan, betrekken we inwoners actief. Zo werken we samen aan een gemeente die dichtbij, duidelijk en betrouwbaar is.

Beleidsdocumenten

Het bestuursakkoord 2026-2030 Mienskip in beweging
Visie op dienstverlening 2026 - 2030

Taakvelden

0.1 Bestuur
0.2 Burgerzaken

Thema 0a Bestuur

Inleiding

Een goed functionerende lokale democratie begint met een sterke verbinding tussen het bestuur en de samenleving. Binnen dit thema werken we aan participatie, communicatie, bestuurlijke samenwerking en de betrokkenheid van inwoners bij maatschappelijke en bestuurlijke vraagstukken. Ook de manier waarop de gemeente inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties betrekt bij besluitvorming valt binnen dit thema.
Een sterke gemeente maken we samen met de mienskip. Daarom geven we inwoners de mogelijkheid om invloed uit te oefenen op ontwikkelingen die hun leefomgeving raken. We luisteren naar de inzichten, ideeën en zorgen uit dorpen en wijken en nemen deze mee in bestuurlijke afwegingen. Daarbij staan transparantie, samenwerking en een open gesprek centraal.

Onze ambitie

We bouwen aan een gemeente die dichtbij, betrouwbaar en toegankelijk is. Inwoners weten waar zij aan toe zijn en kunnen rekenen op heldere en begrijpelijke communicatie en goede dienstverlening. We leggen besluiten en afwegingen duidelijk uit en nemen signalen uit dorpen en wijken serieus.

Een sterke gemeente ontstaat niet alleen in het gemeentehuis. We maken haar samen met inwoners, ondernemers en organisaties. Daarom betrekken we inwoners actief bij belangrijke keuzes en investeren we in een open bestuurscultuur waarin vertrouwen, samenwerking en betrokkenheid centraal staan. Met een sterk bestuur, ruimte voor het gesprek met de mienskip en aandacht voor de lange termijn zorgen we ervoor dat inwoners zich gehoord en betrokken voelen.

Gemeente en samenleving in verbinding

Wat willen we bereiken?
Onze inwoners weten wie we zijn, waar we voor staan en hoe zij met het gemeentebestuur in gesprek kunnen komen. Zij voelen zich gehoord, begrijpen hoe besluiten tot stand komen en kunnen volgen wat er met signalen, afspraken en toezeggingen gebeurt. Zo versterken we de verbinding en het vertrouwen tussen de gemeente en de samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We zijn actief aanwezig in onze dorpen en wijken en sluiten aan bij momenten waarop inwoners, ondernemers en organisaties met het gemeentebestuur in gesprek willen. In 2027 stellen we hiervoor een structurele werkwijze vast en passen we deze toe.
- We nemen signalen uit dorpen en wijken serieus en maken duidelijk wat ermee gebeurt. We leggen afspraken over de registratie, opvolging en terugkoppeling van signalen vast en voeren deze uit.
- We leggen gemeentelijke besluiten en de daarbij gemaakte afwegingen duidelijk en begrijpelijk uit. Hiervoor ontwikkelen en gebruiken we een vaste werkwijze voor de terugkoppeling aan inwoners.
- We maken de voortgang en uitvoering van aangenomen moties en toezeggingen inzichtelijk voor de gemeenteraad en het college. Hiervoor leggen we een werkwijze vast waarmee we deze voortgang periodiek in beeld brengen.

We spreken dezelfde taal

Wat willen we bereiken?
We communiceren in begrijpelijke en toegankelijke taal, zowel in woord als in beeld. Inwoners en ondernemers begrijpen onze informatie en weten wat zij van de gemeente kunnen verwachten en wat er van hen wordt gevraagd.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We gebruiken begrijpelijke en toegankelijke communicatie in woord en beeld in ons contact met inwoners en ondernemers. In 2027 stellen we hiervoor gemeentelijke uitgangspunten vast en passen we deze toe.
- Naast onze digitale dienstverlening houden we persoonlijk contact met de gemeente mogelijk en laagdrempelig. We evalueren de inwonerscontacten en brengen de toegankelijkheid en begrijpelijkheid van onze digitale en persoonlijke dienstverlening in beeld. Op basis daarvan stellen we concrete verbeterpunten vast en verwerken we deze in onze dienstverlening.

Samen ontwikkelen we de gemeente

Wat willen we bereiken?
Inwoners worden vroegtijdig betrokken bij de voorbereiding van besluiten over grote maatschappelijke opgaven. Ook inwoners die zich minder snel laten horen, krijgen de mogelijkheid om hun ideeën, inzichten en zorgen te delen. Voor deelnemers is duidelijk hoe hun inbreng wordt meegenomen in de besluitvorming.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- Samen met de gemeenteraad zetten we het mienskipspetear in bij besluiten met maatschappelijke impact. In 2027 passen we de werkwijze voor het mienskipspetear toe en evalueren we deze.
- We richten het mienskipspetear zo in dat we ook de perspectieven ophalen van inwoners die zich minder snel laten horen. We leggen de gebruikte werkwijzen hiervoor vast en passen deze toe.
- We maken zichtbaar hoe we de opbrengsten uit het mienskipspetear betrekken bij de voorbereiding van besluiten. Hiervoor stellen we een werkwijze vast voor het vastleggen en terugkoppelen van deze opbrengsten en passen we deze toe.

De organisatie weet wat de samenleving nodig heeft

Wat willen we bereiken?
De gemeentelijke organisatie staat open voor wat er in de samenleving speelt en begrijpt wat inwoners en ondernemers nodig hebben. Medewerkers luisteren, denken mee en zoeken binnen de gemeentelijke mogelijkheden naar passende oplossingen. Signalen en ervaringen uit de samenleving gebruiken we om onze werkwijze en dienstverlening te blijven verbeteren.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We werken vanuit een betrokken en meedenkende houding en zoeken binnen de gemeentelijke mogelijkheden naar passende oplossingen voor inwoners en ondernemers. Hiervoor ontwikkelen en gebruiken we ondersteunende werkwijzen. We verzamelen praktijkervaringen en leggen toepasbare voorbeelden vast, zodat medewerkers deze binnen de organisatie kunnen gebruiken.
- We verzamelen en delen signalen en ervaringen uit contacten met inwoners en ondernemers. Deze inzichten verwerken we in de uitvoering, zodat onze werkwijze beter aansluit bij wat de samenleving nodig heeft.

Thema 0b Dienstverlening

Inleiding
Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties hebben dagelijks contact met de gemeente. Zij stellen een vraag, vragen een product of dienst aan of hebben ondersteuning nodig bij het regelen van hun zaken. Binnen dit thema werken we aan de kwaliteit, bereikbaarheid en toegankelijkheid van onze dienstverlening. Ook digitale dienstverlening, klantcontacten en de verdere ontwikkeling van onze werkprocessen vallen hieronder.

Goede dienstverlening begint met begrijpelijke communicatie en laagdrempelig contact. Inwoners en ondernemers moeten hun zaken eenvoudig kunnen regelen: digitaal waar dat kan en persoonlijk waar dat nodig is. We luisteren, denken mee en zoeken binnen de gemeentelijke mogelijkheden naar een passende oplossing. Zo sluiten onze dienstverlening en ondersteuning zo goed mogelijk aan bij wat inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties nodig hebben.

Programma Dienstverlening

Wat willen we bereiken?
In 2030 kunnen inwoners en ondernemers hun zaken met de gemeente eenvoudig digitaal regelen en blijft persoonlijk contact beschikbaar waar dat nodig is. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties ervaren een gemeente die meedenkt en passende dienstverlening biedt.

Minimaal 75 procent van de inwoners en ondernemers is tevreden over onze dienstverlening en minimaal 75 procent heeft vertrouwen in onze organisatie.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
Dienstverlening: kaders en uitvoering
- We voeren de visie op dienstverlening uit. In 2027 stellen we concernbrede servicenormen vast en passen we deze toe in onze dienstverlening.
- We verbeteren onze dienstverlening vanuit de behoeften van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. De domeinen nemen hiervoor verbeteracties op in hun uitvoeringsplannen. Ook ontwikkelen we methoden om de klanttevredenheid te meten.
- We zetten innovatie in om onze dienstverlening te verbeteren. In 2027 beproeven en evalueren we kansrijke toepassingen van artificiële intelligentie (AI).

Bereikbaarheid en toegankelijkheid
- We verbeteren de bereikbaarheid van de gemeente en de afhandeling van vragen. We voeren maatregelen uit voor de telefonische bereikbaarheid, het doorverbinden en de afhandeling van terugbelverzoeken en meten de effecten daarvan.
- We stimuleren het gebruik van Fixi voor meldingen over de openbare ruimte. Hiervoor voeren we gerichte communicatie uit en monitoren we het gebruik.
- We werken de positie van het klantcontactcentrum (KCC) als toegang tot de gemeentelijke dienstverlening verder uit. We leggen afspraken vast over de rol van het KCC en de samenwerking met de verschillende domeinen.

Proces- en klant/inwonersgericht werken

- We optimaliseren prioritaire dienstverleningsprocessen en voeren procesgericht werken verder in. We leggen verantwoordelijkheden en werkwijzen vast en voeren verbetermaatregelen uit.
- We vertalen nieuwe wetgeving naar onze werkprocessen en digitale dienstverlening. Hiervoor stellen we de benodigde impactanalyses en implementatieplannen op.
- Werken vanuit de bedoeling en samenwerken met de mienskip
- We passen Werken vanuit de bedoeling verder toe. We ontwikkelen praktische ondersteuning waarmee medewerkers zorgvuldig kunnen omgaan met regels en hun professionele ruimte.
- We ontwikkelen onze regierol, ons opdrachtgeverschap en het opgavegericht werken verder. We scherpen de uitgangspunten en werkwijzen aan en passen deze toe in de praktijk.

Leren en ontwikkelen

- We ondersteunen medewerkers bij de verdere ontwikkeling van onze dienstverlening. We ontwikkelen en verzorgen trainingen over procesgericht werken, doelgroepgerichte communicatie en het mienskipspetear.

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2025	Begroting 2026	2027	2028	2029	2030
Lasten						
Thema 0a Bestuur	-3.913	-3.656	-3.511	-3.376	-3.376	-3.376
Thema 0b Dienstverlening	-2.167	-2.262	-2.290	-2.248	-1.987	-1.929
Totaal lasten	**-6.080**	**-5.918**	**-5.802**	**-5.624**	**-5.363**	**-5.306**
Baten						
Thema 0a Bestuur	4	-	-	-	-	-
Thema 0b Dienstverlening	1.178	1.251	1.300	1.229	944	818
Totaal baten	**1.182**	**1.251**	**1.300**	**1.229**	**944**	**818**
Geraamd saldo van baten en lasten	**-4.898**	**-4.667**	**-4.502**	**-4.396**	**-4.419**	**-4.488**
Toevoegingen reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen reserve	-	170	-	-	-	-
Geraamd resultaat	**-4.898**	**-4.497**	**-4.502**	**-4.396**	**-4.419**	**-4.488**

Toelichting tabel

Thema 0a Bestuur (lagere lasten € 144.000)
Ten opzichte van 2026 zijn de lasten € 144.000 lager. In 2026 was € 120.000 aan het budget toegevoegd voor de verkiezingen. Ook was € 108.000 voor Veilig Vergaderen overgeheveld van 2025 naar 2026. Daartegenover staat dat in 2027 € 125.000 aan het budget is toegevoegd voor een vijfde wethouder. Hiermee is een ombuiging uit de begroting 2026 gecorrigeerd.

1

Veiligheid:

voor een veilige en weerbare gemeente

1. Veiligheid

Inleiding

Veiligheid raakt het dagelijks leven op vele manieren: van een goed voorbereide brandweer en hulpverlening bij een crisis tot zichtbaar toezicht in dorpen en wijken en de aanpak van criminaliteit. Binnen dit programma werken we aan de gemeentelijke taken op het gebied van crisisbeheersing, brandweerzorg, openbare orde en veiligheid. Daaronder vallen onder meer rampenbestrijding, crisisvoorbereiding, toezicht en handhaving, het voorkomen van criminaliteit en de bestuurlijke aanpak van ondermijnende criminaliteit.

De risico's waarmee onze samenleving te maken krijgt, veranderen voortdurend. Digitalisering, cybercriminaliteit, maatschappelijke onrust, polarisatie en de gevolgen van klimaatverandering kunnen inwoners, ondernemers en organisaties direct raken. Dat vraagt om actuele kennis, een goede voorbereiding en duidelijke afspraken over wie wat doet.

De gemeente werkt hiervoor samen met Veiligheidsregio Fryslân, politie, brandweer, zorgorganisaties, inwoners en ondernemers. Door kennis en signalen te delen en samen voorbereid te zijn, kunnen we risico's eerder herkennen en snel handelen wanneer dat nodig is. Zo dragen overheid, organisaties en de mienskip ieder vanuit hun eigen rol bij aan de veiligheid van Heerenveen.

De doelen en activiteiten zijn uitgewerkt binnen de thema's Crisisbeheersing en hulpdiensten en Openbare orde en veiligheid.

Onze ambitie

We bouwen aan een veilige, leefbare en weerbare gemeente waarin inwoners zich veilig weten en veilig voelen. Veiligheid is een basisvoorwaarde voor prettig wonen, werken en ondernemen. Daarom investeren we in preventie, samenwerking, handhaving en een veilige leefomgeving.

Veiligheid raakt vrijwel alle beleidsterreinen en opgaven binnen onze gemeente. Vraagstukken op het gebied van wonen, zorg, jeugd, openbare ruimte, economie, mobiliteit en maatschappelijke participatie hebben vaak ook een relatie met veiligheid. Daarom nemen we veiligheid vanaf het begin mee in beleid en uitvoering. Dat doen we gezamenlijk en integraal, binnen de gemeentelijke organisatie en samen met onze externe partners.

Preventie, duidelijkheid en samenwerking staan daarbij centraal. We delen signalen, pakken oorzaken vroegtijdig aan en voorkomen waar mogelijk dat situaties escaleren. Tegelijkertijd zijn we duidelijk over grenzen en handhaven we wanneer dat nodig is. Zo versterken we samen de veiligheid en weerbaarheid van onze gemeente.

Beleidsdocumenten
Integraal Veiligheidsplan 2023-2026
VTH-beleidsplan 2026-2029

Taakvelden
1.1 Crisisbeheersing en brandweer
1.2 Openbare orde en veiligheid

Thema 1a Crisisbeheersing en hulpdiensten

Een crisis laat zich niet plannen, een goede voorbereiding wel. Wanneer zich een ernstig incident of een noodsituatie voordoet, moeten hulpdiensten snel kunnen handelen en moeten inwoners, ondernemers en organisaties weten wat zij kunnen doen. Binnen dit thema werken we aan crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweerzorg en de voorbereiding op incidenten en noodsituaties. Dat doen we samen met Veiligheidsregio Fryslân, hulpdiensten en andere veiligheidspartners.

Extreme weersomstandigheden, natuurbranden, gezondheidscrises, digitale verstoringen en langdurige of grootschalige uitval van voorzieningen brengen nieuwe risico's met zich mee. Daarom bereiden we ons samen voor. Voor natuurbrandrisico's trekken we op met Veiligheidsregio Fryslân en omliggende gemeenten en werken we volgens het Convenant Natuurbrandbeheersing Fryslân en het Natuurbrandbeheersingsplan 2025-2029. Ook maken we duidelijke afspraken en versterken we de weerbaarheid van inwoners, organisaties en de overheid. Zo zorgen we ervoor dat de samenleving tijdens een crisis zo goed mogelijk blijft functioneren en zich daarna snel kan herstellen.

Weerbare samenleving bij crisissituaties

Wat willen we bereiken?
De gemeente, inwoners, ondernemers en organisaties zijn goed voorbereid op verschillende soorten crisissituaties, zoals langdurige stroomuitval, uitval van digitale systemen en andere grootschalige verstoringen. De gemeentelijke crisisorganisatie werkt daarbij nauw samen met Veiligheidsregio Fryslân, andere Friese gemeenten en veiligheidspartners en kan snel en effectief handelen wanneer dat nodig is.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We nemen deel aan de landelijke ontwikkeling van noodsteunpunten waar inwoners tijdens een langdurige crisis of uitval van vitale voorzieningen terechtkunnen voor informatie, ondersteuning en noodzakelijke voorzieningen. Eind 2027 hebben we in beeld gebracht wat de landelijke inrichting betekent voor Heerenveen en welke rol de gemeente daarin heeft.
- We houden de gemeentelijke crisisorganisatie goed voorbereid door te oefenen, samen te werken met veiligheidspartners en lessen uit incidenten en crises te benutten. Eind 2027 heeft de crisisorganisatie geoefend en hebben we relevante lessen verwerkt in onze voorbereiding.
- We vergroten het bewustzijn en de zelfredzaamheid van inwoners, ondernemers en organisaties bij langdurige uitval van voorzieningen. Eind 2027 hebben we hun informatie en handelingsperspectief geboden om zich op dergelijke situaties voor te bereiden.

Thema 1b Openbare orde en veiligheid

Inwoners moeten zich prettig en veilig kunnen voelen in hun woning, op straat, op het werk en in het buitengebied. Ondernemers moeten erop kunnen vertrouwen dat zij in een veilige omgeving kunnen ondernemen. Binnen dit thema werken we aan toezicht, handhaving, criminaliteitspreventie, de aanpak van ondermijning en cyberveiligheid. Ook de leefbaarheid in wijken, dorpen en het buitengebied en de verbinding tussen veiligheid, zorg en maatschappelijke ondersteuning vallen binnen dit thema.

We voorkomen overlast en criminaliteit waar dat kan, stellen duidelijke grenzen en treden op wanneer dat nodig is. Een zichtbare en benaderbare overheid helpt om signalen vroeg op te vangen en inwoners en ondernemers te ondersteunen. Daarbij houden we rekening met maatschappelijke ontwikkelingen zoals jeugdoverlast, digitale criminaliteit en polarisatie.

Veiligheid maken we samen. Daarom werken inwoners, ondernemers, zorgorganisaties en veiligheidspartners met elkaar aan een veilige, leefbare en weerbare samenleving. Door kennis en signalen te delen, kunnen we problemen eerder herkennen en gezamenlijk aanpakken.

Bibob-beleid

Wat willen we bereiken?
We beschermen inwoners en bonafide ondernemers tegen overlast en criminaliteit. Daarbij voorkomen we dat de gemeente onbedoeld criminele activiteiten faciliteert en weren we malafide ondernemers waar dat juridisch mogelijk is.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We stellen een nieuwe Bibob-beleidslijn op waarin we duidelijk beschrijven hoe de gemeente de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob) toepast. Eind 2027 hebben we deze beleidslijn opgesteld.
- We brengen de uitvoeringscapaciteit in lijn met de nieuwe beleidslijn. Eind 2027 hebben we bepaald welke capaciteit nodig is en hebben we de uitvoering daarop aangepast.

Handhavingsuitvoeringsprogramma boa's

Wat willen we bereiken?
Inwoners kunnen veilig en prettig wonen en leven in onze wijken, dorpen en het buitengebied. De zichtbare aanwezigheid van buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's), politie en andere partners helpt om overlast te voorkomen of te verminderen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
We ontwikkelen het boa-team van een team dat vooral op meldingen reageert naar een team dat meer op basis van vastgestelde prioriteiten werkt. Daarvoor stellen we een handhavingsuitvoeringsprogramma op waarin we de prioriteiten, taken, capaciteitsverdeling, werkprocessen, samenwerking en verantwoording vastleggen. Eind 2027 hebben we het programma opgesteld en kan het boa-team meer prioriteitsgericht werken.

Weerbare samenleving in relatie tot cyberveiligheid en digitale fraude

Wat willen we bereiken?
Inwoners, ondernemers en de gemeentelijke organisatie zijn beter beschermd tegen cybercriminaliteit en digitale fraude. Zij herkennen digitale dreigingen tijdig en weten hoe zij veilig kunnen handelen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
Samen met partners geven we inwoners en ondernemers gerichte voorlichting over veelvoorkomende vormen van cybercriminaliteit en digitale fraude. Eind 2027 hebben we de geplande voorlichtings- en bewustwordingsactiviteiten uitgevoerd en inwoners en ondernemers handelingsperspectief geboden.

Veilige woon- en leefomgeving

Wat willen we bereiken?
Inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en de gemeente dragen samen bij aan een veilige en leefbare omgeving. Zij kennen de belangrijkste risico's en weten wat zij zelf kunnen doen om overlast en onveilige situaties te voorkomen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We voeren regie op de communicatie over veiligheid en leefbaarheid. Eind 2027 hebben we inwoners en ondernemers geïnformeerd over relevante risico's en hun handelingsperspectief geboden.
- We nemen doelgerichte maatregelen om overlast en onrust te voorkomen of te verminderen. Eind 2027 hebben we de voor dat jaar geplande maatregelen uitgevoerd.

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2025	Begroting 2026	2027	2028	2029	2030
Lasten						
Thema 1a Crisisbeheersing en hulpdiensten	-4.090	-4.175	-4.274	-4.274	-4.274	-4.274
Thema 1b Openbare orde en veiligheid	-1.625	-1.912	-2.046	-2.045	-2.044	-2.044
Totaal lasten	**-5.715**	**-6.087**	**-6.320**	**-6.319**	**-6.318**	**-6.318**
Baten						
Thema 1a Crisisbeheersing en hulpdiensten	46	-	-	-	-	-
Thema 1b Openbare orde en veiligheid	17	25	26	26	26	26
Totaal baten	**63**	**25**	**26**	**26**	**26**	**26**
Geraamd saldo van baten en lasten	**-5.652**	**-6.062**	**-6.294**	**-6.293**	**-6.292**	**-6.292**
Toevoegingen reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen reserve	-	-	-	-	-	-
Geraamd resultaat	**-5.652**	**-6.062**	**-6.294**	**-6.293**	**-6.292**	**-6.292**

Toelichting tabel

Thema 1a Crisisbeheersing en hulpdiensten (hogere lasten € 99.000)
De lasten zijn hoger doordat de bijdrage van gemeente Heerenveen aan de Veiligheidsregio stijgt.

Thema 1b Openbare orde en veiligheid (hogere lasten € 134.000)
De lasten zijn hoger door hogere interne doorbelastingen en indexaties.

2

Verkeer, vervoer en waterstaat:

veilig en verbonden onderweg

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Inleiding

Of iemand nu naar school, het werk, een winkel, sportvereniging of zorgvoorziening reist: goede verbindingen maken het dagelijks leven gemakkelijker. Ook ondernemers en bezoekers zijn afhankelijk van betrouwbare verbindingen over de weg, over het water en met het openbaar vervoer. Binnen dit programma werken we aan de gemeentelijke taken op het gebied van verkeer, vervoer, parkeren, openbaar vervoer, recreatieve en economische havens en waterwegen.

Heerenveen groeit en blijft in beweging. Woningbouw, economische ontwikkeling en veranderende manieren van reizen beïnvloeden hoe inwoners en bezoekers zich verplaatsen. Ook mogelijke verbeteringen van regionale en nationale verbindingen bieden nieuwe kansen. Daarbij zoeken we steeds naar een goede balans tussen bereikbaarheid, verkeersveiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid.

De gemeente werkt hiervoor samen met andere overheden, vervoerspartners, inwoners en ondernemers. Samen beheren en onderhouden we de bestaande infrastructuur en werken we aan mobiliteitsvoorzieningen die passen bij de ontwikkeling van onze gemeente en de behoeften van gebruikers.

De doelen en activiteiten zijn uitgewerkt binnen de thema’s Mobiliteit en bereikbaarheid en Havens en waterinfrastructuur.

Onze ambitie

We zetten ons in voor veilige, bereikbare en toekomstbestendige mobiliteit. Inwoners, ondernemers en bezoekers moeten zich goed kunnen verplaatsen binnen onze gemeente. Daarom investeren we gericht in wegen en fietsroutes, waaronder het onderhoud van wegen, fiets- en voetpaden. Ook verbeteren we verkeerssituaties waar veiligheid of doorstroming daarom vraagt.

We zorgen voor een goede balans tussen verschillende vervoersvormen en kiezen voor een zorgvuldige aanpak van parkeren en gebiedsontwikkeling. Ook versterken we het openbaar vervoer en de verbindingen met werk, onderwijs en voorzieningen. Zo werken we aan een verkeersnetwerk dat past bij de ontwikkeling van onze gemeente en blijft Heerenveen leefbaar en aantrekkelijk.

Beleidsdocumenten
Watertakenplan Heerenveen 2025-2029
Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP)
Mobiliteitsvisie 2040
Fietsplan Heerenveen 2020 koersdocument
Beleidskader nota parkeernormen 2020
Parkeervisie 2017
Actualisatie beleidsplan wegen 2013 - 2017
Brede nota kapitaalgoederen 2023 - 2027

Taakvelden
2.1 Verkeer en vervoer
2.2 Parkeren
2.3 Recreatieve havens
2.4 Economische havens en waterwegen
2.5 Openbaar vervoer

Thema 2a Mobiliteit en bereikbaarheid

Een bereikbare gemeente brengt werk, onderwijs, voorzieningen en ontmoetingen dichterbij. Inwoners kunnen zich veilig en gemakkelijk verplaatsen, ondernemers blijven goed bereikbaar en bezoekers vinden hun weg. Binnen dit thema werken we aan verkeersveiligheid, parkeren, openbaar vervoer en de inrichting en het gebruik van de gemeentelijke infrastructuur. Ook zorgen we voor samenhang tussen verschillende vervoersvormen en goede verbindingen tussen wonen, werken, onderwijs en voorzieningen.

Heerenveen ontwikkelt zich en de manier waarop mensen reizen verandert mee. Daarom zoeken we naar mobiliteitsoplossingen die aansluiten bij de behoeften van inwoners, ondernemers en bezoekers. Met een veilige verkeersomgeving en een goede balans tussen lopen, fietsen, openbaar vervoer en de auto dragen we bij aan de leefbaarheid, economie en kwaliteit van leven in onze gemeente.

Uitvoering Mobiliteitsplan

Wat willen we bereiken?
Inwoners, ondernemers en bezoekers kunnen zich veilig en gemakkelijk door onze gemeente verplaatsen. Het verkeersnetwerk is bereikbaar, toekomstbestendig en goed onderhouden en past bij de ontwikkeling van Heerenveen. We maken bewuste afwegingen tussen verschillende vervoerswijzen, kijken per gebied welke mobiliteit daar past en bieden ruimte voor maatwerk op basis van de lokale situatie.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
In 2027 werken we de Mobiliteitsvisie 2040 en het Mobiliteitsplan 2035 verder uit. Daarbij kijken we naar de rol van lopen, fietsen, openbaar vervoer en de auto. We stimuleren veilig fietsen, lopen en goed openbaar vervoer, maar houden ook rekening met het belang van de auto, zeker in een gemeente met dorpen, wijken en een groot buitengebied. Zo werken we aan een goede balans tussen bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid.

Van Mobiliteitsvisie naar Mobiliteitsplan

Wat willen we bereiken?
De gemeenteraad heeft de Mobiliteitsvisie 2040 op 18 september 2025 vastgesteld. De vaststelling van het Mobiliteitsplan 2035 met uitvoeringsagenda staat gepland voor oktober 2026.

Met de Mobiliteitsvisie 2040 en het Mobiliteitsplan 2035 beschikt de gemeente over samenhangend en richtinggevend mobiliteitsbeleid voor de korte en lange termijn. Het Mobiliteitsplan vertaalt de visie naar concrete keuzes en een uitvoeringsagenda voor onder meer verkeersveiligheid, bereikbaarheid, openbaar vervoer, fietsen en parkeren. Zo kunnen we tijdig inspelen op toekomstige ontwikkelingen en werken aan een verkeersveilig en robuust netwerk.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
In 2027 geven we uitvoering aan het Mobiliteitsplan 2035 en de bijbehorende uitvoeringsagenda voor 2027 en 2028.

Bereikbare en veilige evenementenmobiliteit

Wat willen we bereiken?
Sportieve en culturele evenementen in Heerenveen, zoals schaats- en voetbalwedstrijden en muziekevenementen, zijn veilig en goed bereikbaar. Bezoekers kunnen zich gemakkelijk verplaatsen en de verkeersoverlast en negatieve gevolgen voor omwonenden en de omgeving blijven zo veel mogelijk beperkt.

Het parkeer- en handhavingsbeleid rond Sportstad en Thialf sluit aan op ontwikkelingen zoals de A32-visie, de campus, de centrumontwikkeling en de Olympische Spelen van 2030.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
We stellen een parkeervisie op voor Sportstad en Thialf.

Thema 2b Havens en waterinfrastructuur

Water verbindt dorpen, bedrijven en recreatiegebieden en draagt bij aan de bereikbaarheid en aantrekkelijkheid van Heerenveen. Inwoners en bezoekers gebruiken het water om te varen en te recreëren, terwijl ondernemers afhankelijk zijn van goed bereikbare en bruikbare economische havens en vaarwegen. Binnen dit thema werken we aan recreatieve en economische havens, vaarwegen en de bijbehorende voorzieningen. Ook het beheer, gebruik en de ontwikkeling van deze infrastructuur vallen hieronder.

De ligging aan het water biedt kansen voor economische ontwikkeling, recreatie en een aantrekkelijke leefomgeving. Daarom kijken we naar de samenhang tussen water, bedrijvigheid en recreatief gebruik. Zo versterken we samen met inwoners, ondernemers en andere betrokkenen de positie van Heerenveen als water- en recreatiegemeente.

Sterke en toekomstbestendige haven- en watergebonden economie

Wat willen we bereiken?
We willen ruimte bieden voor economische ontwikkeling, recreatie en een aantrekkelijke leefomgeving. Daarom kijken we naar de samenhang tussen water, bedrijvigheid en recreatief gebruik. Zo versterken we samen met inwoners, ondernemers en andere betrokkenen de positie van Heerenveen als water- en recreatiegemeente.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- In het nog te ontwikkelen omgevingsprogramma werklocaties besteden we aandacht aan de haven- en watergebonden economie in de gemeente Heerenveen.
- We onderzoeken of de havenverordeningen van verschillende Friese havens kunnen worden geüniformeerd en of we de havenoperatie kunnen optimaliseren.

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2025	Begroting 2026	2027	2028	2029	2030
Lasten						
Thema 2a Mobiliteit en bereikbaarheid	-10.823	-11.681	-10.431	-11.117	-12.416	-12.989
Thema 2b Havens en waterinfrastructuur	-2.429	-1.784	-1.392	-1.532	-1.450	-1.504
Totaal lasten	**-13.252**	**-13.465**	**-11.824**	**-12.649**	**-13.865**	**-14.494**
Baten						
Thema 2a Mobiliteit en bereikbaarheid	529	746	765	690	690	690
Thema 2b Havens en waterinfrastructuur	1.370	534	550	550	550	550
Totaal baten	**1.899**	**1.280**	**1.315**	**1.240**	**1.240**	**1.240**
Geraamd saldo van baten en lasten	**-11.353**	**-12.184**	**-10.508**	**-11.408**	**-12.625**	**-13.254**
Toevoegingen reserve	-1.340	-	-	-	-	-
Onttrekkingen reserve	3.191	545	223	143	-	-
Geraamd resultaat	**-9.502**	**-11.639**	**-10.285**	**-11.265**	**-12.625**	**-13.254**

Toelichting tabel

Thema 2a Mobiliteit en bereikbaarheid (lagere lasten € 1.250.000 en hogere baten € 19.000)
De lagere lasten komen vooral door lagere kosten voor het onderhoud aan verhardingen (€ 620.000) en civieltechnische kunstwerken (€ 440.000). Deze daling hangt grotendeels samen met budgetoverhevelingen van 2025 naar 2026 voor het onderhoud aan verhardingen (€ 150.000) en civieltechnische kunstwerken (€ 440.000). Eventuele budgetoverhevelingen van 2026 naar 2027 zijn niet in de primitieve begroting verwerkt.

Daarnaast zijn er mutaties van € 350.000 door incidentele middelen voor winterschade aan asfalt en stijgende prijzen voor asfaltbestek. De andere mutaties worden veroorzaakt door interne doorbelastingen en indexaties.

Thema 2b Havens en waterinfrastructuur (lagere lasten € 392.000 en hogere baten €16.000)
De lagere lasten komen vooral door lagere kapitaallasten (€ 65.000) en budgetoverhevelingen van 2025 naar 2026 (€ 200.000). Eventuele budgetoverhevelingen van 2026 naar 2027 zijn niet in de primitieve begroting verwerkt. De overige mutaties worden veroorzaakt door interne doorbelastingen en indexaties.

3

Economie:

bouwen aan een brede welvaart

3. Economie

Inleiding

Een sterke lokale economie is voelbaar in het dagelijks leven. Zij biedt inwoners werk en ontwikkelmogelijkheden, geeft ondernemers ruimte om te groeien en draagt bij aan levendige dorpen, wijken en centra. Binnen dit programma werken we aan economische ontwikkeling, bedrijventerreinen, ondernemersdienstverlening, regelingen voor bedrijven en economische promotie.

Heerenveen behoort tot de economisch sterke regio's van Noord-Nederland. De energietransitie, digitalisering, verduurzaming, arbeidsmarktkrapte en de schaalsprong in wonen en werken brengen nieuwe kansen en opgaven met zich mee. Ondernemers hebben ruimte, goed opgeleide medewerkers en toekomstbestendige infrastructuur nodig om daarop in te spelen.

Daarom werkt de gemeente samen met ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen en andere overheden aan een aantrekkelijk ondernemers- en vestigingsklimaat. Door kennis, ideeën en mogelijkheden bij elkaar te brengen, versterken we het verdienvermogen en creëren we kansen voor inwoners en bedrijven.

De doelen en activiteiten zijn uitgewerkt binnen de thema's Economische ontwikkeling en vestigingsklimaat, Bedrijventerreinen en infrastructuur en Ondernemersdienstverlening en regelingen.

Onze ambitie

Een sterke economie vormt de basis voor een leefbare en toekomstbestendige gemeente. Werk, ondernemerschap, onderwijs en innovatie dragen bij aan brede welvaart en bieden inwoners kansen om zich te ontwikkelen. Daarom bouwen we aan een sterke economische structuur waarin wonen, werken en welzijn elkaar versterken.

Heerenveen behoort tot de drie sterkste groeiregio's van Nederland. Die positie biedt kansen voor inwoners, ondernemers en onderwijsinstellingen en vormt een stevig fundament voor verdere economische groei. Tegelijkertijd blijft het verdienvermogen in Fryslân achter bij de kwaliteit van leven: de Friese Paradox. Daarom investeren we gericht in ondernemerschap, innovatie, werkgelegenheid en talent. We geven bedrijven de ruimte en bouwen voort op de sectoren waarin Heerenveen sterk is.

Samen met ondernemers, onderwijsinstellingen en andere overheden versterken we het ondernemersklimaat en onze economische basis voor de toekomst. Zo werken we aan een aantrekkelijke gemeente om te wonen, werken en ondernemen.

Beleidsdocumenten

Economisch beleid 2020-2030 (2019)
Programmering bedrijventerreinen Zuidoost-Friesland Regionale afspraken 2022-2035
Visie detailhandel en horeca (2022)
Visie waterrecreatie (2022)
Leidraad vitale verblijfsaccommodaties 2022

Via de link Ondernemen in Heerenveen komt u op de gemeentelijke website op de pagina waar de beleidsdocumenten vanuit EZ zijn te vinden.

Taakvelden

3.1 Economische ontwikkeling
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
3.4 Economische promotie

Thema 3a Economische ontwikkeling en vestigingsklimaat

Heerenveen groeit. De schaalsprong in wonen en werken biedt kansen voor inwoners, ondernemers en de verdere ontwikkeling van onze gemeente. Om die kansen te benutten en onze economische positie te versterken, werken we aan een toekomstgerichte economie. Goede bereikbaarheid, innovatie en onderwijs zijn daarvoor belangrijke voorwaarden.

Binnen dit thema werken we aan economische ontwikkeling, het ondernemers- en vestigingsklimaat, onderwijs en arbeidsmarkt, detailhandel, recreatie, toerisme en regionale samenwerking. Daarbij verbinden we economie en bereikbaarheid met talentontwikkeling en de verdere ontwikkeling van Heerenveen als groeigemeente.

Onze lokale economie rust op een breed fundament van ondernemers. Het midden- en kleinbedrijf is een onmisbare pijler van de economie en draagt bij aan werkgelegenheid, voorzieningen en de leefbaarheid van dorpen en wijken. Ook detailhandel, recreatie en toerisme spelen een belangrijke rol in een gezonde economische structuur en levendige centra.

Een sterke economie vraagt daarnaast om goed onderwijs en een arbeidsmarkt die aansluit bij de vraag van werkgevers. Daarom werken we samen met ondernemers, onderwijsinstellingen en andere overheden aan ondernemerschap, innovatie en talentontwikkeling. Zo vergroten we de brede welvaart en versterken we het vestigingsklimaat van Heerenveen.

Versterken van economische kracht en bouwen aan brede welvaart

Wat willen we bereiken?
We willen een sterke en toekomstbestendige economie waarin ondernemerschap, innovatie, onderwijs en werkgelegenheid bijdragen aan brede welvaart. Daarbij bouwen we voort op de sectoren waarin Heerenveen sterk is: de innovatieve maakindustrie, logistiek, circulaire economie, recreatie en toerisme (gastvrijheidseconomie) en ons sportprofiel.

Goed onderwijs en een arbeidsmarkt die aansluit bij de vraag van werkgevers zijn belangrijke voorwaarden voor economische groei. Daarom zijn onderwijsinstellingen, ondernemers en de overheid nauw met elkaar verbonden en werken zij samen aan de ontwikkeling en het behoud van talent.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We ontwikkelen een economische langetermijnvisie voor 2050 en verder, in samenhang met een gebiedsverdieping voor de ambitie schaalsprong op het gebied van wonen en werken. De economische visie bevat ook een uitvoeringsstrategie, zodat we concreet met de visie aan de slag kunnen. Beide documenten vormen een bouwsteen voor de integrale langetermijnvisie voor Heerenveen.
- We zetten de economische samenwerking met Leeuwarden, Smallingerland, Súdwest-Fryslân en de provincie binnen de F4 voort en versterken onze positie in het innovatieve ecosysteem rond Economic Board Fryslân. Binnen deze samenwerkingen werken we onder meer aan innovatie en verduurzaming, startups en scale-ups, het verdienvermogen van ondernemers, internationalisering, exportbevordering en de economische profilering van Fryslân.
- We blijven het KnOOppunt faciliteren en werken samen met het KnOOppunt en de ondernemersverenigingen aan de verbinding tussen onderwijs en ondernemers. Ook initiatieven als On Stage en Generatiekracht verbinden onderwijs met ondernemers. De ondernemersverenigingen spelen een belangrijke rol bij het verbinden van ondernemers rond thema's als arbeidsmarkt en onderwijs.
- We herijken de detailhandelsvisie om bij te dragen aan vitaliteit en ondernemerschap en gaan hierover in gesprek met de provincie.
- Afhankelijk van de beschikbare budgetten voeren we maatregelen uit de agenda gastvrijheidseconomie uit. Daarbij richten we ons op bestemmingsontwikkeling, bestemmingsmarketing en bestemmingsmanagement.

We blijven koploper circulaire economie

Wat willen we bereiken?
Gemeente Heerenveen ontwikkelt zich verder tot een toonaangevende circulaire gemeente. Daarmee dragen we bij aan de circulaire koploperspositie van Fryslân en stimuleren we duurzame economische groei. We bouwen aan een innovatieve en circulaire economie waarin ondernemerschap, duurzaamheid en werkgelegenheid elkaar versterken.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- OpenDelta, de opvolger van Circular Valley, is het samenwerkingsverband voor innovatie in de regio Heerenveen. In 2027 vervullen we een aanjagende rol bij het opbouwen van deze community en het starten van de eerste projecten met nationale en internationale financiering. Daarmee werken we ernaartoe dat gemeente Heerenveen onderdeel wordt van de community.
- We dragen bij aan de verdere ontwikkeling van het bouwcluster binnen OpenDelta en nemen deel aan projecten. In 2027 ontwikkelt het cluster zich verder tot klankbordgroep voor circulair bouwen in Noord-Nederland. Overheden, bedrijven en onderwijsinstellingen gebruiken de kennis uit de projecten voor beleid en nieuwe initiatieven. Ook breidt het cluster zich uit met partners en projecten en wordt de kennisdeling structureel georganiseerd via bijeenkomsten, werktafels en leertrajecten.
- Om onze ambities te realiseren, blijven we investeren in regionale, nationale en internationale samenwerking. In 2027 nemen we actief deel aan Chemport Europe, Vereniging Circulair Friesland, Europapact 2.0, de samenwerking tussen Rijk en regio en lokale netwerken.

Ondernemers krijgen ruimte om te groeien

Wat willen we bereiken?
We willen nu en in de toekomst voldoende ruimte bieden aan ondernemerschap. Met toekomstbestendige werklocaties geven we bedrijven de mogelijkheid om zich te vestigen, te groeien en te innoveren, passend bij de kwaliteit van onze leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We ontwikkelen een omgevingsprogramma werklocaties waarin we onze visie op bestaande en toekomstige werklocaties vastleggen.
- We onderzoeken hoe we de kwaliteiten van onze bestaande bedrijventerreinen beter kunnen benutten. Daarbij brengen we onder meer de mogelijkheden van milieuruimte, watergebonden kavels en optimalisatie van de haven in beeld. Samen met andere Friese gemeenten en het Fries Havennetwerk onderzoeken we ook het belang van vervoer over water voor de Friese economie en de mogelijkheden van ons natte bedrijventerrein.

Thema 3b Bedrijventerreinen en infrastructuur

Ondernemers hebben ruimte nodig om zich te vestigen, te groeien en te innoveren. Binnen dit thema werken we aan de ontwikkeling, exploitatie en beschikbaarheid van werklocaties, bedrijventerreinen en de bijbehorende voorzieningen. Daarbij kijken we ook naar de samenhang tussen ruimtegebruik, bereikbaarheid en economische ontwikkeling.

Met toekomstbestendige bedrijventerreinen versterken we de werkgelegenheid en het vestigingsklimaat en bieden we ruimte aan verduurzaming. Daarbij bewaken we de kwaliteit van de leefomgeving. De financiële ontwikkelingen en resultaten lichten we toe in de paragraaf Grondbedrijf.

Realisatie van nieuwe bedrijventerreinen

Wat willen we bereiken?
We willen voldoende ruimte bieden aan bedrijven om zich te vestigen en verder te ontwikkelen. Daarmee versterken we de economische structuur, werkgelegenheid en het ondernemerschap en dragen we bij aan brede welvaart en een leefbare, toekomstbestendige gemeente. Als een van de drie sterkste groeiregio's van Nederland benutten en versterken we onze economische positie.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- Na de start van de verkoop van Klaverpark fase 1 in 2026 verwachten we in 2027 de eerste kavels uit te geven en te verkopen. Ook starten we met de verkenning van een tweede en, indien nodig, een derde fase van het bedrijvenpark. De belangstelling voor kavels in fase 1 betrekken we bij de fasering en het uitgiftetempo.
- We zetten in op de verkoop van de resterende kavels op bedrijvenpark Haskerveen. Dit doen we samen met buurgemeente De Fryske Marren binnen de Gemeenschappelijke Regeling.

Thema 3c Ondernemersdienstverlening en regelingen

Onze lokale economie rust op een breed en veelzijdig fundament van ondernemers. Van winkels en horecabedrijven tot dienstverleners en innovatieve ondernemingen: zij zorgen voor werkgelegenheid, voorzieningen en levendigheid. Het midden- en kleinbedrijf vormt daarbij een onmisbare pijler. Veel ondernemers zijn nauw verbonden met hun omgeving en dragen actief bij aan de leefbaarheid van onze dorpen en wijken.

We ondersteunen ondernemers bij groei, innovatie en verduurzaming. Als gemeente zorgen we actief voor goede randvoorwaarden, bieden we perspectief en versterken we het ondernemersklimaat. Regelgeving moet ontwikkelingen mogelijk maken zonder onnodige belemmeringen, met behoud van kwaliteit en leefbaarheid. Daarom zetten we in op het verminderen van de regeldruk.

Om onze economische ambities waar te maken, investeren we in een sterke economische organisatie en voldoende uitvoeringskracht.

Versterken van onze ondernemersdienstverlening en accountmanagement

Wat willen we bereiken?
Ondernemers kunnen rekenen op toegankelijke en gerichte ondersteuning bij groei, innovatie en verduurzaming. De gemeente zorgt voor goede randvoorwaarden, biedt perspectief en werkt aan een sterk ondernemersklimaat met zo min mogelijk onnodige regeldruk.

Onze accountmanagers zijn het eerste aanspreekpunt voor ondernemers met ontwikkelvragen. Zij verbinden ondernemers met de partners die binnen de provincie ondersteuning bieden op het gebied van onder meer innovatie en verduurzaming.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We voeren het accountplan uit dat in 2026 is opgesteld. Daarmee werken we planmatig aan ons accountmanagement en onze dienstverlening aan ondernemers.
- We versterken onze positie binnen het provinciale innovatieve ecosysteem en benutten de daar aanwezige kennis en ondersteuning voor onze ondernemers. Daarbij maken we onder meer gebruik van het specialistische accountmanagement van YnBusiness.

Subsidies voor ondernemerscollectieven

Wat willen we bereiken?
Ondernemersverenigingen spelen een belangrijke rol binnen onze lokale economie. Met gezamenlijke acties, initiatieven en projecten dragen zij bij aan een goed ondernemersklimaat en een aantrekkelijke leefomgeving voor inwoners en bezoekers.

Om deze rol te kunnen vervullen, hebben ondernemerscollectieven voldoende financiële slagkracht nodig. Ook willen we voorkomen dat sommige ondernemers wel profiteren van gezamenlijke activiteiten, maar daaraan niet bijdragen. Daarom heeft Heerenveen twee ondernemersfondsen. Deze worden gevuld via gemeentelijke belastingen en als subsidie beschikbaar gesteld aan de ondernemerscollectieven. Zo dragen ondernemers zelf bij aan onder meer evenementen, camerabewaking, projecten rond onderwijs en arbeidsmarkt en het tegengaan van leegstand.

Ook het innovatieve ecosysteem dat we op provinciaal en Noord-Nederlands niveau ontwikkelen, draagt bij aan een goed ondernemers- en vestigingsklimaat. Als een van de belangrijke economische kernen van Fryslân nemen we daarin actief onze positie in en dragen we bij aan de verdere versterking van dit ecosysteem.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We continueren het Heerenveen Ondernemers Fonds. Dit fonds wordt gevuld door een opslag op de onroerendezaakbelasting voor niet-woningen. Na tien jaar is een doorontwikkeling gewenst, zodat meer gezamenlijkheid kan leiden tot meer maatschappelijke en economische impact. Mogelijk heeft het fonds daarvoor meer financiële armslag nodig. Op basis van goede plannen zijn we bereid daarover mee te denken.
- We continueren het Centrumfonds. Dit fonds wordt bekostigd uit de reclamebelasting in het centrumgebied van de kern Heerenveen.
- Samen met de andere F4-gemeenten – Leeuwarden, Smallingerland en Súdwest-Fryslân – en de provincie dragen we met subsidies bij aan het innovatieve ecosysteem. Daarmee versterken we onder meer de specialistische ondernemersdienstverlening via YnBusiness en stimuleren we startups en scale-ups via Founded in the North.
- Onze regiomarketingorganisatie Regio Heerenveen ’n Gouden Plak speelt een belangrijke rol bij de profilering van Heerenveen. Mede met het oog op de Olympische Spelen en de gewenste legacy is het belangrijk om de regiomarketing professioneel te blijven uitvoeren. We werken aan een betere governance, blijven financieel bijdragen aan Regio Heerenveen ’n Gouden Plak en zetten de samenwerking met deze organisatie voort.

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2025	Begroting 2026	2027	2028	2029	2030
Lasten						
Thema 3a Economische ontwikkeling en vestigingsklimaat	-2.243	-2.130	-2.272	-2.006	-2.010	-2.014
Thema 3b Bedrijventerreinen en infrastructuur	-5.663	-3.165	-5.069	-4.387	-3.581	-3.723
Thema 3c Ondernemersdienstverlening en regelingen	-86	-102	-101	-103	-105	-106
Totaal lasten	**-7.993**	**-5.397**	**-7.442**	**-6.496**	**-5.696**	**-5.843**
Baten						
Thema 3a Economische ontwikkeling en vestigingsklimaat	907	670	720	514	514	514
Thema 3b Bedrijventerreinen en infrastructuur	7.564	2.840	5.463	4.093	3.286	3.424
Thema 3c Ondernemersdienstverlening en regelingen	133	130	94	94	94	94
Totaal baten	**8.604**	**3.640**	**6.277**	**4.701**	**3.894**	**4.032**
Geraamd saldo van baten en lasten	**611**	**-1.757**	**-1.165**	**-1.796**	**-1.802**	**-1.812**
Toevoegingen reserve	-1.303	-926	-528	-	-	-
Onttrekkingen reserve	411	1.403	-	-	-	-
Geraamd resultaat	**-281**	**-1.280**	**-1.693**	**-1.796**	**-1.802**	**-1.812**

Toelichting tabel

Thema 3a Economische ontwikkeling en vestigingsklimaat (hogere lasten € 142.000 en hogere baten € 50.000)
De toename van de lasten ten opzichte van 2026 wordt met name veroorzaakt door hogere interne doorbelastingen en indexaties. Daarnaast heeft in 2025 een budgetoverheveling van € 43.000 voor merkregie naar 2026 plaatsgevonden. Eventuele budgetoverhevelingen van 2026 naar 2027 zijn niet in de primitieve begroting verwerkt.

De mutaties in de baten worden hoofdzakelijk veroorzaakt door indexatie en hogere CDOKE-baten.

Thema 3b Bedrijventerreinen en infrastructuur (hogere lasten € 1.904.000 en hogere baten € 2.600.000)
De baten en lasten in thema 3b hebben voor het merendeel betrekking op de grondexploitaties werken. De toename van de baten en lasten wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de fasering van de grondexploitaties en de toename van de baten ten opzichte van 2026 wordt veroorzaakt doordat in 2027 een winstneming ter hoogte van € 528.000 is opgenomen. Voor een uitgebreide toelichting wordt naar de paragraaf grondbeleid verwezen.

4

Onderwijs:

gelijke kansen en een stevige basis voor de toekomst

4. Onderwijs

Inleiding

De kinderen en jongeren van nu bouwen straks verder aan onze gemeente. Goed onderwijs helpt hen om hun talenten te ontdekken, zich gezond en veilig te ontwikkelen en met vertrouwen deel te nemen aan de samenleving. Dit programma omvat de gemeentelijke taken op het gebied van onderwijshuisvesting, onderwijsbeleid en leerlingenvoorzieningen. Ook de samenwerking tussen onderwijs, kinderopvang, zorg, welzijn, maatschappelijke organisaties en de gemeente valt binnen dit programma.

Samen met schoolbesturen, onderwijsinstellingen, kinderopvangorganisaties en maatschappelijke partners werken we aan goede schoolgebouwen, passende voorzieningen en ondersteuning wanneer dat nodig is. Daarmee dragen we bij aan kansengelijkheid en participatie en leggen we een stevige basis voor toekomstige generaties en een sterke, veerkrachtige mienskip.

Het onderwijs blijft ondertussen in beweging. Demografische ontwikkelingen, personeelstekorten en de groeiende behoefte aan passende ondersteuning vragen om nauwe samenwerking tussen onderwijs, opvang, zorg en welzijn. Ook een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt wordt steeds belangrijker. Zo vergroten we de kansen van kinderen en jongeren en investeren we in de toekomst van onze gemeente.

De doelen en activiteiten zijn uitgewerkt binnen de thema's Onderwijsvoorzieningen en huisvesting en Jonge kind, onderwijs en ontwikkeling.

Onze ambitie

Goed onderwijs vormt het fundament voor gelijke kansen en een veerkrachtige samenleving. Daarom bouwen we aan een toegankelijk en toekomstgericht onderwijslandschap waarin kinderen en jongeren zich in een prettig en veilig leerklimaat kunnen ontwikkelen.

We investeren in sterke scholen en goede huisvesting, versterken het onderwijsaanbod en de samenwerking tussen onderwijs, zorg en de gemeente en zetten vanaf jonge leeftijd in op kansengelijkheid. Daarnaast verbinden we het onderwijs met de arbeidsmarkt en waarderen we meertaligheid en vakmanschap. Zo leggen we een stevige basis voor de toekomst van kinderen, jongeren en onze gemeente.

Beleidsdocumenten

Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Heerenveen | Lokale wet- en regelgeving
DIHP 2023-2038 | gemeente Heerenveen - duurzaam integraal huisvestingsplan voor het primair en speciaal onderwijs
Integraal huisvestingsplan VO, VSO en MBO Gemeente Heerenveen

Taakvelden

4.1 Openbaar basisonderwijs
4.2 Onderwijshuisvesting
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Thema 4a Onderwijsvoorzieningen en huisvesting

Goed onderwijs heeft een plek nodig waar kinderen zich veilig en gezond voelen, hun talenten kunnen ontdekken en met plezier kunnen leren. Daarom investeren we de komende tien jaar via het programma ToekomstWIJS in toekomstbestendige huisvesting voor het primair onderwijs. Samen met de schoolbesturen werken we aan schoolgebouwen die aansluiten bij de behoeften van leerlingen, leerkrachten en hun omgeving. Zo creëren we plekken waar kinderen kunnen leren, groeien en elkaar ontmoeten.

Ook na de schooltijd willen we inwoners de mogelijkheid bieden om zich dichtbij huis te blijven ontwikkelen. Daarom zetten we ons ervoor in om nieuwe vormen van onderwijs naar onze gemeente te halen. Denk aan opleidingen in het hoger beroepsonderwijs, samenwerking met universiteiten en andere vormen van vervolgonderwijs. Daarmee versterken we het onderwijsaanbod, vergroten we de kansen voor jongeren en werkenden en trekken we nieuwe kennis en talent aan. Zo bouwen we aan een aantrekkelijke en innovatieve gemeente waarin een leven lang ontwikkelen centraal staat.

Zorgen voor goede, duurzame onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?

In 2030 beschikken leerlingen en leerkrachten in het basis-, speciaal en voortgezet onderwijs over voldoende, passende en toekomstbestendige schoolgebouwen waarin zij veilig en gezond kunnen leren en werken. Daarmee geeft de gemeente invulling aan haar wettelijke verantwoordelijkheid voor de onderwijshuisvesting.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?

Scholenplan ToekomstWIJS

Het scholenplan ToekomstWIJS is samen met de schoolbesturen ontwikkeld en in 2022 door de gemeenteraad vastgesteld. Het beschrijft de huisvestingsplannen voor basisscholen voor de periode 2023 tot en met 2038 en wordt jaarlijks geactualiseerd.
We actualiseren het programma ToekomstWIJS en voeren de voor 2027 geplande projecten uit. Eind 2027 is het programma geactualiseerd en is uitvoering gegeven aan de projecten die voor dit begrotingsjaar zijn gepland. Een overzicht van deze projecten staat in de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.

Onderwijs, kennis en arbeidsmarkt

Wat willen we bereiken?

Wij willen dat Heerenveen zich ontwikkelt tot een aantrekkelijke onderwijs- en kennisgemeente waar jongeren, studenten en werknemers zich kunnen ontwikkelen en duurzaam aan de regio verbonden blijven. Met meer mogelijkheden voor hoger beroepsonderwijs, universitaire samenwerking en andere onderwijsinitiatieven die passen bij de economische ontwikkeling van Heerenveen en de regio.

We zien onderwijs en arbeidsmarkt graag sterker met elkaar verbonden. Zo krijgen inwoners meer mogelijkheden om zich te ontwikkelen, wordt vakmanschap gestimuleerd en sluit het onderwijs beter aan op wat werkgevers en de economische ontwikkeling van Heerenveen vragen. Werkgevers in sterke sectoren zoals sport, energie, technologie, maakindustrie, logistiek en food vinden hierdoor gemakkelijker passend talent en inwoners krijgen meer kansen op duurzaam werk.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We oriënteren ons op de vraag wat randvoorwaardelijk nodig is om hbo- en universitaire onderwijsinitiatieven, die passen bij de economische ambities van Heerenveen aan te trekken.
- Binnen bestaande netwerken brengen we onderwijs, ondernemers en maatschappelijke partners bij elkaar om onderwijs, arbeidsmarkt en vakmanschap beter met elkaar te verbinden.

Samenwerking onderwijs, zorg, welzijn en arbeidsmarkt

Wat willen we bereiken?
Kinderen, jongeren en hun gezinnen ontvangen tijdig passende ondersteuning. Onderwijs, zorg, welzijn en de gemeentelijke toegang werken nauw samen, zodat ondersteuningsvragen vroeg worden gesignaleerd en passende hulp snel beschikbaar is.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
We maken met onderwijs, de gemeentelijke toegang en zorg- en welzijnsorganisaties afspraken over vroegsignalering en passende ondersteuning.

Thema 4b Jonge kind, onderwijs en ontwikkeling

Een kansrijke start werkt een leven lang door. Daarom willen we dat ieder kind in Heerenveen de ruimte krijgt om talenten te ontdekken, zich te ontwikkelen en mee te doen. Samen met onderwijs, kinderopvang, zorg en welzijn bouwen we aan een sterke pedagogische basis rondom kinderen, jongeren en hun gezinnen.

We vergroten gelijke onderwijskansen door onderwijsachterstanden te verkleinen en te investeren in toegankelijke peuteropvang en kwalitatief goede voor- en vroegschoolse educatie. Een doorgaande ontwikkellijn helpt kinderen bij de stap van opvang naar onderwijs en later naar werk. Door ondersteuningsvragen vroeg te signaleren en samen passende ondersteuning te bieden, willen we kansenongelijkheid en thuiszitten zoveel mogelijk voorkomen.

Kindcentra ontwikkelen zich daarbij verder als plekken waar kinderen kunnen leren, zich ontwikkelen en anderen ontmoeten. Ook helpen we leerlingen die gebruikmaken van het leerlingenvervoer om waar mogelijk zelfstandiger te reizen. Zo dragen we bij aan kansengelijkheid, participatie en een stevige basis voor de toekomst van alle kinderen en jongeren in Heerenveen.

Versterken pedagogische basis

Wat willen we bereiken?
We versterken de pedagogische basis door een nauwe samenwerking tussen kinderopvang, onderwijs, zorg en welzijn, met aandacht voor een doorgaande ontwikkellijn voor ieder kind.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
Samen met de partners van de LEJA (Lokale Educatieve Jeugd Agenda) werken we aan de pedagogische basis, kansengelijkheid, het jonge kind, zorg voor jeugd, passende opvang en passend onderwijs zoals beschreven in de LEJA-agenda.

Bevorderen kansengelijkheid

Wat willen we bereiken?
In 2030 zijn onderwijsachterstanden verkleind en hebben kinderen meer gelijke kansen om zich te ontwikkelen. Zij krijgen vroegtijdig passende ondersteuning en kunnen gebruikmaken van kwalitatief goede voorschoolse educatie.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
Samen met de pedagogische partners maken we nieuwe doelstellingen en afspraken over vroegtijdige signalering, voorschoolse educatie en passende ondersteuning.
Eind 2027 hebben we deze vastgelegd in aansluiting op de LEJA-agenda en de vastgestelde Visie op Jeugd.

Samen met de pedagogisch partners rondom het jonge kind hebben wij nieuwe doelstellingen en afspraken en een plan van aanpak gemaakt, passend bij de LEJA-agenda en de al vastgestelde visie op jeugd.

Stimuleren zelfstandig reizen

Wat willen we bereiken?
In 2030 reizen meer leerlingen die gebruikmaken van het leerlingenvervoer waar mogelijk en verantwoord zelfstandig. Daarmee vergroten zij hun zelfredzaamheid en mogelijkheden om zelfstandig mee te doen in de samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- Samen met ouders en verzorgers, scholen en vervoerders brengen we in beeld welke leerlingen mogelijk zelfstandig kunnen reizen en stimuleren we hen om deze stap te zetten.
- We gaan met ouders en verzorgers in gesprek over hun rol bij het vergroten van de zelfstandigheid van hun kind.

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2025	Begroting 2026	2027	2028	2029	2030
Lasten						
Thema 4a Onderwijsvoorzieningen en huisvesting	-5.860	-7.120	-6.226	-6.764	-8.348	-9.289
Thema 4b Jonge kind, onderwijs en ontwikkeling	-2.779	-2.816	-3.181	-3.181	-3.181	-3.181
Totaal lasten	**-8.639**	**-9.936**	**-9.407**	**-9.945**	**-11.529**	**-12.470**
Baten						
Thema 4a Onderwijsvoorzieningen en huisvesting	231	64	259	259	259	259
Thema 4b Jonge kind, onderwijs en ontwikkeling	1.006	813	813	813	813	813
Totaal baten	**1.237**	**878**	**1.072**	**1.072**	**1.072**	**1.072**
Geraamd saldo van baten en lasten	**-7.402**	**-9.059**	**-8.334**	**-8.873**	**-10.456**	**-11.398**
Toevoegingen reserve	-3.580	-	-	-	-	-
Onttrekkingen reserve	4.094	1.944	18	-	-	-
Geraamd resultaat	**-6.888**	**-7.115**	**-8.317**	**-8.873**	**-10.456**	**-11.398**

Toelichting tabel

Thema 4a Onderwijsvoorzieningen en huisvesting (lagere lasten € 894.000 en hogere baten € 195.000)
De lasten zijn lager dan in 2026, vooral doordat in 2025 budgetten van in totaal € 1,4 miljoen voor het programma ToekomstWIJS (Integraal Huisvestingsplan Primair en Voorgezet Onderwijs) en groene schoolpleinen zijn overgeheveld naar 2026. Eventuele budgetoverhevelingen van 2026 naar 2027 zijn niet verwerkt in de primitieve begroting.

Tegelijkertijd nemen de kapitaallasten in 2027 toe door de jaarlijkse actualisatie van het programma ToekomstWIJS. Dit komt vooral door hogere afschrijvingslasten als gevolg van gerealiseerde onderwijshuisvestingsprojecten. De lagere omslagrente zorgt voor lagere rentelasten. Per saldo stijgen de begrote kapitaallasten met € 440.000.

De hogere baten komen vooral door de realisatie van kindcentra in 2026. Na oplevering worden de ruimten die voor de kinderopvang zijn gebouwd verhuurd. Daardoor nemen de baten vanaf 2027 met circa € 190.000 toe.

Thema 4b Jonge kind, onderwijs en ontwikkeling (hogere lasten € 365.000)
Bij de Tussenrapportage 2026 is incidenteel budget voor peuteropvang overgeheveld naar de preventiebudgetten Jeugd. Daardoor liggen de lasten in 2027 € 250.000 hoger dan in 2026. Daarnaast is het budget voor leerlingenvervoer in de Perspectiefbrief 2027 structureel met € 62.000 verhoogd ten opzichte van 2026. De overige mutaties komen onder meer door indexatie van de peuteropvangbudgetten.

5

Sport, cultuur en recreatie:

voor leefbaarheid en economie

5. Sport, cultuur en recreatie

Inleiding

Sporten bij de vereniging, een voorstelling bezoeken, een boek lenen of ontspannen in het groen: sport, cultuur, erfgoed en recreatie verrijken het dagelijks leven. Ze dragen bij aan gezondheid, ontmoeting en plezier en maken dorpen en wijken levendig en aantrekkelijk. Binnen dit programma werken we aan sportbeleid, sportaccommodaties, cultuur, erfgoed, bibliotheken, media, openbaar groen en recreatieve voorzieningen.

Heerenveen heeft een sterke positie als sportgemeente en beschikt over voorzieningen en activiteiten met een lokale, regionale en nationale betekenis. Tegelijkertijd veranderen de manier waarop inwoners hun vrije tijd besteden en de behoeften op het gebied van gezondheid en leefomgeving. Dat vraagt om blijvende aandacht voor toegankelijke voorzieningen en een aantrekkelijk aanbod op het gebied van sport, cultuur, recreatie en groen.

Samen met verenigingen, culturele instellingen, maatschappelijke organisaties, ondernemers, inwoners en andere overheden zorgen we ervoor dat mensen kunnen bewegen, ontspannen, elkaar ontmoeten en hun talenten ontwikkelen. Zo versterken we de gezondheid, leefbaarheid en aantrekkingskracht van de kern Heerenveen en onze dorpen.

De doelen en activiteiten zijn uitgewerkt binnen de thema's Sport en bewegen, Cultuur, bibliotheek en erfgoed en Groen en recreatie.

Onze ambitie

We bouwen aan een sterke, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Sport, cultuur, recreatie en groen zijn belangrijke pijlers voor gezondheid, ontmoeting, talentontwikkeling, leefbaarheid en economische ontwikkeling. Daarbij kijken we niet alleen naar de voorzieningen, maar vooral naar wat deze betekenen voor inwoners, verenigingen, dorpen en wijken.

We zijn trots op onze unieke positie als sportgemeente en hebben aandacht voor zowel top- als breedtesport. Ook zetten we in op een toegankelijk cultureel aanbod, erfgoed, bibliotheken en evenementen en op een groene en aantrekkelijke leefomgeving met ruimte voor natuur, waterrecreatie en andere vormen van recreatie. We geven ruimte aan initiatieven van inwoners en zorgen ervoor dat zowel de kern Heerenveen als onze dorpen profiteren van investeringen en ontwikkelingen. Zo versterken we de leefbaarheid, identiteit en aantrekkingskracht van onze hele gemeente.

Beleidsdocumenten
Visie Sport & Bewegen 2026 - 2030 | Bewegen is meedoen!
Leidraad Vitale Verblijfsaccommodaties 2022
Visie Waterrecreatie 2021
Erfgoedverordening
Kerkenvisie
Nota cultuurhistorisch erfgoed 2010
Notitie biodiversiteit 2024
Speelplan

Taakvelden
5.1 Sportbeleid en activering
5.2 Sportaccommodaties
5.3 Cultuurpresentatie
5.4 Musea
5.5 Cultureel erfgoed
5.6 Media
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Thema 5a Sport en bewegen

Heerenveen is dé sportgemeente van het Noorden. Richting de Olympische Spelen van 2030 werken we samen met onze partners aan de organisatie van de langebaanschaatswedstrijden in Thialf. We willen deze bijzondere kans benutten om niet alleen ons sportprofiel, maar ook de economie, gezondheid, het onderwijs en de leefomgeving blijvend te versterken.

Sport en bewegen dragen niet alleen bij aan de gezondheid, maar ook aan ontmoeting, participatie, talentontwikkeling en sociale verbondenheid. Daarom willen we dat sport en bewegen voor iedereen toegankelijk en vanzelfsprekend zijn, ongeacht leeftijd, inkomen, achtergrond of beperking.

Samen met inwoners, sportverenigingen en maatschappelijke partners zorgen we ervoor dat iedereen de mogelijkheid krijgt om mee te doen. Want elke stap telt en in Heerenveen zetten we die samen.

Sport en bewegen helpen ons bovendien om de beweging te maken van zorg naar gezondheid en van individuele ondersteuning naar een sterke en veerkrachtige mienskip.

Behalen van strategische doelstellingen Visie Sport & Bewegen

Wat willen we bereiken?
In 2026 is de Visie Sport & Bewegen vastgesteld. Hierin staan vijf strategische doelstellingen die we tot 2030 willen bereiken:

1. Sport en bewegen zijn sociaal, financieel en praktisch toegankelijk voor iedereen.
2. We zetten sport en bewegen in om kwetsbare groepen te ondersteunen.
3. We werken aan vitale sportaanbieders en versterken de sociale veiligheid. Mensen voelen zich fysiek en mentaal veilig in hun sportomgeving. Er is ruimte voor openheid, vertrouwen en respect en iedereen kan zichzelf zijn zonder angst voor intimidatie of uitsluiting. Verenigingen kunnen voor ondersteuning terecht bij een beweegloket.
4. Heerenveen biedt een podium aan breedte- en topsport. We vergroten en benutten de economische en maatschappelijke meerwaarde daarvan en versterken de profilering van Heerenveen als sportgemeente.
5. We bieden een duidelijke basis voor het faciliteren van sport en bewegen, met een heldere sportinfrastructuur, efficiënt gebruik van accommodaties en een beweegvriendelijke omgeving.

De visie bevat daarnaast vijf concrete kerndoelen:

1. In 2030 voldoet 75 procent van de inwoners van 18 jaar en ouder aan de beweegrichtlijn.
2. In 2030 is het topsport- en breedtesportprofiel van gemeente Heerenveen verder verankerd.
3. In 2030 voldoen alle basisschoolleerlingen aan de beweegrichtlijn voor kinderen van 4 tot en met 18 jaar.
4. In 2030 sport 100 procent van de basisschoolleerlingen minimaal één keer per week.
5. We krijgen inzicht in sportuitval onder jongeren van 12 tot en met 18 jaar.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
We werken de vastgestelde strategische doelstellingen uit in subdoelen en activiteiten en leggen deze vast in een uitvoeringsplan Sport & Bewegen. Daarin besteden we aandacht aan bloeiende sportverenigingen en aan een verenigingsklimaat waarin iedere inwoner zich welkom voelt.

Toekomstbestendige ontwikkeling van Sportstad, Thialf en de ijshockeyhal

Wat willen we bereiken?
We willen Sportstad Heerenveen en Thialf behouden en verder ontwikkelen als toonaangevende voorzieningen voor zowel top- als breedtesport. Daarmee versterken we hun maatschappelijke en economische betekenis voor onze gemeente.

Voor de gemeentelijke ijshockeyhal willen we een toekomstbestendige en financieel verantwoorde oplossing. Daarmee ontstaat duidelijkheid over de toekomstige functie, exploitatie en huisvesting van de ijshockeyhal.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?

Sportstad
- We vertalen de visie op Campus Heerenveen naar concrete activiteiten en samenwerking binnen programma's voor preventie, gezondheid, onderwijs, breedte- en topsport en talentontwikkeling via Talentport.
- We zetten in op onderzoek en innovatie.
- We versterken het voorzieningenniveau van Sportstad Buiten door vastgoedontwikkeling en verduurzaming.
- We werken toe naar een passende organisatorische en financiële constructie voor Sportstad B.V.'

Thialf
- We maken met betrokken partijen langetermijnafspraken over hun inzet voor Thialf.
- We ontwikkelen een nieuwe visie op Thialf.
- We ontwikkelen nieuwe partnerschappen om de basis van Thialf te versterken.

IJshockeyhal
- We ronden het scenario-onderzoek naar de toekomst van de gemeentelijke ijshockeyhal af.
- Op basis van dit onderzoek kiezen we in 2027 een passend toekomstscenario.

Olympische Spelen 2030 en duurzame legacy

Wat willen we bereiken?
We willen de Olympische Spelen van 2030 benutten als strategisch vliegwiel om Heerenveen verder te ontwikkelen als toonaangevende nationale en internationale sportgemeente. Door de langebaanschaatswedstrijden in Thialf te organiseren, verbinden we sport met economische ontwikkeling, werkgelegenheid, onderwijs, gezondheid, mobiliteit en een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Zo werken we aan een blijvende maatschappelijke, sportieve en economische nalatenschap voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We ontwikkelen een integrale legacy-aanpak. Hierin verbinden we kansen op het gebied van sport, economie, onderwijs, gezondheid, mobiliteit, cultuur en recreatie aan bestaande gemeentelijke beleidsdoelen.
- We realiseren een nieuwe organisatie voor de langebaanschaatswedstrijden in het kader van de Olympische Spelen van 2030 in Thialf. Vanuit deze organisatie werken we samen met het Frans Olympisch Comité, het Rijk, de provincie Fryslân, NOC*NSF en lokale partners aan de voorbereiding en organisatie van de langebaanschaatswedstrijden in Thialf.
- We geven invulling aan onze publieke rol door de benodigde bestuurlijke, ruimtelijke en organisatorische voorbereidingen te treffen.
- We versterken de samenwerking met regionale en maatschappelijke partners om de maatschappelijke en economische opbrengsten van de Olympische Spelen duurzaam te verankeren.

Thema 5b Cultuur, bibliotheek en erfgoed

Cultuur brengt mensen samen, prikkelt de verbeelding en geeft ruimte aan talent. Bibliotheken bieden inwoners toegang tot kennis, informatie en ontmoeting. Ons erfgoed vertelt het verhaal van Heerenveen en verbindt het verleden met de toekomst. Binnen dit thema werken we aan een toegankelijk cultureel aanbod, toekomstbestendige bibliotheken, het behoud van erfgoed en ruimte voor evenementen en initiatieven uit de mienskip.

We kiezen voor een koers waarin ambitie en realisme hand in hand gaan. We benutten kansen die bijdragen aan de brede maatschappelijke meerwaarde voor onze gemeente en houden daarbij steeds oog voor haalbaarheid, betaalbaarheid en een zorgvuldige afweging van belangen.

Samen met inwoners, verenigingen, ondernemers, culturele en maatschappelijke organisaties en andere overheden maken we bestaande voorzieningen toekomstbestendig en versterken we de culturele kracht en identiteit van onze gemeente.

Toegankelijk en levendig cultureel aanbod

Wat willen we bereiken?
Cultuur draagt bij aan ontmoeting, identiteit en leefbaarheid. Daarom willen we dat inwoners en bezoekers kunnen genieten van een toegankelijk en levendig cultureel aanbod. We bieden ruimte aan professionele makers, verenigingen, vrijwilligers en evenementen.
We koesteren bestaande culturele activiteiten, tradities en evenementen en staan open voor nieuwe initiatieven die bijdragen aan een bruisend cultureel leven.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We stellen een plan vast voor de verdere uitwerking en concretisering van het cultuurhuis.
- We gaan aan de slag met de verwachte aanbevelingen uit het rekenkamerrapport over het subsidiebeleid.
- We leveren een bijdrage aan de voltooiing van de verbouwing van Museum Belvédère.

Vergroten van economische en maatschappelijke culturele waarde

Wat willen we bereiken?
Culturele voorzieningen, musea en bibliotheken spelen een belangrijke rol in ontmoeting, educatie, talentontwikkeling en mediawijsheid. We ondersteunen deze voorzieningen als toegankelijke ontmoetingsplekken waar inwoners kennis kunnen opdoen, andere perspectieven leren kennen en ruimte vinden voor dialoog en persoonlijke ontwikkeling.

Ook hechten we veel waarde aan het behoud van cultureel erfgoed en onze tradities. De Fryske taal vormt een belangrijk onderdeel van onze culturele identiteit. Als tweetalige gemeente blijven we het Frysk daarom actief stimuleren en zichtbaar maken en geven we ruimte aan meertaligheid.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- Samen met onze bibliotheekorganisatie stellen we een meerjarenbeleidsplan op in het kader van de aangepaste Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen.
- Met de inzet van de meertaligheidscoördinator stimuleren we de zichtbaarheid en het gebruik van het Frysk.

Thema 5c Groen en recreatie

Een groene omgeving nodigt uit om te wandelen, fietsen, spelen, ontspannen en elkaar te ontmoeten. Openbaar groen, natuur en recreatieve voorzieningen dragen daarmee bij aan leefbaarheid, gezondheid en biodiversiteit. Binnen dit thema werken we aan groenbeheer, natuur, biodiversiteit, recreatie, klimaatadaptatie en recreatieve voorzieningen. Ook groenblauwe structuren, waterrecreatie en de kwaliteit van de openbare ruimte vallen hieronder.

Daarom investeren we in kwalitatief groen in dorpen en wijken en in toegankelijke wandel- en fietsroutes en mogelijkheden voor waterrecreatie. Samen met inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers zorgen we voor een omgeving waarin natuur, recreatie en leefbaarheid elkaar versterken.

Het veranderende klimaat stelt nieuwe eisen aan die omgeving. Hevige neerslag, perioden van droogte en langdurige hitte komen steeds vaker voor. Met meer groen, ruimte voor water en aandacht voor biodiversiteit maken we Heerenveen en de dorpen klimaatbestendiger. Zo blijft onze gemeente ook op langere termijn gezond, aantrekkelijk en leefbaar.

Toegankelijke recreatieve voorzieningen

Wat willen we bereiken?
We willen dat inwoners en bezoekers gebruik kunnen maken van toegankelijke en aantrekkelijke recreatieve voorzieningen, zoals wandel- en fietsroutes, recreatieve paden en mogelijkheden voor waterrecreatie.

Recreatie en toerisme vormen een volwaardige economische sector die bijdraagt aan het vestigingsklimaat en de aantrekkelijkheid van onze gemeente. De gemeente vervult daarbij vooral een versterkende rol. We ondersteunen initiatieven die passen bij de kwaliteiten van het landschap en de omgeving.

Waar mogelijk stimuleren we de ontwikkeling en uitbreiding van waterrecreatie en watersportvoorzieningen. Ook geven we ruimte aan kleinschalige recreatie die aansluit bij de natuur, het landschap en de dorpen. Zo versterken we de recreatieve en economische aantrekkingskracht van onze gemeente met respect voor de leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- Recreatieschap Marrekrite verzorgt voor de Friese gemeenten aanlegvoorzieningen en wandel- en fietsroutenetwerken. In 2027 versterken we de rol van Recreatieschap Marrekrite door ook financieel bij te dragen aan de ontwikkeling van het routebureau.
- Afhankelijk van de beschikbare budgetten voeren we onderdelen van de agenda gastvrijheidseconomie uit. Daarbij richten we ons op bestemmingsontwikkeling, bestemmingsmarketing en bestemmingsmanagement.
- De gemeenteraad stelde in 2019 de visie op waterrecreatie vast. Inmiddels is een groot aantal projecten en activiteiten uit deze visie uitgevoerd en is het beschikbare budget van € 150.000 besteed. In 2027 actualiseren we de projectenlijst om nieuwe kansen voor waterrecreatie in beeld te brengen.

Stand van zaken groen en natuur

Wat willen we bereiken?
We hebben inzicht in de staat van het groen en de natuur in onze gemeente. Waardevolle gebieden, knelpunten en locaties waar behoud, herstel of versterking nodig is, zijn in beeld. Op basis daarvan maken we onderbouwde keuzes voor het beheer, de inrichting en de ontwikkeling van dorpen, wijken en het buitengebied.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We brengen in beeld hoe geschikt wijken en dorpen zijn als leefomgeving voor wilde planten en dieren. Hiervoor gebruiken we de Basis Kwaliteit Natuur als methodiek. We onderzoeken waar de omstandigheden goed zijn, waar knelpunten liggen en welke verbeteringen nodig zijn.
- We ontwikkelen een monitoringsaanpak waarmee we periodiek de kwaliteit van de leefomgeving voor wilde planten en dieren en de aanwezigheid van algemene soorten kunnen volgen. Zo krijgen we inzicht in de ontwikkeling van de biodiversiteit en de effecten van beheer- en inrichtingsmaatregelen.
- We stellen een Groenblauwstructuurprogramma op waarin we de kwaliteit, samenhang en ontwikkelkansen van groen en water uitwerken.
- We beoordelen het openbaar groen op gebruikskwaliteit, biodiversiteit, klimaatadaptatie, gezondheid, recreatieve waarde en de bijdrage aan de kwaliteit van de leefomgeving.
- We stellen een soortenmanagementplan (SMP) op om gebouwbewonende soorten te beschermen en tegelijkertijd ruimte te bieden voor werkzaamheden aan woningen en gebouwen.

Behouden en versterken van natuur, groen en leefomgeving

Wat willen we bereiken?
In 2030 is de openbare ruimte natuurinclusief ingericht en wordt deze natuurinclusief beheerd. Inwoners profiteren van een groenere, gezondere en aantrekkelijkere leefomgeving die bijdraagt aan hun fysieke en mentale welzijn.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- Via het Groenblauwstructuurprogramma ontwikkelen we een meerjarenperspectief voor het behouden en verbeteren van de kwaliteit van het openbaar groen en, waar mogelijk, de uitbreiding daarvan. Zo werken we aan groenere en leefbaardere wijken.
- We verankeren natuurinclusieve uitgangspunten in beleid en werkprocessen. Daardoor wegen we groen, natuur en biodiversiteit structureel mee bij ontwikkelingen in de leefomgeving. Dit volgt uit de vastgestelde Routekaart Duurzaamheid en de provinciale verplichtingen rond het werken met het soortenmanagementplan. Natuurinclusief ontwikkelen is bovendien een van de uitgangspunten bij de ontwikkeling van de provinciale omgevingsvisie en het provinciale volkshuisvestingsprogramma.
- We stellen een ecoloog aan om ecologische kennis en advisering structureel binnen de gemeentelijke organisatie te borgen. Daarmee geven we invulling aan bovenstaande doelen en de bijbehorende wettelijke verplichtingen.

Bewustwording, educatie en participatie

Wat willen we bereiken?
Inwoners, kinderen, jongeren en bedrijven voelen zich betrokken bij een groene en klimaatbestendige leefomgeving. Zij dragen actief bij aan het behoud en de versterking van groen en natuur.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We stimuleren en ondersteunen inwoners die hun directe omgeving groener en klimaatbestendiger willen inrichten.
- Via de meerjarige overeenkomst met NME De Naturij faciliteren we natuur- en milieueducatie voor 28 basisscholen in Heerenveen. Daarmee bereiken we 93 procent van de basisscholen in onze gemeente.

Een klimaatadaptieve buitenruimte

Wat willen we bereiken?
In 2050 is Heerenveen klimaatadaptief ingericht. Dorpen, wijken en openbare ruimten zijn dan beter bestand tegen de gevolgen van klimaatverandering, zoals wateroverlast, hitte en droogte. Door knelpunten tijdig in beeld te brengen en gericht maatregelen te nemen, beperken we de gevolgen van extreem weer voor inwoners, bedrijven, voorzieningen en infrastructuur.

We werken aan een leefomgeving waarin water en groen een grotere rol spelen. Daarbij verbinden we klimaatadaptatie met leefbaarheid, gezondheid, biodiversiteit en ruimtelijke kwaliteit.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
Bij de uitvoering zoeken we naar mogelijkheden om klimaatadaptatie te combineren met vergroening, biodiversiteit, gezondheid, recreatie en een aantrekkelijke leefomgeving. Zo dragen maatregelen waar mogelijk bij aan meerdere maatschappelijke doelen.
- We voeren klimaatadaptieve maatregelen uit in het centrum van Heerenveen. Daarbij koppelen we waar mogelijk regenwater af van het riool en voegen we groen toe aan de openbare ruimte.
- We benutten herinrichtingsprojecten in wijken en straten om de openbare ruimte klimaatbestendiger te maken. Waar mogelijk verminderen we de verharding, voegen we groen toe en verbeteren we de opvang, berging en afvoer van regenwater. Dit doen we onder meer bij de herinrichting van de Brouwerslaan en de Thorbeckestraat.
- We werken de plannen verder uit voor het vergroenen en klimaatadaptief inrichten van de omgeving van de Atalantastraat en de Koornbeursweg en de omgeving van Leppehiem in Akkrum.
- Samen met onze Friese partners brengen we opnieuw in beeld waar risico's bestaan op wateroverlast, droogte en hitte. Hiervoor gebruiken we de vernieuwde Friese Klimaatatlas en een geactualiseerde stresstest.

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2025	Begroting 2026	2027	2028	2029	2030
Lasten						
Thema 5a Sport en bewegen	-4.450	-5.727	-5.432	-5.321	-5.468	-5.398
Thema 5b Cultuur, media en erfgoed	-5.975	-5.931	-5.697	-5.270	-5.270	-5.266
Thema 5c Groen en recreatie	-7.376	-8.029	-7.934	-8.191	-8.122	-8.312
Totaal lasten	**-17.801**	**-19.687**	**-19.063**	**-18.783**	**-18.860**	**-18.976**
Baten						
Thema 5a Sport en bewegen	691	533	319	319	319	319
Thema 5b Cultuur, media en erfgoed	1.330	937	924	924	924	924
Thema 5c Groen en recreatie	215	22	23	23	23	23
Totaal baten	**2.236**	**1.491**	**1.266**	**1.266**	**1.266**	**1.266**
Geraamd saldo van baten en lasten	**-15.565**	**-18.196**	**-17.797**	**-17.517**	**-17.594**	**-17.710**
Toevoegingen reserve	-802	-	-	-	-	-
Onttrekkingen reserve	755	896	244	144	144	-
Geraamd resultaat	**-15.612**	**-17.300**	**-17.553**	**-17.373**	**-17.450**	**-17.710**

Toelichting tabel

Thema 5a Sport en bewegen (lagere lasten € 295.000 en lagere baten € 214.000)
De lagere lasten ten opzichte van 2026 komen vooral doordat de inzet van de Brede SPUK voor buurtsportcoaches (€ 304.000) nog niet is begroot. Ook zijn de verwachte advieskosten € 375.000 lager. Dit hangt onder meer samen met de kosten voor de kandidaatstelling voor de Olympische Spelen en de ontwikkelingen rond Campus Heerenveen en Thialf. Een herijking van de kapitaallasten leidt tot een lastenverlaging van € 235.000.

Tegenover deze lagere lasten staat een stijging van de exploitatiebijdrage aan het zwembad met € 500.000. Dit komt doordat de subsidie in 2026 pas halverwege het jaar beschikbaar is gesteld. Daarnaast stijgen de lasten door hogere interne doorbelastingen (€ 183.000) en indexatie van reguliere begrotingsposten.

De lagere baten ten opzichte van 2026 komen mede doordat de jaarlijkse bijdrage van scholen voor vakleerkrachten bewegingsonderwijs in 2027 vervalt als gevolg van gewijzigde regelgeving van de Rijksoverheid (€ 80.000). Ook zijn de baten uit het Hoofdlijnenakkoord Sport en Beweegbeleid in 2027 € 94.000 lager. De eenmalige middelen die in 2025 en 2026 zijn ontvangen, zijn toegevoegd aan de algemene reserve.

In de periode 2027–2029 worden deze middelen via onttrekkingen aan de reserve ingezet voor de uitvoering van het meerjarige beleid. De bijdrage vanuit de SPUK IZA (€ 46.000) vervalt in 2027. Deze mutatie is resultaatneutraal.

Thema 5b Cultuur, bibliotheek en erfgoed (lagere lasten € 233.000 en lagere baten € 13.000)
De lagere lasten komen vooral doordat in 2026 een eenmalige subsidie van € 300.000 aan Museum Heerenveen is begroot voor de opstelling De Friese Droom. Deze subsidie is niet opgenomen in de begroting 2027.

Voor de permanente tentoonstellingsruimte in Museum Belvédère voor de geschonken werken van Gerrit Benner wordt incidenteel € 100.000 opgenomen. Eerder is € 50.000 incidenteel beschikbaar gesteld.

Daarnaast is bij de Tussenrapportage 2026 een incidentele correctie doorgevoerd op de oorspronkelijke taakstelling voor het Posthuis. Hierdoor zijn de lasten in 2027 € 100.000 lager. De overige mutaties komen onder meer door indexatie van reguliere begrotingsposten, wijzigingen in interne doorbelastingen en overige budgettaire bijstellingen.

Thema 5c Groen en recreatie (lagere lasten € 95.000)
De lagere lasten komen vooral door incidentele budgetten voor biodiversiteit (€ 328.000) en klimaatadaptatie (€ 90.000) die van 2025 naar 2026 zijn overgeheveld. Eventuele budgetoverhevelingen van 2026 naar 2027 zijn niet verwerkt in de begroting 2027.

Daar staat tegenover dat in de Perspectiefbrief 2027 vanaf 2027 structureel € 250.000 is opgenomen voor natuurherstel en biodiversiteit. Per saldo zijn de lasten voor biodiversiteit in 2027 € 168.000 lager. De overige mutaties ten opzichte van de begroting 2026 komen onder meer door indexatie van reguliere begrotingsposten, wijzigingen in interne doorbelastingen (€ 69.000), de actualisatie van de kapitaallasten (€ 70.000) en overige budgettaire bijstellingen.

6

Sociaal domein:

de mens centraal

6. Sociaal domein

Inleiding

Iedereen moet kunnen meedoen, zich kunnen ontwikkelen en zo veel mogelijk de regie over het eigen leven kunnen houden. Wanneer dat niet vanzelf gaat, moeten inwoners kunnen rekenen op passende ondersteuning dichtbij. Dit programma omvat de gemeentelijke taken op het gebied van participatie, bestaanszekerheid en werk, opvang en integratie, maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp. De Participatiewet, de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Jeugdwet vormen hiervoor belangrijke wettelijke kaders.

We kijken naar wat inwoners zelf kunnen, welke steun hun omgeving kan bieden en welke professionele ondersteuning nodig is. Samen met inwoners, maatschappelijke organisaties, zorgaanbieders, onderwijsinstellingen, werkgevers en andere overheden werken we aan sterke sociale netwerken, toegankelijke ondersteuning en een betrouwbaar vangnet voor wie dat nodig heeft. Zo bouwen we aan dorpen en wijken waarin mensen naar elkaar omkijken en iedereen de kans krijgt om mee te doen.

Tegelijkertijd staat het sociaal domein voor grote veranderingen. Demografische ontwikkelingen, stijgende zorgkosten, personeelstekorten en veranderingen in wet- en regelgeving vergroten de druk op voorzieningen en ondersteuning. Daarom worden preventie, vroegsignalering, zelfredzaamheid en hulp dichtbij steeds belangrijker. Door vragen tijdig te signaleren en ondersteuning goed te organiseren, willen we voorkomen dat problemen groter worden en zorgen we dat passende hulp beschikbaar blijft.

De doelen en activiteiten zijn uitgewerkt binnen de thema's Sociale (pedagogische) basis, preventie en ondersteuning, Bestaanszekerheid en werk, Maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Jeugdhulp.

Onze ambitie

In de gemeente Heerenveen kijken we naar mensen, niet alleen naar regels. Achter iedere hulpvraag staat een inwoner met een eigen verhaal, zorgen, talenten en mogelijkheden. Daarom luisteren we, denken we mee en blijven we dichtbij, met oog voor wat inwoners zelf kunnen. Of het nu gaat om een oudere die langer zelfstandig thuis wil wonen, een jongere die vastloopt op school, een gezin met geldzorgen of iemand die ondersteuning nodig heeft richting werk: inwoners moeten kunnen rekenen op een gemeente die naast hen staat en hen helpt zo veel mogelijk de regie over het eigen leven te behouden.

De mens staat centraal. Eigen regie en zelfredzaamheid zijn daarbij belangrijke uitgangspunten. We organiseren hulp dichtbij, met één herkenbaar aanspreekpunt, korte lijnen en een integrale aanpak. Preventie en een sterke sociale basis in wijken en dorpen staan voorop. Ook zetten we in op participatie en werk, met aandacht voor de talenten en mogelijkheden van inwoners. Voor kwetsbare inwoners zorgen we voor een betrouwbaar vangnet en stabiele ondersteuning.

Bij de opvang van asielzoekers en ontheemden nemen we onze verantwoordelijkheid en houden we de regie. We willen de lokale lasten niet verhogen en streven binnen die voorwaarde naar zo klein mogelijke opvanglocaties. We werken zorgvuldig en transparant en betrekken inwoners tijdig. Zo bouwen we samen aan een sociaal domein waarin iedereen kan meedoen.

Beleidsdocumenten

Verordening beslistermijn schuldhulpverlening gemeente Heerenveen 2021
Verordening Handhaving Participatiewet Heerenveen in balans 2025
Participatieverordening gemeente Heerenveen 2023
Verordening individuele inkomenstoeslag gemeente Heerenveen 2015
Verordening individuele studietoeslag gemeente Heerenveen 2015
Verordening toekenning uitsluitend recht gemeente Heerenveen 2025-2030
Verordening tegenprestatie Participatiewet, IOAW en IOAZ gemeente Heerenveen 2015
Verordening maatschappelijke ondersteuning 2024 gemeente Heerenveen
Verordening jeugdhulp gemeente Heerenveen 2026
Visie opvoeden en opgroeien, februari 2025
Heerenveense visie op brede gezondheid en mienskip

Taakvelden

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
6.2 Wijkteams
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorziening Jeugd
6.3 Inkomensregelingen
6.4 WSW en beschut werk
6.5 Arbeidsparticipatie
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)
6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)
6.712 Begeleiding (Wmo)
6.713 Dagbesteding (Wmo)
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk
6.791 PGB Wmo
6.792 PGB Jeugd
6.811 Beschermd wonen (Wmo)
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)
6.821 Jeugdbescherming
6.822 Jeugdreclassering
6.91 Coördinatie en beleid Wmo
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd

Thema 6a Sociale (pedagogische) basis, preventie en ondersteuning

Een sterke mienskip begint dichtbij: in gezinnen, op school, bij verenigingen en in dorpen en buurten waar mensen elkaar ontmoeten en naar elkaar omkijken. Samen vormen zij de sociale en pedagogische basis die inwoners helpt om zich te ontwikkelen, mee te doen en zo veel mogelijk zelfstandig te leven.

Samen met inwoners, verenigingen, scholen en maatschappelijke partners investeren we in preventie, vroegsignalering en laagdrempelige ondersteuning dichtbij huis. Zo creëren we een kansrijke en veilige leefomgeving voor jeugdigen en gezinnen en versterken we de eigen kracht, zelfredzaamheid en sociale netwerken van inwoners. Door vragen en problemen vroeg te signaleren en waar mogelijk te voorkomen, verkleinen we de kans dat later zwaardere ondersteuning nodig is. Passende hulp blijft beschikbaar voor inwoners die deze nodig hebben.

Sterke sociale basis in wijken en dorpen

Wat willen we bereiken?
In 2030 vormen verenigingen, ontmoetingsplekken en gemeenschappen een sterke sociale basis in onze dorpen en wijken. Zij dragen bij aan onderlinge betrokkenheid, gezondheid, welzijn en preventie. De mienskip biedt een veilige en stimulerende omgeving waarin jeugdigen kansrijk kunnen opgroeien en inwoners naar elkaar omkijken, elkaar ondersteunen en actief meedoen in de samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We gebruiken de visie op Brede Gezondheid & Mienskip en de preventieagenda als basis voor de preventieve aanpak binnen het sociaal domein.
- De vier pijlers uit het Transformatieplan Sociale Basis zijn hierin opgenomen. We hebben de preventieagenda en de daaruit voortvloeiende maatregelen voor 2027 uitgevoerd, met als doel de sociale basis te versterken, preventie te vergroten en inwoners zo vroeg mogelijk passende ondersteuning te bieden.

Voorkomen is beter dan genezen

Wat willen we bereiken?
In 2030 hebben inwoners toegang tot een samenhangend aanbod van preventie, gezondheidsbevordering, jongerenwerk, mantelzorgondersteuning en laagdrempelige ondersteuning. Gezondheids- en ondersteuningsvragen worden vroeg gesignaleerd en inwoners ontvangen tijdig passende ondersteuning, zodat problemen waar mogelijk worden voorkomen of niet zwaarder worden.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We brengen de relevante landelijke en lokale beleidskaders samen in één preventieve aanpak. Eind 2027 hebben we de maatregelen voor 2027 uit onder meer het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), het (Fries) Integraal Zorgakkoord (FRIZA/IZA), het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA), het sport- en beweegbeleid, de lokale woonzorgvisie, het gezondheidsbeleid en de preventieagenda in samenhang uitgevoerd.
- We werken volgens de aanpak Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO). Eind 2027 hebben we de voor dat jaar geplande onderdelen van deze aanpak uitgevoerd.
- We voeren het plan van aanpak Kansrijke Start uit. Eind 2027 hebben we de voor 2027 geplande activiteiten afgerond.
- We stimuleren informele betrokkenheid bij de opvoeding, onder meer via oudercafés. Eind 2027 hebben we de geplande activiteiten voor ouders en opvoeders uitgevoerd.

Iedereen doet mee

Wat willen we bereiken?
In 2030 kunnen inwoners hun talenten ontwikkelen en op een manier die bij hen past meedoen in de samenleving. Zij krijgen kansen om deel te nemen aan werk, onderwijs, sport, cultuur, vrijwilligerswerk en andere maatschappelijke activiteiten.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We ontwikkelen bestaande meedoenlocaties verder en breiden deze waar mogelijk uit. Eind 2027 hebben we de mogelijkheden voor inwoners vergroot om mee te doen, anderen te ontmoeten en onderdeel te zijn van de samenleving.
- Samen met een netwerk van bedrijven werken we aan een visie voor het Sociaal Ontwikkelbedrijf Heerenveen. Eind 2027 hebben we een visie opgesteld waarin staat hoe we ontwikkelplekken en reguliere werkplekken willen realiseren.

Preventief aanbod

Wat willen we bereiken?
In 2030 kunnen jeugdigen en ouders met vragen laagdrempelig gebruikmaken van een samenhangend en dekkend preventief aanbod. Dit aanbod sluit aan op alle leefdomeinen: thuis, op school, in de vrije tijd, in de fysieke omgeving en online. Het omvat een sterke pedagogische basis, individuele ondersteuning, partnerschap met ouders, mentorcontact en ruimte voor talentontwikkeling via sport, spel, cultuur, buurtwerk en jeugd- en jongerenwerk.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We inventariseren het bestaande preventieaanbod rond opvoeding en brengen in beeld wat nodig is om te komen tot een samenhangend en dekkend aanbod voor ouders met kinderen van alle leeftijden. Daarbij houden we rekening met gezinsfactoren zoals armoede en psychische problematiek. Eind 2027 hebben we het aanbod en eventuele hiaten in kaart gebracht.
- We verbinden het medische, sociale en informele domein om te komen tot een doorlopende lijn van ondersteuning voor (aankomende) gezinnen in een kwetsbare situatie. Eind 2027 hebben we samenwerkingsafspraken gemaakt over de ondersteuning gedurende de eerste 1.000 dagen van een kind.
- Samen met zorg, welzijn, onderwijs en sport ontwikkelen we de ketenaanpak Kind naar Gezond Gewicht (KNGG). Een centrale zorgverlener verzorgt de afstemming en het hele gezin wordt bij de leefstijlverandering betrokken. Eind 2027 hebben we inzichtelijk wat er nodig is voor een ketenaanpak.
- We onderzoeken of Welzijn op Recept voor jeugdigen van 12 tot en met 18 jaar kan worden voortgezet. Eind 2027 hebben we de mogelijkheden en voorwaarden voor voortzetting in beeld gebracht.

Thema 6b Bestaanszekerheid en werk

Een voorspelbaar en voldoende inkomen geeft inwoners de rust en de ruimte om hun leven op te bouwen. Werk is hierbij een belangrijke weg naar bestaanszekerheid, ontwikkeling en deelname aan de samenleving. Wanneer werken niet of nog niet mogelijk is, moeten inwoners kunnen rekenen op passende ondersteuning en een betrouwbaar vangnet.

Voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt zoeken we samen met werkgevers en waar mogelijk met andere gemeenten naar passende ondersteuning, ontwikkelmogelijkheden en begeleiding naar werk. We kijken niet enkel naar beperkingen, maar vooral naar talenten en mogelijkheden. We verkennen toekomstbestendige constructies die inwoners helpen om zich te ontwikkelen en op een passende manier mee te doen. De mens blijft daarbij het uitgangspunt.

Binnen dit thema werken we ook aan een zorgvuldige opvang en een goede start voor nieuwe inwoners. Met huisvesting, taalonderwijs, begeleiding en toegang tot werk helpen we hen om zo snel mogelijk mee te doen. Daarbij houden we oog voor de leefbaarheid in dorpen en wijken en betrekken we inwoners tijdig bij ontwikkelingen die hun omgeving raken.

Voorspelbaar en voldoende inkomen

Wat willen we bereiken?
Inwoners die afhankelijk zijn van inkomensondersteuning, begeleiding of beschut werk kunnen rekenen op een voorspelbaar en voldoende inkomen, passende ondersteuning en een betrouwbaar vangnet. Veranderingen worden zorgvuldig doorgevoerd, met oog voor de gevolgen voor deze inwoners.

Bij de uitvoering van de Participatiewet in balans staan de mens en niet alleen de regels centraal. Menselijke maat, vertrouwen en eenvoud vergroten de rechtszekerheid van uitkeringsgerechtigden en geven professionals de ruimte om passende ondersteuning te bieden.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?

Inkomensregelingen
- We voeren de wijzigingen uit de Participatiewet in balans in die op 1 januari 2027 in werking treden. Eind 2027 hebben we de relevante gemeentelijke regelgeving, werkprocessen en digitale systemen hierop aangepast.

Wet sociale werkvoorziening, beschut werk en arbeidsparticipatie
- We stellen een nieuwe verordening Participatie in Balans op. Eind eerste kwartaal 2027 hebben we deze verordening vastgesteld.
- We ontwikkelen een nieuwe visie voor het Sociaal Ontwikkelbedrijf Heerenveen. Eind 2027 hebben we deze visie opgesteld.

Zorgvuldige opvang en een goede start

Wat willen we bereiken?

Spreidingswet
We geven zorgvuldig uitvoering aan onze wettelijke verantwoordelijkheid voor de opvang van asielzoekers. We houden waar mogelijk zelf de regie, zoeken passende opvanglocaties en betrekken inwoners vroegtijdig bij ontwikkelingen in hun omgeving. Het Rijk en het Centraal Orgaan opvang asielzoekers ondersteunen de gemeente voldoende om de opvang zorgvuldig en haalbaar te organiseren.

Opvang Oekraïne
Oekraïense ontheemden kunnen rekenen op zorgvuldige opvang die aansluit bij de geldende landelijke en Europese richtlijnen. We bereiden ons samen met betrokkenen tijdig voor op veranderingen in hun rechten, opvang en verblijf.

Statushouders
Statushouders krijgen binnen de geldende taakstelling een goede start in onze gemeente. Met passende huisvesting, taalonderwijs en toegang tot werk krijgen zij de mogelijkheid om zo snel mogelijk mee te doen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?

Spreidingswet
- We voeren de Friese opvangopgave voor 2027 en 2028 uit zodra deze is vastgesteld. Eind 2027 hebben we uitvoering gegeven aan de opvangopgave die voor Heerenveen geldt.
- We voeren de lokale huisvestingsstrategie Asiel & Migratie uit. Eind 2027 hebben we de daarin opgenomen maatregelen voor 2027 uitgevoerd.

Opvang Oekraïne
- Oekraïense ontheemden vallen tot en met 4 maart 2028 onder de Europese Richtlijn tijdelijke bescherming.
- We gaan met Oekraïense ontheemden en andere betrokkenen in gesprek over de mogelijke gevolgen van toekomstige veranderingen in hun rechten en verblijf. Eind 2027 hebben we hen geïnformeerd en de gevolgen met hen besproken.

Statushouders en Wet Inburgering
- We huisvesten statushouders volgens de taakstelling die voor Heerenveen geldt. Eind 2027 hebben we deze taakstelling behaald.
- We ondersteunen statushouders bij huisvesting, taalonderwijs en toegang tot werk. Eind 2027 hebben nieuwe Heerenveners binnen de taakstelling toegang gekregen tot de ondersteuning die nodig is om mee te doen.

Werk als weg naar bestaanszekerheid en participatie

Wat willen we bereiken?
Inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt krijgen passende ondersteuning om hun talenten te ontwikkelen, aan het werk te gaan en duurzaam aan het werk te blijven. Werkgevers, de gemeente en waar mogelijk andere gemeenten werken hiervoor samen. De ondersteuning en ontwikkelroutes zijn toekomstbestendig en sluiten aan bij de mogelijkheden van de inwoner.

Jongeren van 18 tot en met 27 jaar nemen zo zelfstandig mogelijk deel aan de samenleving via onderwijs, werk of een passende ontwikkelroute. Wanneer een bijstandsuitkering noodzakelijk is, blijft de uitkeringsduur zo kort mogelijk en werken we toe naar duurzame uitstroom naar onderwijs of werk.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
Sociaal Ontwikkelbedrijf Heerenveen
Door de snelle afbouw van de Wet sociale werkvoorziening, de ontwikkeling van de doelgroepcapaciteit en de afname van renderend werk is een toekomstbestendige inrichting van de sociale infrastructuur nodig.

- We ontwikkelen een visie voor het Sociaal Ontwikkelbedrijf Heerenveen. Eind 2027 hebben we een visie opgesteld op een toekomstbestendige sociale infrastructuur en passende ontwikkel- en werkplekken.
- We brengen de ondersteuningsbehoefte in beeld van jongeren van 18 tot en met 27 jaar die een beroep doen op de Participatiewet.
- We werken samen met onderwijs, werkgevers en maatschappelijke partners aan de begeleiding van jongeren. Eind 2027 hebben we binnen de bestaande netwerken gezamenlijke afspraken gemaakt over de begeleiding naar onderwijs, werk of een passende ontwikkelroute.
- We zetten bestaande instrumenten en voorzieningen in om de participatiekansen van jongeren te vergroten, zodat zij passende ondersteuning ontvangen richting onderwijs, werk of een ontwikkelroute.

Thema 6c Maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Inwoners willen zo veel mogelijk hun eigen leven kunnen leiden en blijven meedoen. Wanneer daarbij ondersteuning nodig is, moet die toegankelijk, passend en dichtbij zijn. Samen met de inwoner kijken we naar wat iemand zelf kan, welke steun de omgeving kan bieden en welke professionele ondersteuning nodig is. Zo houdt de inwoner waar mogelijk zelf de regie.

De vraag naar ondersteuning neemt toe, terwijl de kosten stijgen en er minder professionals beschikbaar zijn. Daarom organiseren we maatschappelijke ondersteuning anders en slimmer. We zetten lichte en informele ondersteuning in waar dat passend is en werken vanuit een integrale aanpak. Maatwerk blijft beschikbaar voor inwoners die dat nodig hebben. Zo bieden we een betrouwbaar vangnet voor mensen die niet op eigen kracht of met hun netwerk verder kunnen en voorkomen we dat iemand tussen wal en schip valt.

Betrouwbare ondersteuning voor kwetsbare inwoners

Wat willen we bereiken?
Inwoners kunnen rekenen op passende en toegankelijke ondersteuning dichtbij huis. De ondersteuning wordt integraal georganiseerd, sluit aan bij de behoeften en situatie van de inwoner en biedt continuïteit aan mensen die ervan afhankelijk zijn.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?

- We bepalen de koers voor de herijking van de inkoop van dag- en thuisondersteuning. Daarbij leggen we de verbinding met informele ondersteuning, de woonzorgagenda en collectieve voorzieningen, zoals meedoenlocaties. In het vierde kwartaal van 2027 hebben we de koers vastgesteld voor ondersteuning die zo passend en licht mogelijk wordt ingezet.
- We stellen een gemeentelijk beleidsplan op voor het toezicht op de Wet maatschappelijke ondersteuning en de jeugdhulp. Uiterlijk in het tweede kwartaal van 2027 hebben we dit beleidsplan vastgesteld, met als doel de kwaliteit en rechtmatigheid van voorzieningen te verbeteren.
- We monitoren het gebruik van geïndiceerde dag- en thuisondersteuning. Eind 2027 hebben we inzicht in de ontwikkeling van het gebruik ten opzichte van 2026, waarbij we streven naar stabilisatie.

De inwoner centraal in ondersteuning

Wat willen we bereiken?
Inwoners krijgen ondersteuning zoveel mogelijk via één herkenbaar aanspreekpunt en vanuit een integrale aanpak. Zij houden waar mogelijk zelf de regie en krijgen ondersteuning die hun zelfredzaamheid versterkt.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
We onderzoeken en bereiden voor hoe we hulp en ondersteuning dichter bij inwoners, laagdrempeliger en meer integraal kunnen organiseren. Eind 2027 hebben we de benodigde randvoorwaarden en vervolgstappen voor stevige lokale teams in beeld gebracht. Deze teams moeten vanuit nabijheid passende ondersteuning bieden, over verschillende leefdomeinen heen samenwerken en waar nodig snel kunnen opschalen naar specialistische hulp.

Thema 6d Jeugdhulp

Ieder kind verdient de kans om veilig, gezond en kansrijk op te groeien. De meeste jeugdigen ontwikkelen zich goed met steun van hun gezin en omgeving. Wanneer extra ondersteuning nodig is, willen we die vroeg en dichtbij bieden. Zo voorkomen we waar mogelijk dat problemen groter worden. Als specialistische jeugdhulp nodig is, zorgen we voor passende ondersteuning die aansluit bij de behoeften van jeugdigen en hun gezinnen.

De Visie op Jeugd vormt de koers voor ons beleid. Vanuit deze visie investeren we in een sterke pedagogische basis, preventie en vroegtijdige ondersteuning. De uitgangspunten zijn uitgewerkt in een uitvoeringsplan met concrete acties en interventies, waaronder Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO), Buurtgezinnen en Kansrijke Start. Daarmee versterken we de sociale omgeving van kinderen en jongeren, ondersteunen we ouders en gezinnen en dragen we bij aan gelijke kansen voor ieder kind.

Samen met Team Jeugd en Gezin, onderwijsinstellingen, zorgaanbieders en maatschappelijke partners werken we aan een toegankelijk, kwalitatief goed en toekomstbestendig jeugdstelsel. We versterken de eigen kracht van jeugdigen en gezinnen, bieden maatwerk en zetten jeugdhulp doelmatig in. Zo blijft passende ondersteuning beschikbaar voor de kinderen en jongeren die deze het hardst nodig hebben.

Hulp dichtbij en in samenhang

Wat willen we bereiken?
Jeugdigen en gezinnen ontvangen passende ondersteuning zo veel mogelijk thuis of dichtbij huis. De ondersteuning sluit aan op het gezin, het sociale netwerk en de leefomgeving en wordt in samenhang georganiseerd.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We zetten een schoolconsulent jeugd in binnen het primair en voortgezet onderwijs. Eind 2027 is de schoolconsulent binnen een nader te bepalen aantal scholen gestart.
- We zetten bij huisartsen een praktijkondersteuner jeugd (POH-jeugd) in. Eind 2027 is de praktijkondersteuner jeugd bij een nader te bepalen aantal huisartsen gestart.
- We bereiden de nieuwe inkoop van specialistische jeugdhulp voor. Eind 2027 hebben we de noodzakelijke voorbereidingen voor het inkooptraject ingezet.

Versterken toegang jeugdhulp

Wat willen we bereiken?
Jeugdigen krijgen snel toegang tot passende jeugdhulp. Ondersteuningsvragen worden tijdig beoordeeld en integraal afgewogen, zodat jeugdigen en gezinnen zo snel mogelijk de juiste ondersteuning ontvangen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
We bereiden de ontwikkeling van stevige lokale teams verder voor, waarbij we eind 2027 een duidelijke analyse voor de vervolgstappen hebben opgesteld.

Verbeteren toegankelijkheid en kwaliteit

Wat willen we bereiken?
Jeugdigen en gezinnen kunnen rekenen op toegankelijke en kwalitatief goede ondersteuning. De gemeentelijke toegang, het onderwijs, zorgaanbieders en maatschappelijke partners werken goed samen, zodat passende hulp tijdig en in samenhang beschikbaar is.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We versterken de integrale toegang tot ondersteuning door de kwaliteit, toegankelijkheid en samenwerking binnen de lokale toegang en ondersteuningsstructuur te monitoren en te analyseren.
- Eind 2027 hebben we beter inzicht in de werking van de lokale toegang, de ervaren knelpunten en mogelijke ontwikkelrichtingen voor de verdere versterking van de ondersteuning aan jeugdigen en gezinnen.

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2025	Begroting 2026	2027	2028	2029	2030
Lasten						
Thema 6a Sociale (pedagogische) basis, preventie en ondersteuning	-20.153	-20.738	-10.200	-9.938	-9.864	-9.227
Thema 6b Bestaanszekerheid en werk	-44.199	-43.919	-44.633	-43.768	-43.626	-43.150
Thema 6c Maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	-17.850	-22.226	-23.545	-23.618	-23.855	-23.855
Thema 6d Jeugdhulp	-26.825	-28.629	-29.770	-29.587	-29.583	-29.583
Totaal lasten	**-109.027**	**-115.513**	**-108.147**	**-106.910**	**-106.930**	**-105.815**
Baten						
Thema 6a Sociale (pedagogische) basis, preventie en ondersteuning	11.701	10.752	-	-	-	-
Thema 6b Bestaanszekerheid en werk	24.597	25.671	26.020	25.941	25.941	25.941
Thema 6c Maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	1.594	737	769	769	769	769
Thema 6d Jeugdhulp		-	-	-	-	-
Totaal baten	**37.893**	**37.160**	**26.788**	**26.709**	**26.709**	**26.709**
Geraamd saldo van baten en lasten	**-71.134**	**-78.353**	**-81.359**	**-80.201**	**-80.220**	**-79.106**
Toevoegingen reserve	-676	-77	-	-	-	-
Onttrekkingen reserve	1.298	923	1.047	1.340	1.276	638
Geraamd resultaat	**-70.512**	**-77.507**	**-79.313**	**-78.861**	**-78.944**	**-78.468**

Toelichting tabel

Thema 6a Sociale (pedagogische) basis, preventie en ondersteuning (lagere lasten € 10.538.000 en lagere baten € 10.752.000)
De baten zijn in 2027 lager dan in 2026, vooral doordat verschillende specifieke uitkeringen (SPUK's) nog niet in de begroting 2027 zijn opgenomen. Het gaat met name om de SPUK voor de eerste opvang van Oekraïense ontheemden en de gemeentelijke opvang van Oekraïners (€ 9,3 miljoen). Ook de middelen uit de SPUK Wet inburgering (€ 700.000) en onderdelen van de Brede SPUK (€ 700.000) zijn nog niet begroot. De beschikkingen voor deze regelingen zijn nog niet ontvangen. Daarom verwerken we de middelen op een later moment.

Ook de lasten zijn in 2027 lager dan in 2026. Dit hangt grotendeels samen met de nog niet begrote SPUK-baten: de bijbehorende uitgaven voor de opvang van Oekraïense ontheemden (€ 9,3 miljoen), de uitvoering van de Wet inburgering (€ 700.000) en activiteiten uit de Brede SPUK (€ 438.000) zijn eveneens nog niet opgenomen. Daarnaast keren enkele incidentele budgetten uit 2026 niet terug in 2027. Hogere lasten door indexatie en interne doorbelastingen compenseren deze daling gedeeltelijk.

Thema 6b Bestaanszekerheid en werk (hogere lasten € 714.000 en hogere baten € 349.000)
De lasten binnen Inkomen en participatie nemen in 2027 per saldo toe. Dit komt vooral door een actualisatie van de ramingen voor uitkeringen op grond van de Participatiewet, op basis van de meest recente inzichten. Hierdoor stijgen de uitkeringslasten met € 787.000. Daartegenover staat een € 353.000 hogere BUIG-uitkering. Het verschil tussen deze twee mutaties bedraagt € 434.000.

In de dienstverleningsovereenkomst met Caparis is afgesproken dat het tarief voor de dienstverlening is gebaseerd op de Rijksbijdrage. Voor 2027 leidt dit tot € 93.000 hogere lasten. Deze worden gedekt uit de middelen die we per Wsw-medewerker ontvangen via de decentralisatie- en integratie-uitkering.

De overige mutaties komen onder meer door € 89.000 hogere interne doorbelastingen voor personeelskosten en € 59.000 lagere lasten voor de uitvoering van de Bbz en IOAZ door Bureau Zelfstandigen.

Thema 6c Maatschappelijke ondersteuning (Wmo) (hogere lasten 1.319.000 en hogere baten € 32.000)
De hogere lasten ten opzichte van 2026 komen vooral door de jaarlijkse indexatie van de Wmo-budgetten (€ 830.000), hogere interne doorbelastingen (€ 223.000) en extra budget uit de Perspectiefnota 2026 (€ 255.000). Dit extra budget is bedoeld voor demografische ontwikkelingen, zoals de toenemende vergrijzing en het groeiende aantal 65- en 80-plussers in onze gemeente.

Thema 6d Jeugdhulp (hogere lasten € 1.140.000)
De hogere lasten ten opzichte van 2026 komen vooral door de jaarlijkse indexatie van de jeugdbudgetten (€ 1,1 miljoen).
Om de begroting beter te laten aansluiten op de werkelijke uitgaven, is in de Tussenrapportage 2026 een incidentele begrotingsverhoging van € 1.450.000 verwerkt. In 2027 is deze aanpassing structureel doorgevoerd. Dit was een eerste stap naar een realistische begroting voor specialistische jeugdhulp en sluit aan bij de stijgende uitgaven in de afgelopen jaren. De structurele verwerking van deze aanpassing leidt op zichzelf niet tot een verdere stijging van de lasten ten opzichte van 2026.

7

Volksgezondheid en milieu:

voor een gezonde en duurzame leefomgeving

7. Volksgezondheid en milieu

Inleiding

Gezond leven begint in een schone, veilige en prettige omgeving. De kwaliteit van onze leefomgeving, het gebruik van grondstoffen en de manier waarop we met energie en afval omgaan, hebben direct invloed op inwoners en toekomstige generaties. Binnen dit programma werken we aan de gemeentelijke taken op het gebied van volksgezondheid, afval, riolering, milieubeheer en begraafplaatsen. Ook verduurzaming en de energietransitie vallen binnen dit programma.

Klimaatverandering, de energietransitie, veranderende gezondheidsvraagstukken en de druk op natuurlijke hulpbronnen vragen om samenhangende keuzes. Ook ontwikkelingen rond de energie-infrastructuur, circulariteit en milieukwaliteit raken inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties steeds directer. Daarom verbinden we gezondheid, leefomgeving en duurzaamheid en zoeken we naar oplossingen die in de praktijk uitvoerbaar en betaalbaar zijn.

Dat doen we samen met inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties, gezondheidsinstellingen, netbeheerders en andere overheden. Door kennis, ideeën en mogelijkheden bij elkaar te brengen, werken we aan een gezonde en duurzame gemeente waarin het prettig wonen, werken en leven is.

De doelen en activiteiten zijn uitgewerkt binnen de thema's Gezondheid en welzijn en Milieu.

Onze ambitie

We zetten ons in voor een gezonde en duurzame leefomgeving. Volksgezondheid en milieu zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en hebben direct invloed op het welzijn van onze inwoners. Daarom werken we aan een gemeente waarin mensen gezond kunnen leven, prettig kunnen wonen en toegang hebben tot passende zorg en ondersteuning.

We kiezen voor een integrale aanpak waarin gezondheid, leefomgeving, economie en duurzaamheid met elkaar in balans zijn. Daarbij zoeken we naar oplossingen die uitvoerbaar, betaalbaar en passend zijn bij het karakter van onze gemeente.

We investeren in toegankelijke zorg, een gezonde leefomgeving, verantwoord gebruik van grondstoffen en een betrouwbare en betaalbare energievoorziening. Door in te zetten op innovatie, energiebesparing, landbouw en een toekomstbestendige energie-infrastructuur bouwen we aan een leefbare gemeente voor huidige en toekomstige generaties.

Beleidsdocumenten

Heerenveense visie op Brede gezondheid en Mienskip
Transitievisie Warmte Gemeente Heerenveen
Omgevingsprogramma Huishoudelijk afval en grondstoffen 2026
Beleidsplan klimaatadaptatie bebouwd gebied gemeente Heerenveen
Beleidskader zonneparken 2022
Beleidsnotitie windenergie 2005
Beleidsregels: "Plaatsing van kleine windmolens bij agrarische bedrijven gemeente Heerenveen"
Beleidsplan Klimaatadaptatie
Duurzaamheidsprogramma 2019-2022
Watertakenplan 2021-2024
Beleidsnotitie gaswinning
Beleidsnotitie geur 2015
Bodemkwaliteitskaart en Nota bodembeheer
Lichtbeleid 2020-2024
Verordening geurhinder en veehouderij

Taakvelden

7.1 Volksgezondheid
7.2 Riolering
7.3 Afval
7.4 Milieubeheer
7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Thema 7a Gezondheid en Welzijn

Gezondheid helpt mensen om mee te doen, zich te ontwikkelen en zo lang mogelijk zelfstandig te leven. Van veerkrachtig opgroeien tot gezond en actief ouder worden: in iedere levensfase maakt een goede gezondheid verschil. Binnen dit thema werken we aan publieke gezondheid, gezondheidsbevordering, preventie, welzijn en een gezonde leefomgeving. Daarbij verbinden we gezondheid met leefstijl, wonen, zorg, welzijn en maatschappelijke participatie.

Een gezonde samenleving vraagt om meer dan goede zorg alleen. Daarom investeren we in preventie, mentale gezondheid en een gezonde leefstijl en werken we aan het verkleinen van gezondheidsverschillen. Samen met inwoners en maatschappelijke partners creëren we een omgeving waarin mensen gezond, actief en zelfstandig kunnen leven. Voor inwoners die ondersteuning nodig hebben, moet passende hulp beschikbaar blijven.

Gezonde en veerkrachtige inwoners

Wat willen we bereiken?
Inwoners krijgen in iedere levensfase de mogelijkheid om zo gezond, vitaal en veerkrachtig mogelijk te leven. Zij beschikken over de kennis en vaardigheden om gezonde keuzes te maken en kunnen risico's tijdig herkennen. We versterken de mentale gezondheid, stimuleren een gezonde leefstijl en zetten in op het voorkomen en vroeg signaleren van problemen.

Samen met inwoners en partners werken we aan een omgeving die gezond gedrag ondersteunt en eraan bijdraagt dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig en vitaal blijven.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We dragen bij aan een dementievriendelijke omgeving. Hiervoor verkennen we hoe bestaande voorzieningen, zoals meedoenlocaties en het Odensehuis, beter kunnen aansluiten bij de behoeften van mensen met dementie en hun naasten.
- We voeren de maatregelen voor 2027 uit het Transformatieplan Mentale Gezondheid uit als onderdeel van de preventieagenda. Zo versterken we de samenhang tussen preventie en ondersteuning op het gebied van mentale gezondheid.
- We vergroten de bekendheid van het bestaande aanbod onder inwoners. Zo weten zij beter welke voorzieningen, activiteiten en vormen van ondersteuning beschikbaar zijn en kunnen zij daarvan gebruikmaken.

Gezondheidskansen voor iedereen

Wat willen we bereiken?
We willen gezondheidsverschillen verkleinen en gelijke kansen op gezondheid en ontwikkeling bevorderen. Daarbij hebben we extra aandacht voor inwoners en gebieden waar de gezondheidsachterstanden het grootst zijn.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We verbinden leefstijlinterventies met de wijkgerichte aanpak. Daarvoor brengen we de lokale ondersteuningsmogelijkheden beter in beeld en leiden we inwoners gericht toe naar passend aanbod.
- We brengen gezondheid, leefstijl, bestaanszekerheid en sociaal-maatschappelijke ondersteuning beter met elkaar in samenhang. Zo kunnen inwoners vanuit een integrale aanpak passende ondersteuning ontvangen.
- We vergroten het bereik en de toegankelijkheid van gezondheids- en leefstijlinterventies. Daarbij besteden we extra aandacht aan inwoners die deze ondersteuning nog onvoldoende weten te vinden.

Een gezonde leefomgeving

Wat willen we bereiken?
We dragen bij aan een fysieke en sociale leefomgeving die uitnodigt tot bewegen, ontmoeten en gezond leven. Daarbij verbinden we gezondheid en kansrijk opgroeien met de inrichting van de leefomgeving en een sterke sociale en pedagogische basis. Zo bevorderen we de fysieke, mentale en sociale gezondheid van jeugdigen en andere inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We versterken de samenhang tussen wonen, zorg, welzijn en gezondheid en zetten belangrijke stappen in de uitvoering van de lokale woonzorgvisie.
- We werken aan een leefomgeving die uitnodigt tot gezond en actief leven, met ruimte voor bewegen, ontmoeten en deelname aan het verenigingsleven. Daarbij benutten en versterken we de kracht van dorpen, wijken en sociale netwerken, zodat inwoners gezond, zelfstandig en actief kunnen leven en meedoen.

Thema 7b Milieu

Schone lucht, een gezonde bodem, schoon water en een betrouwbare energievoorziening zijn belangrijk voor het dagelijks leven van inwoners. Ook de manier waarop we omgaan met afval, grondstoffen en energie bepaalt hoe leefbaar onze gemeente in de toekomst blijft. Binnen dit thema werken we aan afvalverwerking, milieubeheer, circulariteit en de energietransitie, waarbij we ook aandacht hebben voor zeer zorgwekkende stoffen, waaronder PFAS. Ook bodem, water, luchtkwaliteit, klimaatadaptatie en de kwaliteit van de fysieke leefomgeving vallen binnen dit thema.

Klimaatverandering, de energietransitie en de overgang naar een circulaire economie vragen om toekomstgerichte keuzes. Daarom zetten we in op afvalpreventie, hergebruik, hoogwaardige recycling, energiebesparing, duurzame energie en energieopslag. Ook werken we aan een betrouwbare, betaalbare en toekomstbestendige energie-infrastructuur voor inwoners, bedrijven en maatschappelijke voorzieningen.
Daarbij hebben we aandacht voor netcongestie en innovatie en bouwen we verder aan de positie van Heerenveen als energiehub van het Noorden.

Energietransitie - Gebouwde omgeving

Wat willen we bereiken?
In het Klimaatakkoord hebben overheden, bedrijven en andere organisaties in 2019 afgesproken dat de gebouwde omgeving in 2050 aardgasvrij is. Voor bestaande gebouwen krijgt de overgang naar duurzame warmte vorm via onder meer de Omgevingswet, het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) en de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw). Het Warmteprogramma vervangt daarbij de Transitievisie Warmte. Voor nieuwbouw geldt sinds 2018 in beginsel een verbod op nieuwe aardgasaansluitingen op grond van de Wet voortgang energietransitie.

Gemeente Heerenveen heeft haar doelen in 2019 vastgelegd in het Duurzaamheidsprogramma. Het langetermijndoel is een fossielvrije gebouwde omgeving in 2050. Tijdens deze bestuursperiode werken we aan de volgende tussendoelen voor 2030:
1. We gebruiken 50 procent minder aardgas dan in 2010. In 2026 bedroeg de besparing 35 procent.
2. Minder huishoudens leven in energiearmoede.
3. In 2030 is 20 procent van de gebouwen aardgasvrij. In 2026 was dat 17 procent.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?

Energiebesparing
- We zetten de subsidieregeling Lokale Aanpak Isolatie voort en stimuleren inwoners daarmee om hun woning te isoleren.
- We ontwikkelen een isolatieplan voor de periode 2027-2032. Daarin werken we de prioritering, isolatiestrategie, uitvoeringsstrategie en monitoring uit.
- We starten de eerste onderzoeken voor het soortenmanagementplan (SMP) en vragen een pre-SMP aan. Zo kunnen inwoners doorgaan met het isoleren van hun woning.
- We geven inwoners voorlichting via Eén voor één groener.
- Ondersteuning van huishoudens met energiearmoede
- We breiden de energiecoaching voor inwoners uit en bieden daarmee voorlichting en advies over energiegebruik en energiebesparing.
- We ontwikkelen een plan van aanpak voor energiearmoede. Daarin leggen we de concrete inzet vast en werken we uit welke projecten daaruit volgen.

Aardgasvrije gebouwen
- We stellen het Warmteprogramma vast en bieden inwoners daarmee duidelijkheid over de voorkeursoplossingen voor verwarming zonder aardgas.
- Samen met inwoners en partners ontwikkelen we nieuwe warmte-uitvoeringsplannen.
- Samen met inwoners en partners voeren we bestaande warmte-uitvoeringsplannen uit.
- We starten met de ontwikkeling van het eerste warmtenet en onderzoeken welke rol de gemeente kan vervullen binnen een publiek energiebedrijf.

Energietransitie - bedrijfsprocessen

Wat willen we bereiken?
De overgang naar fossielvrije bedrijfsprocessen vloeit voort uit de nationale en Europese klimaatdoelen, waaronder de Klimaatwet. Voor veel grotere bedrijven geldt de energiebesparingsplicht. Op grond van de Omgevingswet en het Besluit activiteiten leefomgeving moeten zij alle energiebesparende en CO_2-reducerende maatregelen uitvoeren die zij binnen vijf jaar kunnen terugverdienen. Het gaat daarbij om energiebesparing, het opwekken van hernieuwbare energie en de overstap naar een energiedrager met een lagere CO_2-uitstoot.

Gemeente Heerenveen heeft haar doelen in 2019 vastgelegd in het Duurzaamheidsprogramma. Het langetermijndoel is dat bedrijfsprocessen in 2050 fossielvrij zijn.

Door energie te besparen, verkleinen we de opgave voor energieopwekking en verminderen we de druk op de schaarse netcapaciteit. Ook worden ondernemers minder afhankelijk van hoge prijzen voor fossiele energie en brandstoffen bij geopolitieke spanningen.

Tijdens deze bestuursperiode willen we kleine, middelgrote en grote bedrijven bewuster maken van de mogelijkheden en verplichtingen rond energiebesparing. We stimuleren hen om energiebesparende maatregelen te nemen en hun bedrijfsprocessen verder te verduurzamen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We ontwikkelen een strategische aanpak voor de energiebesparingsplichten en verduurzamingsmogelijkheden bij bedrijven. Daarbij bepalen we welke rol de gemeente vervult.
- We zetten de bestaande uitvoering voort en passen deze aan op basis van de strategische aanpak en de gekozen rolverdeling.

Energietransitie - laadinfrastructuur

Wat willen we bereiken?
De overgang naar fossielvrije brandstoffen vloeit voort uit de nationale en Europese klimaatdoelen, waaronder de Klimaatwet. Via de brandstoftransitieverplichting (BTV) moeten brandstofleveranciers een deel van de geleverde energie vervangen door hernieuwbare energie.

De elektrificatie van personen- en vrachtvervoer is op dit moment de belangrijkste ontwikkeling ten opzichte van andere duurzame brandstoffen. Gemeente Heerenveen sluit hierbij aan met haar doelstellingen voor laadinfrastructuur.

Het verminderen van het brandstofgebruik door lopen, fietsen, openbaar vervoer en Mobility as a Service valt buiten dit doel. Deze onderwerpen maken deel uit van de Mobiliteitsvisie en de uitwerking daarvan.

Ons langetermijndoel is een toekomstbestendige laadinfrastructuur in 2050. Tijdens deze bestuursperiode werken we aan:
1. Voldoende elektrische laadinfrastructuur voor personenvervoer;
2. Voldoende elektrische laadinfrastructuur voor vrachtvervoer;
3. Vermindering van de CO_2-uitstoot van het woon-werkverkeer van gemeentemedewerkers en de gemeentelijke voertuigvloot.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We ontwikkelen een strategische aanpak voor laadinfrastructuur. Daarin besteden we aandacht aan slim laden, laadpleinen, snelladen en laadinnovaties voor woningbouw, bedrijven en Schoon en Emissieloos Bouwen.
- We faciliteren de ontwikkeling van een logistiek laadplein. De gemeente ondersteunt dit proces, maar neemt hierin niet de trekkende rol.
- We stimuleren duurzame mobiliteitsmogelijkheden voor gemeentemedewerkers en verduurzaming van de gemeentelijke voertuigvloot.

Energietransitie - Energie infrastructuur

Wat willen we bereiken?
Om de gebouwde omgeving, bedrijfsprocessen en mobiliteit fossielvrij te maken, moeten we duurzame energie opwekken en van de productielocatie naar de gebruikers transporteren. Het gaat daarbij om elektriciteit, warmte en duurzame gassen.

De netbeheerders Liander, Gasunie en TenneT verzorgen het transport van energie. Het Rijk en de Autoriteit Consument & Markt (ACM) bepalen hiervoor de regelgeving. Voor de opwekking van duurzame energie gelden ook verplichtingen van hogere overheden. De Europese richtlijn hernieuwbare energie (RED III) is voor Nederland in de Klimaatwet vertaald naar 39 procent hernieuwbare energieopwekking en uiterlijk in 2050 een klimaatneutrale samenleving.

Ons langetermijndoel is een toekomstbestendige energie-infrastructuur in 2050. Tijdens deze bestuursperiode werken we aan:
1. 70 procent duurzame elektriciteitsopwekking in 2030;
2. Voldoende en betrouwbare netcapaciteit;
3. Slimme sturing, flexibiliteit en energieopslag;
4. Een geïntegreerd energiesysteem.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?

Opwekking
- We stellen beleid op voor windturbines. Daarbij verkennen we actief de kansen en initiatieven die vanuit inwoners en het lokale bedrijfsleven ontstaan.
- We evalueren en herzien het Beleidskader zonneparken 2022. We nemen een actievere rol bij de ontwikkeling van zonneparken en zon op dak en besteden daarbij veel aandacht aan natuurinclusiviteit.

Netcapaciteit, flexibiliteit en slimme sturing
Netcongestie is een groot en urgent probleem in onze gemeente. Daarom zetten we ons actief in om de gevolgen voor de economie en woningbouw zo veel mogelijk te beperken.
- Samen met lokale ondernemers zoeken we naar slimme, collectieve oplossingen waarmee zij ondanks netcongestie kunnen blijven ondernemen. We begeleiden onder meer de ontwikkeling van lokale energiehubs.
- Bij woningbouwontwikkelingen waar energieschaarste speelt, zoeken we gericht naar slimme en collectieve energieoplossingen en mogelijkheden voor opslag. Zo willen we voorkomen dat de woningbouw onnodig vertraging oploopt.
- We stemmen intensief af met de netbeheerders en reserveren tijdig de benodigde ruimte voor netverzwaring, nieuwe transformatorstations, warmtenetten en energieopslag.
- We ontwikkelen beleid voor energieopslag, stellen dit vast en brengen het in de praktijk.

Geïntegreerd energiesysteem
- Samen met onze partners ontwikkelen we een toekomstbeeld voor een geïntegreerd energiesysteem. Daarin maken we heldere keuzes over de benodigde infrastructuur, energiecollectieven en andere slimme energiesystemen voor de toekomst.

Meer huishoudelijk afval recyclen

Wat willen we bereiken?
In 2030 wordt minimaal 60 procent van het huishoudelijk afval gerecycled. Zo behouden we waardevolle grondstoffen en materialen en verminderen we de hoeveelheid restafval.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We behouden onze koploperspositie op het gebied van afvalscheiding. Daarvoor bouwen we voort op onze bewezen aanpak, waaronder gedifferentieerde tarieven (diftar) op basis van gewicht en preventiemaatregelen voor het verminderen van afvalstromen, zoals kinderluiers.
- Samen met partners zetten we de eerste stappen in de ontwikkeling van een circulair ambachtsnetwerk. Daarmee kunnen producten en materialen langer in de keten behouden blijven.
- We ronden de herinrichtingsplannen voor de milieustraat in Heerenveen af.

Verbetering milieukwaliteit bodem, water, lucht en geluid

Wat willen we bereiken?
We willen een veilige en gezonde fysieke leefomgeving waarin de milieurisico's op een aanvaardbaar niveau liggen, met een goede omgevingskwaliteit en ruimte voor natuur. Daarom gaan we zorgvuldig om met de leefomgeving en wegen we de verschillende belangen die daarop een beroep doen in samenhang af.

Bedrijven en andere betrokkenen leven de geldende wet- en regelgeving na. Samen met de Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) houden we hier toezicht op.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- Samen met de FUMO verbeteren we de naleving van wet- en regelgeving bij milieubelastende activiteiten van bedrijven.
- We faciliteren maatschappelijke ontwikkelingen, zoals woningbouw, verduurzaming en de energietransitie, zonder afbreuk te doen aan een veilige en gezonde leefomgeving. Daarbij hebben we aandacht voor bodem, lucht, water en geluid.
- We actualiseren vergunningen en meldingen voor locaties met een of meer meldings- of vergunningplichtige milieubelastende activiteiten. Daarmee dragen bedrijven en inwoners bij aan een veilige en gezonde fysieke leefomgeving.
- We ontwikkelen gemeentelijk beleid in het kader van de Omgevingswet voor bodem, water, lucht en/of geluid. Dit is een meerjarige inspanning.
- Binnen het verbetertraject Toekomstbestendige taken voor vergunningverlening, toezicht en handhaving onder de Omgevingswet optimaliseren we onze werkprocessen. Ook verbeteren we de samenwerking op ambtelijk en bestuurlijk niveau met de FUMO en andere ketenpartners, waaronder Wetterskip Fryslân, de provincie Fryslân en Veiligheidsregio Fryslân. We maken hiervoor werkafspraken en verbeteren daarmee onze dienstverlening aan inwoners en bedrijven.
- Via de eigen organisatie en de FUMO geven we uitvoering aan de nog vast te stellen uitvoeringsprogramma's. Daarin worden de concrete acties opgenomen.

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2025	Begroting 2026	2027	2028	2029	2030
Lasten						
Thema 7a Gezondheid en Welzijn	-2.693	-2.752	-2.817	-2.817	-2.817	-2.817
Thema 7b Milieu	-16.516	-18.230	-16.770	-16.635	-16.268	-16.501
Totaal lasten	**-19.209**	**-20.983**	**-19.588**	**-19.451**	**-19.085**	**-19.318**
Baten						
Thema 7a Gezondheid en Welzijn		-	-	-	-	-
Thema 7b Milieu	16.526	16.752	17.369	17.370	17.383	17.381
Totaal baten	**16.526**	**16.752**	**17.369**	**17.371**	**17.384**	**17.381**
Geraamd saldo van baten en lasten	**-2.684**	**-4.231**	**-2.218**	**-2.080**	**-1.701**	**-1.937**
Toevoegingen reserve	-454	-	-	-	-	-
Onttrekkingen reserve	55	483	-	-	-	-
Geraamd resultaat	**-3.083**	**-3.748**	**-2.218**	**-2.080**	**-1.701**	**-1.937**

Toelichting tabel

Thema 7a Gezondheid en Welzijn (hogere lasten € 65.000)
De lasten zijn hoger doordat de bijdrage van gemeente Heerenveen aan de Veiligheidsregio stijgt.

Thema 7b Milieu (hogere lasten € 1.460.000 en hogere baten € 617.000)
De hogere lasten komen vooral door de jaarlijkse actualisatie van de afvalinzameling en riolering (€ 355.000). Binnen de afvalinzameling stijgt onder meer de bijdrage voor de inzameling en verwerking van afval op grond van de dienstverleningsovereenkomst met Omrin (€ 245.000). Ook is er extra personele inzet voor het KCA-depot (€ 107.000). De overige mutaties in de lasten komen door hogere interne doorbelastingen (€ 160.000), jaarlijkse indexaties en een bijstelling van de kapitaallasten. In de begroting 2027 zijn onder dit thema geen lasten voor de CDOKE-projecten begroot. Deze lasten staan in de primitieve begroting onder Algemene dekkingsmiddelen. Zodra een bestedingsplan is vastgesteld, wordt het budget naar dit programma overgeheveld.

De hogere baten komen door een stijging van de opbrengsten uit de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing:

ruimte om te wonen en te leven

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Inleiding

De manier waarop we onze ruimte inrichten, bepaalt hoe inwoners nu en in de toekomst kunnen wonen, werken, reizen en leven. Keuzes over woningen, bedrijvigheid, groen en voorzieningen komen samen in onze dorpen, wijken en het buitengebied. Binnen dit programma werken we aan ruimtelijke ordening, wonen, gebiedsontwikkeling, grondexploitatie en de uitvoering van de Omgevingswet.

Heerenveen staat voor grote opgaven op het gebied van woningbouw, bereikbaarheid, economische ontwikkeling, leefbaarheid en klimaatadaptatie. De schaalsprong van Heerenveen, de woningbouwopgave en veranderende ruimteclaims vragen om heldere keuzes en een samenhangende benadering. Daarbij kijken we niet alleen naar afzonderlijke ontwikkelingen, maar ook naar wat deze gezamenlijk betekenen voor de kwaliteit van de leefomgeving.

Samen met inwoners, ontwikkelaars, woningcorporaties, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden werken we aan passende oplossingen. Ook stemmen we ontwikkelingen regionaal af. Zo geven we samen vorm aan een gemeente waarin ruimte is om prettig te wonen, te ondernemen en elkaar te ontmoeten.

De doelen en activiteiten zijn uitgewerkt binnen de thema’s Ruimte en leefomgeving, Grondbeleid en gebiedsontwikkelingen en Wonen en bouwen.

Onze ambitie

We werken aan een evenwichtige ruimtelijke ontwikkeling waarin we wonen, werken en leven in samenhang bekijken. De Woonvisie Heerenveen 2023-2028 Een buitengewone plek om thuis te komen vormt daarbij het vertrekpunt. Hierop bouwen we voort en op basis daarvan maken we concrete keuzes voor de toekomst van onze gemeente.

We kiezen voor groei met kwaliteit. Dat betekent dat we zorgen voor voldoende en verschillende soorten woningen en een zorgvuldige balans zoeken tussen inbreiding en uitbreiding. Nieuwe ontwikkelingen moeten passen bij de schaal, het karakter en de identiteit van onze kernen en het landschap. Duidelijke ruimtelijke kaders helpen ons om gericht te groeien in wonen en economie en tegelijkertijd de kwaliteit van de leefomgeving te behouden.

We benutten de kracht van zowel de kern Heerenveen als onze dorpen. Woningbouw en economische ontwikkeling moeten daar bijdragen aan leefbaarheid en vitaliteit. Samen met inwoners en partners bouwen we zo aan sterke dorpen en kernen en aan een gezonde, leefbare, toekomstbestendige en goed georganiseerde gemeente.

Beleidsdocumenten
Omgevingsvisie Heerenveen 2040 - 1.0
Woonvisie Heerenveen 2023-2028
Welstandsnota 2016
Nota Grondbeleid 2023
Nota Grondprijzen 2026
Strategische agenda Heerenveen 2022-2040
Participatiebeleid Omgevingswet 2023
Gebiedsvisie A32 - 2024
Beleidsnotitie harmonisatie bestemmingsplannen buitengebied
Centrumvisie Heerenveen
Centrumvisie Jubbega

Taakvelden
8.1 Ruimte en leefomgeving
8.2 Grondexploitatie
8.3 Wonen en bouwen

Thema 8a Ruimte en leefomgeving

De ruimte in onze gemeente wordt voor veel verschillende doeleinden gebruikt. We hebben ruimte nodig voor woningen en bedrijven, maar ook voor wegen, groen, water, natuur en maatschappelijke voorzieningen. Binnen dit thema werken we aan ruimtelijke ontwikkeling, omgevingsbeleid en de kwaliteit van de leefomgeving. Daarbij wegen we de verschillende ruimtelijke belangen zorgvuldig en in samenhang af.

De Omgevingsvisie, omgevingsprogramma's en het omgevingsplan zijn onze belangrijkste instrumenten. In de Omgevingsvisie leggen we de koers voor de fysieke leefomgeving vast. In omgevingsprogramma's werken we deze koers verder uit en in het omgevingsplan staan de regels voor het gebruik en de ontwikkeling van de ruimte. Samen vormen deze instrumenten het beleidshuis van de Omgevingswet. We werken daarbij samen met regionale en landelijke overheden en vertalen ruimtelijke ontwikkelingen en beleidskaders naar gemeentelijke plannen en programma's.

Heerenveen staat voor belangrijke ruimtelijke opgaven op het gebied van wonen, werken en bereikbaarheid. We kiezen voor een evenwichtige ontwikkeling, met oog voor brede welvaart, ruimtelijke kwaliteit en de identiteit van onze gemeente. Daarbij geven we invulling aan de schaalsprong van Heerenveen en versterken we onze positie binnen het Fries Stedelijk Netwerk. Via dit netwerk verbinden we gemeentelijke, provinciale en nationale ambities. Zo zorgen we ervoor dat toekomstige groei samengaat met een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving.

Beleidsdocumenten
Propositie Fries Stedelijk Netwerk
Uitgangspuntennotitie Vernieuwen Omgevingsvisie

Schaalsprong

Wat willen we bereiken?
We zetten in op een verantwoorde schaalsprong van Heerenveen op het gebied van wonen, werken en mobiliteit. Zo willen we de brede welvaart behouden en verder versterken. Binnen het Fries Stedelijk Netwerk (FSN) positioneren we Heerenveen als een krachtige en toekomstbestendige stad. Samen met Leeuwarden, Drachten en Sneek vormt Heerenveen een belangrijke motor voor de economische en maatschappelijke ontwikkeling van Fryslân.

De ontwerp-Nota Ruimte, de ontwerp-Provinciale Omgevingsvisie Fryslân (POVI) en de Verstedelijkingspropositie Fries Stedelijk Netwerk benoemen het FSN als drager van regionale agglomeratiekracht, economische groei, bereikbaarheid en brede welvaart.

Uit het Masterplan Lelylijn en de Integrale Gebiedsverdieping Heerenveen blijkt dat een schaalsprong in wonen, werken en mobiliteit nodig is om ook in de toekomst voldoende economische dynamiek, voorzieningen, leefkwaliteit en bereikbaarheid te behouden. De mogelijke komst van de Lelylijn kan daarbij als vliegwiel dienen en de positie van Heerenveen binnen Fryslân en Noord-Nederland verder versterken.

Hiermee dragen we bij aan de gezamenlijke ambitie van de Friese overheden om de agglomeratiekracht van het FSN te vergroten, meer inwoners en werkgelegenheid aan Fryslân te binden en de leefbaarheid van stad en platteland te ondersteunen. Zo stellen we de brede welvaart voor huidige en toekomstige generaties veilig.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- Samen met de provincie Fryslân en de andere F4-gemeenten – Leeuwarden, Smallingerland en Súdwest-Fryslân – werken we binnen het Fries Stedelijk Netwerk aan gezamenlijke verstedelijking, economische ontwikkeling, bereikbaarheid en voorzieningen. We werken toe naar een gezamenlijke verstedelijkingsstrategie met een bijbehorende investerings- en uitvoeringsagenda.
- We voeren de door de gemeenteraad vastgestelde vervolgonderzoeken uit naar de ruimtelijke, economische en mobiliteitsopgaven die samenhangen met de gewenste schaalsprong. Daarbij werken we de gevolgen van mogelijke tracés en stationslocaties voor de Lelylijn verder uit en brengen we de ontwikkelkansen voor wonen, werken en voorzieningen in beeld. In 2027 leggen we de uitkomsten ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad.
- We stellen een toekomstvisie voor Heerenveen richting 2050 en verder op. Daarin werken we de schaalsprong in wonen en werken, de mobiliteitstransitie en de positie van Heerenveen binnen Fryslân en Noord-Nederland in samenhang uit.
- We werken de economische toekomstvisie voor Heerenveen verder uit en vertalen deze naar ruimtelijke en programmatische keuzes voor bedrijvigheid, innovatie, arbeidsmarkt en onderwijs.
- Als het Rijk besluit tot een verkenning binnen het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) voor de Lelylijn, leggen we in een afzonderlijk voorstel aan de gemeenteraad uit welke rol de gemeente daarin kan vervullen en wat daarvoor nodig is.
- We verwerken de uitkomsten van de vervolgonderzoeken en de verstedelijkingsstrategie in de gemeentelijke Omgevingsvisie.

Sterkere regionale en nationale positionering

Wat willen we bereiken?
We willen dat Heerenveen een sterke positie inneemt in de regionale en nationale besluitvorming over wonen, economie, bereikbaarheid en verstedelijking. Heerenveen neemt deel aan de bestuurlijke overleggen waarin besluiten worden voorbereid over de toekomst van Fryslân en Noord-Nederland. Zo zorgen we ervoor dat onze belangen, opgaven en ontwikkelkansen tijdig en volwaardig worden meegenomen in relevante beleids- en investeringsprogramma's.

Daarom versterken we onze positie binnen het Fries Stedelijk Netwerk en werken we intensief samen met de provincie Fryslân, het Rijk en andere overheden. Via de nieuwe overlegtafel tussen de Friese overheden en het Rijk willen we gezamenlijke afspraken maken over verstedelijking, bereikbaarheid, woningbouw, economische ontwikkeling en brede welvaart in Fryslân.

Ook willen we beter aansluiten bij rijksprocessen en bestuurlijke overleggen over leefomgeving en mobiliteit. Daardoor kunnen we eerder invloed uitoefenen op nationale investeringsbesluiten en op ruimtelijke en infrastructurele ontwikkelingen die belangrijk zijn voor de schaalsprong. Daarbij vragen we specifiek aandacht voor het Fries Stedelijk Netwerk en voor de groei van Heerenveen als economisch en mobiliteitsknooppunt in Noord-Nederland.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We vergroten de bestuurlijke zichtbaarheid en invloed van Heerenveen bij de provincie en het Rijk. Daarvoor nemen we actief deel aan regionale samenwerkingsverbanden en aan de voorbereiding van bestuurlijke overleggen met het Rijk.
- We zetten ons ervoor in dat het Fries Stedelijk Netwerk een structurele gesprekspartner van het Rijk wordt en nemen actief deel aan het overleg tussen de Friese overheden en het Rijk. Daarbij brengen we de belangen van Heerenveen op het gebied van wonen, economie, bereikbaarheid en voorzieningen in.
- We zorgen ervoor dat de opgaven en projecten van Heerenveen tijdig worden opgenomen in regionale en provinciale agenda's voor bestuurlijke overleggen. Zo kunnen deze beter aansluiten op nationale investeringsprogramma's.

Ruimtelijke kwaliteit

Wat willen we bereiken?
De kwaliteit van de fysieke leefomgeving blijft leidend bij de ontwikkeling van Heerenveen. Door de verschillende belangen zorgvuldig en in samenhang af te wegen, zorgen we voor een aantrekkelijke, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving voor inwoners, ondernemers en bezoekers.

De Omgevingsvisie vormt het strategische beleidsdocument voor de ontwikkeling van onze gemeente. Om deze visie goed te kunnen uitvoeren, bouwen we verder aan een samenhangend en overzichtelijk beleidshuis Omgevingswet. Daarin zijn ambities, programma's, beleidskaders en uitvoering logisch met elkaar verbonden.

Zo creëren we een stevige basis voor toekomstige besluitvorming en zorgen we ervoor dat de groei en ontwikkeling van Heerenveen samengaan met behoud en versterking van ruimtelijke kwaliteit, identiteit en brede welvaart.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- We werken verder aan de vernieuwing van de Omgevingsvisie. Daarin werken we de koers, opgaven en ruimtelijke keuzes voor de lange termijn integraal uit. In 2027 leggen we de Omgevingsvisie ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad.
- Volgens de door de gemeenteraad vastgestelde uitgangspunten bouwen we het beleidshuis Omgevingswet verder uit. Daarbij brengen we meer samenhang aan tussen de Omgevingsvisie en de omgevingsprogramma's.
- We actualiseren bestaande omgevingsprogramma's en ontwikkelen de programma's die nodig zijn voor de uitvoering van de Omgevingsvisie. Daarbij zorgen we voor een goede onderlinge afstemming.

- We stellen een thematisch omgevingsprogramma Wonen op, waarin we onze ambities, opgaven en maatregelen voor wonen bundelen en concretiseren. Hiermee geven we invulling aan de ambities uit het hoofdlijnenakkoord, eisen van de Omgevingswet en bereiden we ons voor op de verplichting uit de Wet versterking regie volkshuisvesting om te beschikken over een volkshuisvestingsprogramma'. Het programma vormt het kader voor de realisatie van voldoende, betaalbare en passende woningen voor onze inwoners.
- We passen de principes van de Omgevingswet toe door opgaven integraal te benaderen. Ruimtelijke, sociale, economische, ecologische en water- en bodembelangen wegen we in samenhang af.
- Uiterlijk in 2030 moet de gemeente beschikken over een integraal en gemeentebreed omgevingsplan. Voor het opstellen van een plan van aanpak is opdracht gegeven. Aan de hand van dit plan kan worden beoordeeld of de middelen die de gemeenteraad al beschikbaar heeft gesteld voldoende zijn.
- We betrekken inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en gebiedspartners bij de verdere uitwerking van de Omgevingsvisie en de omgevingsprogramma's. Middels brede participatie en in de verdere uitwerking geven we ruimtelijke kwaliteit, de identiteit van dorpen, wijken en het landschap, gezondheid, duurzaamheid en brede welvaart een herkenbare plaats. Zo sluiten beleid en uitvoering aan bij wat er leeft in de gemeente Heerenveen.
- We zetten ons in voor een zorgvuldige inpassing van de nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding Vierverlaten - Ens. Daarbij werken we samen met betrokken overheden, inwoners en TenneT. Tegelijkertijd bekijken we hoe deze nieuwe energie-infrastructuur op termijn van meerwaarde kan zijn voor de verdere ontwikkeling van Heerenveen.
- Samen met de gemeente De Fryske Marren en de provincie Fryslân geven we uitvoering aan de uitnodigingszone uit de Provinciale Omgevingsvisie (POVI). We verkennen de ontwikkelkansen in het gebied tussen Joure en Heerenveen en werken aan een gezamenlijke aanpak.

Thema 8b Grondbeleid en gebiedsontwikkelingen

De ontwikkeling van een woongebied, bedrijventerrein, dorpskern of openbare ruimte heeft langdurige gevolgen voor de omgeving en voor de mensen die er wonen, werken en verblijven. Daarom wegen we ruimtelijke, maatschappelijke en financiële belangen zorgvuldig af. Binnen dit thema werken we aan grondbeleid, grondexploitaties, gebiedsontwikkelingen en ruimtelijke projecten.

Het gaat daarbij om de ontwikkeling van woongebieden, werklocaties, centrumgebieden, dorpen, wijken en de openbare ruimte. Dat doen we samen met ontwikkelende partijen, inwoners en andere betrokken organisaties. Door plannen en belangen vroegtijdig bij elkaar te brengen, werken we aan ontwikkelingen die aansluiten bij de behoeften van het gebied en zijn omgeving.

We kiezen voor toekomstbestendige gebiedsontwikkelingen waarin woningbouw, voorzieningen, klimaatadaptatie en ruimtelijke kwaliteit in samenhang worden bekeken. Zo dragen we bij aan leefbaarheid, economische ontwikkeling en een aantrekkelijke leefomgeving. Ons grondbeleid stemmen we af op de aard en de opgave van ieder gebied.

Vitale kernen

Wat willen we bereiken?
We maken van het centrum van de kern Heerenveen een bruisend hart waar inwoners en bezoekers graag komen, detailhandel en horeca elkaar versterken en de leefbaarheid en klimaatadaptatie verder worden verbeterd.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- In 2027 ronden we de werkzaamheden in het kernwinkelgebied af. Het vernieuwde centrumontwerp is inmiddels zichtbaar op het Gemeenteplein. In 2027 voeren we dit ontwerp verder door in de omliggende straten.
- We zetten de voorbereiding van de nieuwbouw van het gemeentehuis en de bibliotheek voort. In 2027 stellen we het programma van eisen vast en starten we met het ontwerptraject.
- We werken de ontwikkeling van het oostelijke deel van het centrum verder uit. Deze ontwikkeling is mede afhankelijk van de keuze voor een parkeeroplossing in dit deel van het centrum. Naar verwachting starten we in 2027 met de vernieuwing van het Burgemeester Kuperusplein en de bouw van de nieuwe supermarkt.

Thema 8c Wonen en bouwen

Een passende woning is een belangrijke basis voor het dagelijks leven. Het is een plek om thuis te komen en van waaruit inwoners kunnen werken, leren, zorgen en meedoen. Wonen draagt daarmee bij aan leefbaarheid en brede welvaart. Binnen dit thema werken we aan woningbouw, woonbeleid, volkshuisvesting en de beschikbaarheid van woningen voor verschillende doelgroepen.

Wonen staat niet op zichzelf. Daarom verbinden we woningbouw en woonbeleid met werken, zorg, leefbaarheid, duurzaamheid en de ontwikkeling van dorpen en wijken.

De vraag naar woningen blijft de komende jaren groot. Samen met woningcorporaties, ontwikkelaars, inwoners en andere partners werken we aan voldoende en passende woningen voor huidige en toekomstige inwoners. Daarbij hebben we aandacht voor betaalbaarheid, doorstroming en verschillende woonbehoeften. We bouwen voort op de Woonvisie en de woningbouwambities van Heerenveen, zodat zowel de kern Heerenveen als onze dorpen zich evenwichtig kunnen ontwikkelen.

Actuele beleidskaders

Wat willen we bereiken?
Actuele beleidskaders geven richting aan een evenwichtige ruimtelijke ontwikkeling waarin we wonen, werken en leven in samenhang bekijken. We sturen op voldoende woningen en een zorgvuldige balans tussen inbreiding en uitbreiding. Nieuwe ontwikkelingen passen bij de schaal, het karakter en de identiteit van onze kernen en het landschap. Daarbij benutten we de kracht van zowel de kern Heerenveen als onze dorpen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
- Uiterlijk op 1 juli 2027 stellen we een woonprogramma vast. De Wet versterking regie volkshuisvesting verplicht gemeenten om over een volkshuisvestingsprogramma te beschikken. De Woonvisie, Heerenveen Groeit, de ambities uit het bestuursakkoord en de lokale uitwerking van de woonzorgvisie vormen hiervoor de basis. Het woonprogramma krijgt een plaats binnen de beleidscyclus van de Omgevingsvisie.
- We werken aan de prestatieafspraken voor de jaarschijf 2027. Deze worden in 2026 gemaakt als onderdeel van de meerjarige prestatieafspraken en volgen uit de Woningwet. Dit doen we samen met de woningcorporaties Accolade, Elkien, WoonFriesland en Woonzorg Nederland en de huurdersverenigingen HuurdersBelangenVereniging (HBV) en Huurdersbelang Fryslân.
- Samen met het Rijk, de provincie Fryslân, de Friese gemeenten en woningcorporaties sluiten we een nieuwe woondeal voor de periode 2027 tot en met 2036. Daarin maken we afspraken over woningbouwaantallen, het oplossen van knelpunten en samenwerking bij de woningbouw.
- We monitoren de voortgang van woningbouwprojecten. Zo houden we zicht op de beschikbare plancapaciteit en de ontwikkeling van de projecten. We leveren deze informatie ook aan de provincie Fryslân, zodat zij haar coördinerende rol binnen de Friese woningbouwopgave kan uitvoeren.

Uitbreiden van de woningvoorraad

Wat willen we bereiken?
Met de vaststelling van de Woonvisie heeft de gemeenteraad als doel gesteld om tot 2030 minimaal 2.000 woningen toe te voegen. In het bestuursakkoord is deze ambitie verhoogd naar 4.000 woningen. De komende tijd onderzoeken we wat nodig is om deze ambitie te realiseren.

We willen dat huidige en toekomstige inwoners in Heerenveen een passend thuis kunnen vinden. Daarom zetten we in op een goede mix van woningtypen en betaalbaarheidsklassen. Heerenveen-West is onze grootste uitleglocatie en is nodig om ook in de toekomst in de woonbehoefte te kunnen voorzien.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027?
In 2027 werken we in de hele gemeente verder aan de woningbouwopgave en verschillende gebiedsontwikkelingen:
- In de A32-zone zetten we de ontwikkeling van Kop Skoatterwâld voort. Een flink deel van de woningen wordt in 2027 opgeleverd.
- Voor Hepkema's Park ronden we het planologische proces af, zodat de realisatie in de daaropvolgende jaren kan worden voorbereid.
- In het centrum zetten we verschillende woningbouw- en herontwikkelingsprojecten voort. Naar verwachting worden in 2027 onder meer de ontwikkelingen op de ABN-locatie en het Geert Willigenplein opgeleverd.
- In 2027 leggen we de integrale visie op Heerenveen-West ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad. Ook leggen we de grenscorrectie voor aan de gemeenteraden van Heerenveen en De Fryske Marren. Heerenveen-West is een uitleglocatie voor woningbouw en draagt bij aan de ontwikkeling van een gevarieerd en evenwichtig woningaanbod.
- Voor het zuidelijke deel van Heerenveen stellen we een integrale gebiedsvisie (masterplan) vast als ruimtelijk kader voor toekomstige ontwikkelingen. Ook start de woningbouw op het voormalige Jongbloed-terrein.
- We starten de planvorming voor woningbouw op meerdere locaties. Een van deze locaties is Ombocht, waar mogelijkheden liggen om op korte termijn woningen te realiseren.
- We starten de gebiedsontwikkeling aan de zuidwestzijde van Akkrum. Samen met betrokken partijen werken we aan een samenwerkingsvorm en stellen we een stedenbouwkundig plan op. Ook onderzoeken we de mogelijkheden voor de ontwikkeling van Jachtwerf Oost.
- In Jubbega zetten we de woningbouw voort aan de Schoolweg, de 1e Wijk en ten zuiden van de bestaande dorpskern.
- Voor Tjalleberd werken we de volgende ontwikkelfase uit in een stedenbouwkundig ontwerp en actualiseren we de grondexploitatie.
- In Nieuwehorne werken we samen met de groep voor collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO) verder aan het lokale woningbouwinitiatief. Ook bereiden we de volgende fase van De Fjilden voor, waar ongeveer zestig woningen kunnen worden gerealiseerd.
- In Aldeboarn werken we samen met Bouwe foar Fryslân en het dorp aan de toekomstige woningbouwplannen.

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2025	Begroting 2026	2027	2028	2029	2030
Lasten						
Thema 8a Ruimte en leefomgeving	-2.191	-4.347	-2.899	-4.978	-2.196	-2.123
Thema 8b Grondbeleid en gebiedsontwikkelingen	-22.582	-10.586	-11.241	-18.328	-9.778	-10.847
Thema 8c Wonen en bouwen	-6.486	-12.690	-5.526	-5.001	-4.959	-4.959
Totaal lasten	**-31.259**	**-27.622**	**-19.666**	**-28.307**	**-16.933**	**-17.929**
Baten						
Thema 8a Ruimte en leefomgeving	427	972	1.811	1.516	131	131
Thema 8b Grondbeleid en gebiedsontwikkelingen	14.934	9.866	11.232	18.068	9.138	10.274
Thema 8c Wonen en bouwen	3.945	9.335	2.633	2.068	2.068	2.068
Totaal baten	**19.306**	**20.173**	**15.676**	**21.652**	**11.337**	**12.473**
Geraamd saldo van baten en lasten	**-11.953**	**-7.450**	**-3.990**	**-6.655**	**-5.596**	**-5.456**
Toevoegingen reserve	-900	-1.363	-600	-470	-	-
Onttrekkingen reserve	7.568	3.235	-	-	2.000	-
Geraamd resultaat	**-5.285**	**-5.578**	**-4.590**	**-7.125**	**-3.596**	**-5.456**

Toelichting tabel

Thema 8a Ruimte en leefomgeving (lagere lasten € 1.448.000 en hogere baten € 839.000)
De lagere lasten ten opzichte van 2026 worden hoofdzakelijk veroorzaakt doordat in 2025 budgetoverhevelingen (€ 1.024.000) naar 2026 hebben plaatsgevonden. Eventuele budgetoverhevelingen van 2026 naar 2027 worden in de Decemberbrief verwerkt. Daarnaast zat in de begroting 2026 een incidentele last van € 250.000 voor de Lelylijn. In de begroting 2027 is hiervoor geen budget opgenomen.

Daarnaast heeft een herschikking van het budget voor Heerenveen-West plaatsgevonden. Dit leidt tot hogere baten (€ 200.000) en hogere lasten (€ 200.000) in 2027. Per saldo hebben deze mutaties geen effect op het resultaat van onze gemeente.

De toename van de baten ten opzichte van 2026 wordt verder veroorzaakt door hogere baten (€ 250.000) voor het mobiliteitsfonds en een grondverkoop (€ 445.000) in het kader van de centrumontwikkeling. De baten voor het mobiliteitsfonds worden aan een bestemmingsreserve toegevoegd, waardoor deze mutatie per saldo geen effect op het resultaat van onze gemeente heeft.

Thema 8b Grondbeleid en gebiedsontwikkelingen (hogere lasten € 655.000 en hogere baten € 1.366.000)
De baten en lasten in thema 8b hebben voor het merendeel betrekking op de grondexploitaties wonen. De toename van de baten en lasten wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de fasering van de grondexploitaties. Voor een uitgebreide toelichting wordt naar de paragraaf grondbeleid verwezen.

Thema 8c Wonen en bouwen (lagere lasten € 7.164.000 en lagere baten € 6.702.000)
De lagere lasten en lagere baten worden voor het overgrote deel (€ 6.901.000) veroorzaakt doordat de SPUK Aanpak Isolatie niet in de begroting 2027 is opgenomen. Daarnaast worden de lagere lasten veroorzaakt doordat in 2025 budgetoverhevelingen (€ 398.000) naar 2026 hebben plaatsgevonden. Eventuele budgetoverhevelingen van 2026 naar 2027 zijn niet in de primitieve begroting 2027 verwerkt. Daarnaast nemen de lasten ten opzichte van 2026 toe door extra budget voor het huisvesten van statushouders en de bijbehorende woonvisie (€ 96.000) en een toename van de lasten voor de CDOKE (€ 115.000).

Algemene dekkingsmiddelen
en overhead:

verantwoord en toekomstbestendig

9. Algemene dekkingsmiddelen en overhead

Inleiding

Een financieel gezonde gemeente kan blijven investeren in wat inwoners, ondernemers en organisaties nodig hebben. Daarvoor zijn voldoende inkomsten, zorgvuldige financiële keuzes en een goed ondersteunde gemeentelijke organisatie nodig. Binnen dit programma vallen de algemene uitkering uit het gemeentefonds, lokale belastingen, financiële resultaatposten, financiering, reserves en overhead.

De financiële positie van gemeenten wordt beïnvloed door landelijke ontwikkelingen, veranderingen in wet- en regelgeving en ontwikkelingen binnen het gemeentefonds. Ook digitalisering, informatievoorziening, bedrijfsvoering, arbeidsmarktontwikkelingen en informatieveiligheid stellen nieuwe eisen aan de ondersteuning van de organisatie.

Dit programma bevat geen afzonderlijke beleidsthema's. De inhoudelijke doelen en activiteiten van de gemeentelijke organisatie staan in de verschillende begrotingsprogramma's en de relevante paragrafen. Binnen dit programma lichten we de financiële kaders, algemene dekkingsmiddelen en overhead toe.

Onze ambitie

We voeren een solide financieel beleid waarin ambities, maatschappelijke opgaven en financiële verantwoordelijkheid met elkaar in balans zijn. We maken heldere keuzes binnen de beschikbare middelen en kijken daarbij integraal naar onze uitgaven en inkomsten.

Bij nieuw beleid bekijken we ook welke bestaande activiteiten kunnen worden aangepast of beëindigd. Zo houden we de financiering en de druk op de gemeentelijke organisatie beheersbaar. Nieuwe uitgaven beoordelen we op effectiviteit, doelmatigheid en prioriteit.

Financiële tegenvallers vangen we in eerste instantie op binnen het eigen budget, thema of programma. Als dat niet mogelijk is, maken we een integrale afweging op gemeentelijk niveau.

Beleidsdocumenten

Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)
Financiële verordening Heerenveen 2026
Treasurystatuut 2026
Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen 2026-2029
Nota reserves en voorzieningen 2026-2029
Nota waardering en afschrijving vaste activa 2024
Nota Samenwerken 2026-2029
Delegatie- en mandaatregeling 2025
Leidraad invordering gemeentelijke belastingen 2025

Taakvelden
0.10 Mutaties reserves
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
0.4 Overhead
0.5 Treasury
0.61 OZB woningen
0.62 OZB niet woningen
0.63 Parkeerbelasting
0.64 Belastingen overig
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
0.8 Overige baten en lasten
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)

Toelichting
Dit programma bevat hoofdzakelijk de algemene dekkingsmiddelen van de begroting. We maken onderscheid tussen algemene en specifieke dekkingsmiddelen. Algemene dekkingsmiddelen zijn vrij te besteden en niet aan een bepaald programma of doel gebonden. Specifieke dekkingsmiddelen hebben wel een vast bestedingsdoel. Deze staan daarom in de begrotingsprogramma's waarop zij betrekking hebben. De algemene dekkingsmiddelen lichten we in dit programma toe.
Hieronder volgt een algemene toelichting op de algemene dekkingsmiddelen en overhead.

Lokale heffingen
De opbrengsten van algemene belastingen komen ten gunste van de algemene middelen en zijn vrij besteedbaar. Dat geldt niet voor inkomsten uit rechten en bestemmingsheffingen, zoals de afvalstoffenheffing en rioolheffing. Deze inkomsten besteden we aan het doel waarvoor ze zijn geheven. In de paragraaf Lokale heffingen lichten we het beleid en de opbrengsten van de lokale heffingen verder toe.

Algemene uitkering
Gemeente Heerenveen ontvangt jaarlijks een algemene uitkering uit het gemeentefonds. De omvang van het gemeentefonds is in beginsel gekoppeld aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Hoeveel een gemeente ontvangt, hangt af van verschillende kenmerken en van haar belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit geeft aan hoeveel belasting een gemeente jaarlijks kan innen.

Bij de verdeling van het gemeentefonds kijkt het Rijk onder meer naar:
- Het aantal inwoners;
- Het aantal jongeren;
- Het aantal uitkeringsgerechtigden;
- De oppervlakte van de gemeente;
- De omvang van de watergebieden.

De begroting van gemeente Heerenveen voor 2027-2030 is gebaseerd op de meicirculaire 2026.

Zorgelijke ontwikkelingen
Vanaf 2027 heeft het Rijk een forse korting op de algemene uitkering doorgevoerd. Daardoor ontvangen gemeenten structureel minder geld. Samen met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) blijven we er bij het Rijk op aandringen deze korting ongedaan te maken of de gemeentelijke taken en middelen op een andere manier beter met elkaar in balans te brengen.

Dividend
Dividend is een winstuitkering die de gemeente ontvangt van ondernemingen waarin zij aandelen bezit. Gemeente Heerenveen ontvangt jaarlijks onder meer dividend van BNG Bank. In de paragraaf Verbonden partijen staat een nadere toelichting.

Vennootschapsbelasting
Sinds 2016 geldt de vennootschapsbelasting (Vpb) ook voor overheidsondernemingen. Hiermee is een gelijk speelveld gecreëerd voor overheidsondernemingen en private ondernemingen. Op grond van artikel 8, eerste lid, onderdeel d, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten is de gemeente verplicht het bedrag voor de heffing van de vennootschapsbelasting in de begroting op te nemen.

Saldo financieringsfunctie
Gemeente Heerenveen werkt met totaalfinanciering. Dit betekent dat we aangetrokken leningen niet rechtstreeks koppelen aan afzonderlijke investeringsprojecten of verstrekte leningen. We bundelen alle schulden en tegoeden en verrekenen eerst de gemeentelijke kastekorten en kasoverschotten. Pas daarna trekken we zo nodig vreemd vermogen aan. Deze werkwijze staat beschreven in het Treasurystatuut 2026. Het saldo van de financieringsfunctie is het verschil tussen de rente die aan de begrotingsprogramma's wordt toegerekend en de rente die de gemeente daadwerkelijk over het vreemd vermogen betaalt. In de paragraaf Financiering lichten we de financiering van de gemeente en de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt verder toe.

Overhead
Overhead omvat alle functies die zijn gericht op de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces.

Overige algemene dekkingsmiddelen
De overige algemene dekkingsmiddelen bestaan uit inkomsten waarvoor geen specifiek bestedingsdoel is bepaald.

Overige baten en lasten
Onder de overige baten en lasten verantwoorden we het jaarrekeningresultaat.

Onvoorzien
Op grond van artikel 8, zesde lid, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten is de gemeente verplicht om in de begroting een post voor onvoorziene uitgaven op te nemen. Dit budget is bestemd voor uitgaven die onuitstelbaar en onvermijdbaar zijn en waarvoor elders in de begroting geen bedrag is opgenomen. De post onvoorzien bedraagt in de begroting voor 2027 € 1.000.

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2025	Begroting 2026	2027	2028	2029	2030
Lasten						
Algemene dekkingsmiddelen en overhead	-32.644	-34.146	-35.505	-30.804	-26.018	-25.556
Totaal lasten	**-32.644**	**-34.146**	**-35.505**	**-30.804**	**-26.018**	**-25.556**
Baten						
Algemene dekkingsmiddelen en overhead	161.674	163.526	169.525	163.558	162.523	165.449
Totaal baten	**161.674**	**163.526**	**169.525**	**163.558**	**162.523**	**165.449**
Geraamd saldo van baten en lasten	**129.029**	**129.380**	**134.019**	**132.755**	**136.505**	**139.893**
Toevoegingen reserve	-4.777	-14	-533	-87	-3.883	-887
Onttrekkingen reserve	10.747	5.912	1.305	2.286	1.932	852
Geraamd resultaat	**134.999**	**135.278**	**134.791**	**134.953**	**134.553**	**139.857**

Toelichting tabel

Algemene dekkingsmiddelen en overhead (hogere lasten € 1.359.000)
De lasten binnen het thema algemene dekkingsmiddelen en overhead bestaat uit verschillende componenten. Om de toename van de lasten te kunnen verklaren, staat hieronder een tabel met een uitsplitsing van de lasten per taakveld.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2026	2027	Mutatie
Lasten			
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-260	-260	0
Beheer overige gebouwen en gronden	-2.453	-2.357	96
Belastingen overig	-96	-298	-202
Overhead	-31.169	-27.213	3.956
Overige baten en lasten	-950	-4.508	-3.558
OZB woningen	-289	-335	-46
Treasury	1.321	-358	-1.679
Vennootschapsbelasting (VpB)	-250	-176	74
Totaal lasten	**-34.146**	**-35.505**	**-1.359**

Hieronder worden de afwijkingen ten opzichte van 2026 groter dan € 100.000 nader toegelicht.

- De toename van de lasten (€ 202.000) op het taakveld belastingen overig wordt veroorzaakt doordat er meer personeelskosten aan het taakveld worden doorbelast.
- De afname van de lasten (€ 4,1 miljoen) op het taakveld overhead wordt enerzijds veroorzaakt in 2026 een incidentele personeelslast van € 2,8 miljoen is verwerkt (2027: € 1,5 miljoen) en anderzijds doordat in 2026 budgetoverhevelingen (€ 2,9 miljoen) vanuit het jaar 2025 hebben plaatsgevonden.
- De toename van de lasten (€ 3,7 miljoen) op het taakveld overige baten en lasten wordt veroorzaakt doordat de CDOKE-middelen vanuit de meicirculaire 2026 (€ 2,2 miljoen) zijn als stelpost op dit taakveld verantwoord. Op het moment dat een bestedingsplan is vastgesteld, worden de middelen naar het desbetreffende thema (3b) overgeboekt. De resterende toename (€ 1,4 miljoen) wordt veroorzaakt door een stelpost met betrekking tot de grondexploitaties. In de 1e begrotingswijziging wordt de stelpost in de reguliere exploitatie verwerkt.
- De toename van de lasten (€ 1,7 miljoen) op het taakveld treasury wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat minder rente lasten aan de investeringen en grondexploitaties kunnen worden toegerekend. Daarnaast zijn de begrote rentelasten in 2026 door middel van de Tussenrapportage verlaagd. Een deel van de investeringen en daarmee financieringsbehoefte is naar 2027 verschoven.

Algemene dekkingsmiddelen en overhead (hogere baten € 5.999.000)
De hogere baten van € 5.820.000 ten opzichte van 2026 wordt veroorzaakt door de uitwerking van de meicirculaire 2026 van de algemene uitkering. Dit bestaat enerzijds uit de loon- en prijsindexering ter hoogte van € 3.307.000 en de CDOKE middelen voor een bedrag van € 2.249.000. De andere opbrengsten zijn eveneens geïndexeerd en dit betreft voornamelijk de OZB ter hoogte van € 894.000. Daarnaast is de bijstelling van de geraamde onderuitputting BTW compensatiefonds (BCF) met € 369.000 naar beneden bijgesteld.

Paragrafen

Beleidsdocumenten
Nota Samenwerken 2026 - 2029

Lokale Heffingen

Tarievenbeleid algemeen

De tarieven voor 2026 vormen het uitgangspunt voor de tarieven van 2027. We corrigeren deze voor inflatie. Voor heffingen die vooral afhankelijk zijn van loonkosten, zoals leges, begraafrechten, bruggelden, havengelden en veergelden, bedraagt de inflatiecorrectie 4,30 procent.

Waar een tarief wettelijk is gemaximaliseerd, hanteren we het maximaal toegestane tarief. Dit geldt bijvoorbeeld voor paspoort- en rijbewijsleges. Eventuele tariefsverhogingen melden we in deze paragraaf en leggen we bij de vaststelling van de verordeningen expliciet aan u voor.

Lastendruk 2027

De onderstaande tabel laat het verschil zien tussen de gemiddelde lokale lasten in de gemeente Heerenveen en het landelijke gemiddelde.

	Bedragen x € 1	
	2026	**2027**
OZB-lasten gezin WOZ-waarde	396	419
Rioolheffing gezin	275	275
Lasten mini-containers, per aansluiting	315	339
Totale woonlasten	**986**	**1.033**
Woonlasten landelijk gemiddelde t-1	1.052	1.095
(bron Coelo,Atlas van de lokale lasten)		

	Bedragen x € 1.000	
	2026	**2027**
Gemiddelde WOZ-waarde	360	375
Belastingcapaciteit	94%	94%

Hieruit blijkt dat de woonlasten in de gemeente Heerenveen onder het landelijke gemiddelde liggen.

Voor inzicht in de lokale lastendruk gebruiken wij de lokale lasten meter. Daarmee kunnen we onze lokale lasten ook vergelijken met die van andere gemeenten, waaronder De Fryske Marren, Súdwest-Fryslân, Leeuwarden en Smallingerland. De meter geeft inzicht in:

- De OZB;
- De rioolheffing;
- De afvalstoffenheffing;
- De hondenbelasting.

Kostendekkendheid

Voor een deel van de bestemmingsheffingen is wettelijk geregeld dat de belastingopbrengsten de lasten niet mogen overschrijden. Dit noemen we de eis van maximaal honderd procent kostendekkendheid.

Als deze grens wordt overschreden, bestaat het risico dat de verordening onverbindend wordt verklaard en de aanslag wordt verminderd of vernietigd. De kostendekkendheid is toegelicht in de onderstaande tabel.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving heffing	Lasten	Perceptie kosten	Overhead	BTW	Lasten totaal	Egalisatie / sparen *	Baten	Saldo lasten-baten	Heffingen	Kosten dekking
Afvalstoffenheffing	6.806	321	178	1.315	8.619	-98	-684	7.838	7.838	100%
Rioolheffing	7.053	180	505	1.022	8.761	-941	-104	7.716	7.716	100%
Begraafrechten	527	65	196		788		-324	464		41%
Totaal generaal	**14.386**	**566**	**879**	**2.337**	**18.168**	**-1.038**	**-1.112**	**16.018**	**15.554**	**97%**

Uit de tabel blijkt dat alle heffingen op of onder de grens van honderd procent kostendekkendheid blijven. We maken onderscheid tussen juridische en budgettaire kostendekkendheid. Bij de afvalstoffenheffing en de rioolheffing is sprake van budgettaire kostendekkendheid: het saldo van de geraamde lasten en baten is nul. Een eventueel overschot of tekort bij deze heffingen egaliseren we via de voorziening egalisatie heffingen.

Kwijtscheldingsbeleid

In Heerenveen is kwijtschelding mogelijk voor de OZB op woningen, de rioolheffing voor woningen, het vaste deel van de afvalstoffenheffing en gedeeltelijk voor diftar. Ondernemers kunnen gebruikmaken van de kwijtscheldingsregeling als het om hun privéaanslag gaat.

Bedragen x € 1.000

Kwijtschelding	begroting 2026	begroting 2027
Afvalstoffenheffing vast	264	283
Diftar	66	71
Rioolheffing	383	325
OZB	2	2
Totaal	**715**	**681**

In de Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen en heffingen 2026 | Lokale wet- en regelgeving heeft uw raad bepaald voor welke belastingen kwijtschelding mogelijk is en onder welke voorwaarden de kwijtscheldingsprocedure plaatsvindt.

Invorderingsbeleid

Het grootste deel van de belastingen en heffingen leggen we met een gecombineerde aanslag op aan belastingplichtigen. Als een aanslag niet op tijd wordt betaald, starten we de invordering. Daarbij volgen we de wettelijke regels die zijn opgenomen in de door uw raad vastgestelde belasting- en heffingsverordeningen en de Leidraad invordering gemeentelijke belastingen Gemeente Heerenveen | Lokale wet- en regelgeving gevolgd.

Verordeningen

In de raadsvergadering van december 2026 stelt uw raad de nieuwe belasting- en heffingsverordeningen voor 2027 vast.

Heffingen en belastingen

Opbrengsten	2027	2028	2029	2030
Afvalstoffenheffing	7.838	7.869	7.901	7.932
Rioolheffing	7.716	7.716	7.716	7.716
Onroerende zaakbelasting	21.055	21.063	21.071	21.071
Parkeerbelasting	3.612	3.987	4.618	4.843
Forensenbelasting	20	84	84	84
Haven-, kade- en opslaggeld	52	52	52	52
Leges	3.692	3.620	3.335	3.209
Lijkbezorgingrechten	324	324	324	324
Precariobelasting	51	51	51	51
Reclamebelasting	145	145	145	145
Toeristenbelasting	423	423	423	423
Totaal	**44.928**	**45.335**	**45.720**	**45.851**

Afvalstoffenheffing

We heffen afvalstoffenheffing voor alle percelen waarvoor op grond van de Wet milieubeheer een verplichting geldt om huishoudelijke afvalstoffen in te zamelen. Uw raad heeft dit geregeld in de Verordening op de heffing en de invordering van afvalstoffenheffing. In Heerenveen bestaat de afvalstoffenheffing uit een vast en een variabel deel. Dit noemen we diftar.

Met de afvalstoffenheffing dekken we de kosten voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. Hiervoor geldt een wettelijke inzamelplicht. De onderstaande tabel toont de tarieven van het voorgaande jaar en de voorgestelde tarieven voor 2027.

Bedragen in €

Tarieven afvalstoffenheffing	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Gemiddelde lasten minicontainers:					
Vastrecht Diftar	182,00	202,00	202,00	202,00	202,00
Diftar+ minicontainers	127,55	130,89	130,89	130,89	130,89
Opbrengst milieustraat per aansluiting	5,09	5,89	5,86	5,84	5,82
Gemiddelde kosten per aansluiting	**314,63**	**338,78**	**338,75**	**338,73**	**338,70**
Mutatie	7,4%	7,7%	0,0%	0,0%	0,0%
Diverse belastingeenheden:					
Minicontainers restafval per container	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Minicontainers restafval per kg	0,39	0,41	0,41	0,41	0,41
Huisvuilzakken per zak	2,40	2,60	2,60	2,60	2,60
Eenpersoonshuishoudens zonder diftar	271,00	291,00	291,00	291,00	291,00
Meerpersoonshuishoudens zonder diftar	336,00	361,00	361,00	361,00	361,00

De begroting is gebaseerd op de verwachte kosten en opbrengsten. De verwachte meerjarige stijging van de kosten voor klein huishoudelijk restafval vlakt af. Dit komt doordat de verwerkingskosten dalen, met name door een lagere rijksafvalstoffenbelasting. Omrin kan namelijk meer herbruikbare afvalstromen uit het afval halen.

Rioolheffing

We heffen rioolheffing op alle percelen die direct of indirect op de riolering zijn aangesloten. Uw raad heeft dit geregeld in de Verordening op de heffing en de invordering van rioolheffing 2026 | Lokale wet- en regelgeving (overheid.nl).

Met de rioolheffing voor woningen en niet-woningen dekken we de kosten voor het onderhoud en de vervanging van gemeentelijke voorzieningen voor het inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. Hieronder vallen ook maatregelen voor klimaatadaptatie, zoals aanpassingen aan extremere neerslag. Deze maatregelen zijn gericht op het beperken van wateroverlast en de negatieve gevolgen van droogte.

In het vastgestelde Watertakenplan 2025-2028, inclusief het kostendekkingsplan, staat dat de rioolheffing jaarlijks stijgt met de reguliere inflatiecorrectie. Het Watertakenplan gaat uit van constante prijzen en bevat een doorkijk voor de lange termijn op het onderhoud en de vervanging van voorzieningen voor het inzamelen en transporteren van stedelijk (afval)water.

De kosten voor riolering brengen we via twee afzonderlijke rioolheffingen in rekening: een heffing voor de gebruikers van woningen (RIOP);
een heffing voor de gebruikers van niet-woningen (RIOZ).
Het tarief voor de rioolheffingen wordt bepaald op basis van de kostentoerekening:

Bedragen in €

	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Tariefstijging	**4,72%**	**0,00%**	**0,00%**	**0,00%**	**0,00%**
Woningen					
Tarief eenpersoonshuishoudens	207,00	207,00	207,00	207,00	207,00
Tarief meerpersoonshuishoudens	275,00	275,00	275,00	275,00	275,00
Niet woningen					
Tarief tot 50m3 geloosd afvalwater	414,00	414,00	414,00	414,00	414,00
Tarief 50 tot 200 m3 geloosd afvalwater	645,00	645,00	645,00	645,00	645,00

Vanaf 200m3 geloosd afvalwater wordt een aflopende staffel toegepast per 100m³.

Tarief per 100 m3

	Begroting 2026	Begroting 2027
Tarief < 200 m3	323	323
Tarief > 200 m3-1.000 m3	240	240
Tarief > 1.000 m3-10.000 m3	174	174
Tarief > 10.000 m3-50.000 m3	91	91
Tarief > 50.000 m3-100.000 m3	54	54
Tarief > 100.000 m3	27	27

Onroerende zaakbelasting

We heffen onroerendezaakbelasting (OZB) op onroerende zaken in de gemeente Heerenveen. Uw raad heeft dit geregeld in de Verordening op de heffing en de invordering van onroerende-zaakbelastingen.

Op grond van de Wet WOZ bepalen we jaarlijks de economische waarde van de onroerende zaken in Heerenveen. Voor het belastingjaar 2027 is de waardepeildatum 1 januari 2026. Op basis van de taxaties tot nu toe gaan we voor 2027 uit van een waardestijging van 8,7 procent voor woningen en 3,0 procent voor niet-woningen. De onderstaande tabel laat de waardeontwikkeling in de afgelopen jaren zien.

Tabel Verloop WOZ-waarde

	2025	2026	2027
Woningen	2,20%	9,69%	8,70%
Niet-woningen	2,00%	9,69%	3,00%

De OZB bestaat uit drie afzonderlijke belastingen:
- Een belasting voor gebruikers van niet-woningen;
- Een belasting voor eigenaren van niet-woningen;
- Een belasting voor eigenaren van woningen.

Bij het berekenen van de OZB-tarieven hanteren we vaste verhoudingen. Daarmee willen we bijdragen aan een stabiele lastendruk en aan de acceptatie van lokale belastingen.

Tussen het gebruikers- en eigenarentarief geldt een vaste verhouding van 1:1,25. Ook hanteren we een vaste verhouding tussen het aandeel van woningen en niet-woningen in de totale opbrengst. Zo voorkomen we dat verschillen in waardeontwikkeling tussen woningen en niet-woningen leiden tot verschillen in de ontwikkeling van de belastingdruk.

Tabel Vaste verhoudingen opbrengsten OZB **bedragen x € 1.000**

	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Woningen	48,8%	48,8%	49,0%
Niet-woningen	51,2%	51,2%	51,0%
OZBE won	8.433	9.542	10.313
OZBE nwon	5.172	5.824	6.240
OZBG nwon	3.688	4.207	4.503
OZB nwon totaal	8.860	10.031	10.743
OZB totaal	**17.293**	**19.573**	**21.055**

Tabel Ontwikkeling opbrengsten OZB (% stijging t.o.v. vorig jaar)

	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Woning	2,01%	13,15%	8,08%
Niet-woningen	2,00%	13,22%	7,09%

Bij het bepalen van de stijging of daling van de OZB-opbrengsten tellen we tariefaanpassingen die veranderingen in de WOZ-waarde compenseren niet mee. Als de gemiddelde waardestijging van woningen afwijkt van die van niet-woningen, passen we de tarieven zo aan dat de opbrengst binnen elke categorie gelijk blijft. De OZB-opbrengst blijft daardoor ongewijzigd en de reële belastingdruk verandert niet.

Ondernemersfonds
De OZB-tarieven voor niet-woningen bevatten een opslag van 4,76 procent voor het Ondernemersfonds. De extra opbrengst wordt, na aftrek van de gemeentelijke objecten, volledig gestort in een fonds dat ondernemers zelf beheren.

Het Heerenveen Ondernemers Fonds (HOF) is van, voor en door ondernemers in de gemeente Heerenveen. Ondernemers dragen eraan bij via de OZB en de middelen komen weer ten goede aan ondernemers. Stichting Heerenveen Ondernemers Fonds beheert het fonds en maakt daarmee projecten, voorzieningen en activiteiten mogelijk. Meer informatie staat op de website van het ondernemersfonds.

Parkeerbelasting
We heffen parkeerbelasting voor het parkeren van motorvoertuigen en voor parkeervergunningen. Uw raad heeft dit geregeld in de Verordening op de heffing en de invordering van parkeerbelasting.

Forensenbelasting
Personen die langer dan de periode die in de verordening staat een gemeubileerde woning beschikbaar houden, zonder in het gemeentelijke bevolkingsregister te zijn ingeschreven, betalen forensenbelasting. Uw raad heeft dit geregeld in de Verordening op de heffing en de invordering van een forensenbelasting.

Op 7 juli 2025 heeft uw raad op basis van het project Gezonde Financiële Positie gekozen voor een ombuigingsvoorstel. Daarbij zijn de vaste waardeklassen losgelaten en is overgestapt op een percentage van de WOZ-waarde. De gevolgen hiervan zijn verwerkt in de begroting.

De tarieven voor de forensenbelasting zijn met 4,3 procent geïndexeerd.

Haven-, kade- en opslaggeld
We heffen haven-, kade- en opslaggeld voor:
- Het innemen van een ligplaats in de gemeentelijke industriehaven;
- Het gebruik van gemeentelijke kaden, oevers, aanlegsteigers of meerpalen;
- Het opslaan of hebben van goederen of voorwerpen op gemeentelijke kaden.

Uw raad heeft dit geregeld in de Verordening op de heffing en de invordering van haven-, kade- en opslaggeld.

Leges

Kostendekkendheid leges
De totale opbrengst uit leges mag niet hoger zijn dan de kosten die daarmee samenhangen.

bedragen x € 1.000

		Kosten 2027	Opbrengsten 2027	Kostendekkendheid
1 Algemene dienstverlening				
1.1	Burgerlijke stand	118	87	74,01%
1.2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	762	786	103,22%
1.3	Rijbewijzen	295	292	98,94%
1.4	Verstrekkingen in het kader van de basisregistratie persoonsgegevens	27	26	94,43%
1.5	Gereserveerd	-	-	0,00%
1.6	Vastgoedinformatie	5	4	77,81%
1.7	Overige publiekszaken	11	10	90,96%
1.8	Gemeentearchief	85	18	20,76%
1.9	Bijzondere wetten	393	289	73,57%
1.10	Diversen	-	-	0,00%
Totaal:		**1.696**	**1.512**	**89,16%**
2 Omgevingswet				
2.1	Algemene bepalingen	-	-	0,00%
2.2	Voorfase	459	31	6,78%
2.3	Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	1.166	1.821	156,21%
2.4	Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed	3	3	122,91%
2.5	Milieubelastende activiteiten	2	18	1.100,85%
2.6	Gereserveerd	-	-	0,00%
2.7	Aanlegactiviteiten	10	1	10,11%
2.8	Overige activiteiten	283	18	6,29%
2.9	Maatwerkvoorschriften bij bouwactiviteiten	-	-	0,00%
2.10	Gelijkwaardigheid	-	-	0,00%
2.11	Overige tarieven	-	-	0,00%
2.12	Modaliteiten (verhogingen)	36	95	263,44%
2.13	Vermindering	-	-15	0,00%
2.14	Teruggaaf	-	-2	0,00%
Totaal:		**1.959**	**1.970**	**100,64%**
3 Europese dienstenrichtlijn				
3.1	Horeca	28	10	34,81%
3.2	Seksbedrijven	-	-	0,00%
3.3	Vervallen	-	-	0,00%
3.4	Organiseren evenementen of markten	146	6	4,27%
3.5	Standplaatsen	-	-	69,10%
3.6	Huisvestingswet 2014	-	-	0,00%
3.7	Kinderopvang	20	16	83,25%
3.8	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	49	12	24,96%
Totaal:		**243**	**44**	**18,44%**
Totaal kostendekkendheid:		**3.897**	**3.527**	**90,52%**

Mede in het kader van het project Duurzaam en Gezond Financieel Perspectief onderzoeken we hoe we de kosten juist en volledig toerekenen aan de producten waarvoor we leges heffen.

Voor diensten die voor, door of vanwege het gemeentebestuur worden verstrekt, heffen we rechten onder de naam leges. Dit geldt ook voor werkzaamheden die verband houden met de aanvraag van een Nederlandse identiteitskaart of een reisdocument. Uw raad heeft dit geregeld in de Verordening op de heffing en de invordering van leges.

Lijkbezorgingsrechten

We heffen rechten voor het gebruik van een begraafplaats en voor de diensten die we in verband met een begraafplaats verlenen. Uw raad heeft dit geregeld in de Verordening op de heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten.

In de Verordening op de lijkbezorgingsrechten en de bijbehorende tarieventabel zijn de keuzemogelijkheden voor het vastleggen van een grafrecht verder verfijnd.

Precariobelasting

We heffen precariobelasting op het hebben van voorwerpen onder, op of boven gemeentegrond. Dit heeft uw raad geregeld in de Verordening op de heffing en de invordering van precariobelasting.

Reclamebelasting

In het centrumgebied van Heerenveen heffen we reclamebelasting. Uw raad heeft dit geregeld in de Verordening op de heffing en invordering van reclamebelasting.

Op de opbrengsten houden we de gemeentelijke perceptiekosten in: de kosten voor het heffen en innen van de belasting. Het resterende bedrag verstrekken we als subsidie aan de stichting Centrum Promotie Heerenveen. Het grootste deel van de opbrengsten is daarmee bestemd voor evenementen in het centrum.

Toeristenbelasting

We heffen toeristenbelasting voor overnachtingen. De logiesverstrekker mag deze belasting doorberekenen aan degene die overnacht. Uw raad heeft dit geregeld in de Verordening op de heffing en invordering van toeristenbelasting.

Op 7 juli 2025 heeft uw raad op basis van het project Gezonde Financiële Positie gekozen voor een ombuigingsvoorstel voor dit tarief. De gevolgen daarvan zijn verwerkt in de begroting.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf geeft inzicht in de actuele risico's en in de mogelijkheden van de gemeente om deze op te vangen. De grondslag hiervoor is vastgelegd in het BBV. Daarnaast bevat de paragraaf financiële kengetallen die een beeld geven van de financiële positie van onze gemeente.

Risico's en weerstandsratio

Algemeen

Bij het weerstandsvermogen gaat het om de vraag of de gemeente voldoende middelen kan vrijmaken om onverwachte, niet-begrote en substantiële tegenvallers op te vangen zonder het beleid te veranderen. Een sluitende begroting zonder weerstandscapaciteit biedt daarvoor geen ruimte: iedere tegenvaller dwingt dan tot maatregelen. Daarom is een financiële buffer wenselijk. Hoe groot die buffer moet zijn, hangt af van verschillende factoren. Het in beeld brengen van risico's is daarbij belangrijk, omdat deze niet automatisch zichtbaar zijn in de begrotings- en jaarcijfers.

In deze paragraaf presenteren we de resultaten van de risico-inventarisatie. We beschrijven de samenhang tussen weerstandsvermogen, weerstandscapaciteit en risicomanagement en geven de huidige stand van zaken weer. Volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bevat deze paragraaf ten minste:

a) Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
b) Een inventarisatie van de risico's;
c) Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
d) De volgende kengetallen:
   - netto schuldquote;
   - netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
   - solvabiliteitsratio;
   - grondexploitatie;
   - structurele exploitatieruimte;
   - belastingcapaciteit.
e) Een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Achtergrond

Gemeente Heerenveen wil risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar houden. Inzicht in deze risico's helpt ons om verantwoorde besluiten te nemen en te beoordelen of de huidige risico's en de risico's van toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de gemeente.

Daarom hebben we een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder beschrijven we de resultaten. Op basis van de geïnventariseerde risico's hebben we ook het weerstandsvermogen berekend.

Beleid over weerstandscapaciteit en risicomanagement

Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen
De raad heeft de Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen in december 2024 vastgesteld. In deze nota stelt de raad het beleidskader voor risicomanagement en weerstandsvermogen vast. De nota vloeit voort uit de Financiële verordening gemeente Heerenveen, op grond van artikel 212 van de Gemeentewet, en het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
De raad is verantwoordelijk voor een begroting die duurzaam en reëel in evenwicht is en voor een weerstandsvermogen van voldoende omvang. Vanuit die verantwoordelijkheid stelt de raad het beleid voor risicomanagement en weerstandsvermogen vast en houdt de raad toezicht op de uitvoering ervan.

Risicomanagement in Heerenveen betekent dat we risico's gestructureerd in beeld brengen, beheersmaatregelen uitvoeren en deze evalueren om risico's te vermijden of te verminderen. Dit doen we in een doorlopend proces, waarin we de risico-inventarisaties actueel houden.

We willen de volgende stap zetten naar integraal risicomanagement. Nu brengen we risico's met vaste methodieken gestructureerd en overzichtelijk financieel in beeld. Bij integraal risicomanagement maakt dit proces ook deel uit van de bedrijfsprocessen en wordt risicobewust handelen een vanzelfsprekend onderdeel van de organisatie. We bekijken risico's dan vanuit de organisatie als geheel, in plaats van alleen vanuit afzonderlijke onderdelen. Zo krijgen we een vollediger en betrouwbaarder beeld van de risico's waarop we kunnen sturen. Deze werkwijze helpt ons om:

- Risico's beter te beheersen door vooraf rekening te houden met toekomstige ontwikkelingen en gebeurtenissen die gevolgen kunnen hebben voor kosten, tijd en kwaliteit;
- Het risicobewustzijn binnen de hele gemeentelijke organisatie te vergroten.

Weerstandscapaciteit
De beschikbare weerstandscapaciteit is de financiële buffer waarmee de gemeente risico's kan opvangen. In Heerenveen bestaat deze buffer uit de algemene reserve.

De benodigde weerstandscapaciteit is de optelsom van alle risico's waarvoor geen dekking beschikbaar is, bijvoorbeeld via een verzekering of de begroting. Door de beschikbare buffer af te zetten tegen de benodigde weerstandscapaciteit, berekenen we de ratio weerstandsvermogen. Deze ratio geeft aan in welke mate we risico's kunnen opvangen als ze zich voordoen.

Risicomanagement
Bij de berekening van het weerstandsvermogen spelen verschillende factoren een rol. Voor de risicosimulatie gebruiken we het vastgestelde zekerheidspercentage van 90%. De vastgestelde ratio weerstandsvermogen valt in waarderingscategorie C, met een bandbreedte van 1,0 tot 1,4.

Daarnaast vermenigvuldigen we de risico's met de factor 1,2. Daarmee houden we rekening met risico's die vooraf niet zijn ingeschat, de zogenoemde 'zwarte zwanen', en met de onzekerheid die altijd bij het inschatten van risico's hoort.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve. We berekenen de ratio weerstandsvermogen door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de benodigde weerstandscapaciteit. Voor 2027 ziet dit er als volgt uit:

Ratio weerstandsvermogen	Beschikbare weerstandscapaciteit (algemene reserve)	43,1	**= 1,4**
	Benodigde weerstandscapaciteit (totaal van de risico's)	31,6	

Uit bovenstaande tabel volgt een ratio weerstandsvermogen van 1,4. Deze valt in categorie C. Daarmee voldoen we aan de door de raad vastgestelde waarderingscategorie C. Bij de jaarrekening bedroeg de ratio 1,9. De daling komt door een stijging van de benodigde weerstandscapaciteit en een daling van de algemene reserve.

We beoordelen de ratio aan de hand van de volgende tabel:

Ratio	Waardering	Betekenis
>2	A	Uitstekend
1,4 – 2,0	B	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	C	Voldoende
0,8 – 1,0	D	Matig
0,6 – 0,8	E	Onvoldoende
< 0,6	F	Ruim onvoldoende

Ontwikkeling ratio weerstandsvermogen:

Ratio weerstandsvermogen	rekening 2023	begroting 2025	rekening 2024	begroting 2026	rekening 2025	begroting 2027
Beschikbare weerstandscapaciteit (AR)	50,2	46,0	60,6	39,3	49,3	43,1
Benodigde weerstandscapaciteit	13,8	19,7	20,9	22,3	25,6	31,6
Ratio weerstandsvermogen	3,6	2,3	2,9	1,8	1,9	1,4

Inventarisatie van de risico's

Risico's exclusief grondexploitatie
De organisatie heeft een risicoprofiel opgesteld om de risico's van gemeente Heerenveen in kaart te brengen. De afgelopen periode hebben we nieuwe risico's geïnventariseerd en het profiel geactualiseerd. Om deze risico's financieel te kunnen opvangen, houden we een buffer aan.

Niet alle risico’s doen zich tegelijk voor of hebben tegelijk de maximaal ingeschatte financiële gevolgen. Daarom gebruiken we een Monte Carlo-risicosimulatie om de benodigde buffer te berekenen. Bij deze computergestuurde methode worden mogelijke uitkomsten vele malen doorgerekend. Daarbij kijken we naar de kans dat een gebeurtenis zich voordoet en naar de ingeschatte financiële gevolgen als dat gebeurt.

De totale maximale financiële omvang van de risico’s bedraagt momenteel € 100,1 miljoen. De tien grootste risico’s vertegenwoordigen samen € 85,6 miljoen. Op basis van de geïnventariseerde risico’s hebben we de risicosimulatie uitgevoerd. Achteraan in deze paragraaf presenteren we de tien risico’s die het meest bijdragen aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Voor de risicosimulatie gebruiken we het vastgestelde zekerheidspercentage van 90%. Uit de simulatie volgt dat een bedrag van € 20,0 miljoen nodig is om de risico’s met 90% zekerheid af te dekken. Bij de jaarrekening 2025 was dit € 15,4 miljoen. We vermenigvuldigen de berekende € 20,0 miljoen met de factor 1,2 om rekening te houden met vooraf niet ingeschatte risico’s, de zogenoemde ‘zwarte zwanen’. Daarmee komt de benodigde weerstandscapaciteit exclusief grondexploitatie uit op € 24,0 miljoen. De onderstaande figuur en tabel tonen de resultaten van de risicosimulatie:

Zekerheids-percentage	Bedrag
10	2.401.637
25	3.566.910
50	6.249.160
75	13.038.671
90	**19.985.928**
95	23.985.296
99	30.640.871

Risico’s grondexploitatie
We brengen de risico’s van de grondexploitatie per 1 januari van het begrotingsjaar in kaart. Bij de begroting actualiseren we deze inventarisatie voor majeure wijzigingen. Daarbij schatten we de financiële risico’s van de grondexploitaties in. We houden rekening met algemene risico’s, zoals een onverwachte stijging van kosten, een daling van opbrengsten en renteveranderingen. Daarnaast benoemen we risico’s per afzonderlijke grondexploitatie.

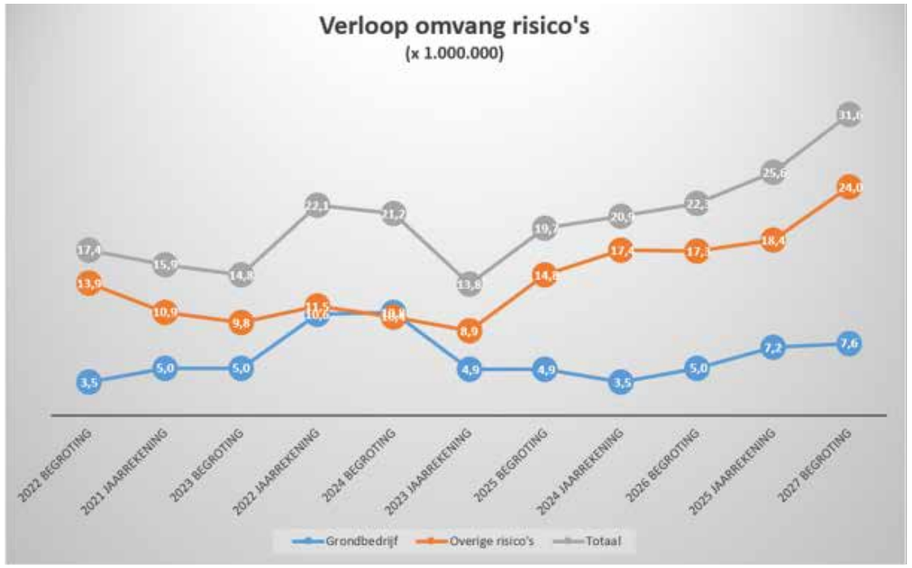
Ook voor de risico’s van de grondexploitatie gebruiken we een Monte Carlo-risicosimulatie om de benodigde financiële buffer te berekenen. Daarbij gaan we uit van het vastgestelde zekerheidspercentage van 90%. Per grondexploitatiecomplex berekenen we de totale omvang van de risico’s.

Omvang risico grondexploitatie
De totale maximale financiële omvang van de risico’s in de grondexploitatie bedraagt momenteel € 19,3 miljoen. Van deze risico’s wordt € 13,0 miljoen afgedekt door de verliesvoorziening. De risico’s in de grondexploitaties leggen voor € 7,6 miljoen beslag op de algemene reserve. Bij de begroting 2026 was dit € 7,2 miljoen.

Samengevat alle risico’s
In onderstaande tabel staat het totaal aan risico’s voor 2027:

1. Grondexploitaties	€ 7,6 miljoen
2. Overige risico’s	€ 24,0 miljoen
Totaal	**€ 31,6 miljoen**

Ontwikkeling risico’s
Het onderstaande overzicht laat de ontwikkeling zien van de risico’s van het grondbedrijf (blauwe lijn) en de overige risico’s (oranje lijn) vanaf de begroting 2022:

Toelichting financiële risico’s

De twee grootste financiële risico’s zijn samen goed voor meer dan 50% van het totale benodigde weerstandsvermogen. Hieronder lichten we deze risico’s toe:

1. Centrumontwikkeling
Binnen de planning- en controlcyclus actualiseren we periodiek het risicoprofiel en de benodigde risicobuffer voor het programma Centrum Heerenveen. Nadat de aanbesteding voor de parkeergarage niet is geslaagd, werken we aan een alternatief plan. De financiële gevolgen en risico’s daarvan zijn op dit moment nog niet concreet genoeg om te bepalen.

Daarom hebben we, in lijn met de begroting, het risicoprofiel van het programma nog niet aangepast. Naar verwachting leggen we eind dit jaar een uitgewerkt voorstel voor aan de gemeenteraad. Na de besluitvorming en de verdere uitwerking van de nieuwe koers actualiseren we het risicoprofiel en de benodigde risicobuffer van het programma.

2. Informatiebeveiliging
In deze begroting komen de risico's op het gebied van informatiebeveiliging nadrukkelijker naar voren dan voorheen. Ze bestonden al langer, maar worden beter zichtbaar doordat de gemeente zich op dit terrein verder professionaliseert en de organisatie is gegroeid. Ook is het aantal digitale verstoringen en aanvallen waarmee overheidsorganisaties te maken krijgen de afgelopen jaren toegenomen. Gemeenten vormen daarop geen uitzondering.

De Cyberbeveiligingswet, die sinds 15 augustus 2026 van kracht is, vraagt van de gemeente dat zij aantoonbaar in control is op het gebied van informatiebeveiliging. Dat vraagt de komende jaren om verdere ontwikkeling. Het college heeft dit onderkend bij de vaststelling van het strategisch informatiebeveiligingsbeleid en daarbij de ambitie uitgesproken om te voldoen aan de geldende wet- en regelgeving.

In de begroting zijn de verschillende risico's op het gebied van informatiebeveiliging als één risico opgenomen. De huidige inschatting geeft een eerste beeld en is financieel nog maar beperkt vertaald. Naarmate ons inzicht groeit, wordt het beeld volledi ger en neemt de ingeschatte omvang naar verwachting toe.

Overzicht van niet-gekwantificeerde risico's met een hoge kans van optreden:

1. Netcongestie
Door een tekort aan capaciteit op het elektriciteitsnet zijn uitbreidingen bij bestaande en nieuwe grondexploitaties mogelijk niet uitvoerbaar. Dit kan leiden tot uitstel of afstel van investeringen en tot het niet behalen van doelen. Voor de grondexploitaties en de grootste projecten, zoals de centrumontwikkeling en de onderwijshuisvesting, is de financiële impact in het project verwerkt. Voor overige projecten is het risico lastig in te schatten.

2. Verbonden partijen
Bij verbonden partijen spelen verschillende risico's. Zij kunnen bijvoorbeeld voor grote investeringen komen te staan die zij niet zelf kunnen dragen en waarvoor zij de gemeente om een bijdrage vragen. Ook mogelijke continuïteitsproblemen bij verbonden partijen vormen een risico. In de paragraaf Verbonden partijen lichten we deze risico's per partij toe. Bij de actualisatie van de Nota Samenwerken in 2026 was grip op verbonden partijen, in relatie tot deze risico's, een belangrijk onderdeel.

3. Lange termijn financiën
Bij de perspectiefnota 2026 zijn ombuigingen doorgevoerd waardoor de begroting 2027 een positief begrotingssaldo heeft. Voor de jaren 2028 en verder is er nog sprake van financiële onzekerheden. We staan voor een gezamenlijke uitdaging om een financieel en gezond meerjarenperspectief te creëren voor de gemeente Heerenveen. In een tijd van onzekerheden binnen de gemeentefinanciën – zoals de herijking van het gemeentefonds, mogelijke bezuinigingen van het Rijk en nieuwe gemeentelijke taken – blijven externe ontwikkelingen invloed hebben op onze begroting.

Daarnaast zijn in de Voorjaarsnota 2025 van het Rijk afspraken gemaakt over het zwaarwegende advies van de Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd in 2027 met betrekking tot de kosten die gemeenten maken voor jeugdzorg. Deze afspraken heeft het huidige kabinet in het Overhedenoverleg van 13 april 2026 herbevestigd. Vooruitlopend op deze vervolgafspraken zijn in deze begroting stelposten opgenomen, omdat we erop vertrouwen dat het rijk zich aan de gemaakte afspraken houdt. In de Voorjaarsnota 2026 is een korting toegepast op het Gemeentefonds vanwege het afschaffen van de huishoudelijke hulp in de Wmo. Het is nog onduidelijk hoe deze bezuiniging wordt ingevuld, wat maakt dat wij de korting vanaf 2029 via een stelpost tenietdoen. Deze stelpost is onder voorbehoud van goedkeuring door de toezichthouder.

4. Krapte op de arbeidsmarkt, ziekteverzuim en werkdruk
De gemeente Heerenveen heeft, net als andere gemeenten, te maken met een tekort aan gekwalificeerd personeel. Uit de landelijke personeelsmonitor 2025 blijkt dat:
- Vacatures zowel landelijk als bij Heerenveen moeilijk vervulbaar zijn;
- Werkdruk landelijk een serieus probleem is. Werkdruk, stress en fysieke aandoeningen zijn de belangrijkste oorzaken van langdurige en extra langdurig verzuim. Negen op de tien gemeenten geeft aan dat werkdruk een actueel thema is;
- Het ziekteverzuim 7,1% bedraagt. Bij Heerenveen is dit 7,5%;
- Gemeenten gemiddeld 16% van de loonsom besteden aan externe inhuur om in een krappe arbeidsmarkt het werk gedaan te krijgen. Bij Heerenveen is dit 23%.

Het risico is dat we werkzaamheden niet volledig of op tijd kunnen uitvoeren. Dit vraagt om expliciete aandacht voor prioritering: wat kan wel, wat kan niet en wat kan anders? Daarnaast kunnen deze omstandigheden vragen om her-prioritering van werkzaamheden met mogelijk effecten op de doorontwikkeling van de organisatie.

Om dit risico te beheersen, lopen verschillende acties. Voor ziekteverzuim is beleid opgesteld en is het inzetbaarheidsprotocol geactualiseerd. Alle teammanagers volgen een leiderschapstraject waarin aandacht is voor de duurzame inzetbaarheid van medewerkers. Ook is de strategische personeelsplanning opgesteld en onderzoeken we momenteel onze positie op de arbeidsmarkt.

5. AI
De snelle opkomst van kunstmatige intelligentie (AI) brengt strategische risico's met zich mee voor de gemeentelijke organisatie. Nieuwe wet- en regelgeving, eisen aan privacy, informatiebeheer en informatiebeveiliging en veranderingen in functies en benodigde vaardigheden vragen om tijdige aanpassingen van processen en personeelsbeleid. Het risico bestaat dat de organisatie nog niet over voldoende kennis en vaardigheden beschikt om deze ontwikkelingen goed te benutten.

Tegelijkertijd komen technologische ontwikkelingen, krapte op de arbeidsmarkt, financiële druk en een groeiend aantal maatschappelijke opgaven steeds sterker samen. Als we deze vraagstukken niet voldoende in samenhang aanpakken, kan dit leiden tot hogere kosten, minder uitvoeringskracht en een lagere kwaliteit van dienstverlening.

AI en digitalisering bieden ook kansen. Door ze strategisch in te zetten, kunnen we de productiviteit verhogen, schaarse capaciteit efficiënter benutten en de organisatie toekomstbestendiger maken. Dat vraagt om organisatiebrede sturing op technologie, personeel en dienstverlening.

6. Wet DBA
Sinds 2025 handhaaft de Belastingdienst strenger. Als de Belastingdienst oordeelt dat een zzp'er feitelijk als werknemer werkt, kan de gemeente met terugwerkende kracht tot vijf jaar terug loonbelasting en sociale premies moeten betalen. Bij ernstige of opzettelijke overtredingen kunnen ook boetes volgen. Als de arbeidsrelatie achteraf als dienstverband wordt aangemerkt, kan de zzp'er daarnaast aanspraak maken op rechten zoals vakantiedagen, loondoorbetaling bij ziekte en pensioenopbouw. Als beheersmaatregel hebben we in beeld gebracht welke inhuurcontracten de gemeente heeft, ook in relatie tot rechtmatigheid. Daarbij onderzoeken we welke risico's deze contracten met zich meebrengen en wat nodig is om dit risico op te lossen.

7. Olympische Spelen
We zijn trots dat we het langebaanschaatsen als onderdeel van de OS 2030 mogen organiseren. Hiervoor is een begroting opgesteld. De kosten worden gedekt uit bijdragen van het Rijk, de provincie en de gemeente. Hoewel de begroting robuust is en we strak op de kosten sturen, bestaat het risico dat het budget wordt overschreden. Als beheersmaatregel zetten we ook in op opbrengsten die we als buffer kunnen gebruiken bij een overschrijding.

Een tweede risico is dat de Olympische Spelen 2030 in Heerenveen gevolgen hebben voor lopende en geplande ontwikkelingen en projecten, waardoor bijsturing nodig kan zijn. Met een strategische impactanalyse brengen we dit in kaart. De uitkomsten hiervan en de noodzakelijke inzet van de gemeentelijke organisatie leidt tot kosten die nu niet zijn voorzien voor de gemeentelijke organisatie.

8. Strategisch risico Mens en Maatschappij
De doorontwikkeling van de gemeentelijke toegang en de lokale teams komt voort uit omvangrijke maatschappelijke, demografische en wettelijke opgaven binnen het sociaal domein. Vergrijzing, steeds complexere hulp- en ondersteuningsvragen, bestaansonzekerheid en druk op de beschikbaarheid van zorg en ondersteuning vragen om een andere manier van werken. Ook is het nodig om ondersteuning vaker in de eigen leefomgeving van inwoners te organiseren. Daarbij staan meer preventie, vroegsignalering en normaliseren en het versterken van de eigen kracht en de sociale basis centraal.

Het Rijk ondersteunt en versterkt deze ontwikkeling onder meer via de Hervormingsagenda Jeugd, het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming, het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), het programma Wonen, het programma Ondersteuning en Zorg voor Ouderen, de Participatiewet in Balans en de doorontwikkeling van Beschermd Wonen. Deze opgaven vragen van gemeenten een sterk model voor toegang en ondersteuning, waarmee zij tijdig, integraal en doelmatig kunnen werken in een steeds complexer zorg- en ondersteuningslandschap.

Tegelijkertijd staat de gemeente aan het begin van een meerjarige veranderopgave. Om de ambities uit de visie en de landelijke hervormingen te realiseren, is niet alleen versterking van de gemeentelijke toegang en de lokale teams nodig. Ook het voorliggende veld en het sociaal domein als geheel moeten zich verder ontwikkelen. Vanuit de nieuwe inkoop van jeugdhulp werken we toe naar een toekomstbestendige inrichting van ondersteuning en zorg. Preventie, vroegsignalering, algemene voorzieningen en passende ondersteuning dichtbij inwoners staan daarbij centraal.

Dit vraagt om een gezamenlijke inspanning van de gemeentelijke organisatie en maatschappelijke partners. Ons doel is dat uiterlijk in 2032 de toegang, ondersteuning en samenwerking zo zijn ingericht dat inwoners tijdig passende hulp ontvangen, zwaardere zorg waar mogelijk wordt voorkomen en de gemeentelijke regierol duurzaam is geborgd.

9. Strategische risico's Leefomgeving
De gemeente bevindt zich midden in ingrijpende transities op het gebied van water, bodem, klimaat, landbouw, natuur, infrastructuur en economie. Het beleid hiervoor wordt vooral bepaald door Europa, het Rijk en de provincie, maar de gevolgen kunnen direct in onze gemeente merkbaar zijn. De samenloop van deze ontwikkelingen vergroot de druk op de fysieke leefomgeving. Dit kan de uitvoering van beleid, vergunningverlening, economische ontwikkeling en maatschappelijke opgaven beperken.

Belangrijkste risico's
Water en bodem staan onder druk door klimaatverandering, bodemdaling, verzilting en verdroging. Stikstofmaatregelen, natuurherstel en veranderingen in de landbouw vergroten de onzekerheid in het landelijk gebied. Bodemdaling, veranderingen in de grondwaterstand en mogelijke gevolgen van gaswinning kunnen bovendien schade veroorzaken aan vastgoed en infrastructuur van de gemeente, inwoners en bedrijven.

De beschikbare ruimte wordt schaarser door concurrerende claims voor wonen, economie, energie, landbouw, natuur en water. Tegelijkertijd beperken stikstof, netcongestie en waterkwaliteit de mogelijkheden om gebieden te ontwikkelen. Ruimtelijke beperkingen, krapte op de arbeidsmarkt, netcongestie, een beperkte bereikbaarheid en onzekerheid over vergunningverlening kunnen ook het vestigings- en investeringsklimaat verslechteren. Het beheer van gemeentelijke voorzieningen, zoals de noodzakelijke vervanging van wegen en bruggen, is eveneens van belang voor de bereikbaarheid van de regio en brengt toekomstige opgaven voor alle overheidspartijen met zich mee.

Daarnaast kunnen nieuwe regels, duurzaamheidseisen en -ambities en prijsstijgingen leiden tot hogere kosten voor de aanleg en instandhouding van gemeentelijke voorzieningen, waaronder beheer, onderhoud en vervanging.

Financiële en bestuurlijke impact
Deze ontwikkelingen zijn in hoge mate onzeker. Ze kunnen leiden tot hogere kosten voor beheer en investeringen, schade aan gemeentelijke voorzieningen, vertraging van projecten, juridische procedures, lagere opbrengsten en aanvullende uitvoeringskosten. Ook kunnen maatschappelijke gevolgen optreden, zoals druk op de woningbouw, verminderde leefbaarheid, beperkingen voor ondernemers en afnemend vertrouwen in de overheid.

Strategische beheersrichting
We richten ons op het actief volgen van beleidsontwikkelingen, het tijdig behartigen van onze belangen en het integraal afwegen van ruimtelijke ontwikkelingen. Daarnaast werken we aan een leefomgeving die beter bestand is tegen klimaatverandering en veranderingen in de bodem, beschermen we gemeentelijke voorzieningen

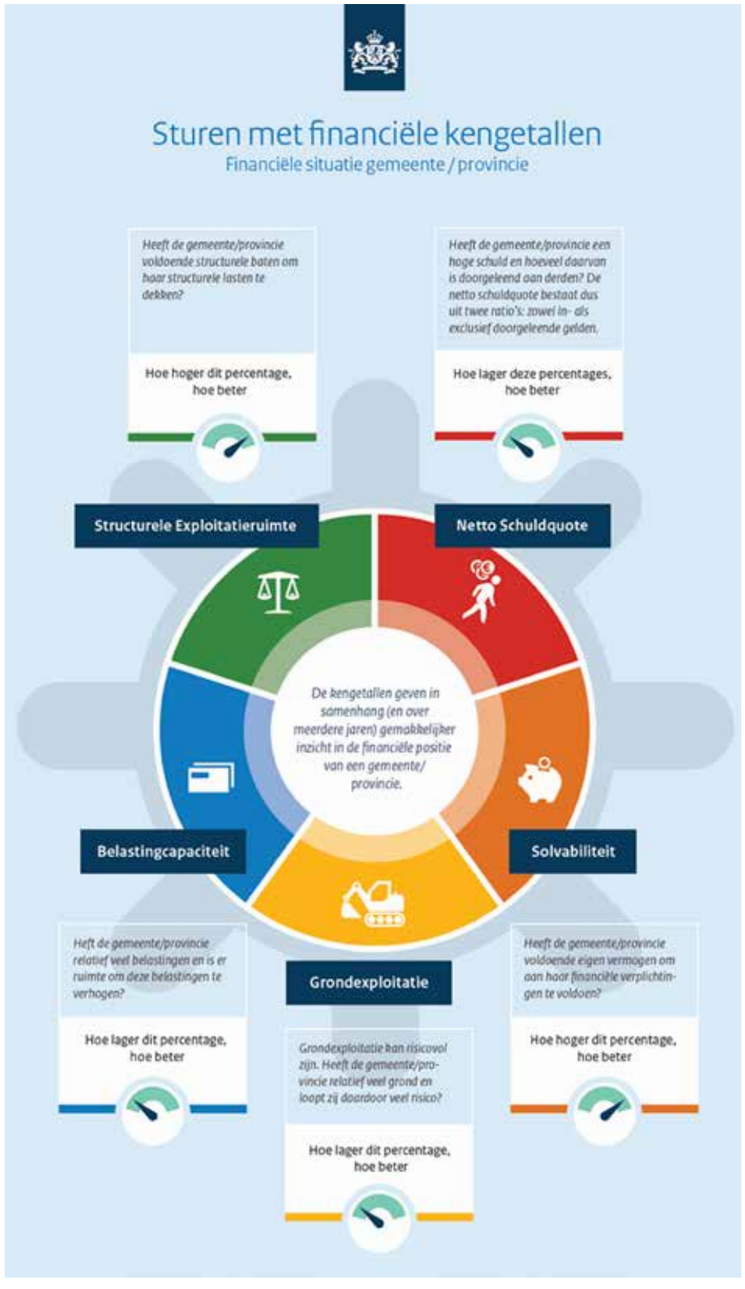
en brengen we de financiële gevolgen in beeld. Ook benutten we mogelijkheden voor externe financiering en versterken we de regionale samenwerking. Zo vergroten we de veerkracht van de gemeente en ons vermogen om de gevolgen van externe ontwikkelingen beheersbaar te houden.

Top 10 financiële risico's

Nummer	Naam	Kans %	Maximum impact	Invloed
Risk0028	De kosten voor programma Centrum vallen hoger uit/Doel wordt niet behaald	31%	€ 26.780.000	39,0
Risk0014	Risico's informatiebeveiliging	16%	€ 25.600.000	22,5
Risk0029	Thialf kan de accommodatie niet in stand houden	50%	€ 2.500.000	6,9
Risk0002	Garantstelling treedt in werking voor leningen waarbij we garant staan.	10%	€ 10.236.000	5,6
Risk0036	Financiële problemen verbonden partijen	5%	€ 11.900.000	3,3
Risk0085	De kosten voor project huisvesting vallen hoger uit	13%	€ 3.713.000	2,7
Risk0141	Eigenrisicodrager WGA/Ziektewet	30%	€ 1.552.701	2,6
Risk0012	De kosten van het project 'Heerenveen beter bereikbaar' vallen hoger uit.	27%	€ 1.500.000	2,1
Risk0026	Onvoldoende middelen voor uitbetaling van wachtgeld aan wethouders	50%	€ 850.000	1,9
Risk0023	Het budget voor de Jeugdzorg is niet toereikend	25%	€ 1.000.000	1,4

Financiële kengetallen

Voor een goede meting voor de gezondheid van de gemeentefinanciën is het presenteren van een aantal (voorgeschreven) financiële kengetallen van belang. Zie onderstaande infographic.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de resultaten van de financiële kengetallen.

Kengetallen	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
1 Netto schuldquote	26,6%	52,3%	52,5%	76,4%	93,6%	107,2%
2 Netto schuldquote gecorr. voor alle leningen	26,3%	52,0%	52,1%	76,0%	93,2%	106,7%
3 Solvabiliteitsratio	29,5%	26,8%	25,1%	18,1%	16,0%	14,5%
4 Grondexploitatie	-0,7%	1,4%	0,9%	-1,6%	-2,8%	-2,8%
5 Structurele exploitatieruimte	5,5%	0,2%	0,0%	-1,3%	-1,2%	-0,4%
6 Belastingcapaciteit	88,0%	93,7%	94,3%	90,0%	90,0%	90,0%

Conclusie

Alle kengetallen laten een negatieve trend zien. Waar we in de begroting 2027 nog voldoen aan het gros van de geadviseerde normen constateren wij dat vanaf 2028 de situatie op bepaalde onderdelen zorgelijk is. Het al eerder genoemde investeringsprogramma zorgt voor een forse financieringsbehoefte wat zichtbaar wordt in de ontwikkeling van de solvabiliteit en de netto schuldquote. In 2028 bedraagt de solvabiliteit 18,1% en is daarmee lager dan de geadviseerde ondergrens van 20%. Een toename van vreemd vermogen en de afname van de algemene reserve zijn hier de oorzaak van. De netto stijgt naar 107,2% wat neerkomt op een hoge gemeenteschuld.

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Indien de netto schuldquote boven de 100% ligt spreekt men van een hoge gemeenteschuld. Hoger dan 130% betekent dat gemeenten wordt geadviseerd direct maatregelen te treffen om de schulden te verminderen. We zien een stijl stijgende lijn in de netto schuldquote waarbij de verwachting vanaf 2028 zorgwekkend is.

Criterium voor mate van gezondheid: "De netto schuldquote is lager of gelijk aan 100%".

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Het aandeel verstrekte leningen is stabiel en zeer gering. De uitkomsten hiervan zijn in lijn met de netto schuldquote zonder dat deze gecorrigeerd is voor verstrekte leningen. Daarmee is de conclusie gelijk dat de stijgende lijn die we zien in de jaren 2028 en verder zorgwekkend is. Zeker de verwachting voor 2030 met een schuldquote boven de 100% is niet gezond. Dit is één van de inzetten van het project Duurzaam en Gezond Financieel Perspectief.

Criterium voor mate van gezondheid: "De netto schuldquote gecorrigeerd is lager of gelijk aan 100%".

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen op lange termijn te voldoen. Bij een ratio kleiner dan 20% heeft een gemeente zijn bezit zeer zwaar belast met schuld. Het licht staat dan op rood. Normaal bevindt de ratio van een gemeente zich tussen de 20% en 70%. We zien dat de solvabiliteitsratio voor 2027 nog wel boven de 20% wordt ingeschat, maar op basis van de huidige cijfers zakt deze naar een zorgelijke 14,5%.

Criterium voor mate van gezondheid: "De solvabiliteitsratio is groter of gelijk aan 20%".

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten. Grondexploitaties kunnen een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. Dat de grondexploitatie voor 2027 nog positief is en de jaren daarna negatief wordt, komt mede doordat de huidige grondexploitaties allemaal in de eindfase bevinden en nog nieuwe exploitaties opgestart moeten worden.

Criterium voor mate van gezondheid: "De grondexploitatie is maximaal 0%".

Structurele exploitatieruimte

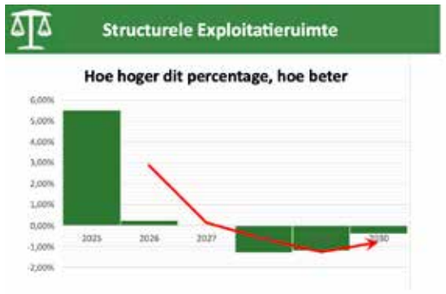
Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Mede door het negatieve verwachte resultaat is deze ratio de komende jaren negatief.

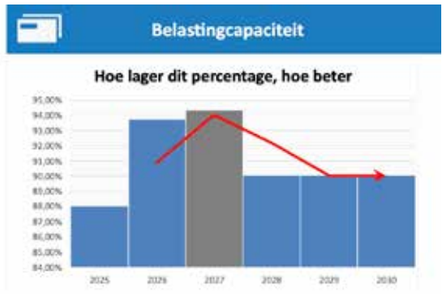
Criterium voor mate van gezondheid: "De structurele exploitatieruimte is groter of gelijk aan 0%".

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de lokale lastendruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De uitkomsten laten zien dat wij naar verwachting onder het landelijk gemiddelde blijven.

Criterium voor mate van gezondheid: "De woonlasten ten opzichte van het landelijke gemiddelde zijn lager dan 100%".

Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

De gemeente beheert wegen, bruggen, oevers, groen, gebouwen, kunstobjecten, riolering en water. Het onderhoud is gericht op veiligheid, bruikbaarheid en behoud van deze voorzieningen. Deze paragraaf beschrijft de onderhoudskaders, de belangrijkste opgaven voor 2027 en de financiële gevolgen.

De Brede Nota Kapitaalgoederen 2023-2027 en het Watertakenplan 2025-2029 vormen de beleidsmatige en financiële kaders. Voor de openbare ruimte geldt 'bewust beheer', met een onderhoudsniveau dat per gebied verschilt. Voor fietspaden geldt een hoog onderhoudsniveau en voor gemeentelijk vastgoed geldt conditiescore 3. Het Watertakenplan richt zich op de gemeentelijke zorgplichten, goed beheer en een klimaatbestendige inrichting, in samenhang met de waterketen en het watersysteem.

De beheerplannen bij de Brede Nota Kapitaalgoederen lopen tot en met 2027. De oorspronkelijke financiële planning liep tot en met 2032. Voor verhardingen en civieltechnische kunstwerken is de uitvoering inmiddels over twaalf in plaats van tien jaar gespreid. De lagere jaarlijkse stortingen en onttrekkingen aan de onderhoudsvoorzieningen zijn in de meerjarenbegroting verwerkt.

De prijsstijgingen in de grond-, weg- en waterbouw zijn hoger dan de toegepaste indexatie. Volgens de huidige raming kunnen de gevolgen nog binnen de onderhoudsvoorziening worden opgevangen. Bij de actualisatie van de Brede Nota Kapitaalgoederen wegen we prijsstijgingen, uitvoeringscapaciteit en toekomstige onderhouds- en vervangingsopgaven in samenhang af. Daarmee wordt inzichtelijk welke middelen nodig zijn om de vastgestelde onderhoudsniveaus te behouden en welke keuzes de gemeenteraad voor de volgende planperiode moet maken.

Beheerplannen per kapitaalgoed:

Beheerplannen per kapitaalgoed	Naam beheerplan	Vastgesteld in raad	Looptijd	Achterstallig onderhoud?
Verhardingen	Brede nota kapitaalgoederen 2023 - 2027	19-12-2022	2023 t/m 2027	Nee
Civieltechnische kunstwerken	Brede nota kapitaalgoederen 2023 - 2027	19-12-2022	2023 t/m 2027	Nee
Oevers en kaden	Brede nota kapitaalgoederen 2023 - 2027	19-12-2022	2023 t/m 2027	Nee
Gemeentelijke gebouwen	Brede nota kapitaalgoederen 2023 - 2027	19-12-2022	2023 t/m 2027	Nee
Kunstobjecten	Brede nota kapitaalgoederen 2023 - 2027	19-12-2022	2023 t/m 2027	Nee
Riolering	Watertakenplan 2025 - 2029	19-12-2024	2025 t/m 2029	Nee
Sportvelden en sportaccommodaties	Accommodatieplan Sport	9-11-2021	2022 t/m 2036	Nee
Openbaar groen	Brede nota kapitaalgoederen 2023 - 2027	19-12-2022	2023 t/m 2027	Nee

De totale onderhoudskosten per kapitaalgoed bedraagt als volgt:

Bedragen x € 1.000

Overzicht onderhoudskosten per kapitaalgoed	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Verhardingen (wegen, fiets- en voetpaden etc.)	4.487	5.037	5.622	5.935
Civieltechnische kunstwerken (bruggen, viaducten en steigers)	972	1.122	1.370	1.421
Oevers en kaden (beschoeiing, damwand, oevers & kaden)	1.171	1.309	1.224	1.278
Gemeentelijke gebouwen en overig vastgoed	6.753	7.960	10.150	11.628
Kunstobjecten (beeldende kunst)	34	34	35	36
Riolering (beheer en instandhouding riolering)	5.190	6.215	7.751	7.048
Sportvelden en sportaccommadaties	1.500	2.440	2.082	2.134
Openbaar groen	3.591	3.957	4.224	4.503
Totaal onderhoudskosten kapitaalgoederen	**23.697**	**28.074**	**32.458**	**33.983**

Infrastructuur

Verhardingen
De gemeente beheert ruim vier miljoen vierkante meter wegen, fiets- en voetpaden en parkeerterreinen. Het onderhoud volgt de kwaliteitsniveaus uit de Brede Nota Kapitaalgoederen. De spreiding van de uitvoering en de gevolgen voor de onderhoudsvoorziening zijn toegelicht onder Algemeen.

In 2027 voeren we groot onderhoud en vervangingsprojecten uit. Belangrijke projecten zijn de herinrichtingen van de Lange Miente en de Van Goghlaan en de reconstructie van de Boarnswâl en Buterwâl. Daarnaast bereiden we vervolgmaatregelen in Akkrum en Heerenveen voor.

De totale beheer- en onderhoudskosten (inclusief kapitaallasten) zijn als volgt:

Bedragen x € 1.000

Overzicht onderhoudskosten verhardingen	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Klein onderhoud	953	951	952	952
Groot onderhoud (voorziening)	1.755	1.755	1.755	1.755
Kapitaallasten	1.779	2.331	2.915	3.228
Totaal onderhoudskosten verhardingen	**4.487**	**5.037**	**5.622**	**5.935**

Civieltechnische kunstwerken
De gemeente beheert 563 civieltechnische kunstwerken, waaronder bruggen, tunnels, viaducten, steigers en duikers. Het onderhoud is gericht op veilige en betrouwbare verbindingen en op het behoud van de technische levensduur.

In 2027 onderhouden en vervangen we bruggen en andere kunstwerken. We bereiden onder meer de vervanging van de Weidlânsbrêge en kunstwerken in park De Heide voor.

De totale beheer- en onderhoudskosten (inclusief kapitaallasten) zijn als volgt:

Bedragen x € 1.000

Overzicht onderhoudskosten civieltechnische kunstwerken	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Klein onderhoud	72	72	72	72
Groot onderhoud (voorziening)	630	630	630	630
Kapitaallasten	270	420	668	719
Totaal onderhoudskosten civieltechnische kunstwerken	**972**	**1.122**	**1.370**	**1.421**

Oevers en kaden
De gemeente beheert ongeveer 55 kilometer oevers en kaden. In 2027 ligt de nadruk op onderhoud en vervanging van damwanden en beschoeiingen. Waar mogelijk kiezen we voor natuurvriendelijke oevers. De uitvoering volgt het Beheerplan Oevers en kaden.

De totale beheer- en onderhoudskosten (inclusief kapitaallasten) zijn als volgt:

Bedragen x € 1.000

Overzicht onderhoudskosten oevers en kaden	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Klein onderhoud	682	683	541	542
Groot onderhoud (voorziening)	105	105	105	105
Kapitaallasten	384	521	578	631
Totaal onderhoudskosten oevers en kaden	**1.171**	**1.309**	**1.224**	**1.278**

Openbare verlichting
We zetten in 2027 de versnelde vervanging van de openbare verlichting door ledverlichting voort. Het doel is dat eind 2029 alle openbare verlichting van ledlampen is voorzien. De middelen hiervoor zijn opgenomen in de begroting. Waar mogelijk combineren we de vervanging met herinrichtingsprojecten.

Riolering

Gemeentelijke watertaken
Het Watertakenplan 2025-2029 vormt het kader voor een goed functionerende riolering en een klimaatbestendige inrichting. De gemeente beheert onder meer 450 kilometer vrijvervalriolering, 950 rioolgemalen en 19.000 kolken. De vervangingswaarde van het totale areaal bedraagt meer dan € 500 miljoen.

We bepalen onderhoud en vervanging op basis van de technische staat en de gevolgen van uitval. Belangrijke onderdelen krijgen voorrang. Waar mogelijk combineren we de werkzaamheden met andere ingrepen in de openbare ruimte.

In 2027 werken we aan vernieuwing van de riolering en betere afvoer van hemelwater. In het kernwinkelgebied van Heerenveen loopt de uitvoering door tot 2028 of 2029. Daarnaast bereiden we rioolvernieuwing en hemelwatermaatregelen in Heerenveen en Akkrum voor, renoveren we bestaande riolen en bereiden we groot onderhoud aan acht transportgemalen voor.

De totale beheer- en onderhoudskosten (inclusief kapitaallasten) zijn als volgt:

Bedragen x € 1.000

Overzicht onderhoudskosten riolering	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Klein en groot onderhoud	2.549	2.549	2.549	2.549
Vervangingsinvesteringen (voorziening)	1.536	2.403	3.849	3.058
Kapitaallasten	1.105	1.263	1.353	1.441
Totaal onderhoudskosten watertakenplan	**5.190**	**6.215**	**7.751**	**7.048**

Water

Gemeentelijk waterbeheer
De gemeente beheert bevaarbaar water in woonwijken en havens. Voor het oppervlaktewater in bebouwd gebied is Wetterskip Fryslân verantwoordelijk; de gemeente voert het onderhoud tegen vergoeding uit. Dit betreft ongeveer 95 kilometer watergangen en 60 hectare waterpartijen. In het landelijk gebied onderhoudt de gemeente ruim 250 kilometer watergangen.

Van 2027 tot en met 2030 ligt de nadruk op het baggeren van gemeentelijk vaarwater. In deze periode stellen we ook een baggerplan op voor de werkzaamheden na 2030.

Groen

Beheer en onderhoud
De gemeente beheert ongeveer zes miljoen vierkante meter groen en ruim 41.000 bomen. We passen 'bewust beheer' toe: voor het grootste deel geldt onderhoudsniveau basis, met per gebied een passend lager of hoger niveau. Het groenonderhoud wordt betaald uit de exploitatiebegroting; hiervoor is geen afzonderlijke onderhoudsvoorziening ingesteld.

We vervangen en herstellen boomstructuren en verbeteren de groeiplaatsen. De uitvoering is vanwege de financiële positie van de gemeente over een langere periode gespreid. Deze aanpassing is verwerkt in de begroting. Bij beheer en vervanging houden we rekening met biodiversiteit, klimaatverandering en invasieve soorten.

Ontwikkelingen en wettelijke verplichtingen
De gemeentelijke zorgplicht voor bomen en de geldende regels voor natuur en leefomgeving stellen eisen aan het beheer. De uitvoering van de Europese Natuurherstelverordening kan aanvullende opgaven voor stedelijk groen meebrengen. We betrekken de landelijke uitwerking bij het groenbeleid en de onderhoudsplanning. Voor de voorbereiding en uitvoering zijn via de Perspectiefbrief 2027 extra middelen voor 2027 en 2028 in de begroting opgenomen.

Werkzaamheden in 2027
In 2027 leggen we het groenblauwe structuurprogramma ter informatie voor aan de gemeenteraad. We werken dit uit in het bomenbeleid en de meerjarige onderhouds- en vervangingsplanning. We herstellen of vervangen ongeveer zes boomstructuren.

Het herstel van gemeentelijke lanen in Oranjewoud maakt deel uit van het vervangingsplan boomstructuren en komt in aanmerking voor provinciale subsidie. Daarnaast actualiseren we de aanpak van invasieve exoten en voeren we vergroeningsmaatregelen uit. De financiële gevolgen van de geactualiseerde plannen betrekken we bij de nieuwe Brede Nota Kapitaalgoederen.

De totale beheer- en onderhoudskosten (inclusief kapitaallasten) zijn als volgt:

Bedragen x € 1.000

Overzicht onderhoudskosten openbaar groen	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Klein en groot onderhoud	3.281	3.405	3.497	3.600
Kapitaallasten	310	552	727	903
Totaal onderhoudskosten openbaar groen	**3.591**	**3.957**	**4.224**	**4.503**

Gebouwen

Gemeentelijke gebouwen
We onderhouden gemeentelijke gebouwen op basis van hun bouwkundige staat en het vastgestelde kwaliteitsniveau. In 2027 voeren we planmatig onderhoud uit en vervangen we installaties waar dat nodig is.

Door uitstel van werkzaamheden is de onderhoudsvoorziening per 1 januari 2027 hoger dan oorspronkelijk geraamd. Dit hangt samen met uitvoeringscapaciteit, onderzoeken en keuzes over verduurzaming en de vastgoedportefeuille. Dit betekent dat middelen later worden ingezet; het hogere saldo is niet zonder meer een besparing.

De totale beheer- en onderhoudskosten (inclusief kapitaallasten) zijn als volgt:

Bedragen x € 1.000

Overzicht onderhoudskosten gemeentelijke gebouwen	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Klein onderhoud	1.007	953	1.090	1.090
Groot onderhoud (voorziening)	894	1.483	1.483	1.483
Kapitaallasten	4.852	5.524	7.577	9.055
Totaal onderhoudskosten gemeentelijke gebouwen	**6.753**	**7.960**	**10.150**	**11.628**

Bedragen x € 1.000

Overzicht onderhoudskosten kunstobjecten	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Klein en groot onderhoud	32	32	32	32
Kapitaallasten	2	2	3	4
Totaal onderhoudskosten kunstobjecten	**34**	**34**	**35**	**36**

Huisvesting onderwijs

Onderwijshuisvesting
De uitvoering van het (Duurzame) Integrale Huisvestingsplan en ToekomstWIJS richt zich in 2027 op de voortzetting van de bouw van Kindcentrum De Buitenkans, de verwachte afronding van Bernesintrum Aldeboarn en de start van de realisatie van de Tjongerschool en bijbehorende gymzaal. De realisatie van de Tjongerschool loopt naar verwachting door tot 2028.

Daarnaast bereiden we projecten voor bij de basisscholen in Nieuwehorne, de Sint Jozefschool, De Hoeksteen en gymzaal De Kempenear. De realisatie hiervan staat gepland voor 2028. De uitbreiding bij Fedde Schurer voor extra onderwijsruimte, twee gymzalen en KiiM is voorzien voor 2028-2029. Hierdoor vervalt de beoogde renovatie van De Beugel 68 voor KiiM en komt dat gebouw terug naar de gemeente.
De beleidsdoelen voor onderwijshuisvesting zijn opgenomen in het programma Onderwijs.

Sportvelden en bijbehorende gebouwen

Het onderhoud van gemeentelijke sportvelden volgt de meerjarige onderhoudsplanning uit 2021. De dekking is opgenomen in de begroting bij Sportaccommodaties en in de Voorziening Sportvelden. De planning omvat ook periodieke renovatie van natuurgrasvelden, kunstgrasvelden en de kunststofatletiekbaan.

De totale beheer- en onderhoudskosten (inclusief kapitaallasten) zijn als volgt:

Bedragen x € 1.000

Overzicht onderhoudskosten sportvelden en sportaccom.	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Klein onderhoud	575	575	575	575
Groot onderhoud (voorziening)	141	1.033	553	553
Kapitaallasten	784	832	954	1.006
Totaal onderhoudskosten sportvelden en sportaccomm.	**1.500**	**2.440**	**2.082**	**2.134**

Uitbreiding en/of vernieuwing
Voor uitbreiding of vernieuwing van sportvoorzieningen die niet onder renovatie vallen, reserveren we vooraf geen afzonderlijke middelen. Hiervoor is per situatie een investeringskrediet nodig; de bijbehorende lasten worden in de begroting verwerkt. De gemeenteraad heeft als uitgangspunt vastgesteld dat verenigingen bij investeringen in sportaccommodaties een derde van de werkelijke kosten bijdragen.

Informatiemanagement en ICT

De investeringen in ICT-apparatuur en netwerken zijn opgenomen in het investeringsplan. De bijbehorende kapitaallasten en de kosten voor beheer, onderhoud en software zijn verwerkt in de begroting. Voor 2027 worden geen aanvullende ontwikkelingen verwacht die de geraamde kapitaallasten wijzigen. De inhoudelijke ontwikkelingen staan in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Financiering

In deze paragraaf beschrijven we de uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie. De financieringsfunctie zorgt ervoor dat voldoende geld beschikbaar is zodat aan alle financiële verplichtingen kan worden voldaan. Hiervoor kunnen kortlopende en langlopende leningen worden aangetrokken. Onder de financieringsfunctie valt ook het verstrekken van leningen en garanties en het beheersen van de financiële risico's.

Wettelijke kaders

Het wettelijk kader ligt voor een deel besloten in nationale regelgeving en voor een deel in de Europese regelgeving. Binnen de nationale regelgeving zijn de kaders vooral:

- Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido)
- Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo)
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
- De Gemeentewet

De wettelijke kaders zijn door gemeente Heerenveen verder uitgewerkt in de Financiële Verordening en het Treasurystatuut.

Rentevisie en risicobeheer

Rentevisie
Hieronder geven we inzicht in de verwachte renteontwikkeling en de gevolgen daarvan voor de financieringslasten van de gemeente in de periode 2027–2030. De renteverwachting is gebaseerd op actuele marktinformatie, waaronder de 3-maands Euribor-forwardcurve en de rentecurves voor langlopende leningen (Interest Rate Swaps). Daarbij hanteren we als uitgangspunt een stabiele depositorente van de Europese Centrale Bank (ECB) rond de 2,00%.

Voor het begrotingsjaar 2027 gaan we uit van een kasgeldrente van 2,25%. Voor langlopende financiering hanteren we een rente van 3,00% voor 10-jaarsleningen en 3,50% voor 30-jaarsleningen. In de daaropvolgende jaren verwachten we een geleidelijke stijging van de rentes. Deze verwachte rentestijging heeft een negatief effect op de rentelasten van nieuwe leningen en herfinancieringen binnen de begrotingsperiode. Dit zorgt voor een minder gunstig financieel perspectief.

Daarnaast blijven de financiële markten en het rentebeleid van de ECB onderhevig aan onzekerheden, zoals geopolitieke spanningen, inflatieontwikkelingen en economische groei. Daarom toetsen we onze renteverwachtingen jaarlijks en actualiseren we de ramingen indien nodig in de begroting, zodat we tijdig kunnen inspelen op veranderende omstandigheden. Door deze aanpak waarborgen we een realistische en toekomstbestendige inschatting van de financieringslasten, waarmee we bijdragen aan een solide en transparant financieel beleid.

Risicobeheer
Binnen een gemeente is onderscheid tussen financiering en dekking. Bij financiering gaat het om de vraag hoe een gemeente aan financiële middelen komen, bijvoorbeeld door verkoop van gronden of door het aangaan van geldleningen. Bij dekking gaat het om de vraag hoe een gemeente de middelen aanwend om een sluitende begroting te hebben en houden, bijvoorbeeld door opbrengsten van het gemeentefonds of belastingopbrengsten. Om de financiële risico's voor gemeenten te beperken, staan in de Wet Fido twee instrumenten als beheersingsmaatregel genoemd te weten de renterisiconorm en de kasgeldlimiet.

Kasgeldlimiet
De gemiddelde netto vlottende schuld per kalenderkwartaal wordt getoetst aan de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet is vastgesteld op 8,5% van het totaal van de jaarbegroting bij aanvang van het jaar. In 2027 bedraagt de toegestane kasgeldlimiet € 20,6 miljoen. De kasgeldlimiet mogen we maximaal twee kwartalen achtereen overschrijden. Daarna moeten we maatregelen treffen om het kwartaal daarna aan de kasgeldlimiet te voldoen. Hieronder is de ontwikkeling kasgeldlimiet voor de begroting 2027 - 2030 weergegeven.

Bedragen x € 1.000

Kasgeldlimiet themabegroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Kasgeldlimiet gemeente Heerenve	20.600	20.800	19.800	19.800

Renterisiconorm
Het uitgangspunt van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op langlopende schulden. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden, aflossingen en rentelasten van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijk wordt afgesloten met het risico van snel toenemende rentelasten.

De renterisiconorm vanuit de Wet Fido stelt dat de aflossingsverplichtingen en herfinanciering van de bestaande schuld maximaal 20% van de begrotingsomvang mag bedragen. In onderstaande tabel wordt de renterisiconorm voor de komende jaren weergegeven. Hieruit blijkt dat de norm niet wordt overschreden.

Renterisiconorm themabegroting 2027 - 2030	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
a. Renteherzieningen	-	-	-	-
b. Aflossingen	5.104	4.804	7.170	8.670
c. Renterisico (a + b)	**5.104**	**4.804**	**7.170**	**8.670**
d. Begrotingstotaal	242.700	245.300	232.400	232.800
e. Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
f. Renterisiconorm (d * e)	**48.500**	**49.100**	**46.500**	**46.600**
g. Ruimte onder renterisiconorm (f > c)	43.396	44.296	39.330	37.930
h. Overschrijding renterisiconorm (c > f)	-	-	-	-
Overschrijding risiconorm?	**Nee**	**Nee**	**Nee**	**Nee**

Kredietrisico's
Het kredietrisico is het risico dat de gemeente loopt wanneer geldleningen worden verstrekt aan rechtspersonen c.q. publieke instellingen die in voorkomende gevallen in financiële problemen kunnen komen. De kapitaalverstrekkingen van gemeente Heerenveen aan deelnemingen bestaan uit verschillende participaties, waarvan de deelneming in Sportstad Heerenveen het grootste deel vertegenwoordigt.

Bedragen x € 1.000

Kapitaalverstrekkingen deelnemingen	Oorspr. Bedrag	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Participatie Thialf OG BV	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Voorziening participatie Thialf OG BV	*-1.500*	*-1.500*	*-1.500*	*-1.500*	*-1.500*
Aandelen gemeentelijk Sportcentrum BV	18	18	18	18	18
Deelname Sportstad Heerenveen BV	11.900	11.900	11.900	11.900	11.900
Deelname IJshockeyhal Thialf Heerenveen BV	18	18	18	18	18
Aandelen Afvalsturing Friesland NV	70	70	70	70	70
Aandelen BNG NV	150	150	150	150	150
Deelneming NV Fryslân Miljeu	125	125	125	125	125
Totaal kapitaalverstrekkingen		**12.281**	**12.281**	**12.281**	**12.281**

Uit bovenstaande tabel blijkt dat gemeente Heerenveen in het verleden reeds een verliesvoorziening voor de kapitaalverstrekking aan Thialf OG BV heeft gevormd.

De uitzettingen bestaan voor het grootste deel uit een lening aan Energiepark Klaverblad Noordoost B.V.

Bedragen x € 1.000

Overige langlopende geldleningen (UG)	Oorspr. Bedrag	Einde lening	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Overige leningen	-	2032	76	67	59	51
Energiepark Klaverblad Noordoost B.V.	800	2054	866	886	906	927
Totaal over.langl.geldleningen			**942**	**953**	**965**	**978**

Onze gemeente heeft naar verwachting in het begrotingsjaar 2027 in beperkte mate te maken met kredietrisico's.

Leningenportefeuille
Gemeente Heerenveen werkt op grond van totaalfinanciering. Dit houdt in dat niet voor iedere investering apart een lening wordt afgesloten. De investeringen worden gefinancierd met het lopende banksaldo - rekening houdend met de kasgeldlimiet - en met externe (langlopende) financiering.

Onderstaande tabel presenteert het verloopoverzicht van de vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer opgenomen (omvang einde boekjaar). Eind 2026 heeft gemeente Heerenveen nog voor ongeveer € 88,5 miljoen aan langlopende leningen (exclusief de financieringsbehoefte).

Bedragen x € 1.000

Vaste schulden	Oorspr. Bedrag	Einde lening	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
NWB (2005)	13.000	2030	1.560	1.040	520	-
NWB (2012)	12.000	2037	4.800	4.320	3.840	3.360
NWB (2015)	10.000	2027	-	-	-	-
BNG (2015)	22.000	2035	22.000	22.000	22.000	22.000
BNG (2015)	75.709	2045	44.794	42.270	39.747	37.223
NWB (2015)	17.400	2045	10.295	9.715	9.135	8.555
Totaal vaste schulden			**83.449**	**79.345**	**75.242**	**71.138**

Financieringsbehoefte (nieuw aan te trekken leningen)
De financieringsbehoefte is berekend per begin van het boekjaar. Voor de nieuw aan te trekken leningen is uitgegaan van leningen met een looptijd van 30 jaar, rentevast en met een aflossing in gelijke delen. De totale financieringsbehoefte over de gehele meerjarenbegroting bedraagt € 143 miljoen, inclusief eventuele herfinancieringen.

De vraag naar externe financiering komt onder andere door de omvangrijke investeringen die voortvloeien uit het integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP), het nieuwe gemeentehuis en de centrumontwikkelingen. Met de aflossingen en rentelasten van de nieuwe leningen hebben we in de begroting rekening gehouden. Deze extra aflossingen zijn ook meegenomen in de berekening van de renterisiconorm.

Bedragen x € 1.000

Financieringsbehoefte langlopend	Oorspr. Bedrag	Einde lening	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Financiering 2027 (3,50%)	21.000.000	2057	15.000	14.500	14.000	13.500
Financiering 2028 (3,60%)	71.000.000	2058	-	71.000	68.633	66.267
Financiering 2029 (3,70%)	45.000.000	2059	-	-	29.000	28.033
Financiering 2030 (3,80%)	45.000.000	2060	-	-	-	35.000
Totaal boekwaarde financieringsbehoefte			**15.000**	**85.500**	**111.633**	**142.800**

Renteresultaat

In het BBV is opgenomen dat de paragraaf Financiering van de begroting en jaarstukken naast de beleidsvoornemens en het gerealiseerde beleid voor risicobeheer van de financieringsportefeuille ook inzicht moet geven in:
- De rentelasten;
- Het renteresultaat;
- De wijze waarop rente wordt toegerekend aan investeringen en grondexploitaties;
- De financieringsbehoefte.

Onderstaand renteschema, uitgewerkt voor begrotingsjaar 2027, geeft invulling aan de eerste drie punten:

Bedragen x € 1.000

Renteschema themabegroting 2027		Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
a. De externe rentelasten voor de korte en lange financiering		2.433	3.949	5.869	7.298
b. De externe rentebaten voor de korte en lange financiering	-/-	21	21	21	22
Saldo rentelasten en rentebaten		**2.412**	**3.928**	**5.848**	**7.276**
c1. De rente die aan de facilitaire grondexploitaties (kostenverhaal) **moet** worden doorberekend.	-/-	-	-	-	-
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend	-/-	-	-	-	-
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend.	+/+	-	-	-	-
Aan de taakvelden toe te rekenen externe rente		**2.412**	**3.928**	**5.848**	**7.276**
d1. Rente over eigen vermogen	+/+	-	-	-	-
d2. Rente over voorzieningen	+/+	-	-	-	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		**2.412**	**3.928**	**5.848**	**7.276**
e. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	2.358	3.801	5.780	7.282
Renteresultaat op het taakveld treasury		**54**	**127**	**68**	**-6**

Bedragen x € 1.000

Renteomslag themabegroting 2027		Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
f. Totaal boekwaarde activa + voorraad gronden (per 1 januari).		202.129	255.230	279.518	310.503
g. Boekwaarden aan derden verstrekte leningen	-/-	941	952	965	977
h. Boekwaarde projectfinanciering	-/-	-	-	-	-
Boekwaarde ten behoeve omslagrente		**201.188**	**254.278**	**278.553**	**309.526**
Percentage renteomslag begroting (toegepast)		**0,98%**	**1,64%**	**2,05%**	**2,42%**

Voor een getrouwe weergave van de rentelasten op de taakvelden is uit hoofde van de BBV een correctie verplicht indien de werkelijke toe te rekenen rentelasten meer afwijken van 25% van de begrote rentelasten. Op grond van bovenstaande berekening kunnen wij voor 2027 een renteomslagpercentage van 0,98% hanteren.

Bedrijfsvoering

Inleiding

Een goed functionerende gemeentelijke organisatie vormt de basis voor betrouwbare dienstverlening aan inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Bedrijfsvoering ondersteunt de organisatie en het bestuur bij het realiseren van de maatschappelijke opgaven van Heerenveen. Met samenhangende en duurzame producten en diensten zorgen we ervoor dat medewerkers, management en bestuur hun werk goed kunnen doen. Daarbij bewaken we de balans tussen prijs, kwaliteit en betrouwbaarheid en sturen we op doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid.

De komende jaren bouwen we verder aan een bedrijfsvoering die prioriteiten kan stellen, strategisch adviseert en cruciale processen op een beheerste manier uitvoert. We werken nauw samen met de verschillende onderdelen van de organisatie, versterken ons strategische vermogen en investeren in vakmanschap en leiderschap.

Een toekomstbestendige gemeente heeft haar basis op orde en beschikt over voldoende uitvoeringskracht om maatschappelijke en bestuurlijke ambities waar te maken. Het bestuursakkoord Mienskip in beweging bevat omvangrijke opgaven op het gebied van onder meer woningbouw, energietransitie, dienstverlening, bereikbaarheid en het sociaal domein. Deze vragen om integrale samenwerking, heldere keuzes, betrouwbare sturing en een solide bedrijfsvoering. Bedrijfsvoering is daarmee geen doel op zichzelf, maar een belangrijke voorwaarde om de ambities uit de verschillende programma's uitvoerbaar, betaalbaar, rechtmatig en controleerbaar te realiseren.

Algemene beleidsontwikkelingen bedrijfsvoering

Organisatieontwikkeling: bouwen aan een toekomstbestendige organisatie
Met de nieuwe organisatiestructuur is in 2025 een belangrijke basis gelegd voor een toekomstbestendige gemeentelijke organisatie. Kleinere teams, een versterkte directie en een versterkt management en een ketengerichte werkwijze zorgen voor meer slagkracht, betere samenwerking en meer samenhang. Zo kan de organisatie maatschappelijke opgaven en vragen van inwoners en ondernemers beter en integraler oppakken.

Na een periode waarin de nadruk lag op het versterken van de basis, staat 2027 in het teken van de gerichte doorontwikkeling van de organisatie. In 2027 voeren we een tussenevaluatie uit om de voortgang en werking van de organisatieontwikkeling in beeld te brengen en te bepalen welke vervolgstappen nodig zijn.

Informatiebeveiliging en kunstmatige intelligentie (AI)
Een betrouwbare overheid vraagt om een sterke digitale basis. Inwoners, ondernemers en ketenpartners moeten erop kunnen vertrouwen dat gemeente Heerenveen zorgvuldig omgaat met persoonsgegevens en andere gegevens. Daarom werken we aan een digitaal weerbare gemeente die gegevens en systemen veilig beheert en voldoet aan de geldende wet- en regelgeving.

Onze kritische dienstverlening moet ook tijdens digitale verstoringen beschikbaar blijven. Daarom maken we informatiebeveiliging een vanzelfsprekend onderdeel van beleid, projecten en bedrijfsvoering. Ook stelt het Rijk steeds hogere eisen aan informatiebeveiliging. Dit vraagt om investeringen in informatieveiligheid, risicobeheersing en een goede informatiehuishouding.

Als de benodigde middelen beschikbaar komen, hebben we in 2030 aantoonbaar grip op onze informatiebeveiliging. Daarmee voldoen we aan de wettelijke eisen voor informatieveiligheid en digitale weerbaarheid, waaronder de nieuwe Cyberbeveiligingswet.

Nieuwe technologieën, zoals kunstmatige intelligentie, benutten we verantwoord, veilig en transparant. Zo kunnen we onze dienstverlening verbeteren en efficiënter werken.

Informatiebeveiliging
In 2027 werken we aan de volgende onderdelen:
- We voeren verbeteringen door die voortkomen uit de informatiebeveiligingsanalyse van 2026.
- We implementeren de Baseline Informatiebeveiliging Overheid 2 (BIO2), de Europese NIS2-richtlijn en de Cyberbeveiligingswet.
- We herijken de risicoanalyse voor de meest kritische processen en systemen en voeren maatregelen uit om de digitale weerbaarheid te vergroten.
- We actualiseren het beleid voor toegangsbeheer en continuïteit.
- We formaliseren het continuïteits- en herstelplan, zodat gemeente Heerenveen beter is voorbereid op verstoringen, cyberincidenten en uitval van systemen.
- We vergroten het bewustzijn en de kennis van medewerkers op het gebied van digitale veiligheid, zodat informatieveiligheid een vanzelfsprekend onderdeel wordt van de dagelijkse werkzaamheden en bedrijfsvoering.

Kunstmatige intelligentie (AI)
Gemeente Heerenveen wil data en kunstmatige intelligentie veilig, verantwoord en transparant inzetten om de dienstverlening, bedrijfsvoering en besluitvorming te ondersteunen. Betrouwbaarheid, privacy, uitlegbaarheid en menselijke controle staan daarbij centraal.

In 2027 werken we aan de volgende onderdelen:
- We implementeren kaders en richtlijnen voor het verantwoorde gebruik van data en kunstmatige intelligentie.
- We stellen de rollen en verantwoordelijkheden vast voor het beheer van en toezicht op het gebruik van kunstmatige intelligentie.
- We ondersteunen medewerkers bij het gebruik van praktische toepassingen voor het ontsluiten van kennis, het verwerken van informatie en het uitvoeren van administratieve werkzaamheden.

Rechtmatig inkopen
Bij inkoop en contractmanagement richten we ons op rechtmatig en doelmatig werken, eenduidige processen, verdere professionalisering en duidelijk eigenaarschap binnen de organisatie. Ook willen we beter inzicht krijgen in onze verplichtingen. Zo beheersen we de inzet van gemeentelijke middelen en de risico's, prestaties en afspraken binnen contracten.

Als de benodigde middelen beschikbaar komen, zetten we de ingezette verbeteringen in 2027 voort door het plan van aanpak rechtmatige inkoop uit te voeren. Daarbij:
- Versterken we de interne beheersing en sturing op rechtmatige inkoop;
- Standaardiseren we processen, waaronder contractregistratie en contractmanagement;
- Ontwikkelen we managementinformatie en analyses van de gemeentelijke uitgaven, ook wel spendanalyses genoemd, verder;
- Vergroten we het bewustzijn en vakmanschap van medewerkers.

Versterken van de financiële sturing
Gemeente Heerenveen heeft grote ambities. Tegelijkertijd ontvangt de gemeente, net als veel andere gemeenten in Nederland, structureel onvoldoende geld van het Rijk voor de taken die zij moet uitvoeren. Daarom zijn realistische ambities, zorgvuldige keuzes en een actueel inzicht in onze financiële positie belangrijker dan ooit.

Goede financiële sturing vraagt om betrouwbare en actuele informatie voor bestuur en management. In aansluiting op de ontwikkeling van de organisatie en het leiderschap, die in mei 2025 is ingezet, verbeteren we daarom ook de management- en sturingsinformatie.

Met de implementatie van een nieuw financieel en HR-systeem zijn hiervoor in 2026 de eerste stappen gezet. In 2027 optimaliseren we de rapportages verder, zodat deze beter aansluiten bij de informatiebehoefte van bestuur en management. Goede informatie helpt ons om weloverwogen keuzes te maken en inwoners helder uit te leggen wat we doen, waaraan we werken en hoe we de beschikbare middelen inzetten.

Vergroten van het strategisch vermogen
De opgaven waarvoor Heerenveen staat, vragen om een organisatie die niet alleen uitvoert, maar ook vooruitkijkt. Daarom introduceren we een Opgaventafel, waar we nieuwe opgaven en vraagstukken in een vroeg stadium en vanuit verschillende beleidsterreinen bespreken. Ook professionaliseren we het projectmatig en programmatisch werken verder en vormen we een intern, integraal netwerk van strategen.

Zo versterken we ons vermogen om samenhangende keuzes te maken en integraal te sturen op complexe maatschappelijke vraagstukken. We werken deze ontwikkelingen uit in een implementatieplan, dat uiterlijk voor de zomer van 2027 gereed is.

Dienstverlening, informatiehuishouding en transparantie
Het bestuursakkoord kiest voor een gemeente die dichtbij, betrouwbaar en toegankelijk is. Een goede informatiehuishouding en transparante informatievoorziening zijn daarvoor belangrijke voorwaarden. Informatie ondersteunt goede dienstverlening, zorgvuldige besluitvorming en heldere verantwoording aan de gemeenteraad en de samenleving.

De gemeente moet voldoen aan de Archiefwet, de Wet open overheid en andere relevante wet- en regelgeving. Actieve openbaarmaking maakt deel uit van onze reguliere werkprocessen, zodat inwoners eenvoudig toegang hebben tot openbare gemeentelijke informatie.

In 2027 werken we aan de volgende onderdelen:
- We stellen een meerjarig verbeterprogramma voor de informatiehuishouding vast. Daarin leggen we de inrichting van processen, verantwoordelijkheden en het eigenaarschap van informatie vast.
- We versterken de digitale informatiehuishouding door onder meer de mogelijkheden voor een e-depot verder te onderzoeken en de benodigde middelen aan te vragen.
- We geven verder uitvoering aan de Wet open overheid door actieve openbaarmaking verder in de organisatie en werkprocessen in te voeren.
- We vergroten het informatie- en archiefbewustzijn van medewerkers en hun kennis van de Wet open overheid.

Huisvesting en toekomstbestendige werkomgeving
Een veilige, duurzame en toekomstbestendige werkomgeving is een belangrijke voorwaarde voor goede dienstverlening en een betrouwbare overheid. In 2027 onderzoeken we hoe we de fysieke veiligheid van onze huidige huisvesting kunnen verbeteren.

Als de benodigde middelen beschikbaar komen, moderniseren we de toegangsbeveiliging van het gemeentehuis, de gemeentewerf en Werkstate. Het gaat onder meer om de vernieuwing van het toegangscontrolesysteem en de bezoekersregistratie en om aanvullende maatregelen voor een veilige toegang tot de gebouwen.

Tegelijkertijd bereiden we de toekomstige huisvesting van de gemeentelijke organisatie verder voor, zodat deze aansluit bij de langetermijnambities van gemeente Heerenveen. In 2027 werken we de plannen voor de nieuwbouw en de beoogde samenwerking met de bibliotheek verder uit. Daarbij hebben we aandacht voor een toegankelijke, duurzame en toekomstbestendige omgeving die ontmoeting, samenwerking en dienstverlening ondersteunt.

Medewerkers en modern werkgeverschap
De uitvoering van het bestuursakkoord vraagt om voldoende deskundige en betrokken medewerkers. In 2027 richten we ons op een toekomstbestendige personeelsbezetting die aansluit bij de ambities en opgaven van gemeente Heerenveen. Daarom:
- Actualiseren we de strategische personeelsplanning voor alle onderdelen van de organisatie;
- Bieden we medewerkers passende ontwikkel- en opleidingsmogelijkheden die aansluiten bij de huidige en toekomstige functie-eisen;
- Vergroten we de duurzame inzetbaarheid van medewerkers door gericht te investeren in vitaliteit, gezondheid en loopbaanontwikkeling;
- Versterken we leiderschap en inclusie en werken we daarmee aan een veilige, aantrekkelijke en professionele werkomgeving;
- Richten we onze arbeidsmarktstrategie op het aantrekken, ontwikkelen en behouden van talent in een krappe arbeidsmarkt.

Verdere professionalisering van de (verbijzonderde) interne controle
Een betrouwbare overheid handelt rechtmatig, zorgvuldig en transparant. Een goed werkend intern beheersingssysteem helpt de organisatie om aantoonbaar grip te houden op haar processen: we doen de goede dingen en doen die dingen goed. Daarmee kunnen we tekortkomingen tijdig signaleren en processen waar nodig bijstellen. Ook waarborgen we dat bevoegde medewerkers financiële beheershandelingen getrouw en rechtmatig uitvoeren.

Hiervoor voeren we jaarlijks interne controles uit. Deze geven inzicht in de werking van processen, maken tijdige bijsturing mogelijk en ondersteunen een betrouwbare verantwoording aan de gemeenteraad en de externe accountant.

Als de benodigde middelen beschikbaar komen, richten we de interne controles in 2027 meer op de processen waarin de risico's en mogelijke gevolgen voor de organisatie het grootst zijn. Ook verbeteren we de samenwerking tussen control, financiën, inkoop en de rest van de organisatie. Zo vergroten we de voorspelbaarheid, versterken we het lerend vermogen van de gemeente en kunnen we risico's eerder herkennen en beheersen.

Daarnaast besteden we nadrukkelijk aandacht aan fraudepreventie, integriteit en het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik van gemeentelijke middelen.

Artikel 213a-onderzoek 2027
Een artikel 213a-onderzoek (op grond van artikel 213a van de Gemeentewet) is bedoeld om de doelmatigheid (worden middelen efficiënt ingezet?) en/of doeltreffendheid (worden de beoogde resultaten bereikt?) van het gemeentelijk bestuur te onderzoeken. De gemeenteraad heeft hiervoor een verordening vastgesteld.

Wij zijn van plan om de volgende 213a-onderzoeken in 2027 uit te voeren:
- Onderzoek informatiebeheer (recordmanagement);
- Audit Informatiebeheer en Archivering;
- Audit Privacy en Informatieveiligheid;
- Werkbelevingsonderzoek;
- Onderzoek gemeentelijke duurzaamheidsmaatregelen;
- Onderzoek kwaliteit bestuurlijke informatievoorziening.

Verbonden partijen

Algemeen
Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. Als alleen sprake is van een financieel belang, is de organisatie geen verbonden partij.

In deze paragraaf lichten we nieuwe verbonden partijen en relevante ontwikkelingen op het gebied van samenwerking toe. Ook beschrijven we beleidsontwikkelingen die betrekking hebben op gemeentelijke samenwerking.

Per hoofdfunctie geven we een overzicht van de maatschappelijke doelen, het beleid, de financiële belangen en risico's, de vermogenspositie en het financiële resultaat van de verbonden partijen.

Inleiding
Gemeente Heerenveen voert niet al haar taken zelf uit, maar laat een deel daarvan uitvoeren door verbonden partijen. In de meeste gevallen kiest de gemeente zelf voor samenwerking. Soms is samenwerking wettelijk verplicht. We kunnen samenwerken met andere overheden, non-profitorganisaties en private partijen.

Om te bepalen of en in welke vorm we willen samenwerken, gebruiken we een afwegingskader. Dit helpt om de mogelijkheden zorgvuldig te beoordelen en tot een weloverwogen en onderbouwde keuze te komen. Het kader bepaalt niet of samenwerking politiek wenselijk is. Die afweging maakt de gemeenteraad, waarbij de uitkomsten van het afwegingskader kunnen worden betrokken. Deelname aan een verbonden partij blijft daarmee uiteindelijk een politiek-bestuurlijke keuze.

Volgens de gemeentelijke visie is samenwerking geen doel op zichzelf, maar een middel om publieke belangen effectief te behartigen. We kiezen samenwerkingsvormen bewust, sturen actief en evalueren regelmatig om grip en kwaliteit te waarborgen. Daarbij geven we de voorkeur aan publiekrechtelijke samenwerking en handelen we transparant en doelmatig.

Grip op verbonden partijen helpt de gemeente om haar doelen te bereiken en risico's goed te beheersen. Door deelname vooraf zorgvuldig af te wegen, kunnen we profiteren van de voordelen van samenwerking. Tegelijkertijd moeten we mogelijke risico's tijdig herkennen en beheersen. Met verschillende sturingsinstrumenten sturen we risicogericht op verbonden partijen en bewaken we de kwaliteit en effectiviteit van de samenwerking.

Op 5 maart 2026 is de Nota Samenwerking vastgesteld. Hierin staan de algemene beleidskaders voor samenwerking en specifiek voor verbonden partijen vastgelegd. Ook biedt deze nota een leidraad voor zowel de ambtelijke organisatie als het gemeentelijke bestuur bij het opzetten en monitoren van samenwerkingsverbanden in brede zin.

Categorieën
In het onderstaande overzicht staan de samenwerkingsvormen waarin gemeente Heerenveen deelneemt en die volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) als verbonden partij gelden. Deze zijn ingedeeld in de categorieën gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en coöperaties en stichtingen en verenigingen.

Overzicht (bijdragen) gemeenschappelijke regelingen

Verbonden partij	2025	2026	2027
Gemeenschappelijke regelingen			
Bedrijvenpark A7	-	-	-
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing	861	882	1.008
Recreatieschap Marrekrite	42	55	64
Sociale werkvoorziening Fryslân	3	4	4
Veiligheidsregio Fryslân	6.770	6.871	7.035
Welstandszorg Hûs en Hiem	-	-	-
	7.676	**7.812**	**8.111**

Gemeenschappelijke regelingen

Bedrijvenpark A7				
Vestigingsplaats	Heerenveen			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling			
Zeggenschap	Gemeente Heerenveen en gemeente De Fryske Marren hebben ieder 50 % zeggenschap in het Algemeen bestuur.			
Doelstelling	Gemeente Heerenveen en gemeente De Fryske Marren voeren via Bedrijvenpark A7 een gezamenlijke grondexploitatie. De samenwerking is gericht op de ontwikkeling en uitgifte van bedrijventerrein Haskerveen en een goede afstemming van bedrijventerreinen in het werkgebied.			
Ontwikkelingen	Voor 2027 is verkoop van circa 60.000 m² grond voorzien. De resterende grondverkoop is voor 2028 geraamd; afronding van het terrein volgt naar verwachting tot en met 2030/2031. De PFAS-vervuiling maakt de planning en het financiële eindresultaat onzeker. Uitkeringen aan de deelnemende gemeenten zijn daarom voorlopig opgeschort. De begroting 2027 bevat € 50.000 voor personele inzet vanwege de vervuiling. Het begrote resultaat na vennootschapsbelasting bedraagt € 86.000 negatief.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
	Eigen vermogen	1.564	1.513	1.427
	Vreemd vermogen	89	50	50
	Resultaat	13	-51	-86
	Bijdrage Heerenveen	0	0	0
Risico's	Vertraging van grondverkopen en kosten door PFAS-vervuiling kunnen het resultaat van de grondexploitatie verslechteren. Voor Heerenveen betekent dit dat verwachte uitkeringen kunnen uitblijven en dat een aanvullende gemeentelijke last kan ontstaan wanneer de GR onvoldoende middelen heeft. De uitkeringen zijn niet vooraf als inkomsten in de gemeentelijke begroting opgenomen.			
Thema	3b Bedrijventerreinen en infrastructuur			
Link	Geen eigen website			

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing

Vestigingsplaats	Grou
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Zeggenschap	Heerenveen deelt de zeggenschap in het bestuur met de andere Friese gemeenten, Wetterskip Fryslân en de Provincie Fryslân. Het stemrecht in het algemeen bestuur is gekoppeld aan de financiële bijdrage voor het takenpakket: per € 150.000 bijdrage wordt één stem toegekend, naar boven afgerond. Voor 2027 beschikt Heerenveen op basis van een bijdrage van € 1 miljoen over zeven stemmen.
Doelstelling	Het behartigen van de belangen van de deelnemers bij de uitvoering van taken en bevoegdheden op het gebied van het milieu- en omgevingsrecht.
Ontwikkelingen	In 2027 werkt de FUMO aan versterking van de kwaliteit en continuïteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving. De vastgestelde begroting richt zich op meer regionale samenwerking, uniforme en risicogerichte uitvoering en versterking van de organisatie en informatievoorziening. Naar aanleiding van de zienswijzen is de inzet van omgevingsadviseurs voor 2027 teruggebracht van vier naar twee fte. Verdere uitbreiding wordt afgestemd met de deelnemers. De extra middelen voor zeer zorgwekkende stoffen zijn incidenteel opgenomen en worden via de toezichtstaken verdeeld, in plaats van via de collectieve taken. De investeringen en loon- en prijsontwikkelingen leiden tot hogere deelnemersbijdragen. De FUMO heeft als doel het aandeel overheadformatie in de totale formatie gedurende het meerjarige ontwikkelplan met twee procentpunt te verlagen. Voor Heerenveen zijn aantoonbare verbetering van de dienstverlening, transparante verantwoording en beheersing van de gemeentelijke bijdrage belangrijke aandachtspunten.

Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Eigen vermogen	243	800	800
Vreemd vermogen	4.638	4.755	4.755
Resultaat	-468	0	0
Bijdrage Heerenveen	861	882	1.008

Risico's	De FUMO loopt financiële risico's door loon- en prijsstijgingen boven de begrotingsraming, lagere renteopbrengsten, achterblijvende productiviteit, extra ICT-kosten voor de Omgevingswet en hogere kosten voor begeleiding van medewerkers naar ander werk. Voor Heerenveen kunnen tegenvallers leiden tot een hogere deelnemersbijdrage of druk op de afgesproken dienstverlening. De financiële gevolgen voor de gemeente hangen af van de opvangmogelijkheden bij de FUMO en besluiten over de begroting en kostenverdeling.
Thema	7b Milieu
Link	https://www.fumo.nl/

Recreatieschap Marrekrite

Vestigingsplaats	Uitwellingerga
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Zeggenschap	Gemeente Heerenveen deelt de zeggenschap in het Algemeen bestuur met de Provincie Fryslân en andere Friese gemeenten.
Doelstelling	Recreatieschap Marrekrite behartigt binnen de opgedragen taken de gemeenschappelijke belangen van de colleges, met als doel een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de recreatie in de provincie Fryslân. Hierbij wordt rekening gehouden met de belangen van natuur en landschap. Recreatie en toerisme hebben ontwikkelpotentie en dragen bij aan de economische ontwikkeling, de leefbaarheid en het voorzieningenniveau in de deelnemende gemeenten: kort gezegd aan onze brede welvaart. Recreatieschap Marrekrite heeft als doel het behartigen van de belangen van de deelnemers om een uniforme, toeristisch-recreatieve infrastructuur op het water en het land te realiseren en te behouden. In de praktijk gaat het bijvoorbeeld om aanlegplekken in het buitengebied, toeristische overstappunten en knooppuntsystemen voor fietsen, wandelen en in de toekomst mogelijk voor varen, ATB'en ruiters
Ontwikkelingen	Recreatieschap Marrekrite voert momenteel een grote vervangingsoperatie uit, waarbij een groot deel van de voorzieningen duurzaam wordt vervangen. De vervangingsoperatie vereist aan de voorkant een forse investering, maar de verwachting is dat de onderhoudskosten in de toekomst door het gebruik van duurzame materialen zullen dalen. Het AB en DB van de Marrekrite hebben in 2025 besloten tot een doorontwikkeling naar een volwaardig recreatieschap, met een nieuwe taak: het routebureau. Deze aanvullende taak is in 2026 inmiddels verwerkt in de nieuwe gemeenschappelijke regeling en ook in de begroting van de Marrekrite. Dit betekent voor Heerenveen een verhoging van circa € 8.000 per jaar (met ingang van 2027).

Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Eigen vermogen	4.135	3.683	3.687
Vreemd vermogen	8.343	9.383	10.479
Resultaat	157	24	-21
Bijdrage Heerenveen	42	55	64

Risico's	Het grootste risico voor Recreatieschap Marrekrite is dat er, als gevolg van ziekte, vertrek of uitval, extra of duurder personeel moet worden aangetrokken om de continuïteit van de bedrijfsvoering te kunnen blijven garanderen. De financiële positie van de Marrekrite is op dit moment voldoende, maar is wel kwetsbaar. De netto schuldquote is hoog, dit vormt een risico. Als de Marrekrite niet over voldoende liquide middelen beschikt om aan de verplichtingen te voldoen bestaat de kans dat er een beroep op de deelnemers moet worden gedaan. De ontwikkeling van de financiële positie is wel positief. Vanaf 2030 is de verwachting dat er sprake zal zijn van een structureel sluitende begroting.
Thema	5c Groen en recreatie
Link	https://marrekrite.frl/

Sociale werkvoorziening Fryslân

Vestigingsplaats	Drachten
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Zeggenschap	Gemeente Heerenveen neemt samen met andere gemeenten deel aan GR SW Fryslân en oefent via het bestuur invloed uit op de uitvoering van de regeling. De GR vervult de werkgeversrol voor medewerkers met een WSW-dienstverband. De uitvoering van het werk is bij Caparis N.V. ondergebracht.
Doelstelling	Gemeente Heerenveen deelt de zeggenschap in het Algemeen Bestuur met de aangesloten gemeenten (Stemverhouding: 1/8).
Ontwikkelingen	GR SW Fryslân brengt de loonkosten volledig in rekening bij Caparis. Caparis berekent deze kosten via dienstverleningsovereenkomsten door aan de gemeenten. De gemeentelijke betalingen voor deze dienstverlening worden toegelicht bij de verbonden partij Caparis. De dienstverleningsovereenkomsten voor de uitvoering van de WSW, Beschut Werk en Baanafspraakbanen (BAB) zijn in 2024 verlengd voor een periode van vijf jaar. Via GR SW Fryslân zijn naar verwachting eind 2026 voor de gemeente 200 fte WSW-medewerkers werkzaam bij Caparis. Daarnaast zijn 46 fte werkzaam binnen Beschut Werk en de Baanafspraakbanen.

Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Eigen vermogen	0	0	0
Vreemd vermogen	6.023	3.625	2.375
Resultaat	0	0	0
Bijdrage Heerenveen	3	4	4

Risico's	GR SW Fryslân is voor de dekking van de loonkosten afhankelijk van betalingen door Caparis. Loonstijgingen die onvoldoende worden gecompenseerd door de rijksbijdrage en financiële problemen bij Caparis kunnen deze dekking onder druk zetten. Als Caparis zijn betalingsverplichtingen niet volledig nakomt, kunnen bij de GR tekorten of liquiditeitsproblemen ontstaan. Voor Heerenveen kan dit aanvullende lasten betekenen, afhankelijk van de gemeenschappelijke regeling en de gemaakte financiële afspraken.
Thema	6b Bestaanszekerheid en werk
Link	Geen eigen website, zie bij Caparis N.V.

Veiligheidsregio Fryslân

Vestigingsplaats	Leeuwarden
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Zeggenschap	Samen met de Friese gemeenten via dagelijks en algemeen bestuur en de bestuurscommissies veiligheid en gezondheid. De burgemeesters hebben zitting in het algemeen bestuur, met voor ieder een gelijk stemrecht.
Doelstelling	Een zo doelmatig mogelijk georganiseerde en gecoördineerde repressieve en preventieve brandbestrijding en hulpverlening bij ongevallen en rampen, en het in stand houden en continu paraat hebben van een centrale post ambulancevervoer, die voor het lokale grondgebied van de deelnemende gemeenten het ambulancevervoer dirigeert. Het behartigen van de preventieve taken op het gebied van de volksgezondheid, de taken op dit terrein waartoe door de deelnemende gemeenten of andere instanties specifieke opdrachten zijn verstrekt, en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en de voorbereiding hierop.
Ontwikkelingen	De Veiligheidsregio heeft te maken met een aantal belangrijke, landelijk lopende ontwikkelingen zoals de Omgevingswet en de taakdifferentiatie bij de brandweer. De impact van deze landelijke ontwikkelingen zijn nog onduidelijk. In 2025 lanceerde GGD Fryslân de Gezondheidsatlas Fryslân, een nieuwe interactieve tool waarmee inwoners en gemeenten actuele en betrouwbare gezondheidsinformatie kunnen raadplegen. Daarnaast besloot de Bestuurscommissie Gezondheid dat de preventieve en jeugdgezondheidszorg wordt behouden, ondanks financiële tekorten, waarbij GGD Fryslân inzet op efficiënter werken en taakherschikking.

Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Eigen vermogen	12.125	7.206	7.223
Vreemd vermogen	83.065	98.263	109.236
Resultaat	3.484	0	0
Bijdrage Heerenveen	6.770	6.871	7.035

Risico's	De context waarin de Veiligheidsregio opereert, is weerbarstig en dynamisch. Niet alleen de inzet bij crisissituaties zijn een uitdaging, maar ook de vraagstukken zoals het betaalbaar en beschikbaar houden van de zorg spelen een rol. Bijkomende complicerende factor is de algemene prijsontwikkeling. Belangrijke risico's zijn het structurele financiële tekort veroorzaakt door stijgende huisvestingskosten en noodzakelijke functieherwaardering binnen de jeugdgezondheidszorg. Daarnaast vormt de toenemende zorgvraag door vergrijzing en kwetsbare populaties, in combinatie met arbeidsmarktkrapte, een blijvende druk op de regionale publieke gezondheid.
Thema	1a Crisisbeheersing en brandweer, 7a Gezondheidszorg en welzijn
Link	https://www.veiligheidsregiofryslan.nl/

Welstandszorg Hûs en Hiem	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Zeggenschap	Heerenveen deelt de zeggenschap in Hûs en Hiem met de Friese gemeenten.
Doelstelling	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid en waarden in de provincie. Samengevat in de term omgevingskwaliteit. De Welstandsnota is voor Hûs en Hiem de basis om de doelstelling voor gemeente Heerenveen uit te voeren.
Ontwikkelingen	

Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Eigen vermogen	491	491	491
Vreemd vermogen	412	389	369
Resultaat	119	0	0
Bijdrage Heerenveen	0	0	0

Risico's	Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Gemeenten hebben tot 2032 de tijd om gemeentelijk beleid te wijzigen. Hûs en Hiem heeft per 1 januari 2026 van geen enkele deelnemende gemeente een voornemen tot uittreding ontvangen. Hierdoor zijn ook in 2027 alle aangesloten gemeenten deelnemer. Of het aantal adviesaanvragen in 2027 daadwerkelijk op peil zal blijven is een onzekerheid. De mate waarin de daarmee gemoeide omzet zal wijzigen valt op dit moment nog niet te bepalen. Wel zijn door het voortbestaan van de GR in 2027 alle kosten gedekt, conform artikel 34 van de GR. Ontwikkelingen zullen nauwgezet worden gevolgd.
Thema	8c Wonen en bouwen
Link	https://husenhiem.nl/

Vennootschappen en coöperaties

Afvalsturing Friesland NV	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Zeggenschap	Gemeente Heerenveen bezit 155 aandelen A in Afvalsturing Friesland N.V. Dit is volgens het aandelenoverzicht in deze paragraaf 3,6% van het geplaatste aandelenkapitaal. De nominale waarde bedraagt € 453,78 per aandeel, in totaal € 70.335,90. De gemeente oefent via het stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders zeggenschap uit.
Doelstelling	Afvalsturing Friesland N.V. verwerkt afval tot herbruikbare grondstoffen en energie. De onderneming draagt daarmee bij aan minder restafval en betaalbare afvalverwerking voor de deelnemende gemeenten.
Ontwikkelingen	In 2027 zet Afvalsturing Friesland N.V. de koers voort om meer grondstoffen uit afval terug te winnen en de verwerking betaalbaar te houden. De begroting gaat uit van een uniform tarief van € 95 per ton huishoudelijk restafval en € 103,25 per ton gft-afval. Deze tarieven zijn exclusief de afzonderlijke toeslagen voor verbrandingsbelasting en CO_2-heffing. De gemeentelijke kosten hangen daarnaast af van de aangeleverde hoeveelheden en afvalstromen.

Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Eigen vermogen	84.068	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	131.702	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	2.530	4.883	4.863

Risico's	Tegenvallende verwerkingsresultaten en hogere kosten kunnen leiden tot hogere afvalverwerkingstarieven voor Heerenveen. Daarnaast kan de waarde van het gemeentelijke aandelenbelang verminderen. Het nominale aandelenbelang bedraagt circa € 70.336. Dit bedrag is geen bovengrens voor alle mogelijke financiële gevolgen voor de gemeente, omdat ook de kosten van afvalverwerking kunnen stijgen.
Thema	7b Milieu
Link	https://www.omrin.nl/

B.V. Fryslân Miljeu Zuidoost

Vestigingsplaats	Leeuwarden
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Zeggenschap	Heerenveen oefent indirect zeggenschap uit in B.V. Fryslân Miljeu Zuidoost via zijn aandelen C in N.V. Fryslân Miljeu. N.V. Fryslân Miljeu is de enige aandeelhouder van de regionale B.V. De houders van aandelen C verlenen vooraf goedkeuring aan de vaststelling van de jaarrekening van B.V. Fryslân Miljeu Zuidoost. Het gemeentelijke aandelenbelang wordt toegelicht bij N.V. Fryslân Miljeu.
Doelstelling	Het bevorderen en leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het gebied van de inzameling van huishoudelijke herbruikbare grond- en afvalstoffen, en de hiermee verband houdende beleidsondersteuning en collectieve aanbestedingen ten behoeve van de gemeenten.
Ontwikkelingen	Het door de gemeente vastgestelde beleid is gericht op een duurzame, circulaire economie. De landelijke doelstellingen van 'Van Afval Naar Grondstof (VANG)' vormen daarbij het uitgangspunt. Voor huishoudens werkt dit door in het inzamelbeleid, de bijbehorende tarieven en de uitvoeringsregels. De strategie van Omrin voor 2025–2029 sluit hierop aan met de inzet op meer afvalscheiding en terugwinning van grondstoffen. B.V. Fryslân Miljeu Zuidoost voert het gemeentelijke inzamelbeleid uit. De gemeente maakt jaarlijks afspraken over de te leveren prestaties, de kwaliteit van de dienstverlening en de bijbehorende vergoedingen.

Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Eigen vermogen	1.757	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	10.449	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	234	n.n.b.	n.n.b.

Risico's	Het groepsjaarverslag van N.V. Fryslân Miljeu benoemt als belangrijke bedrijfsrisico's het wegvallen van gemeentelijke opdrachten, verminderde inzetbaarheid door vergrijzing van het personeel, fraude en cyberincidenten. Deze risico's kunnen de kosten en de continuïteit van de dienstverlening beïnvloeden. Voor Heerenveen kan dit leiden tot verstoring van de afvalinzameling of hogere uitvoeringskosten, voor zover deze doorwerken in de dienstverleningsovereenkomst. Fryslân Miljeu beperkt deze risico's onder meer met contractuele opzegtermijnen, maatregelen voor de inzetbaarheid van personeel, interne controles en informatiebeveiliging.
Thema	7b Milieu
Link	Geen eigen website

BNG Bank NV

Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Zeggenschap	Gemeente Heerenveen bezit 65.267 aandelen in BNG Bank N.V. Bij een nominale waarde van € 2,50 per aandeel is de totale nominale waarde € 163.167,50. De gemeente oefent via het stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders zeggenschap uit.
Doelstelling	De BNG is bankier ten dienste van overheden. De bank biedt toegevoegde waarde aan haar aandeelhouders en de Nederlandse publieke sector door middel van een zo goedkoop mogelijke financiële dienstverlening.
Ontwikkelingen	BNG richt zich binnen haar statutaire werkterrein op de financiering van het publieke domein. In 2027 geeft de bank verder uitvoering aan de strategie 'Route naar Meer Meerwaarde' voor 2026–2028. De nadruk ligt op betaalbare financiering voor de energietransitie, sociale en middenhuurwoningen en verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. Daarnaast vernieuwt BNG haar organisatie en digitaliseert zij haar processen om de dienstverlening te verbeteren. Voor Heerenveen is de beschikbaarheid van betaalbare financiering voor publieke investeringen van belang.

Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Eigen vermogen	4.863.000	n.n.b	n.n.b.
Vreemd vermogen	110.701.000	n.n.b	n.n.b.
Resultaat	172.000	n.n.b	n.n.b.

Risico's	Financiële risico's bij BNG ontstaan onder meer door schommelingen in rente en marktwaarden en door kredietverliezen. Deze kunnen de winst en de ruimte voor dividenduitkering verminderen. Voor Heerenveen bestaat daardoor het risico dat de dividendinkomsten lager uitvallen dan geraamd. Daarnaast kan een verslechtering van de financiële positie van BNG leiden tot een waardevermindering van het gemeentelijke aandelenbelang. BNG rapporteert over het eerste halfjaar van 2026 een sterke kapitaal- en liquiditeitspositie; de hoogte van toekomstige dividenduitkeringen staat daarmee niet vast.
Thema	9 Algemene dekkingsmiddelen en overhead
Link	https://www.bngbank.nl/

Caparis N.V.

Vestigingsplaats	Drachten
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Zeggenschap	Gemeente Heerenveen is, samen met de gemeenten Leeuwarden, Smallingerland en Opsterland, vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). Het aandelenbelang van de gemeente Heerenveen bedraagt 26,49% van het uitstaande kapitaal. Het totale geplaatste kapitaal bedraagt € 45.000.
Doelstelling	Het bieden van beschutte arbeid onder aangepaste omstandigheden aan de in de Wet sociale werkvoorziening en de Participatiewet bedoelde mensen met een arbeidshandicap. Praktisch werkt zich dit uit in het realiseren van dienstbetrekkingen, detacheringen en leerwerkplekken voor die mensen.
Ontwikkelingen	Bij Caparis zijn in 2027 jaar circa 250 inwoners aan het werk. Caparis N.V. zorgt voor de organisatie en uitvoering van alle werkzaamheden. Caparis betaalt de loonkosten aan GR SW Fryslân en brengt deze en andere bedrijfskosten via dienstverleningsovereenkomsten in rekening bij de opdrachtgevende gemeenten en andere klanten in de markt. Met het impulsbudget en verhoogde rijksbijdrage wordt met de andere aandeelhouders gewerkt aan scenario's om een toekomstbestendige infrastructuur neer te zetten. De nieuwe dienstverleningsovereenkomsten voor 2025-2030 zijn afgesloten met een tariefstructuur op basis van de rijksbijdrage. Op basis van deze dienstverleningsovereenkomsten betaalt de gemeente Heerenveen de volledige rijksbijdrage door aan Caparis.

Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Eigen vermogen	3.783	3.078	n.n.b.
Vreemd vermogen	**21.775**	**21.857**	n.n.b.
Resultaat	-2.478	-318	n.n.b.

Risico's	Volgens de beschikbare gemeentelijke toelichting is de exploitatie van Caparis verlieslatend en staat de liquiditeit onder druk. Minder beschikbare medewerkers en het wegvallen van werk beperken de omzet. De uitstroom uit de sociale werkvoorziening en de instroom vanuit de Participatiewet zijn bepalend voor de toekomstige uitvoering. Voor Heerenveen kan dit leiden tot hogere kosten voor werk en begeleiding, een beroep op aanvullende middelen of waardevermindering van het aandelenbelang. Bij continuïteitsproblemen is ook de uitvoering voor inwoners in het geding. Eventuele aanvullende verplichtingen hangen af van de dienstverleningsovereenkomsten en afzonderlijke besluiten.
Thema	6b Bestaanszekerheid en werk
Link	https://www.caparis.nl/

Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân UA

Vestigingsplaats	Leeuwarden, kantoorhoudend te Sneek.
Rechtsvorm	Coöperatie
Zeggenschap	Leden zijn de Friese gemeenten, Wetterskip Fryslân en de Provincje Fryslân.
Doelstelling	Adequaat en betaalbaar beheer en onderhoud van openbare verlichting/ energievoorziening (en aanverwante zaken)/ laadinfrastructuur voor elektrische vervoersmiddelen en het behalen van financiële voordelen met de gezamenlijke inkoop van energie.
Ontwikkelingen	Uitbreiding met inkoop van energie (voor meerdere partners). Per 1 januari 2024 is OVEF zelf energieleverancier. Het accent komt hierdoor meer te liggen op flexibiliteit en dat elk individueel lid meer keuzevrijheid heeft.

Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Eigen vermogen	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

Risico's	Energieprijzen en verbruiksafhankelijke kosten worden in beginsel doorbelast aan de afnemers. Schommelingen hierin kunnen de energielasten van Heerenveen verhogen. Daarnaast kunnen uitval van leveranciers of digitale systemen, beperkte personele capaciteit en nieuwe verplichtingen leiden tot hogere uitvoeringskosten of verstoring van de dienstverlening. Ontwikkelingen rond laadinfrastructuur kunnen de kostenverdeling beïnvloeden. De gemeentelijke gevolgen hangen af van de afgenomen diensten, contracten en deelname aan projecten.
Thema	2a Mobiliteit en bereikbaarheid
Link	https://ovef.nl/

Gemeentelijk Sportcentrum B.V.

Vestigingsplaats	Heerenveen
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Zeggenschap	Gemeente Heerenveen is 100% aandeelhouder van Gemeentelijk Sportcentrum B.V. (aandelenkapitaal: € 18.000) en heeft daarmee alle zeggenschap in de algemene vergadering van aandeelhouders.
Doelstelling	Het realiseren, beheren en exploiteren van sportvoorzieningen in het multifunctioneel centrum "Sportstad Heerenveen". Primaire doelstelling is het faciliteren van de Heerenveense breedtesport en zwemgelegenheid.
Ontwikkelingen	De gemeenteraad heeft op 17 april 2025 besloten tot een bijdrage voor het zwembad; deze bijdrage geldt niet voor de sporthal. Volgens de gemeentelijke toelichting is het besluit juridisch en financieel uitgewerkt, zodat betaling aan Sportstad kan plaatsvinden. In 2027 wordt een afweging gemaakt over de overdracht van het eigendom van het sportcentrum aan Sportstad Heerenveen B.V..

Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Eigen vermogen	18	18	18
Vreemd vermogen	0	0	0
Resultaat	0	0	0

Risico's	Het gemeentelijke aandelenbelang bedraagt € 18.000. Daarnaast kunnen uit eigendom en afspraken over exploitatie, onderhoud of vervanging financiële gevolgen voor Heerenveen voortvloeien. De omvang daarvan hangt af van de definitieve verdeling van verantwoordelijkheden met Sportstad. Het totale gemeentelijke risico kan daarom niet uitsluitend op basis van het aandelenkapitaal worden begrensd.
Thema	5a Sport en bewegen
Link	Niet van toepassing

IJshockeyhal Thialf Heerenveen B.V.

Vestigingsplaats	Heerenveen
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Zeggenschap	Heerenveen bezit 100 % van de aandelen IJshockeyhal Thialf Heerenveen B.V. (aandelenkapitaal: € 18.000) en heeft daarmee alle zeggenschap in de algemene vergadering van aandeelhouders.
Doelstelling	Het beheer en het (doen) exploiteren van de IJshockeyhal als onderdeel van het Thialf IJsstadion. Primaire doelstelling is het faciliteren van de Heerenveense breedtesport. Daarnaast streven we naar behoud van een High Performance Topsportcentrum voor topsportontwikkeling, innovatie en (top)sportevenementen op wereld-, Europees en nationaal niveau in samenhang en samenwerking met IJsstadion Thialf.
Ontwikkelingen	De ijshockeyhal bereikt per april 2030 het einde van haar technische levensduur. Tot die tijd wordt de staat van de accommodatie tweemaal per jaar gemonitord en worden waar nodig onderhoudsmaatregelen getroffen om veilig en verantwoord gebruik te waarborgen. Begin 2027 wordt de raad een voorstel voorgelegd over de toekomst van de ijshockeyhal, waarbij verschillende scenario's worden uitgewerkt. De propositie voor een Olympisch Voorbereidingscentrum Wintersporten in Thialf is een nieuwe ontwikkeling voor 2027.

Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Eigen vermogen	18	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	0	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	0	n.n.b.	n.n.b.

Risico's	Grootste risico is dat de ijshockeyhal niet langer voldoet aan de technische- of veiligheidseisen. De financiële impact hiervan is afhankelijk van de aard en omvang van de benodigde maatregelen en het uiteindelijk gekozen toekomstscenario voor de ijshockeyhal. Hierdoor kunnen de financiële consequenties op dit moment nog niet nauwkeurig worden bepaald.
Thema	5a Sport en bewegen
Link	Zie website Thialf

NV Fryslân Miljeu

Vestigingsplaats	Leeuwarden
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Zeggenschap	Gemeente Heerenveen bezit 19.063 aandelen C in N.V. Fryslân Miljeu met een nominale waarde van € 4,53 per aandeel. De totale nominale waarde bedraagt daarmee € 86.355,39. Aan de aandelen C is het belang in B.V. Fryslân Miljeu Zuidoost verbonden. De gemeente oefent haar zeggenschap uit via het stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders van N.V. Fryslân Miljeu. In de paragraaf Financiering is de gemeentelijke kapitaalverstrekking opgenomen voor € 125.000.
Doelstelling	Het bevorderen en leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het gebied van de inzameling van herbruikbare grondstoffen en van afvalstoffen en de hiermee verband houdende beleidsondersteuning. De vier regio B.V.'s sturen de inzameling van huishoudelijk afval aan namens de deelnemende gemeenten. Beleidsmatig richt de gemeente zich op een duurzame, circulaire economie met de landelijk vastgestelde 'VanAfvalNaarGrondstof (VANG)'-doelstellingen als uitgangspunt.
Ontwikkelingen	Het door de gemeente vastgestelde beleid is gericht op een duurzame, circulaire economie. De landelijke doelstellingen van Van Afval Naar Grondstof (VANG) vormen daarbij het uitgangspunt. Voor huishoudens werkt dit door in het inzamelbeleid, de bijbehorende tarieven en de uitvoeringsregels. De strategie van Omrin voor 2025–2029 sluit hierop aan met de inzet op meer afvalscheiding en terugwinning van grondstoffen. B.V. Fryslân Miljeu Zuidoost voert het gemeentelijke inzamelbeleid uit. De gemeente maakt jaarlijks afspraken over de te leveren prestaties, de kwaliteit van de dienstverlening en de bijbehorende vergoedingen.

Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Eigen vermogen	15.605	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	40.629	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	2.322	n.n.b.	n.n.b.

Risico's	Het groepsjaarverslag van N.V. Fryslân Miljeu benoemt als belangrijke bedrijfsrisico's het wegvallen van gemeentelijke opdrachten, verminderde inzetbaarheid door vergrijzing van het personeel, fraude en cyberincidenten. Deze risico's kunnen de kosten en de continuïteit van de dienstverlening beïnvloeden. Voor Heerenveen kan dit leiden tot verstoring van de afvalinzameling of hogere uitvoeringskosten, voor zover deze doorwerken in de dienstverleningsovereenkomst. Fryslân Miljeu beperkt deze risico's onder meer met contractuele opzegtermijnen, maatregelen voor de inzetbaarheid van personeel, interne controles en informatiebeveiliging.
Thema	7b Milieu
Link	Geen eigen website

Sportstad Heerenveen B.V.

Vestigingsplaats	Heerenveen
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Zeggenschap	Gemeente Heerenveen is samen met SC Heerenveen Vastgoed B.V. aandeelhouder van Sportstad Heerenveen B.V. Het geplaatste kapitaal bedraagt € 20.000.700, waarvan 55,9% in bezit is van de gemeente. De gemeente oefent haar zeggenschap uit via de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Doelstelling	Het realiseren, besturen en beheren van een multifunctioneel centrum voor sport, gezondheid, zorg, onderwijs en vrije tijd. Met het multifunctionele centrum zet gemeente Heerenveen in op bevordering van de economische ontwikkeling en werkgelegenheid en de bevordering van actieve deelname aan sport.
Ontwikkelingen	De huurovereenkomst met Firda is vanaf 1 maart 2026 voor vijf jaar verlengd. Daarnaast wordt nieuwbouw voor Firda aan de noordzijde van het stadion onderzocht en uitgewerkt. Met SC Heerenveen worden mogelijke aanpassingen van de huurafspraken en de verdeling van verantwoordelijkheden onderzocht. Deze ontwikkelingen zijn van belang voor de toekomstige inkomsten en kosten van Sportstad. Voor 2027 zijn ook de afspraken over de exploitatie en vervangingsinvesteringen van het zwembad van belang. De gemeenteraad heeft hiervoor op 17 april 2025 een financiële bijdrage besloten. De actuele uitwerking moet aansluiten op de afspraken die gelden na afloop van de eerdere overeenkomst per 1 juni 2026.

Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Eigen vermogen	27.496	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	9.116	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	476	582	n.n.b.

Risico's	Lagere huurinkomsten, hogere exploitatiekosten en onvoldoende dekking voor onderhoud en vervanging kunnen de financiële positie van Sportstad verslechteren. Voor Heerenveen bestaat het risico op waardevermindering van de kapitaalverstrekking van € 11,9 miljoen en op aanvullende lasten als de gemeente besluit voorzieningen in stand te houden. Eventuele bestaande betalingsverplichtingen volgen uit de afzonderlijke overeenkomsten. De verlenging van de huur met Firda beperkt op korte termijn de onzekerheid over die huurinkomsten, maar neemt de overige risico's niet weg.
Thema	5a Sport en bewegen
Link	https://www.sportstad.nl/

Thialf OG B.V.				
Vestigingsplaats	Heerenveen			
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap			
Zeggenschap	De gemeente Heerenveen bezit een derde van de aandelen in Thialf OG B.V.; de provincie Fryslân bezit de overige twee derde. De gemeente oefent haar zeggenschap uit via de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). In de paragraaf Financiering is een oorspronkelijke kapitaalverstrekking van € 1,5 miljoen opgenomen, met een verliesvoorziening van hetzelfde bedrag. De netto boekwaarde bedraagt daarmee nihil. Het geplaatste aandelenkapitaal bedraagt 18.000 aandelen van € 1, waarvan de gemeente Heerenveen 6.000 aandelen houdt.			
Doelstelling	Thialf OG B.V. houdt de accommodatie in stand en verhuurt deze aan Thialf B.V., waarvan zij alle aandelen bezit. Thialf B.V. exploiteert het ijsstadion voor topsport, breedtesport en recreatief gebruik.			
Ontwikkelingen	Na de vernieuwbouw in 2017 komen vervangingsinvesteringen in beeld. Volgens de huidige inventarisatie gaat het om circa € 7 miljoen tot 2030. De exploitatie biedt daarvoor onvoldoende dekking. De aandeelhouders onderzoeken de financiering en leggen eventuele gemeentelijke en provinciale bijdragen ter besluitvorming voor. Thialf is gekozen als locatie voor het langebaanschaatsen tijdens de Olympische Winterspelen van 2030. NOC*NSF vermeldt voor de organisatie een gemeentelijke bijdrage van € 2,5 miljoen. De verwerking van deze bijdrage moet worden aangesloten op het gemeentelijke besluit, de dekking en de verdeling over begrotingsjaren. Daarnaast worden een Olympisch Voorbereidingscentrum Wintersporten en mogelijke huisvesting van Firda verkend. De financiële en ruimtelijke gevolgen van deze verkenningen zijn nog niet uitgewerkt.			
	Omschrijving **(Bedragen *€ 1.000)**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
	Eigen vermogen	252	n.n.b.	n.n.b.
	Vreemd vermogen	7.183	n.n.b.	n.n.b.
	Resultaat	210	n.n.b.	n.n.b.
Risico's	De jaarrekening 2025 beschrijft onzekerheid over de Europese beoordeling van de steunverlening aan Thialf. Een ongunstige uitkomst kan gevolgen hebben voor de financiële positie en de continuïteit van Thialf. Voor Heerenveen kan daardoor een aanvullende financieringsvraag ontstaan. Of hieruit een gemeentelijke betalingsverplichting voortvloeit, hangt af van de uitkomst van de beoordeling en de geldende afspraken.			
Thema	5a Sport en bewegen			
Link	https://thialf.nl/			

Stichtingen en verenigingen

Vereniging Nederlandse Gemeenten				
Vestigingsplaats	Den Haag			
Rechtsvorm	Vereniging			
Zeggenschap	De zeggenschap is georganiseerd door middel van stemrecht in de ledenvergadering. Vanwege het aantal leden zijn de zeggenschap en invloed voor een individueel lid beperkt.			
Doelstelling	De VNG staat haar leden-gemeenten bij in de vervulling van bestuurstaken, zowel collectief als individueel. Zo worden er bijvoorbeeld modelverordeningen ontwikkeld en aan de leden aangereikt.			
Ontwikkelingen	De ontwikkeling bij de VNG is stabiel.			
	Omschrijving **(Bedragen *€ 1.000)**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
	Eigen vermogen	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
	Vreemd vermogen	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
	Resultaat	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
	Bijdrage Heerenveen	91	93	95
Risico's	Geen.			
Thema	0a Bestuur			
Link	https://vng.nl			

Vereniging van eigenaars Sportcentrum Heerenveen

Vestigingsplaats	Heerenveen
Rechtsvorm	Vereniging
Zeggenschap	Gemeente Heerenveen en Sportstad ieder 50% zeggenschap
Doelstelling	De Vereniging van Eigenaars Sportcentrum Heerenveen heeft als doel het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de eigenaars. Hieronder valt uitdrukkelijk ook het verkrijgen, bezwaren, vervreemden en beheren van registergoederen. Het betreft hier het registergoed Abe Lenstra Boulevard 23-27.
Ontwikkelingen	De Vereniging van eigenaars Sportcentrum Heerenveen ontvangt geen bijdrage van gemeente Heerenveen en binnen de Vereniging is geen vermogen aanwezig.

Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Eigen vermogen	0	0	n.n.b.
Vreemd vermogen	0	0	n.n.b.
Resultaat	0	0	n.n.b.
Bijdrage Heerenveen	0	0	n.n.b.

Risico's	Nvt
Thema	5a Sport en bewegen
Link	Niet van toepassing

Vereniging van Friese Gemeenten

Vestigingsplaats	Leeuwarden
Rechtsvorm	Vereniging
Zeggenschap	De zeggenschap is georganiseerd door middel van stemrecht in de ledenvergadering. De leden zijn de achttien Friese gemeenten.
Doelstelling	Het behartigen van de belangen van de leden (de Friese gemeenten); het verstrekken van advies aan de leden; het uitoefenen van een platform-functie voor afstemming met - en communicatie tussen - de leden; het regelen van vertegenwoordigingen voor en namens de leden. De activiteiten moeten leiden tot kwaliteitsverbetering bij de gemeenten. VFG werkt samen met Provincie Fryslân.
Ontwikkelingen	De kring van Friese secretarissen vervult in steeds grotere mate een belangrijke rol in de samenwerking tussen Friese gemeenten, verbonden partijen en provinciale partners. Daarom wordt de ondersteuning vanaf 2027 uitgebreid naar een structurele, professionele functie met een bredere opdracht (0,5 fte). Met deze uitbreiding kan de kring zich ontwikkelen tot een samenwerkingsverband dat niet alleen afstemt, maar ook richting geeft aan de ontwikkeling van het openbaar bestuur in Fryslân. Deze ondersteuning betekent een verhoging van de bijdrage aan de VFG met € 0,10 per inwoner.

Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Eigen vermogen	181	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	0	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	8	n.n.b.	n.n.b.
Bijdrage Heerenveen	36	37	44

Risico's	Geen.
Thema	0a Bestuur
Link	https://www.friesegemeenten.nl/

Overige verbonden partijen

Centrumregeling samenwerking Sociaal domein Fryslân				
Vestigingsplaats	Leeuwarden			
Rechtsvorm	Overige			
Zeggenschap	Door het aangaan van de gemeenschappelijke regeling in de vorm van een centrumgemeente-regeling, is de zeggenschap over de onderwerpen die in deze regeling zijn opgenomen, feitelijk en formeel overgedragen aan de gemeente Leeuwarden. In de centrumregeling nemen alle achttien Friese gemeenten deel.			
Doelstelling	De Friese gemeenten streven binnen het Sociaal Domein, zowel ten aanzien van de wettelijk verplichte samenwerking als ten aanzien van de vrijwillige samenwerking, naar maximale efficiëntie en effectiviteit in de uitvoering van de aan hen opgelegde wettelijke taken. De regeling stroomlijnt de beleidsvoorbereiding ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van Jeugdzorg, Maatschappelijke ondersteuning en Participatie. Ook beoogt de regeling de inkoop van de Jeugdzorg en Maatschappelijke ondersteuning doelmatig te organiseren. Beoogd worden lage administratieve lasten bij de centrumconstructie, de deelnemende gemeenten en de zorgaanbieders.			
Ontwikkelingen	Er is zorg ingekocht op de taken die bij de doelstelling horen. Via het accounthouderschap wordt gemonitord of de gestelde doelen door de zorgaanbieders worden gerealiseerd, en voor de beleidsvoorbereiding worden aan de hand van de actualiteit voorstellen ontwikkeld en besluiten genomen. In de regeling is opgenomen dat er een periodieke evaluatie van de samenwerking plaatsvindt. In 2025 is gestart met de voorbereidingen van de nieuwe regionale inkoop specialistische jeugdhulp en wonen 2028.			
	Omschrijving **(Bedragen *€ 1.000)**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Resultaat	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Risico's	Risico's doen zich voor op het terrein van aanbestedingsrecht en/of op fiscaal terrein, waaronder de btw. Daarnaast kunnen bij beëindiging van deelname risico's ontstaan rond de uitvoering en de continuïteit van de zorgverlening jegens cliënten. Bij beëindiging kunnen frictiekosten ten laste van de gemeente ontstaan. De zeggenschap ligt bij gemeente Leeuwarden, maar de risico's bij de deelnemende gemeenten.			
Thema	6c Maatschappelijke ondersteuning (WMO) / 6d Jeugdhulp			
Link	https://www.sdfryslan.nl/			

Grondbeleid

Algemeen

Grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen te realiseren. Het gaat onder meer om doelstellingen op het gebied van volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen.

De paragraaf Grondbeleid bevat in ieder geval:

- Een visie op het grondbeleid in relatie tot de doelstellingen van de begrotingsprogramma's;
- Een beschrijving van de manier waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- Een actuele prognose van de verwachte resultaten van de totale grondexploitatie;
- Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- De beleidsuitgangspunten voor de reserves voor grondzaken, in relatie tot de bijbehorende risico's.

Nota Grondbeleid

De gemeenteraad heeft de huidige Nota Grondbeleid op 19 oktober 2023 vastgesteld. Deze nota bevat de kaders voor het gemeentelijke grondbeleid. Daarbij is onder meer rekening gehouden met de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024 en het Didam-arrest uit 2021.

Ook de ontwikkelingen op de woningmarkt hebben grote invloed gehad op de nieuwe kaders. Waar de vorige nota nog uitging van krimp, staat in de huidige Nota Grondbeleid groei centraal. De gemeente heeft beleid vastgesteld waarin groei, betaalbaarheid, diversiteit, woonzorg en duurzaamheid belangrijke uitgangspunten zijn. We streven daarbij naar samenwerking op provinciaal en regionaal niveau, met aandacht voor leefbaarheid en werklocaties die aansluiten bij maatschappelijke ontwikkelingen.

Beleidsregels uit de Nota Grondbeleid

Voor het huidige grondbeleid gelden, voor zover relevant, de volgende uitgangspunten:

- De gemeente voert situationeel grondbeleid. Per ontwikkeling kiezen we voor een meer actieve of een juist meer faciliterende rol.
- Bij actief grondbeleid kan de gemeente verschillende instrumenten voor grondverwerving inzetten, waaronder het voorkeursrecht, minnelijke verwerving en onteigening.
- Bij faciliterend grondbeleid stelt de gemeente de kaders. De nadruk ligt daarbij op planologische besluitvorming, de kwaliteit van de openbare ruimte en het verhalen van gemeentelijke kosten. We willen de gemaakte kosten terugverdienen met een zo beperkt mogelijk risicoprofiel.
- De gemeente wil met het grondprijsbeleid de bouwgrond verkopen tegen marktconforme voorwaarden en prijzen. Hierbij houden we rekening met veranderingen in de markt.
- We geven gronden uit tegen de marktwaarde. Deze waarde stellen we objectief en transparant vast. In eerste instantie gebruiken we hiervoor de residuele grondwaardebepaling. Waar nodig schakelen we makelaars, taxateurs en andere adviseurs in om onder meer de bouwkosten te toetsen.

- Voor niet-commerciële functies en sociale huurwoningen hanteren we in eerste instantie de gemeentelijke grondprijsbrief.
- Voor iedere grondexploitatie stellen we een onderbouwde exploitatieberekening op.
- We leggen exploitatieberekeningen ter vaststelling aan de gemeenteraad voor en herzien deze jaarlijks.
- Naast de reguliere informatie uit de planning-en-controlcyclus en de vaststelling van de grondexploitaties informeren we de gemeenteraad minimaal twee keer per jaar over de voortgang. Via deze monitoring geven we inzicht in de inhoudelijke en kwalitatieve voortgang van afzonderlijke projecten. We signaleren afwijkingen vroegtijdig, zodat waar nodig kan worden bijgestuurd.
- Bij iedere grondexploitatie stellen we een risicoanalyse op.
- We nemen winsten volgens de Percentage of Completion-methode (PoC-methode). Dit betekent dat we winst pas nemen wanneer hierover voldoende zekerheid bestaat.
- Zodra een verlies ontstaat, treffen we voor het volledige bedrag een voorziening en nemen we het verlies direct.

Monitoring, risicoanalyse en actualisatie

Met de Monitor Grondbedrijf volgen we de voortgang van de grondexploitaties. Deze monitor ondersteunt de beheersing van de grondexploitaties en maakt de inhoudelijke voortgang van projecten en processen inzichtelijk.

Bij de monitoring vergelijken we de actuele voortgang met de referentiesituatie die jaarlijks bij de behandeling van de themarekening wordt vastgesteld. Per project leggen we de situatie op 1 januari van het betreffende jaar vast. Daarbij brengen we in beeld:

- Welke grondverkopen en inkomsten bij de jaarrekening waren voorzien;
- Welke grondverkopen daadwerkelijk zijn gerealiseerd;
- Welke afwijkingen ten opzichte van de prognose zijn ontstaan en waardoor deze worden veroorzaakt.

Voor de jaarrekening stellen we de Toelichting Actualisatie Grondexploitaties op. Daarin lichten we de waardering van de grondexploitaties toe. We houden grip op de grondexploitaties en de bijbehorende financiën door:

- Vast te leggen welke werkzaamheden worden uitgevoerd, wie deze documenteert en wie ze controleert;
- De grondexploitaties jaarlijks te herzien en de ramingen, programma's en parameters aan te passen aan de meest actuele inzichten en uitgangspunten;
- Bij de jaarrekening voor iedere grondexploitatie de risico's in beeld te brengen en te berekenen of deze binnen het resultaat van de grondexploitatie kunnen worden opgevangen. Als dat niet mogelijk is, houden we hiermee rekening bij het bepalen van het benodigde weerstandsvermogen;
- De voortgang van de grondexploitaties twee keer per jaar te volgen met de Monitor Grondbedrijf en deze ter informatie met de gemeenteraad te delen.

Hierdoor worden de ramingen in de grondexploitaties betrouwbaarder en kunnen we mogelijke risico's tijdig signaleren.

Techniek grondexploitaties

We bouwen en onderhouden de grondexploitaties in het systeem GrexManager. Dit systeem maakt de opbouw van projecten duidelijker en eenduidiger en maakt snellere analyses voor het management mogelijk. Ook ondersteunt het de verschillende vakdisciplines bij het werken aan de afzonderlijke projectonderdelen binnen de grondexploitaties.

Risicomanagement grondbedrijf

Met het rekenmodel GrexManager voeren we voor het grondbedrijf risicoanalyses uit. Het model berekent per complex de financiële risico's, rekening houdend met de omvang en looptijd. Het gaat om mogelijke afwijkingen van de uitgangspunten in de grondexploitaties, zoals stijgende kosten, dalende verkoopprijzen en veranderingen in de doorlooptijd of geplande afzet.

Om de mogelijke financiële gevolgen hiervan te bepalen, gebruiken we een Monte Carlo-analyse. Daarbij worden meer dan tienduizend verschillende scenario's doorgerekend.

Uit de analyse volgt de benodigde financiële buffer. Deze buffer dekt 90% van de mogelijke scenario's af en wordt vervolgens met een factor 1,2 verhoogd. Hiermee houden we rekening met mogelijk nog onbekende risico's, ook wel 'zwarte zwanen' genoemd. Ook zijn nieuwe regels voor winstneming ingevoerd, waardoor potentiële winsten niet langer als buffer beschikbaar zijn. Het zekerheidspercentage van 90% en de factor 1,2 sluiten aan bij de uitgangspunten die de gemeenteraad voor het algemene weerstandsvermogen heeft vastgesteld.

Bedragen x € 1000

		Risicobuffer
Wonen		
	Tjalleberd - De Eide	73
	Heerenveen Oost Stadiongebied	1.700
	De Fjilden Nieuwehorne	12
	Fedde Schurerplein	-
	Schoollocaties Jubbega	52
	Tellegebied	19
	Haskerdijken	13
	Skoatterwâld fase 1+2	2.454
	Skoatterwâld fase 3	461
	Hepkema's Park	1.210
Subtotaal Wonen		5.994
Werken		
	De Kavels	-
	IBF II	-
	Spikeboor Zuid	-
	KNO	-
Subtotaal Werken		-
Totaal Bouwgronden in exploitatie		**5.994**
Factor 1,2 (Zwarte Zwanen)		**7.193**

Voor het grondbedrijf is een weerstandsvermogen van € 7,2 miljoen nodig. Dat is een toename van € 3,7 miljoen. Hierbij is nog geen rekening gehouden met winsten die moeten worden genomen of teruggedraaid. De stijging wordt met name veroorzaakt door het verslechterde financiële resultaat van enkele grondexploitaties binnen de Gebiedsvisie A32-zone. Daardoor kunnen minder risico's binnen het resultaat van de grondexploitaties zelf worden opgevangen.

Woningbouw

Wonen

Explotatie

Bedragen x € 1000

Omschrijving		2027	2028	2029	2030
Totaal kosten	L	7.720	10.552	5.806	6.118
Totaal opbrengsten	B	9.008	15.255	6.034	3.905
Saldo exploitatie		**1.288**	**4.703**	**228**	**-2.213**
Verlaging onderhanden werk	L	3.421	7.391	3.233	4.155
Verhoging onderhanden werk	B	2.133	2.688	3.005	6.368
Resultaat		**-**	**-**	**-**	**-**
Totale lasten	L	11.141	17.943	9.039	10.273
Totale baten	B	11.141	17.943	9.039	10.273
Resultaat		**-**	**-**	**-**	**-**

Balans: Onderhanden werk

Bedragen x € 1000

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Boekwaarde 1-1	-4.153	-5.441	-10.144	-10.372
Mutatie onderhanden werk	-1.288	-4.703	-228	2.213
Boekwaarde 31-12	**-5.441**	**-10.144**	**-10.372**	**-8.159**

In de onderstaande tabel staan de geraamde (tussentijdse) winstnemingen voor de betreffende jaren. Deze winstnemingen zijn op basis van het voorzichtigheidsbeginsel voor 30% verwerkt in deze begroting, alleen voor het eerste begrotingsjaar

Bedragen x € 1000

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
	-	-	-	-
	-	-	-	-
(Tussentijdse) winstnemingen	**-**	**-**	**-**	**-**
Verwerkt in de begroting	**-**	**-**	**-**	**-**

Bedrijventerreinen

Werken

Explotatie

Bedragen x € 1000

Omschrijving		2027	2028	2029	2030
Totaal kosten	L	2.679	1.916	973	1.040
Totaal opbrengsten	B	3.734	3.238	3.286	3.351
Saldo exploitatie		**1.055**	**1.322**	**2.313**	**2.311**
Verlaging onderhanden werk	L	2.121	2.189	2.302	2.412
Verhoging onderhanden werk	B	1.594	867	-11	101
Resultaat		**528**	**-**	**-**	**-**
Totale lasten	L	4.800	17.943	9.039	10.273
Totale baten	B	5.328	17.943	9.039	10.273
Resultaat		**528**	**-**	**-**	**-**

Balans: Onderhanden werk

Bedragen x € 1000

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Boekwaarde 1-1	-6.170	-6.169	-7.491	-9.804
Mutatie onderhanden werk	1	-1.322	-2.313	-2.311
Boekwaarde 31-12	**-6.169**	**-7.491**	**-9.804**	**-12.115**

In de onderstaande tabel staan de geraamde (tussentijdse) winstnemingen voor de betreffende jaren. Deze winstnemingen zijn op basis van het voorzichtigheidsbeginsel voor 30% verwerkt in deze begroting, alleen voor het eerste begrotingsjaar.

Bedragen x € 1000

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
	1.010	570		
	750	920	1.090	1.270
(Tussentijdse) winstnemingen	**1.760**	**1.490**	**1.090**	**1.270**
Verwerkt in de begroting	**528**	**-**	**-**	**-**

WOO

Wet open overheid (WOO)

Gemeente Heerenveen werkt aan een open, transparante en betrouwbare overheid. De Wet open overheid (Woo) ondersteunt dit door inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en de gemeenteraad beter inzicht te geven in het handelen van de gemeente. Openheid is daarbij niet alleen een wettelijke verplichting, maar ook een belangrijke voorwaarde voor vertrouwen in het openbaar bestuur.

Wij geven uitvoering aan de Woo door informatie beschikbaar te stellen op verzoek en door informatie actief openbaar te maken. Daarbij volgen wij de landelijke ontwikkelingen en wettelijke kaders. Een goede informatiehuishouding vormt de basis voor een open overheid. Daarom blijven we investeren in het duurzaam beheren, archiveren en toegankelijk maken van informatie. Dit draagt bij aan een doelmatige dienstverlening, een zorgvuldige afhandeling van Woo-verzoeken en het tijdig openbaar kunnen maken van informatie.

Wat gaan we daarvoor doen in 2027

Voor de implementatie van de Woo volgt Heerenveen de VNG (implementatie in fasen) om stapsgewijs te werken aan de wettelijke verplichtingen voor actieve openbaarmaking. We zorgen ervoor dat de benodigde processen, systemen en werkwijzen hierop zijn ingericht en blijven deze waar nodig verbeteren. Tevens zorgen wij voor een tijdige afhandeling van Woo-verzoeken.

Naast bovenstaande werken we ook aan een open en transparante overheid zoals is opgenomen in Programma 0: Bestuur en ondersteuning. Daar werken wij aan transparante besluitvorming, begrijpelijke communicatie, inzichtelijke moties en toezeggingen, actieve betrokkenheid van inwoners en het zichtbaar maken van de wijze waarop input uit de samenleving wordt meegenomen in de besluitvorming.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is overal: in onze woningen, de openbare ruimte, de natuur en de manier waarop we omgaan met energie en grondstoffen. Een goed geïsoleerde woning bespaart energie, groen en water helpen bij hitte en hevige neerslag en door materialen opnieuw te gebruiken zijn minder nieuwe grondstoffen nodig.

Binnen gemeente Heerenveen werken we daarom aan vier samenhangende duurzaamheidsthema's: energie, circulariteit, groen en natuur en klimaatadaptatie. Deze thema's dragen samen bij aan een toekomstbestendige leefomgeving en raken de fysieke leefomgeving, de economie, de gezondheid en de gemeentelijke organisatie. De energietransitie is daarnaast een van de grote maatschappelijke opgaven uit het bestuursakkoord.

Deze paragraaf beschrijft de samenhang tussen de duurzaamheidsthema's en de context waarbinnen we integraal werken aan duurzaamheid. Daarbij gaan we in op:
1. De overkoepelende inspanningen die voortkomen uit de samenhang tussen de duurzaamheidsthema's;
2. De context van de vier transities: circulariteit, energie, groen en natuur en klimaatadaptatie.

De inhoudelijke uitwerking van de duurzaamheidsopgaven staat zoveel mogelijk in de programma's waar deze beleidsmatig thuishoren. In de onderstaande tabel staat waar deze onderwerpen zijn opgenomen.

Leeswijzer: relatie met de programma's

Duurzaamheidsthema	Hoofdverantwoording
Routekaart Duurzaamheid	Paragraaf Duurzaamheid
Bewustwording, educatie en participatie	Paragraaf Duurzaamheid
Duurzame bedrijfsvoering	Paragraaf Duurzaamheid
Circulaire transitie	
- Circulaire economie	Programma 3 (Circulaire) Economie
- Afval- en grondstoffenbeleid	Programma 7 Volksgezondheid en milieu
Energietransitie	Programma 7 Volksgezondheid en milieu
Groen & natuur	Programma 7 Volksgezondheid en milieu
Klimaatadaptatie	Programma 7 en 8

1. Overkoepelende duurzame inspanningen

Routekaart Duurzaamheid
Gemeente Heerenveen werkt eraan om duurzaamheid tot een integraal onderdeel van alle ontwikkelingen te maken. Daarvoor is de Routekaart Duurzaamheid opgesteld. Met dit instrument leren we om duurzaamheid steeds explicieter mee te nemen in projecten en dagelijkse werkzaamheden.

De ambitie is dat duurzaamheid in 2030 structureel wordt meegewogen bij onze inkoop, het beheer van gebouwen, de uitvoering van projecten, de organisatie van mobiliteit en de inrichting van interne processen. Daarmee geven we uitvoering aan de motie 'Duurzaamheid in alle raadsvoorstellen' en aan het inkoop- en aanbestedingsbeleid.

Bewustwording, educatie en participatie
Het realiseren van de duurzaamheidsdoelen van gemeente Heerenveen vraagt om beleid, investeringen en technische maatregelen én om de betrokkenheid van inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en medewerkers. Bewustwording, educatie en participatie zijn daarom belangrijke voorwaarden.

Via de communicatiestrategie 'Heerenveen, één voor één groener' biedt de gemeente inwoners informatie, inspiratie en ondersteuning bij het maken van duurzame keuzes in en om hun huis, tuin en leefomgeving. Ook met natuur- en milieueducatie, voorlichting en samenwerking met maatschappelijke partners werken we gezamenlijk aan een toekomstbestendig Heerenveen.

Duurzame bedrijfsvoering
Het Inkoop- en aanbestedingsbeleid 2025 is een belangrijk instrument om deze ambities te realiseren. We zetten daarbij in op maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen (MVOI), met bijzondere aandacht voor onder meer circulair inkopen, klimaat, biodiversiteit, social return en duurzame ketens.

Door duurzaamheid expliciet mee te wegen in aanbestedingen en contracten draagt de gemeentelijke bedrijfsvoering bij aan de bredere duurzaamheidsdoelen van Heerenveen. Met de gemeentelijke inkoopmonitor brengen we jaarlijks de voortgang van duurzaam inkopen in beeld.

2. Context van de vier duurzame transities

Circulaire transitie
Met de overgang naar een circulaire samenleving werken we aan een toekomst waarin ook volgende generaties over voldoende grondstoffen, materialen en producten kunnen beschikken. Daarvoor is een fundamenteel andere manier van ontwerpen, bouwen, beheren, inkopen en consumeren nodig. De beschikbaarheid van grondstoffen staat wereldwijd onder druk, terwijl het gebruik ervan in belangrijke mate bijdraagt aan klimaatverandering, verlies van biodiversiteit en milieubelasting.

Gemeente Heerenveen draagt vanuit verschillende rollen bij aan de landelijke ambitie om in 2050 volledig circulair te zijn. Als opdrachtgever, beheerder, vastgoedeigenaar en inkoper werken we aan het verminderen van het grondstoffengebruik, het stimuleren van hergebruik en het toepassen van circulaire principes in projecten, gebiedsontwikkelingen en gemeentelijke processen. Dit doen we ook vanuit onze zorgplicht voor huishoudelijk afval.

De Routekaart Duurzaamheid ondersteunt deze ontwikkeling door circulariteit structureel onderdeel te maken van de gemeentelijke werkwijze en besluitvorming.

Energietransitie
Gemeente Heerenveen werkt aan een betrouwbare, betaalbare en toekomstbestendige energievoorziening. Dat betekent dat we voldoende duurzame energie kunnen opwekken en transporteren voor bestaande en nieuwe woningen, bedrijven en maatschappelijke voorzieningen.

De overgang van fossiele naar hernieuwbare brandstoffen is urgent. De CO_2-uitstoot van fossiele brandstoffen leidt tot klimaatverandering, aardbevingen en geopolitieke afhankelijkheid. De gevolgen zijn onder meer merkbaar door toenemende droogte, hittestress, wateroverlast en zeespiegelstijging. Daarom zijn wereldwijd afspraken gemaakt die zijn vertaald naar Europese en Nederlandse wetgeving. De energiedoelstellingen van Heerenveen sluiten hierop aan. Het Rijk heeft gemeenten een regierol gegeven in de energietransitie en stelt hiervoor klimaatgeld beschikbaar.

We werken aan energiebesparing en aan de verduurzaming van gebouwen, mobiliteit en bedrijfsprocessen. Daarnaast zetten we in op duurzame energieopwekking, waaronder de ambitie rond kleine modulaire reactoren (SMR's), energieopslag en oplossingen voor netcongestie, waaronder de ambitie voor een energiehub.

De beperkte netcapaciteit vraagt om nieuwe manieren van werken. Voorbeelden zijn netbewust bouwen, het flexibel afvlakken van pieken in de energievraag en slim laden. Ook duurzame alternatieven voor elektriciteit, zoals een warmtenet, dragen bij aan een toereikende energievoorziening. Publieke partijen krijgen daarbij een grote rol. De gemeente is bovendien zelf eigenaar van gebouwen en voertuigen die moeten worden verduurzaamd.

De Routekaart Duurzaamheid ondersteunt deze ontwikkeling door energie structureel onderdeel te maken van de gemeentelijke werkwijze en besluitvorming. Met een programmatische aanpak bewaken we de samenhang tussen de energieopgaven. Deze aanpak kent vier strategische doelen. De doelen en voortgang staan nader toegelicht in Hoofdstuk 7 onder thema 7b Milieu.

1. Fossiel vrije gebouwde omgeving (doel 1 onder thema 7b Milieu)
2. Fossiel vrije bedrijfsprocessen (doel 2 onder thema 7b Milieu)
3. Toekomstbestendige laadinfrastructuur (doel 3 onder thema 7b Milieu)
4. Toekomstbestendiger energiesysteem (doel 4 onder thema 7b Milieu)

Groen en natuur
Sterke natuur en voldoende groen dragen bij aan aantrekkelijke dorpen en wijken, een gezonde leefomgeving en een gemeente die beter bestand is tegen droogte, hitte en wateroverlast. Ook bieden groen en natuur ruimte voor ontmoeting, beweging, recreatie en verkoeling.

De natuur staat onder druk en het aantal planten- en diersoorten neemt al langere tijd af. Om aangetaste natuur te herstellen en de biodiversiteit te versterken, is de Europese Natuurherstelverordening aangenomen. Gemeente Heerenveen zet zich daarom in voor het behoud en de versterking van natuur, groen en leefgebieden. We nemen deze onderwerpen mee bij de inrichting, ontwikkeling en het beheer van de leefomgeving. Daarbij zoeken we actief naar mogelijkheden om natuur, leefbaarheid, gezondheid en klimaatbestendigheid met elkaar te verbinden.

De gemeente brengt de opgaven voor natuur en groen in beeld, versterkt de kwaliteit van het openbaar groen, werkt natuurinclusief en ondersteunt inwoners bij het vergroenen van hun leefomgeving.

Klimaatadaptatie
Gemeente Heerenveen werkt aan een klimaatbestendige leefomgeving voor mens en dier. Als beheerder van de openbare ruimte, opdrachtgever en partner bij ruimtelijke ontwikkelingen dragen we bij aan een inrichting die beter bestand is tegen extreme weersomstandigheden. Hierbij zoeken we actief naar mogelijkheden om klimaatadaptatie te verbinden met biodiversiteit, gezondheid en leefbaarheid.

Deze aanpassingen zijn nodig omdat het klimaat verandert. De leefomgeving wordt warmer, droger, natter en extremer, waardoor de risico's op wateroverlast, hittestress en droogte toenemen. Het aanpassen van de leefomgeving aan deze veranderingen is daarom een belangrijke maatschappelijke opgave.

Samenhang tussen de duurzame thema's
Biodiversiteit, energietransitie, klimaatadaptatie en de circulaire transitie staan niet op zichzelf, maar hangen nauw met elkaar samen. Maatregelen binnen deze duurzaamheidsthema's beïnvloeden de leefomgeving en bieden kansen om verschillende maatschappelijke opgaven tegelijkertijd aan te pakken.

Om bijvoorbeeld woningen op grote schaal te kunnen isoleren en energie te besparen, werkt de gemeente aan een Soortenmanagementplan (SMP). Dit plan maakt het mogelijk om verduurzamingsmaatregelen uit te voeren en tegelijkertijd de leefgebieden van gebouwbewonende soorten, zoals vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen, te behouden. Daarmee draagt het Soortenmanagementplan bij aan zowel de energietransitie als de bescherming en versterking van de biodiversiteit.

Ook bij ruimtelijke ontwikkelingen en duurzame energieprojecten kunnen we verschillende maatschappelijke opgaven combineren. Een natuurinclusieve inrichting, voldoende groen en water en sterke groenblauwe structuren dragen bij aan de biodiversiteit. Tegelijkertijd zorgen ze voor verkoeling tijdens warme perioden, waardoor in gebouwen minder energie nodig is voor airconditioning. Ook helpen ze om water vast te houden tijdens droogte en piekbuien op te vangen. Zo versterken biodiversiteit en klimaatadaptatie elkaar en dragen ze bij aan een aantrekkelijke en toekomstbestendige leefomgeving.

Ook de circulaire transitie en de energietransitie versterken elkaar. Door materialen langer te gebruiken, opnieuw te gebruiken en te recyclen, neemt de vraag naar nieuwe grondstoffen af. Daarmee daalt ook de energievraag die samenhangt met het winnen en verwerken van deze grondstoffen.

Tegelijkertijd zijn voor de energietransitie grote hoeveelheden materialen nodig, onder meer voor elektriciteitsnetten, batterijen, duurzame energie-installaties en isolatiemaatregelen. Door circulaire en biobased materialen te gebruiken, kunnen beide transities elkaar versterken. Biobased isolatiematerialen, gemaakt van regionaal geteelde grondstoffen, bieden bijvoorbeeld kansen om klimaatdoelen, circulaire ambities en regionale economische ontwikkeling met elkaar te verbinden. Deze samenhang onderstreept het belang van een integrale aanpak van duurzaamheid.

Financiën

Baten en lasten

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Rekening 2025	Begroting 2026	2027	2028	2029	2030
Lasten						
0. Bestuur en ondersteuning	-6.080	-5.918	-5.802	-5.624	-5.363	-5.306
1. Veiligheid	-5.715	-6.087	-6.320	-6.319	-6.318	-6.318
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	-13.252	-13.465	-11.824	-12.649	-13.865	-14.494
3. Economie	-7.993	-5.397	-7.442	-6.496	-5.696	-5.843
4. Onderwijs	-8.639	-9.936	-9.407	-9.945	-11.529	-12.470
5. Sport, cultuur en recreatie	-17.801	-19.687	-19.063	-18.783	-18.860	-18.976
6. Sociaal Domein	-109.027	-115.513	-108.147	-106.910	-106.930	-105.815
7. Volksgezondheid en milieu	-19.209	-20.983	-19.588	-19.451	-19.085	-19.318
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-31.259	-27.622	-19.666	-28.307	-16.933	-17.929
50. Algemene dekkingsmiddelen en overhead	-32.644	-34.146	-35.505	-30.804	-26.018	-25.556
Totaal lasten	**-251.621**	**-258.755**	**-242.764**	**-245.288**	**-230.597**	**-232.025**
Baten						
0. Bestuur en ondersteuning	1.182	1.251	1.300	1.229	944	818
1. Veiligheid	63	25	26	26	26	26
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	1.899	1.280	1.315	1.240	1.240	1.240
3. Economie	8.604	3.640	6.277	4.701	3.894	4.032
4. Onderwijs	1.237	878	1.072	1.072	1.072	1.072
5. Sport, cultuur en recreatie	2.236	1.491	1.266	1.266	1.266	1.266
6. Sociaal Domein	37.893	37.160	26.788	26.709	26.709	26.709
7. Volksgezondheid en milieu	16.526	16.752	17.369	17.371	17.384	17.381
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	19.306	20.173	15.676	21.652	11.337	12.473
50. Algemene dekkingsmiddelen en overhead	161.674	163.526	169.525	163.558	162.523	165.449
Totaal baten	**250.619**	**246.176**	**240.616**	**238.824**	**226.395**	**230.466**
Geraamd saldo van baten en lasten	**-1.002**	**-12.579**	**-2.148**	**-6.464**	**-4.202**	**-1.559**
Totaal Toevoegingen reserves	-13.831	-2.380	-1.661	-557	-3.883	-887
Totaal onttrekkingen reserves	28.119	15.511	3.836	3.913	5.352	1.490
Geraamd resultaat	**13.286**	**551**	**26**	**-3.109**	**-2.733**	**-956**

Incidentele lasten en baten per thema

Bedragen x €1.000

Lasten per programma	2027	2028	2029	2030
2. Verkeer, vervoer en waterstaat				
Baggerplan	143	143	-	-
Oeverfonds	30	-	-	-
Onderhoud bruggen	50	-	-	-
Totaal 2. Verkeer, vervoer en waterstaat	**223**	**143**	**-**	**-**
3. Economie				
Grondbedrijf bedrijven	4800	4105	3275	3452
Storting reserve Grondbedrijf bedrijven winstneming	528	-	-	-
Totaal 3. Economie	**5.328**	**4.105**	**3.275**	**3.452**
4. Onderwijs				
Desinvesteringen scholen	18	-	-	-
Totaal 4. Onderwijs	**18**	-	-	-
5. Sport, cultuur en recreatie				
Hoofdlijnenakkoord tbv Sport- en Beweegbeleid '26-'30	94	94	94	
Instandhouding ijshockeyhal	50	50	50	
Museum Belvedere	100			
Totaal 5. Sport, cultuur en recreatie	**244**	**144**	**144**	
6. Sociaal Domein				
2 nieuwe meedoenlocaties	500	-	-	-
Flexibele schil jeugd en gezin	150	-	-	-
Inzet bestemmingsreserve Jeugd	1.091	1340	1276	637
Juridisch medewerker	160	-	-	-
Strategisch Adviseur Thialf en Sportstad	200			
Toezichthouder WMO en Jeugd	146	-	-	-
Totaal 6. Sociaal Domein	**2.247**	**1.340**	**1.276**	**637**
7. Volksgezondheid en milieu				
Energiearmoede - TNE impulsmiddelen	64	-	-	-
Totaal 7. Volksgezondheid en milieu	**64**	**-**	**-**	**-**
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
Aankoop ABC complex	34	3.000	-	-
Grondbedrijf wonen	11.141	17943	9039	10273
Herschikking budget Heerenveen West 60% naar 2027	600	-	-	-
Storting reserve Mobiliteitsfonds	250	250		
Totaal 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	**12.025**	**21.193**	**9.039**	**10.273**
9. Algemene dekkingsmiddelen en overhead				
Bestuurssecretariaat op orde	30	-	-	-
Financien optimaliseren P&C documenten	125	-	-	-
Financien verbeteren adviseursfunctie	70	-	-	-
Financien versterken financiele administratie	90	-	-	-
Flexschil bezwaren	60	60	-	-
Perspectiefnota '26 Financiering EPF	52	-	-	-
Perspectiefnota '26 I&I adviseur (AI) ict	5	-	-	-
Perspectiefnota '26 I&I adviseur (AI) personeel	100	-	-	-
Storting Reserve mobiliteitsfonds	350	220		
Storting reserve Reservering verkoop grond aan HCO	446	-	-	-
Tijdelijke huisvesting 2e jaar storting reserve	-	-	-	800
Tijdelijke huisvesting gemeentehuis			1.796	
Trajecten organisatieontwikkeling	75	-	-	-
Uitstel parkeergarage	172	172		
Van bestemmingsreserve mobiliteitsfonds naar bestemmingsreserve Kapitaallasten			2.000	
Vennootschapsbelasting (VpB)	137	-		
Verwachte kosten uitvoering participatieverordening	189	189	84	-
Totaal 9. Algemene dekkingsmiddelen en overhead	**1.900**	**641**	**3.880**	**800**
Totaal incidentele lasten	**22.049**	**27.566**	**17.614**	**15.162**

Bedragen x €1.000

Baten per programma	2027	2028	2029	2030
2. Verkeer, vervoer en waterstaat				
Baggerplan	-	-	-	-
Onttrekking reserve baggerplan	143	143	-	-
Onttrekking reserve Oeverfonds	30	-	-	-
Onttrekking reserve Onderhoud bruggen	50	-	-	-
Totaal 2. Verkeer, vervoer en waterstaat	**223**	**143**	**-**	**-**
3. Economie				
Grondbedrijf bedrijven	5.328	4.105	3.275	3.452
Totaal 3. Economie	**5.328**	**4.105**	**3.275**	**3.452**
4. Onderwijs				
Dekking reserve Desinvesteringen scholen	18	-	-	-
Totaal 4. Onderwijs	**18**	**-**	**-**	**-**
5. Sport, cultuur en recreatie				
Dekking reserve Hoofdlijnenakkoord tbv Sport- en Beweegbeleid '26-'30	94	94	94	-
Dekking reserve Instandhouding ijshockeyhal	50	50	50	-
Museum Belvedere	100			
Totaal 5. Sport, cultuur en recreatie	**244**	**144**	**144**	**-**
6. Sociaal Domein				
Dekking Bestemmingsreserve Jeugd	1.091	1340	1276	637
Dekking reserve Bijdrage Meedoen-locaties	500	-	-	-
Dekking reserve Flexibele schil jeugd en gezin	150	-	-	-
Dekking reserve Juridisch medewerker	160	-	-	-
Dekking reserve Strategisch Adviseur Thialf en Sportstad	200			
Dekking reserveToezichthouder WMO en Jeugd	146	-	-	-
Totaal 6. Sociaal Domein	**2.247**	**1.340**	**1.276**	**637**
7. Volksgezondheid en milieu				
Energiearmoede - TNE impulsmiddelen	64	-	-	-
Totaal 7. Volksgezondheid en milieu	**64**	-	-	-
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
Grondbedrijf wonen	11.141	17.943	9.039	10.273
Herschikking budget Heerenveen West 60% naar 2027	600	-	-	-
Personele inzet ABC complex	34	-	-	-
Raming opbrengsten parkeerbijdragen Mobiliteitsfonds	600	470	-	-
Verkoop ABC complex	-	1.135	-	-
Verkoop grond aan HCO	445	-	-	-
Totaal 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	**12.820**	**19.548**	**9.039**	**10.273**
9. Algemene dekkingsmiddelen en overhead				
Dekking reserve aan-/verkoop AH/ABC complex	-	1.865	-	-
Dekking reserve bestuurssecretariaat op orde	30	-	-	-
Dekking reserve Dekking bestemmingsreserve kapitaallasten ABC locatie	-	-	1.796	-
Dekking reserve Financien optimaliseren P&C documenten	125	-	-	-
Dekking reserve Financien verbeteren adviseursfunctie	70	-	-	-
Dekking reserve Financien versterken financiele administratie	90	-	-	-
Dekking reserve Flexschil bezwaren	60	60	-	-
Dekking reserve Perspectiefnota '26 Financiering EPF	52	-	-	-
Dekking reserve Perspectiefnota '26 I&I adviseur (AI)	105	-	-	-
Dekking reserve Tijdelijke huisvesting 2e jaar	-	-	-	800
Dekking reserve Trajecten organisatieontwikkeling	75	-	-	-
Dekking reserve uitstel parkeergarage	172	172		-
Dekking reserve Verwachte kosten uitvoering participatieverordening	189	189	84	-
Dekking reserve VPB grex bedrijven 2027	137	-	-	-
Van bestemmingsreserve mobiliteitsfonds naar bestemmingsreserve Kapitaallasten	-	-	2.000	-
Totaal 9. Algemene dekkingsmiddelen en overhead	**1.105**	**2.286**	**3.880**	**800**
Totaal incidentele baten	**22.049**	**27.566**	**17.614**	**15.162**

Bedragen x €1.000

Berekening structureel saldo	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Begrotingsresultaat na mutatie reserve	**26**	**-3.109**	**-2.733**	**-956**
-/- Incidentele lasten	20.388	27.009	13.731	14.275
+ Incidentele baten	18.213	23.653	12.262	13.672
-/- Incidentele toevoegingen reserves	1.661	557	3.883	887
+ Incidentele onttrekkingen reserves	3.836	3.913	5.352	1.490
Structureel saldo begroting	**26**	**-3.109**	**-2.733**	**-956**
Strucureel evenwicht	**Ja**	**Nee**	**Nee**	**Nee**

Toelichting

Incidentele mutaties vanaf € 100.000 zijn hieronder toegelicht. Waar relevant zijn meerdere mutaties gezamenlijk toegelicht.

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

- Er is voor een beperkt aantal jaren een Baggerplan opgesteld waarbij de lasten en baten (vanuit een bijdrage van het Waterschap) voor 2027 en 2028 € 143.000 zijn.

3. Economie

- De grondexploitaties zijn per definitie incidenteel en de lasten en baten hiervoor zijn daarom in dit overzicht opgenomen.

6. Sociaal domein

- Met de resultaatbestemming van de jaarrekening is een bestemmingsreserve Jeugd gevormd. In de begroting 2027 is de onttrekking aan deze reserve en de toevoeging aan de budgetten jeugd verwerkt.
- Voor de inhuur van een juridisch medewerker wordt incidenteel € 160.000 opgenomen vanwege een specifieke, complexe casus. De benodigde extra capaciteit is gekoppeld aan deze casus en heeft daarmee geen structureel karakter.
- Om de wettelijke toezichtstaak Wmo en Jeugd uit te kunnen voeren, wordt incidenteel € 146.000 opgenomen. De structurele formatieruimte is ondanks werving nog niet ingevuld, waardoor tijdelijke inhuur van een toezichthouder noodzakelijk is.
- De flexibele formatie binnen de toegang tot jeugdhulp wordt gefaseerd afgebouwd. Echter is er nog aanvullende capaciteit noodzakelijk om de dienstverlening op peil te houden. Hier wordt incidenteel € 150.000 voor opgenomen.
- Voor het voortzetten van twee Meedoen-locaties wordt in 2027 incidenteel € 500.000 opgenomen, vanwege bestaande afspraken. Vanaf 2028 volgt een structurele afweging.

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

- De grondexploitaties zijn per definitie incidenteel en de lasten en baten hiervoor zijn daarom in dit overzicht opgenomen.
- Er wordt verwacht dat voor 2027 € 350.000 en 2028 € 220.000 aan baten verwacht voor parkeerbijdragen welke toegevoegd worden aan het mobiliteitsfonds.
- Voor Heerenveen-West heeft een budgetoverheveling van baten en lasten ten hoogte van € 600.000 van 2026 naar 2027 plaatsgevonden. Hiermee sluit de begroting aan bij het kasritme van de investeringen in dit project.
- In het kader van de ontwikkelingen rondom het huidige ABC complex zijn voor 2028 eenmalige lasten € 3.000.000 en baten € 1.135.000 opgenomen. De dekking komt uit de algemene reserve.
- De verplaatsing van een supermarkt in het centrum zorgt voor een eenmalige opbrengst van de grondverkopen ten hoogte € 446.000. De opbrengst wordt aan de algemene reserve toegevoegd.
- In 2027 en 2028 worden ten opzichte van 2026 additionele incidentele baten ad € 250.000 per jaar voor het mobiliteitsfonds verwacht. Hiermee komen de totale baten op € 600.000 respectievelijk € 470.000 per jaar. Deze incidentele baten worden aan een bestemmingsreserve toegevoegd.

9. Algemene dekkingsmiddelen en overhead

- In het bestuursakkoord wordt gesproken over ‘een gezonde financiële basis’. De financiële positie van de gemeente vraagt om realisme en zorgvuldigheid. Voor de jaren 2026 en 2027 ligt er nog een sluitende begroting, maar daarna verwachten we financiële uitdagingen. Binnen Financiën hebben de laatste jaren personele wisselingen op management-, strategisch- en operationeel niveau plaatsgevonden. Het is belangrijk dat de continuïteit van het team duurzaam wordt versterkt. Hiervoor zijn in 2027 voor een bedrag van € 285.000 incidentele middelen benodigd.
- De functie van Strategisch adviseur Thialf en Sportstad wordt sinds 2023 incidenteel ingevuld. Gelet op de blijvende strategische opgaven rondom Thialf, Sportstad Heerenveen en de Olympische Spelen, blijft inzet op strategische advisering noodzakelijk.
- Voor het realiseren van de doelen in het kader van de nieuwe participatieverordening zijn naar verwachting incidentele middelen benodigd, namelijk een bedrag van € 189.000 per jaar voor 2027 en 2028 en een bedrag van € 84.000 voor het jaar 2029.
- In het kader van de nieuwe huisvesting van het gemeentehuis zijn incidentele bedragen geraamd.
- Bij de Perspectiefnota 2026 is voor de ontwikkelingen rondom AI voor 2026 en 2027 een bedrag van € 100.000 beschikbaar gesteld
- De verwachte vennootschapsbelasting op de grondexploitaties leidt tot incidentele lasten van € 137.000 in 2027. Deze lasten worden vanuit de algemene reserve gedekt.
- Door het uitstellen van de bouw van de parkeergarage aan het Burgemeester Kuperusplein worden in 2027 en 2028 de verwachte parkeerinkomsten van € 172.000 per jaar niet gerealiseerd. Dit wordt vanuit de algemene reserve gedekt.

Reserves en voorzieningen

Overzicht reserves

Omschrijving reserve	Beginstand 2027	Toevoeging 2027	Onttrekking 2027	Einddstand 2027	Toevoeging 2028	Onttrekking 2028	Eindstand 2028	Toevoeging 2029	Onttrekking 2029	Einddstand 2029	Toevoeging 2030	Onttrekking 2030	Einddstand 2030
Algemene reserve	**44.930**	**528**	**2.365**	**43.093**	**-**	**708**	**42.385**	**-**	**2.024**	**40.361**	**-**	**800**	**39.561**
Reserve projecten uit eigen middelen	79	-	-	79	-	-	79	-	-	79	-	-	79
Reserve leegstand Kompenije/MFG Jubbega	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserve overdracht watergangen Wetterskip Fryslân	80	-	-	80	-	-	80	-	-	80	-	-	80
Reserve energiefonds	936	74	-	1.010	74	-	1.084	74	-	1.158	74	-	1.232
Mobiliteitsfonds	1.083	600	-	1.683	470	-	2.153	-	2.000	153	-	-	153
Reserve kapitaallasten parkeergarage BK Plein	115	-	-	115	-	-	115	-	-	115	-	-	115
Reserve kapitaallasten Parkeren Centrumvisie	-	446	-	446	-	-	446	2.000	52	2.394	-	52	2.342
Reserve centrumvisie Heerenveen	1.865	-	-	1.865	-	1.865	-	-	-	-	-	-	-
Reserve afwaardering grond zonnepark KNO	34	14	-	48	14	-	61	14	-	75	14	-	89
Reserve frictiekosten concern	449	-	-	449	-	-	449	-	-	449	-	-	449
Reserve sociale huur	1.294	-	-	1.294	-	-	1.294	-	-	1.294	-	-	1.294
Reserve organisatieontwikkeling	77	-	75	3	-	-	3	-	-	3	-	-	3
Reserve afschrijvingskosten investeringen	2.000	-	-	2.000	-	-	2.000	-	-	2.000	-	-	2.000
Reserve versnelling woningbouw	1.000	-	-	1.000	-	-	1.000	-	-	1.000	-	-	1.000
Reserve olympische spelen 2030	2.500	-	-	2.500	-	-	2.500	-	-	2.500	-	-	2.500
Reserve WGA	200	-	-	200	-	-	200	-	-	200	-	-	200
Bestemmingsreserve museale opstelling Friese droom	300	-	-	300	-	-	300	-	-	300	-	-	300
Reserve kap last. 8442PL nabij ABC-Complex	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserve kapitaallasten ABC-locatie gemeentehuis	-	-	-	-	-	-	-	1.796	-	1.796	800	-	2.596
Reserve Jeugd	4.200	-	-	4.200	-	-	4.200	-	-	4.200	-	-	4.200
Bestemmings reserve Jeugd	-200	-	1.397	-1.597	-	1.340	-2.936	-	1.276	-4.212	-	638	-4.850
Bestemmingsreserves	**16.013**	**1.133**	**1.471**	**15.675**	**557**	**3.205**	**13.027**	**3.883**	**3.328**	**13.583**	**887**	**690**	**13.781**
TOTAAL RESERVES	**60.943**	**1.661**	**3.836**	**58.768**	**557**	**3.913**	**55.413**	**3.883**	**5.352**	**53.944**	**887**	**1.490**	**53.342**

Toelichting structurele reservemutaties

In de meerjarenbegroting 2026–2029 zijn vrijwel alle mutaties in reserves incidenteel van aard, conform de uitgangspunten van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). In het BBV is opgenomen dat toevoegingen en onttrekkingen aan reserves in principe incidenteel zijn, met uitzondering van mutaties in de bestemmingsreserves ter dekking van de kapitaallasten.

Een structurele mutatie doet zich voor wanneer een onttrekking plaatsvindt uit de bestemmingsreserve kapitaallasten. Deze reserve is specifiek gevormd ter dekking van kapitaallasten van een geactiveerde investering. Daarmee is sprake van een structurele dekking, die, conform BBV, geen invloed heeft op het structurele begrotingssaldo.

Alle overige reservemutaties in de begroting zijn incidenteel van aard.

Overzicht reservemutaties per programma

bedragen x € 1,000

Reservemutaties per programma	Reserve	Toevoeging 2027	Onttrekking 2027	Toevoeging 2028	Onttrekking 2028	Toevoeging 2029	Onttrekking 2029	Toevoeging 2030	Onttrekking 2030
Baggeren	Algemene reserve		143		143				
Oeverfonds	Algemene reserve		30						
Onderhoud bruggen	Algemene reserve		50						
Totaal 2. Verkeer, vervoer en waterstaat		**-**	**223**	**-**	**143**	**-**	**-**	**-**	**-**
Winstneming grex bedrijven 2027	Algemene reserve	528							
Totaal 3. Economie		**528**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Desinvesteringen IHP	Algemene reserve		18						
Totaal 4. Onderwijs		**-**	**18**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Hoofdlijnenakkoord tbv Sport- en Beweegbeleid	Algemene reserve		94		94		94		
Instandhouding ijshockeyhal	Algemene reserve		50		50		50		
Museum Belvedère	Algemene reserve		100						
Totaal 5. Sport, cultuur en recreatie		**-**	**244**	**-**	**144**	**-**	**144**	**-**	**-**
Bestemmingsreserve Jeugd	Reserve Jeugd		1.091		1.340		1.276		638
Bijdrage Meedoen-locaties	Algemene reserve		500						
Flexibele schil Jeugdhulp	Algemene reserve		150						
Inhuur Juridisch adviseur Mens en Maatschappij	Reserve Jeugd		160						
Toezichthouder WMO en Jeugd	Reserve Jeugd		146						
Totaal 6. Sociaal Domein		**-**	**2.047**	**-**	**1.340**	**-**	**1.276**	**-**	**638**
Raming opbrengsten parkeerbijdragen Mobiliteitsfonds	Mobiliteitsfonds	600		470					
Van bestemmingsreserve mobiliteitsfonds naar bestemmingsreserve Kapitaallasten	Mobiliteitsfonds						2.000		
Totaal 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		**600**	**-**	**470**	**-**	**-**	**2.000**	**-**	**-**
Bestuurssecretariaat op orde	Algemene reserve		30						
Dekking bestemmingsreserve kapitaallasten ABC locatie	Algemene reserve								800
Dekking desinvestering gemeentehuis	Algemene reserve								
Energiefonds	Reserve energiefonds	74		74		74		74	
Financiën optimaliseren P&C documenten	Algemene reserve		125						
Financiën verbeteren adviseursfunctie	Algemene reserve		70						
Financien versterken financiele administratie	Algemene reserve		90						
Financiering EPF	Algemene reserve		52						
Flexschil bezwaren	Algemene reserve		60		60				
I&I adviseur (AI)	Algemene reserve		105						
Inhuur Strategisch Adviseur Thialf en Sportstad	Algemene reserve		200						
Kasritme aan-/verkoop AH/ABC complex	Reserve Centrumvisie				1.865				
Parkeren Centrumvisie	Reserve kapitaallasten parkeren Centrumvisie						52		52
Reservering verkoop grond aan HCO	Reserve kapitaallasten parkeren Centrumvisie	446							
Tijdelijke huisvesting gemeentehuis 2030	Reserve kapitaallasten ABC locatie						1.796		
Toevoeging bestemmingsreserve kapitaallasten ABC locatie	Reserve kapitaallasten ABC locatie							800	
Toevoeging bestemmingsreserve kapitaallasten ABC locatie	Algemene reserve					1.796			
Trajecten organisatieontwikkeling	Reserve organisatieontwikkeling		75						
Uitstel BK-garage	Algemene reserve		172						
Uitstel parkeergarage BK-plein	Algemene reserve				172				
Van bestemmingsreserve mobiliteitsfonds naar bestemmingsreserve Kapitaallasten	Rreserve kapitaallasten parkeren Centrumvisie				-	2.000	-		-
Verwachte kosten uitvoering participatieverordening	Algemene reserve		189		189		84		
VPB grex bedrijven 2027	Reserve VPB		137						
Zonnepark KNO	Reserve afwaarderig Zonnepark KNO	14		14		14		14	
Totaal 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		**534**	**1.305**	**88**	**2.286**	**3.884**	**1.932**	**888**	**852**
Totaal reservemutaties		**1.662**	**3.836**	**558**	**3.913**	**3.884**	**5.352**	**888**	**1.490**

Overzicht voorzieningen

Bedragen x €1.000

	Begroting 2026	Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029			Begroting 2030		
Voorzieningen	**Eind-saldo**	**Dotatie**	**Aan-wending**	**Eind-saldo**	**Dotatie**	**Aan-wending**	**Eind-saldo**	**Dotatie**	**Aan-wending**	**Eind-saldo**	**Dotatie**	**Aan-wending**	**Eind-saldo**
Gevolgen Wet Appa	5.023	-	-	5.023	-	-	5.023	-	-	5.023	-	-	5.023
Voorziening verlofsparen	2.319	-	-	2.319	-	-	2.319	-	-	2.319	-	-	2.319
Voorziening wachtgeld wethouder	51	-	-	51	-	-	51	-	-	51	-	-	51
Voorziening RVU-regeling	388	-	-	388	-	-	388	-	-	388	-	-	388
Verliesvoorziening grondexploitaties	2.164	-	-	2.164	-	-	2.164	-	-	2.164	-	-	2.164
Voorziening verplichtingen en verliezen	**7.781**	**-**	**-**	**7.781**	**-**	**-**	**7.781**	**-**	**-**	**7.781**	**-**	**-**	**7.781**
Voorziening sportvelden	1.368	548	233	1.683	548	1.061	1.170	548	581	1.137	548	581	1.101
Onderhoud kade- en oeverbescherming	302	104	105	301	104	105	299	104	105	297	104	105	295
Onderhoud civiele kunstwerken	1.136	1.034	630	1.540	1.034	630	1.944	1.034	630	2.348	1.034	630	2.752
Groot onderhoud verhardingen	334	1.932	1.755	511	1.932	1.755	689	1.932	1.755	866	1.932	1.755	1.043
Voorziening onderh. gebouwen	5.909	949	802	6.056	896	1.455	5.497	896	1.455	4.938	896	1.455	4.377
Voorzieningen ter egalisatie van kosten	**9.049**	**4.567**	**3.525**	**10.091**	**4.514**	**5.006**	**9.599**	**4.514**	**4.526**	**9.586**	**4.514**	**4.526**	**9.569**
Vervangingsinvesteringen riolering	-	1.536	1.536	-	2.403	2.403	-	3.849	3.849	-	3.055	3.058	-3
Voorz. toekomstige vervangingsinvestering	**-**	**1.536**	**1.536**	**-**	**2.403**	**2.403**	**-**	**3.849**	**3.849**	**-**	**3.055**	**3.058**	**-3**
Afvalstoffenheffing	516	-	-	516	-	-	516	-	-	516	-	-	516
Egalisatievoorziening riolering	11.946	-	941	11.005	-	2.087	8.918	-	3.909	5.009	-	2.917	2.092
Voorz. van derden verkregen middelen	**12.462**	**-**	**941**	**11.521**	**-**	**2.087**	**9.434**	**-**	**3.909**	**5.525**	**-**	**2.917**	**2.608**
Totaal voorzieningen	**31.457**	**6.103**	**6.002**	**31.557**	**6.917**	**9.496**	**28.978**	**8.363**	**12.284**	**25.056**	**7.569**	**10.501**	**22.119**

Uiteenzetting financiële positie

EMU-saldo

Bedragen x € 1.000

Berekening EMU-saldo	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Periode	T	T+1	T+2	T+3
A. Geraamd exploitatiesaldo vóór mutatie reserves	-2.148	-6.464	-4.202	-1.559
B. Mutatie (im)materiële vaste activa	-3.011	53.101	24.288	30.985
C. Mutatie voorzieningen	100	-2.579	-3.922	-2.937
D. Mutatie voorraden	-1.287	-6.025	-2.541	-98
E. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-	-
F. Berekend EMU-saldo (A-B+C-D-E)	**2.250**	**-56.119**	**-29.871**	**-35.383**
G. EMU-saldo referentiewaarde 2027	-12.306	-12.306	-12.306	-12.306
H. Verschil EMU-saldo & referentiewaarde (F-G)	**14.556**	**-43.813**	**-17.565**	**-23.077**

Geprognosticeerde balans

Bedragen x € 1.000

Geprognosticeerde balans per 31 december	Realisatie 2025	Begr.2026 na wijz.	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
(Im)materiële vaste activa	**165.030**	**205.140**	**202.129**	**255.230**	**279.518**	**310.503**
Financiële vaste activa	**13.210**	**13.215**	**13.222**	**13.233**	**13.245**	**13.258**
Voorraden	**-1.852**	**3.445**	**2.158**	**-3.867**	**-6.408**	**-6.506**
Uitzettingen met looptijd < 1 jaar	**62.233**	**-3.941**	**8.447**	**18.463**	**10.610**	**2.278**
Liquide middelen	**2.027**	**1.000**	**1.000**	**1.000**	**1.000**	**1.000**
Overlopende activa	**10.295**	**10.295**	**10.295**	**10.295**	**10.295**	**10.295**
Totaal activa	**250.944**	**229.154**	**237.251**	**294.354**	**308.260**	**330.828**
Passiva						
Eigen vermogen	**74.073**	**61.494**	**59.345**	**52.880**	**48.679**	**47.121**
- Algemene reserve	*49.339*	*44.930*	*43.093*	*42.385*	*40.361*	*39.561*
- Bestemmingsreserve(s)	*11.448*	*16.013*	*15.675*	*13.027*	*13.583*	*13.781*
- Te bestemmen resultaat (boekjaar)	*13.286*	*551*	*26*	*-3.109*	*-2.733*	*-956*
- Nog te bestemmen resultaat (cumulatief)	*-*	*-*	*551*	*577*	*-2.532*	*-5.265*
Voorzieningen	**35.549**	**31.457**	**31.557**	**28.978**	**25.056**	**22.119**
Vaste schulden met looptijd > 1 jaar	**93.672**	**88.553**	**98.449**	**164.846**	**186.875**	**213.938**
- Langlopende leningen/vaste schulden	*93.672*	*88.553*	*83.449*	*79.346*	*75.242*	*71.138*
- Nieuwe leningen (financieringsbehoefte)	*-*	*-*	*15.000*	*85.500*	*111.633*	*142.800*
Vlottende schulden met looptijd < 1 jaar	**7.503**	**7.503**	**7.753**	**7.503**	**7.503**	**7.503**
Overlopende passiva	**40.147**	**40.147**	**40.147**	**40.147**	**40.147**	**40.147**
Totaal passiva	**250.944**	**229.154**	**237.251**	**294.354**	**308.260**	**330.828**

Uitgangspunten Thema-begroting 2027-2030

Voor het opstellen van de meerjarenbegroting 2027-2030 zijn de volgende technische uitgangspunten gehanteerd:

We houden rekening met de volgende indexatiepercentages:

	2026	2027	2028	2029
Lonen(excl. Inhuur)*	1,60%	0%	0%	0%
Subsidies	4,30%	0%	0%	0%
Vastgoed	4,30%	0%	0%	0%
Software en hardware/infra ICT	4,30%	0%	0%	0%
Sociaal domein open einde regelingen	4,30%	0%	0%	0%
Huuropbrengsten**	2,00%	0%	0%	0%
Belastingen en leges	4,30%	0%	0%	0%

* Cao lonen stijgen per 1-1-2027 met 1,6%, deze CAO loopt tot 31-3-2027.
**Huuropbrengsten hebben vaak een in de contracten vastgesteld indexeringspercentage. Derhalve wordt 2% stijging meegenomen.

Bijlagen

Investeringsplan 2027 - 2030

Bedragen x € 1.000

Omschrijving investering	Jaar start investering	Gereed in (verwacht)	Investering 2026	Investering 2027	Investering 2028	Investering 2029	Investering 2030
Aanhangwagen 2030	2030	2030	-	-	-	-	98
Aanleg systeem Parkeergeleiding	2017	2026	139	-	13	48	-
Aanlegkosten materiaalopslag Komeet	2024	2026	76	-	-	-	-
Aanlegvoorzieningen Breedpad Heerenveen (elektra en water)	2025	2026	31	-	-	-	-
Aanpassingen kantoortuin BG Gemeentehuis	2026	2026	110	-	-	-	-
ABC-locatie bibliotheek	2026	2030	100	73	73	3.633	3.633
ABC-locatie gemeentehuis	2026	2030	460	338	338	14.898	14.898
Afwikkeling verbeteringen A32	2025	2027	200	432	-	-	-
Afzetcontainers 2029	2029	2029	-	-	-	123	-
Afzetcontainers 2030	2030	2030	-	-	-	-	34
Airco's Gemeentehuis	2025	2026	75	-	-	-	-
Bankjes langs de Boarn	2023	2026	14	-	-	-	-
Beplantingsplan KNO	2019	2026	263	-	-	-	-
Bestelwagen 2029	2029	2029	-	-	-	83	-
Borstelmachine 2029	2029	2029	-	-	-	174	-
Bouwkundige aanpassing toiletvoorziening Crackstate	2025	2026	5	-	-	-	-
Brug Bourren	2022	2026	72	-	-	-	-
Calamiteiten bedr.terr.Kanaal West	2019	2026	378	-	-	-	-
Cirkelmaaiers 2027	2027	2027	-	372	-	-	-
Damwand Amelius van Oenemapark	2024	2027	-	90	-	-	-
Damwand Bolster	2024	2026	28	-	-	-	-
Damwand Boudewijn Leenheerstraat	2022	2027	-	30	-	-	-
Damwand Haskeruitgang/Veenscheiding	2024	2026	47	-	-	-	-
Damwand It Finlan	2023	2026	8	-	-	-	-
Damwand Opstekker	2023	2027	-	87	-	-	-
Damwand Siemen Brinksmaweg Jubbega	2024	2026	101	-	-	-	-
Damwand Teampeal Akkrum	2024	2026	7	-	-	-	-
Damwand Veilingstraat	2024	2026	9	-	-	-	-
Damwand W.J. Koopmanstrjitte	2024	2026	15	-	-	-	-
Dieplader 2029	2029	2029	-	-	-	51	-
Doorfietsroute Heerenveen-Sneek	2025	2027	150	933	-	-	-
Doorfietsrouten Heerenveen-Drachten	2023	2028	200	500	1.074	-	-
Gem.huis - niet gebouw gebonden kosten	2023	2029	-	-	-	2.370	-
Gemeentehuis - aanhelen Crackstate	2023	2029	-	-	-	-	-
Groeiplaatsverbetering bomen 2025	2025	2025	329	-	-	-	-
Groeiplaatsverbetering bomen 2026	2026	2027	513	33	-	-	-
Groeiplaatsverbetering bomen 2027	2027	2027	-	641	-	-	-
Groeiplaatsverbetering bomen 2028	2028	2028	-	-	765	-	-

Bedragen x € 1.000

mschrijving investering	Jaar start investering	Gereed in (verwacht)	Investering 2026	Investering 2027	Investering 2028	Investering 2029	Investering 2030
roeiplaatsverbetering bomen 2029	2029	2029	-	-	-	512	-
erinr. BK-plein rondom parkeergarage	2023	2028	33	137	1.213	-	-
erinr.Doelhof-Kerkplein-Lycklema's Leantjes	2023	2026	111	-	-	-	-
erinrichting BK-plein rondom parkeergarage: subsidies en	2023	2028	-13	-20	-604	-	-
erinrichting Burg. Falkenaweg	2022	2028	100	250	1.400	-	-
erinrichting centrum Akkrum fase 2	2022	2026	326	-	-	-	-
erinrichting Hiddingastraat e.o	2022	2028	-	-	895	-	-
erinrichting Jelle van Damweg fase 2	2025	2026	306	-	-	-	-
erinrichting Kernwinkelgebied Heerenveen	2024	2027	3.514	652	-	-	-
erinrichting Kernwinkelgebied Heerenveen interne bijdrages	2024	2027	-1.026	-	-	-	-
erinrichting Koornbeursweg	2023	2029	0	49	368	2.459	-
erinrichting Koornbeursweg interne bijdrages	2023	2029	-	-	-200	-2.187	-
erinrichting President Kennedylaan Aanleg fietsstraat	2026	2026	150	-	-	-	-
erinrichting Romkessteeg	2021	2026	48	-	-	-	-
erinrichting Van Oenemastraat & Coehoorn	2022	2026	250	-	-	-	-
erontw. Gashoudersplein & E.van Harenplein; interne bijdrages	2024	2029	-	-	-90	-891	-
erontwikkeling Gashoudersplein & E.van Harenplein	2024	2029	68	39	148	1.788	-
erstel constructiefout MFA Akkrum	2025	2026	888	-	-	-	-
erstructurering Sinnebuorren Akkrum	2014	2026	83	-	-	-	-
older met borstelunit	2026	2026	112	-	-	-	-
orecacluster Breedpad – Amelius van Oenemapark	2024	2028	76	38	747	-	-
outversnipperaar 2029	2029	2029	-	-	-	56	-
ydraulische maatregelingen 2026	2026	2026	205	-	-	-	-
ydraulische maatregelingen 2027	2027	2027	-	109	-	-	-
ydraulische maatregelingen 2028	2028	2028	-	-	114	-	-
ydraulische maatregelingen 2029	2029	2029	-	-	-	119	-
IP 2022 Gymzaal Schoterschans	2029	2030	-	-	-	110	1.089
IP Albertine Agnesschool - infra	2023	2026	369	-	-	-	-
IP Albertine Agnesschool kinderopvang	2023	2026	842	-	-	-	-
IP Cbs De Finne	2023	2026	1.055	-	-	-	-
IP Cbs De Finne Gymzaal	2023	2026	2.255	-	-	-	-
IP CBS De Finne Kinderopvang	2023	2026	1.329	-	-	-	-
IP Cbs De Roerganger	2023	2026	4.646	-	-	-	-
IP Cbs De Roerganger Kinderopvang	2023	2026	1.281	-	-	-	-
IP Cbs Het Kompas - infra	2023	2026	166	-	-	-	-
IP De Buitenkans - kinderopvang	2023	2026	888	-	-	-	-
IP De Buitenkans - tijdelijke huisvesting	2023	2026	416	-	-	-	-
IP Obs Albertine Agnesschool	2023	2026	4.692	-	-	-	-

Bedragen x € 1.000

Omschrijving investering	Jaar start investering	Gereed in (verwacht)	Investering 2026	Investering 2027	Investering 2028	Investering 2029	Investering 2030
IHP Obs De Boarne	2023	2026	2.254	-	-	-	-
IHP Obs Ekke de Haan - infra	2023	2026	4	-	-	-	-
IHP Obs Ekke de Haan Gymzaal	2023	2026	91	-	-	-	-
IHP Obs Ekke de Haanschool	2023	2026	-201	-	-	-	-
IHP obs Het Vogelnest	2023	2026	2.153	-	-	-	-
IHP Obs Het Vogelnest - infra	2023	2026	317	-	-	-	-
IHP Obs Het Vogelnest Gymzaal	2023	2026	614	-	-	-	-
IHP PO 2022 - Cbs De Finne infra	2025	2026	185	-	-	-	-
IHP PO 2022 - Futura Infra	2025	2029	-	5	-	45	-
IHP PO 2022 - Kinderopang rksb St. Jozefschool	2025	2028	76	-	970	-	-
IHP PO 2022 - Kinderopvang cbs De Hoeksteen	2025	2028	76	-	886	-	-
IHP PO 2022 - Kinderopvang Futura	2025	2029	-	25	-	387	-
IHP PO 2022 - Kinderopvang obs Tjongerschool	2025	2028	33	157	235	-	-
IHP PO 2022 - Kinderopvang OSB Sevenaerschool	2025	2028	76	-	914	-	-
IHP PO 2022 - Nieuwbouw cbs De Hoeksteen	2025	2028	296	-	5.489	-	-
IHP PO 2022 Nieuwbouw cbs mr. s. wijbrandischool	2025	2028	333	-	3.681	-	-
IHP PO 2022 - Nieuwbouw obs Sevenaerschool	2025	2028	246	-	3.127	-	-
IHP PO 2022 - Nieuwbouw obs Tjongerschool	2025	2028	238	1.290	1.935	-	-
IHP PO 2022 - Nieuwbouw rkbs Sint Jozefschool	2025	2028	264	-	3.697	-	-
IHP PO 2022 - obs Sevenaerschool-infra	2025	2028	6	-	56	-	-
IHP PO 2022 - obs Tjongerschool-infra	2025	2028	1	10	14	-	-
IHP PO 2022 - Renovatie Futura	2025	2029	-	146	-	2.231	-
IHP PO 2022 - Renovatie gymzaal MFA Kempenaar	2025	2028	-	45	1.154	-	-
IHP PO 2022 - Renovatie Gymzaal obs Tjongerschool	2025	2028	45	462	692	-	-
IHP PO 2022 - rkbs Sint Jozefschool-infra	2025	2028	17	-	169	-	-
IHP PO 2022 - Wijkvoorziening rkbs St. Jozefschool	2025	2028	47	-	566	-	-
IHP PO 2022 Butenplak kinderopvang	2029	2030	-	-	-	39	373
IHP PO 2022- cbs De Hoeksteen Infra	2025	2028	-	-	50	-	-
IHP PO 2022 De Buitenkans - infra	2024	2026	260	-	-	-	-
IHP PO 2022 Maasdijkschool gymzaal	2029	2030	-	-	-	110	1.089
IHP PO 2022 Maasdijkschool kinderopvang	2029	2030	-	-	-	90	6.342
IHP PO 2022 Nieuwbouw Butenplak	2030	2030	-	-	-	-	30
IHP PO 2022 Vernieuwbouw Butenplak	2030	2030	-	-	-	244	3.381
IHP PO 2022 Vernieuwbouw Maasdijkschool	2029	2030	-	-	-	502	-
IHP PO Maasdijkschool Infra	2030	2030	-	-	-	-	19
IHP Renovatie en uitbreiding De Buitenkans	2023	2026	3.243	-	-	-	-
IHP VO 2022 – KIIM infra	2028	2027	-	-	357	89	-
IHP VO KIIM	2023	2027	1.155	-	9.826	1.301	-

Bedragen x € 1.000

Omschrijving investering	Jaar start investering	Gereed in (verwacht)	Investering 2026	Investering 2027	Investering 2028	Investering 2029	Investering 2030
IHP VO KIIM Gymzaal	2023	2029	221	-	1.880	249	-
IHP VO OSG Sevenwolden	2023	2029	424	-	3.610	478	-
IHP VO OSG Sevenwolden LO-voorzieningen	2023	2029	221	-	1.880	249	-
IHP VO OSG Sevenwolden Upgrade terrein	2023	2029	48	-	405	54	-
IHP VO Renovatie Kingweg 1 Bornego college	2023	2026	11	-	-	-	-
IHP VO Tijdelijke huisvesting Kingweg 1	2024	2026	500	-	-	-	-
Inrichting kantoor 2023	2023	2026	94	-	-	-	-
Investering bruggen 2027	2027	2027	-	708	-	-	-
Investering faciliteiten vergaderruimten	2024	2026	61	-	-	-	-
Investering thuiswerkplek dockingstations	2024	2026	25	-	-	-	-
Kantoorinventaris 2025 (inr. raadszaal)	2025	2026	145	-	-	-	-
Kantoorinventaris 2026	2026	2026	30	-	-	-	-
Kantoorinventaris 2027	2027	2027	-	30	-	-	-
Kantoorinventaris 2028	2028	2028	-	-	30	-	-
Kantoorinventaris 2029	2029	2029	-	-	-	30	-
Klimaatmaatregelen bovengronds structureel 2026	2026	2026	301	-	-	-	-
Klimaatmaatregelen bovengronds structureel 2026:	2026	2026	61	-	-	-	-
Klimaatmaatregelen bovengronds structureel 2027	2027	2027	-	355	-	-	-
Klimaatmaatregelen bovengronds structureel 2028	2028	2028	-	-	100	-	-
Klimaatmaatregelen bovengronds structureel 2029	2029	2029	-	-	-	275	-
Klimaatmaatregelen ondergronds structureel 2026	2026	2026	342	-	-	-	-
Klimaatmaatregelen ondergronds structureel 2027	2027	2027	-	50	-	-	-
Klimaatmaatregelen ondergronds structureel 2028	2028	2028	-	-	165	-	-
Klimaatmaatregelen ondergronds structureel 2029	2029	2029	-	-	-	340	-
Laadpalen-watertappunten-digitaal Aldeboarn	2023	2026	10	-	-	-	-
Laptops e.d. 2026	2026	2026	275	-	-	-	-
Laptops e.d. 2027	2027	2027	-	275	-	-	-
Laptops e.d. 2028	2028	2028	-	-	275	-	-
Laptops e.d. 2029	2029	2029	-	-	-	275	-
NAC - Switches 2025	2025	2026	160	-	-	-	-
Nutsvoorzieningen horeca De Heide	2024	2026	111	-	-	-	-
Oever Hoflaan - Park ten Woude	2023	2026	57	-	-	-	-
Oever Kleasterwei	2023	2026	71	-	-	-	-
Oever Westein Aldeboarn	2024	2027	-	15	-	-	-
Paalschot Crackstate	2024	2026	46	-	-	-	-
Parkeerautomaten Sportstad	2026	2026	80	-	-	-	-
Parkeergarage BK-plein	2023	2030	300	1.000	1.000	-	9.800
Plotters en speciale voorzieningen 2027	2027	2027	-	10	-	-	-

Bedragen x € 1.000

Omschrijving investering	Jaar start investering	Gereed in (verwacht)	Investering 2026	Investering 2027	Investering 2028	Investering 2029	Investering 2030
Plotters en speciale voorzieningen 2028	2028	2028	-	-	10	-	-
Plotters en speciale voorzieningen 2029	2029	2029	-	-	-	18	-
Printers, Scanners en multifunctionals 2027	2027	2027	-	102	-	-	-
Riolering horeca De Heide	2024	2026	74	-	-	-	-
Rolbezem 2030	2030	2030	-	-	-	-	15
Rotonde Haskeruitgang	2025	2028	50	150	545	-	-
Schaftwagens 2029	2029	2029	-	-	-	102	-
Servers en opslag 2025	2025	2026	163	-	-	-	-
Servers en opslag 2028	2028	2028	-	-	34	-	-
Speelvoorzieingen 2027	2027	2027	-	30	-	-	-
Speelvoorziening 2029	2029	2029	-	-	-	25	-
Speelvoorzieningen 2025	2025	2026	93	-	-	-	-
Speelvoorzieningen 2026	2026	2026	53	-	-	-	-
Speelvoorzieningen 2028	2028	2028	-	-	13	-	-
Sport & Bewegen: Wandelpaden	2020	2026	68	-	-	-	-
Sport- en speeltoestellen 2022	2022	2026	49	-	-	-	-
Spring!	2025	2027	189	650	-	-	-
Stegenplan 2.0 excl Romkessteeg	2025	2028	-	67	312	-	-
Straatmeubilair 2024	2024	2026	38	-	-	-	-
Straatmeubilair 2025	2025	2026	25	-	-	-	-
Straatmeubilair 2026	2026	2026	75	-	-	-	-
Straatmeubilair 2027	2027	2027	-	75	-	-	-
Straatmeubilair 2028	2028	2028	-	-	75	-	-
Straatmeubilair 2029	2029	2029	-	-	-	75	-
Table-air 2029	2029	2029	-	-	-	45	-
Telefoon e.d. 2026	2026	2026	90	-	-	-	-
Telefoon e.d. 2027	2027	2027	-	90	-	-	-
Telefoon e.d. 2028	2028	2028	-	-	90	-	-
Telefoon e.d. 2029	2029	2029	-	-	-	90	-
Trilplaat 2029	2029	2029	-	-	-	27	-
Upgrade recreatiegebied de Heide	2023	2026	297	-	-	-	-
Verbinding Vlinderbuurt Sportstad	2025	2027	37	251	-	-	-
Verbouw HVS - Cultuurhuis	2025	2028	198	-62	5.096	-	-
Vergaderruimten 2025	2025	2026	120	-	-	-	-
Vergaderruimten 2028	2028	2028	-	-	125	-	-
Vergaderruimten 2029	2029	2029	-	-	-	125	-
Verledden armaturen 2026	2026	2026	628	-	-	-	-
Verledden armaturen 2027	2027	2027	-	647	-	-	-

Bedragen x € 1.000

Omschrijving investering	Jaar start investering	Gereed in (verwacht)	Investering 2026	Investering 2027	Investering 2028	Investering 2029	Investering 2030
Verledden armaturen 2028	2028	2028	-	-	647	-	-
Verledden armaturen 2029	2029	2029	-	-	-	647	-
Verledden Lichtmasten 2026	2026	2026	42	-	-	-	-
Verledden Lichtmasten 2027	2027	2027	-	43	-	-	-
Verledden Lichtmasten 2028	2028	2028	-	-	45	-	-
Verledden Lichtmasten 2029	2029	2029	-	-	-	45	-
Verlichting kerk Aldeboarn	2023	2026	37	-	-	-	-
Vervangen houten damwanden 2025	2025	2027	200	341	-	-	-
Vervangen houten damwanden 2026	2026	2026	592	-	-	-	-
Vervangen houten damwanden 2028	2028	2028	-	-	311	-	-
Vervangen houtendamwanden 2029	2029	2029	-	-	-	311	-
Vervanging agria 2028	2028	2028	-	-	23	-	-
Vervanging agria 2030	2030	2030	-	-	-	-	154
Vervanging bestelbus 2028	2028	2028	-	-	81	-	-
Vervanging bronpomp 2028	2028	2028	-	-	17	-	-
Vervanging bruggen 2028	2028	2028	-	-	142	-	-
Vervanging bruggen 2030	2030	2030	-	-	-	142	-
Vervanging cirkelmaaiers 2029	2029	2029	-	-	-	466	-
Vervanging damwand Badweg	2022	2026	57	-	-	-	-
Vervanging damwand Folkert Kuiperstrjitte	2022	2026	124	-	-	-	-
Vervanging damwand Ljouwerterdyk	2022	2027	-	499	-	-	-
Vervanging div machines 2028	2028	2028	-	-	34	-	-
Vervanging Grasveegmachine 2027	2027	2027	-	18	-	-	-
Vervanging HD spuit (wasstraat) 2027	2027	2027	-	16	-	-	-
Vervanging Hoogwerker 2027	2027	2027	-	93	-	-	-
Vervanging houten damwanden 2027	2027	2027	-	200	-	-	-
Vervanging klepelmaaier 2028	2028	2028	-	-	136	-	-
Vervanging landmeetkundige apparatuur	2025	2026	56	-	-	-	-
Vervanging natstrooiers 2028	2028	2028	-	-	464	-	-
Vervanging natstrooiers 2029	2029	2029	-	-	-	274	-
Vervanging onkruidborstel 2027	2027	2027	-	63	-	-	-
Vervanging parkeerautomaten	2026	2026	450	-	-	-	-
Vervanging Pick- Ups 2027	2027	2027	-	1.386	-	-	-
Vervanging pickup/auto 2030	2030	2030	-	-	-	-	730
Vervanging Pick-Ups 2026	2026	2026	60	-	-	-	-
Vervanging Pick-Ups 2028	2028	2028	-	-	307	-	-
Vervanging Pick-Ups 2029	2029	2029	-	-	-	175	-
Vervanging Shovel 2025	2025	2026	148	-	-	-	-

Bedragen x € 1.000

Omschrijving investering	Jaar start investering	Gereed in (verwacht)	Investering 2026	Investering 2027	Investering 2028	Investering 2029	Investering 2030
Vervanging sneeuwploeg 2029	2029	2029	-	-	-	130	-
Vervanging snippercombinatie 2028	2028	2028	-	-	212	-	-
Vervanging tractoren 2028	2028	2028	-	-	351	-	-
Vervanging tractoren 2029	2029	2029	-	-	-	172	-
Vervanging tractoren 2030	2030	2030	-	-	-	-	373
Vervanging vrachtwagens 2029	2029	2030	-	-	-	473	465
Vervanging Weidlansbrege	2026	2028	250	3.500	2.250	-	-
Vervangingsinvestering rioolgemalen 2026	2026	2026	-	-	-	-	-
Vervangingsinvestering rioolgemalen 2027	2027	2027	-	-	-	-	-
Vervangingsinvestering rioolgemalen 2028	2028	2028	-	-	-	-	-
Vervangingsinvestering rioolgemalen 2029	2029	2029	-	-	-	-	-
Vervangingsinvestering vrijverval 2026	2026	2026	-329	-	-	-	-
Vervangingsinvestering vrijverval 2026:	2026	2026	329	-	-	-	-
Vervangingsinvestering vrijverval 2027	2027	2027	-	-	-	-	-
Vervangingsinvestering vrijverval 2028	2028	2028	-	-	-	-	-
Vervangingsinvestering vrijverval 2029	2029	2029	-	-	-	-	-
Vervangingsinvesteringen verhardingen 2026	2026	2026	190	-	-	-	-
Vervangingsinvesteringen verhardingen 2026: kattebos	2026	2026	515	-	-	-	-
Vervangingsinvesteringen verhardingen 2026:	2026	2026	370	-	-	-	-
Vervangingsinvesteringen verhardingen 2027	2027	2027	-	911	-	-	-
Vervangingsinvesteringen verhardingen 2028	2028	2028	-	-	1.011	-	-
Vervangingsinvesteringen verhardingen 2029	2029	2029	-	-	-	1.011	-
Voorb.kred.Uitbreiding Akkrum	2024	2026	58	-	-	-	-
Voorbereidingskrediet Vm. J.B. Kanschool Jubbega (sloop)	2023	2026	52	-	-	-	-
Waterpomp 2029	2029	2029	-	-	-	20	-
Waterpomp 2030	2030	2030	-	-	-	-	21
Werkconcept belcellen	2024	2026	24	-	-	-	-
Werkplekken kantoor & Thuis 2028	2028	2028	-	-	350	-	-
Werkplekken kantoor & Thuis 2029	2029	2029	-	-	-	35	-
Wifi 2028	2028	2028	-	-	120	-	-
Winterdienst uitbreiding	2029	2029	-	-	-	98	-
Zonnepanelen gem.gebouw	2019	2026	25	-	-	-	-
Zoutmenger 2029	2029	2029	-	-	-	52	-
Totaal			**47.419**	**18.433**	**62.220**	**34.890**	**42.542**

Nadere toelichting

Verhardingen:
De kredieten die opgenomen zijn in het investeringsplan komen overeen met de posten die opgenomen zijn in de brede nota kapitaalgoederen 2023 - 2027 voor het onderdeel wegen/verhardingen.

Riolering
Vervangingsinvesteringen riolering en investeringen in uitbreidingsinvesteringen op basis van het Watertakenplan 2025-2029.

IHP Primair onderwijs en Voortgezet onderwijs
De kredieten die opgenomen zijn in het investeringsplan komen overeen met de posten die opgenomen zijn in het IHP Primair onderwijs en Voortgezet onderwijs die op 12 mei 2022 is vastgesteld.

Bruggen en oevers
De kredieten die opgenomen zijn in het investeringsplan komen overeen met de posten die opgenomen zijn in de brede nota kapitaalgoederen 2023 - 2027 voor het onderdeel oevers en bruggen.

Openbare verlichting
Voor het verledden van de openbare verlichting heeft uw Raad ingestemd met het beschikbaar stellen van een totaal krediet van € 4.912.000 gedurende een periode van 8 jaren. Voor 2027 wordt een bedrag beschikbaar gesteld van € 690.000.

Taakvelden begroting en Beleidsindicatoren

Bedragen x € 1.000

Lasten Omschrijving		2027	2028	2029	2030
0.1	Bestuur	-3.511	-3.376	-3.376	-3.376
0.10	Mutaties reserves	-1.661	-557	-2.087	-87
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	-26	3.109	2.733	956
0.2	Burgerzaken	-2.290	-2.248	-1.987	-1.929
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-2.354	-2.233	-2.555	-2.605
0.4	Overhead	-27.213	-26.747	-28.379	-27.838
0.5	Treasury	-358	-483	-251	58
0.61	OZB woningen	-335	-335	-335	-335
0.64	Belastingen overig	-298	-298	-298	-298
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-260	-260	-260	-260
0.8	Overige baten en lasten	-4.508	-406	4.305	4.964
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	-176	-39	-39	-39
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-4.274	-4.274	-4.274	-4.274
1.2	Openbare orde en veiligheid	-2.046	-2.045	-2.044	-2.044
2.1	Verkeer en vervoer	-9.066	-9.696	-10.608	-11.041
2.2	Parkeren	-1.366	-1.420	-1.808	-1.948
2.3	Recreatieve havens	-55	-56	-57	-57
2.4	Economische havens en waterwegen	-1.337	-1.476	-1.393	-1.447
3.1	Economische ontwikkeling	-1.673	-1.404	-1.405	-1.405
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-5.069	-4.387	-3.581	-3.723
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-101	-103	-105	-106
3.4	Economische promotie	-599	-603	-606	-610
4.2	Onderwijshuisvesting	-6.226	-6.764	-8.348	-9.289
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-3.181	-3.181	-3.181	-3.181
5.1	Sportbeleid en activering	-1.016	-1.021	-1.024	-935
5.2	Sportaccommodaties	-4.416	-4.301	-4.444	-4.463
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-3.239	-3.093	-3.093	-3.089
5.4	Musea	-623	-493	-493	-493
5.5	Cultureel erfgoed	-64	-64	-64	-64
5.6	Media	-1.772	-1.621	-1.620	-1.620
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-7.934	-8.191	-8.122	-8.312
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-8.289	-8.055	-7.992	-7.354
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	-1.317	-1.326	-1.317	-1.317
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-596	-559	-559	-559
6.3	Inkomensregelingen	-31.332	-30.879	-30.881	-30.881
6.4	WSW en beschut werk	-10.244	-9.922	-9.781	-9.304
6.5	Arbeidsparticipatie	-3.057	-2.967	-2.965	-2.965

Bedragen x € 1.000

Lasten Omschrijving		2027	2028	2029	2030
6.60	Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	-3.256	-3.461	-3.688	-3.688
6.711	Huishoudelijke hulp (Wmo)	-9.509	-9.491	-9.505	-9.505
6.712	Begeleiding (Wmo)	-5.848	-5.819	-5.819	-5.819
6.713	Dagbesteding (Wmo)	-2.568	-2.540	-2.540	-2.540
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	-1.284	-1.239	-1.239	-1.239
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	-17.571	-17.525	-17.525	-17.525
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	-1.289	-1.236	-1.236	-1.236
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	-459	-459	-459	-459
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	-4.415	-4.407	-4.407	-4.407
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	-523	-515	-515	-515
6.791	PGB Wmo	-1.232	-1.203	-1.203	-1.203
6.792	PGB Jeugd	-715	-707	-707	-707
6.811	Beschermd Wonen (Wmo)	-372	-343	-343	-343
6.812	Maatschappelijke – en vrouwenopvang (Wmo)	-162	-162	-162	-162
6.821	Jeugdbescherming	-2.466	-2.459	-2.458	-2.458
6.822	Jeugdreclassering	-450	-442	-442	-442
6.91	Coördinatie en beleid Wmo	-598	-597	-596	-596
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	-598	-597	-596	-596
7.1	Volksgezondheid	-2.817	-2.817	-2.817	-2.817
7.2	Riolering	-6.192	-6.068	-5.687	-5.891
7.3	Afval	-7.424	-7.448	-7.464	-7.485
7.4	Milieubeheer	-2.478	-2.437	-2.437	-2.437
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-676	-681	-681	-689
8.1	Ruimtelijke ordening	-2.899	-4.978	-2.196	-2.123
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-11.241	-18.328	-9.778	-10.847
8.3	Wonen en bouwen	-5.526	-5.001	-4.959	-4.959
Totaal Lasten		**-244.451**	**-242.737**	**-231.747**	**-231.956**

Bedragen x € 1.000

Baten Omschrijving		2027	2028	2029	2030
0.10	Mutaties reserves	3.836	3.913	5.352	1.490
0.2	Burgerzaken	1.300	1.229	944	818
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.846	1.760	1.760	1.760
0.4	Overhead	13	13	13	13
0.5	Treasury	506	506	507	507
0.61	OZB woningen	10.340	10.346	10.350	10.350
0.62	OZB niet-woningen	10.743	10.746	10.748	10.748
0.63	Parkeerbelasting	3.293	3.668	4.299	4.524
0.64	Belastingen overig	224	224	224	224
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	142.423	136.159	134.485	137.185
0.8	Overige baten en lasten	137	137	137	137
1.2	Openbare orde en veiligheid	26	26	26	26
2.1	Verkeer en vervoer	446	371	371	371
2.2	Parkeren	319	319	319	319
2.3	Recreatieve havens	48	48	48	48
2.4	Economische havens en waterwegen	502	502	502	502
3.1	Economische ontwikkeling	274	4	4	4
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	5.463	4.093	3.286	3.424
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	94	94	94	94
3.4	Economische promotie	447	510	510	510
4.2	Onderwijshuisvesting	259	259	259	259
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	813	813	813	813
5.1	Sportbeleid en activering	0	0	0	0
5.2	Sportaccommodaties	319	319	319	319
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	924	924	924	924
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	23	23	23	23
6.3	Inkomensregelingen	25.941	25.941	25.941	25.941
6.5	Arbeidsparticipatie	79	0	0	0
6.711	Huishoudelijke hulp (Wmo)	584	584	584	584
6.712	Begeleiding (Wmo)	13	13	13	13
6.811	Beschermd Wonen (Wmo)	172	172	172	172
7.2	Riolering	7.820	7.820	7.820	7.820
7.3	Afval	8.723	8.724	8.737	8.734
7.4	Milieubeheer	502	502	502	502
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	324	324	324	324
8.1	Ruimtelijke ordening	1.811	1.516	131	131
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	11.232	18.068	9.138	10.274
8.3	Wonen en bouwen	2.633	2.068	2.068	2.068
Totaal Baten		**244.451**	**242.737**	**231.747**	**231.956**

Overzicht van te verstrekken subsidies

Programma	Gesubsidieerde instellingen	Begroting 2026	Begroting 2027
1. Veiligheid	Dierenopvang	40	42
1. Veiligheid	Cofinaciering RIEC Noord	7	7
		47	49
3. Economie	Evenementenbureau	100	104
3. Economie	Regiomarketing Heerenveen n Gouden Plak	99	103
3. Economie	SEB subsidies	75	78
3. Economie	Centrummanagement Heerenveen	176	178
3. Economie	Heerenveen Ondernemers Fonds (HOF)	436	484
3. Economie	Economic Board Fryslan	34	35
		919	982
4. Onderwijs	Jeugd Peuteropvang	909	948
		909	948
5. Sport, cultuur en recreatie	Subsidie Zwembad Jubbega	28	29
5. Sport, cultuur en recreatie	Subsidie Skutsje Heerenveen	2	2
5. Sport, cultuur en recreatie	Subsidie Skutsje Akkrum	2	2
5. Sport, cultuur en recreatie	Subside Samen Onderweg	3	3
5. Sport, cultuur en recreatie	Subsidie Topsport Noord	42	44
5. Sport, cultuur en recreatie	Subsidie Buurtsportcoaches	592	300
5. Sport, cultuur en recreatie	Subsidie (Inter)nationale evenementen	94	98
5. Sport, cultuur en recreatie	Sport	30	31
5. Sport, cultuur en recreatie	Uthal	26	27
5. Sport, cultuur en recreatie	Sportstad buiten	20	20
5. Sport, cultuur en recreatie	Thialf/Sportstad	575	1.075
5. Sport, cultuur en recreatie	Ateliers Majeur	851	888
5. Sport, cultuur en recreatie	Korpsen en muziekverenigingen	17	18
5. Sport, cultuur en recreatie	Taalbeleid	9	10
5. Sport, cultuur en recreatie	Comité Soarremoarre 8-11	0	0
5. Sport, cultuur en recreatie	Museum Heerenveen	557	581
5. Sport, cultuur en recreatie	Openbare Bibliotheekwerk	1.674	1.687
5. Sport, cultuur en recreatie	Concert 4-5 koren CVF, TK en COV	3	3
5. Sport, cultuur en recreatie	Herdenking 4-5 Akkrum	0	0
5. Sport, cultuur en recreatie	Herdenking 4-5 Raad van Kerken	1	1
5. Sport, cultuur en recreatie	Oranjewoud Festival	32	33
5. Sport, cultuur en recreatie	Stifting Akkrum Ald en Nij	1	1
5. Sport, cultuur en recreatie	Stifting Aldheidkeamer U. Bottema	1	1
5. Sport, cultuur en recreatie	Stichting Historie Heerenveen	2	2
5. Sport, cultuur en recreatie	Museum Belvédère	63	66
5. Sport, cultuur en recreatie	Lokale omroep	40	42
5. Sport, cultuur en recreatie	Molen Welgelegen	20	21
5. Sport, cultuur en recreatie	Molenstichting De Lege Midden Mellemolen	-	-
5. Sport, cultuur en recreatie	Monumentenstichting Boarnsterhim	33	34
5. Sport, cultuur en recreatie	Tjongermolen/ De Fryske Mole	3	3
5. Sport, cultuur en recreatie	Wijk- en dorpsbudgetten	87	91
5. Sport, cultuur en recreatie	Regiomarketing het andere Friesland	46	48
		4.853	5.162

bedragen x € 1.000

Programma	Gesubsidieerde instellingen	Begroting 2026	Begroting 2027
6. Sociaal Domein	Stg Caleidoscoop	2.023	2.110
6. Sociaal Domein	Humanitas	5	5
6. Sociaal Domein	COSBO	1	1
6. Sociaal Domein	Tumba	49	51
6. Sociaal Domein	Stg Slachtofferhulp	12	13
6. Sociaal Domein	Stichting Present	6	7
6. Sociaal Domein	Dorpshulp Haskerdijken - Nieuwebrug	1	1
6. Sociaal Domein	Stichting regenboogbelang	29	30
6. Sociaal Domein	VN panel	7	7
6. Sociaal Domein	Klachtenregeling	19	19
6. Sociaal Domein	Alzheimer cafe	2	2
6. Sociaal Domein	Stichting MOM	2	2
6. Sociaal Domein	Subsidieregeling Mienskip	233	243
6. Sociaal Domein	Scouting Maasdijk	1	1
6. Sociaal Domein	Zomerspelweken Jubbega - Hoornsterzwaag	4	4
6. Sociaal Domein	Tienerclub Aldeboarn	4	4
6. Sociaal Domein	Jongerencentrum STAJ Akkrum	2	2
6. Sociaal Domein	Scouting Polaris	1	1
6. Sociaal Domein	Jeugdraad De Regenboog	1	1
6. Sociaal Domein	Stichting Lets Sport	4	4
6. Sociaal Domein	Spikerspulwike STAJ Akkrum	3	3
6. Sociaal Domein	St. Stjoer	7	8
6. Sociaal Domein	Outreachend jongerenwerk V.N.N.	51	53
6. Sociaal Domein	Maatregelen preventie	55	58
6. Sociaal Domein	Plaatselijk Belang Oudeschoot	45	47
6. Sociaal Domein	Stichting vluchtelingenwerk	20	21
6. Sociaal Domein	Gelijke kansen	18	19
6. Sociaal Domein	Bewustwording en communicatie	11	12
6. Sociaal Domein	Participatiefonds voor volwassenen	6	-
6. Sociaal Domein	Voedselbank	36	37
6. Sociaal Domein	Kindfondsen	266	277
6. Sociaal Domein	Volwassenen fonds Sport &cultuur	115	125
6. Sociaal Domein	Sociaal & Vitaal	16	16
6. Sociaal Domein	Urgente noden	9	10
6. Sociaal Domein	Lokaal sociaal duurzame activiteiten	8	8
6. Sociaal Domein	Sportproject SC Heerenveen	33	34
		3.104	**3.236**
7. Volksgezondheid en milieu	Groen belonen	66	69
		66	**69**
Totaal		**9.898**	**10.446**

Indicatoren

Hieronder staan de beleidsindicatoren opgesomd, zoals deze verplicht zijn vanuit de BBV. Deze indicatoren zijn overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl. Deze kunnen soms afwijken (of ouder zijn) dan onze eigen informatie.

Waarstaatjegemeente.nl

Indicatoren	Eenheid	Jaar	Heerenveen	Nederland	Bron
Verwijzingen HALT	per 1.000 inwoners 12 t/m 17 jaar	2025	8	10	Stichting HALT
Jongeren met delict voor rechter	%	2023	1	1	CBS Jeugd
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2024	2,5	2,3	DUO/Ingrado
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2024	7	6,7	DUO/Ingrado
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2024	20	28	DUO/Ingrado
Netto arbeidsparticipatie	%	2025	72,5	73,2	CBS
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners 15-64 jaar	2025	319	217,8	CBS
Wmo-cliënten met een maatwerk-arrangement	per 10.000 inwoners	2025	880	720	CBS MSD WMO
Kinderen in uitkeringsgezin	%	2024	5	6	CBS Jeugd
Personen met een bijstands-uitkering	per 10.000 inwoners	2025	291,2	281,2	CBS
Werkloze jongeren	%	2024	2	2	CBS Jeugd
Jongeren met jeugdhulp	% inwoners tot 18 jaar	2025	14,5	13,7	CBS Jeugd
Jongeren met jeugdreclassering	% inwoners 12-23 jaar	2025	0,5	0,4	CBS Jeugd
Jongeren met jeugdbescherming	% inwoners tot 18 jaar	2025	1,1	1	CBS Jeugd
Niet sporters	% niet wekelijkse sporters tov bevolking >19	2024	44,5	42,5	Meerdere bronnen
Nieuw gebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen	2024	13,4	8,4	Basisregistratie adressen en gebouwen

Indicatoren	Eenheid	Jaar	Heerenveen	Nederland	Bron
Demografische druk	%	2026	79,8	71,3	CBS- bevolking statistiek
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2025	2,4	2,1	CBS
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2025	3,5	4,6	CBS
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2025	1,3	1,2	CBS
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2025	4,3	5,7	Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
Vestigingen	per 1.000 inwoners 15-64 jaar	2024	198,9	191,4	LISA
Functiemenging	%	2024	59,8	54,5	Meerdere bronnen
Banen	per 1000 inwoners 15-74 jaar	2024	1.119,70	850,2	Meerdere bronnen
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2024	127	148	CBS- statistiek huishoudelijk afval
Hernieuwbare elektriciteit	%	2024	31,1	42,5	Rijkswaterstaat klimaatmonitor
Gemiddelde woonlasten éénpersoons huishoudens	€	2026	963	993	COELO
Gemiddelde Woonlasten meerpersoons huishoudens	€	2026	1.103	1.091	COELO
Gemiddelde WOZ waarde woningen	x €1.000	2026	375	439	CBS-WOZ

GEMEENTE HEERENVEEN

Deze uitgave is gedrukt op 100% gerecycled papier.